

Фибратты
тұмыр

ӘОЖ 821.512.122
КБЖ 84 (5Қаз)
Б 17

Байәділов Б.

Б 17 Гибратты ғұмыр / Б. Байәділов – Көкшетау:
«Мир печати», ЖК Устюгова Н.Ф., – 2018. – 352 б.

ISBN 978-601-7582-58-6

Жинақта белгілі қоғам қайраткері, ірі ұйымдастырушы, қасиетті Көкшенің қастерлі тұлғаларының бірі Рүстем Шериязданұлының өнегелі өмір жолы, кісілік келбеті, адамгершілік ажары баяндалады. Әр жылдары үзеңгі қағыстырып бірге жүрген, ел болашағы үшін қауымдасып, қоғамдасып еңбек еткен ел азаматтарының жадында жатталған кезеңдер қамтылады.

Бар ғұмырын адал еңбекке арнаған айтулы тұлғаның биік бейнесі, дарабоз тұлғасы кейінгі жастар үшін өз алдына бір мектеп. Өлмейтін өнеге, сарқылмайтын қазына. Келер ұрпақ туған жері мен елін сүйе білу үшін де осындай ғажап мысалдар әбден қажет. Заманында Рүстем Шериязданұлының ет жүрегі елжіреп туған елін қалай сүйгендігін білгіңіз келсе, жылдар жылнамасы – осы жинақты оқып шығуыңызға әбден болады.

ӘОЖ 821.512.122
КБЖ 84 (5Қаз)

ISBN 978-601-7582-58-6

I тарау

Ел есіндегі естеліктер

Сабырлының сырбазы

Қайран да, қайран Көкшенің кешегісін ойласаң ең әуелі сол кешегі күндердің көңіл түпкірінен не бір асыл ағалар мен не бір жақсы да жайсандардың үн қататыны болады. Сол сәтте көз алдыға келетін сол бір жандардың жарқын бейнелері күні кешегідей елес берері бар. Азды-көпті өз өмірімізде біз де Көкшенің абыройлы да беделді азаматтарының, жақсы ағалардың біразымен пікірлес, сыйлас болған екенбіз. Енді келіп, солардың көбісі қазір арамызда жоқ екендігін ойласаң болды, жаныңды әлдебір сағыныштың билейтіні бар.

Кімдерді сағынбайсың дейсің? Ел абызы атанған Баян ақсақал Жанғаловты, болмаса аңқылдаған ақ жанымен, тағы да сол жан тазалығымен ғұмыр кешкен Мәулітбай аға Кәрімов, қашан болсын амандық-саулығына және әр қадамына қуанып отырар Шапай аға Әбутәліповты сағынасың да, ойға берілесің. Сол ой тереңінде сол бір ағалар өткен кезеңдер де керім бір кербез көрінісімен қайра бір көрініп қалары да бар.

Әне, Көкшетаудың кең көшесінде қатар кетіп бара жатқан ана бір ағаларды қараңыз! Екеуі де ой үстінде. Сұңғақ бойлы, денесінде бір артық еті жоқ және де жүрісі де ширақ Шапай аға мен сол Шәкеңнің жанындағы ет жеңді, кең маңдайы жарқырап, буырыл шашы дудырап, жүрісінде әлде бір маңғаздық бар Рүстем аға Шериязданов кетіп бара жатар еді жарықтықтар!..

Өз өмірлерінің соңғы бір жылдарын қатар, тіпті бірге өткізді десе де боларлық Көкшенің осы бір қос абзалдарының өмірлері қашан болсын ел мен халыққа өнеге болып қала берері анық. Өйткені бұл ағалар өмір көрген жандар еді! Өмірдің өзі оқытып, өмірдің өзі шыңдап, өмірдің өзі тәрбиелеген осы бір ағалар сол өз өмірлерінде де адалдықпен қызмет жасады. Екеуі де Еркін Әуелбеков сынды тұлғаның тонынан шыққан және де қайраткерлік биікке көтерілген жандар болып, ел есінде қалғаны да анық.

Өз басым Рүстем ағамен бірге қызметтес болмасам да осы бір жүрісінде де, тұрысында да, сөйлеген сөзінде де әлдебір сырбаздық бар және де қашан болсын сабырлы қалпынан бір жаңылмайтын жаны жайсаң ағамен түрлі жиындар мен түрлі шараларда кездесіп жүрдік. Жылы амандасар және де дауысында да әлдебір жанға жайлы естілер қоңыр бір сарыны бар Рүстем ағаның үнінде де бір ғажайып жылы әуен жататын. Соған қарап текті ме деп ойлайтынмын. Тұла бойына ақыл мен парасат тұнған, қос жанары мейірімге толған, жаны жайсаңдықпен нұрланған осы бір адамның дауысының бір қатты шыққанын да, асығып-аптыққанын да, ғайбат сөйлеп, әлдебіреу жайлы өкпе, реніш сөз айтқанын да, кеуде қағып, өзімшілдікке салынған пендешілігін де естіген де, көрген де емеспін.

Және де Рүстем ағаның кішіпейілділігі мен ішкі мәдениетінің аса жоғары екендігін баса айтар едім. Жасым үлкен-ау, дәрежем артық-ау деген сынай байқатқан емес. Қашан болсын өзіне тән сырбаз да сабырлы қалпымен кез-

келгенімізбен аты-жөнімізді толық атап, кішірейе сөйлесуші еді. Бұл да Рүстем ағаның мәдениеттілігі мен кішіпейілділігінің бір қасиеті болатын. Ағаның елге сіңірген еңбегі аз да емес. Бұл дау тудырмайтын ақиқат. Кезінде партия-совет орындарында басшылық қызмет те атқарды, қаржы саласындағы істің басында да болды. Үлкен із қалдырды.

Рүстем аға өз өмірінің соңғы жылдарында Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесінің төрағасы болып жүріп те, қаншама адамдарға жақсылық жасап, қаншама адамдардың алғысын алды! Аға буын өкілдерінің мұң-мұқтаждарын шешуге келгенде, оларға қарайласуға келгенде тағы да жанын шүберекке түйіп, тыным таппайтын. Алдына келген жан иесінің жағдайын жасау үшін лауазымды кеңселердің есігін қағатын, баратын, телефон соғып жай-жапсарды айтатын. Рүстем ағаның сол сабырлы үнімен және де әлдебір жан жылылығымен айтар кез-келген өтініш-тілегін аяқсыз қалдыруға дәтің жетпейтін.

Әлқисса, 2011 жылы ел мен Елбасының қолдауымен Парламент Сенатына депутат болып сайланған кезімде Рүстем ағаның әдейілеп келіп, құттықтап, ақ жол тілегені де есімде. Шын көңілімен қуанып, батасын берген-ді. Сол сәтте кең пішілген тұла бойынан ағалық шынайы бір пейілін аңдап едім. Әрдайым риза болып, тілекшіміз болып жүрді. Сол сенатор болып жүрген кезімде Астанаға әлдебір жиынға келген Шәкең мен Рекендей қос ағаларымды шайға шақырып, сол дәм үстінде өз басым Рүстем мен Шапай ағаларымның бір-бірімен сыйласа жүріп, бір-бірімен әзіл-қалжыңдары жарасып отырар сәттерін де көріп, тағы да сабырлы да, жайсаң қалпынан бір танбайтын Рүстем ағаның тау қозғалса да қозғалмас дейтіндей мінезіне қайран қалғанмын.

Шапай ағам Рекенді түрлі әзіл әрекеттерімен сабырынан шығарғысы келсе де, жымысып қана отыра берер маңғаз қалпынан бір айнымайтын Рүстем ағаның келбетінде әлдебір келістілік жататын. Ол келістілік жан тазалығы мен көңіл кендігі, ақыл мен парасаттың таразысын салмақтап тең ұстар кемеңгерлік болатын. Менің пайымым осы! Осы бір пайым ниетіммен бүгінгі күні арамызда жоқ қос ағаларды жиі еске алып отыратын кездеріміз де аз болмайды. Өлгендерді еске алу да оларға салауат айтумен бірдей болар бәлкім?! Келері де, кетері де бар мына дүниенің жан тіршілігі таусылмай тұрғандағы өмірінің өзіне бұйырған сәттерін, күндері мен апталарын, айлары мен жылдарын, былайша айтқанда бар ғұмырын адал әрі таза өткізіп, сырбаз сабырынан бір танбай өткен Рүстем аға Шериязданов сынды халқымыздың асыл бір перзентінің жақсылығын айта білу де бізге сын болды. Және де шын сөйлеуге тырыстық. Рүстем ағадай мына өмірден таза өткен адамның мәңгі өлмейтін рухының алдындағы тағзымымыз осы еді!

Жабал ЕРҒАЛИЕВ,
жазушы-драматург, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері,
Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының V-VI шақырылым
депутаты, Көкшетау қаласының құрметті азаматы.

Көкшенің көркем тұлғасы

Кең-байтақ қазақ елінде Көкшетау десе елең етпейтін адам жоқ шығар. Киелі жердің қастерлі есімі аталған кезде әркімнің ойына ең алдымен жер жәннаты Көкшетаудың ай нұрлы, ару сипаты, ғажайып табиғаты оралатын болар. Сондай-ақ, осы бір шуақ нұры төгіліп тұрған ғажайып өлкенің ел еңсесін биіктетер азаматтары да көз алдыға келеді. Қызмет бабымен Көкшетауда біраз жыл елге еңбегімізді сіңірдік. Көкшетау қаласының әкімі, Ақмола облысы әкімінің бірінші орынбасары қызметтерінде жүрген кезімізде елдің ақсақалдарымен, жұрт қамын ойлайтын жақсы да жайсаң ағаларымен пікір алмасып, қоян-қолтық қызмет істедік. Осы Көкшетаудың керегесін кеңейтуге, елдің экономикалық-әлеуметтік тұрмысын жақсартуға кәтепті қара нардай еңбек сіңірген бір шоғыр азаматтары болды. Оның ішінде Шапай Әбутәліпов, Рүстем Шериязданов тәрізді ел ағалары өз заманында елдің екі тізгін, бір шылбырын қолдарына ұстап, туған өлкесінің тұғырын биіктетуге зор еңбек сіңірсе, кейін зейнет демалысына шыққан соң да қарап отырған жоқ. Шапай Мүтәлләпұлы облыстық соғыс және еңбек ардагерлері кеңесінің төрағасы болса, Шәкеңмен ұзақ жыл қызметтес болған Көкшенің көркем тұлғаларының бірі әрі бірегейі Рүстем Шериязданұлы Көкшетау қалалық ардагерлер ұйымын басқарды.

Өзім облыс орталығының басшысы болып істегендіктен, бұл ұйымның сындарлы жұмысын жақсы білемін. Соңғы жылдары ұйым мүшелерінің қатары күрт өсе түсті. Оған себеп болып отырған бір жай, бұрын облыстың әртүрлі шаруашылықтарында қызмет істеген адамдар жастары жетіп, зейнет демалысына шыққаннан кейін облыс орталығына, бала-шағаларының қолына көшіп келіп жатты. Олардың бәрі бірдей ардагерлер ұйымында тіркеле де бермейтін. Сондықтан, тым көп болмаса да, аракідік әлдебір мерекелердің кезінде қатардан қалып қойғандар өкпе-назын да айтып жататын. Барлық ардагерлерді тізімге енгізу өте үлкен шаруа. Ардагерлер кеңесінде жұмыс істейтін адам да аз ғой. Міне, осындай шетін шаруаны шешу жолын Рүстем Шериязданұлы ұсынды. Қаладағы көппәтерлі тұрғын үйлер кооперативтерінің басшылары арқылы сол үйлерде тұрып жатқан ардагерлерді тізімдеу қолға алынды. Ондағы мақсат, бір кезде қоғам байлығын еселеуге қисапсыз қызмет еткен ардагерлердің ешқайсысы қатардан қалып қоймауы керек. Ал, егер қалып қойса, онда кешегі еңбек ерлерін ешкімнің елемегені болып шығады. Ал, аға қашаннан бері әркімді еңбегіне қарай, елге еткен қызметіне қарай әділ бағалауды үйренген. Бұл Рүстем Шериязданұлының адамгершілік келбетін айшықтайтын бір ғана мысал.

Облыс орталығының алға дамуы мәселесі талқыланатын қалалық жиындарға Рекең үзбей қатысатын. Қатардағы көптің бірі болып отырмай, өзінің көп жылдық тәжірибесіне, білімі мен білігіне сүйене отырып қала басшыларына өз ұсыныс-пікірін білдіретін. Ондайда экономика саласының мықты білгірі, анализ жасаудың шебері – ағамыздың ой-пікірі уақытпен үндесіп қана қоймай, әр ұсынысының тиімділігі, халыққа қажеттілігі бірден байқалып тұратын. Ұсыныс-пікір айтқан кезде сөз арасында бірде-бір артық лебіз

байқалмайтын. Бәрін орнықты етіп, қолмен қойғандай баяндап беруші еді. Бұл бір жағынан біздің жұмысымызды біршама жеңілдетіп, қалалық бюджеттің аз ғана қаржысын ел игілігі үшін тиімді жұмсаудың жолын көрсетіп беретін. Атам қазақта «ақылды қария – ағынды дария» дейтұғын аталы сөз бар ғой. Көпті көрген, көп жайды көкірегіне тоқыған Рүстем Шериязданұлы өз тұлғасымен, ақыл-ой, парасатымен жалғыз әкімдікте жұмыс істейтін мамандарға ғана емес, тұтас елдегі ағалардың ізін басып өсіп келе жатқан жастарға кереметтей үлгі еді.

Мен Рекеңнің бойындағы барлық әдемі қасиеттерді танып білген сайын ризашылығым арта түсетін. Қандай да бір күйіп тұрған мәселені талқылаған кезде өзінің ішкі сезімдеріне ие бола алмай қалатын адамдар болады. Ал, Рекең пікір айтқан адамды мұқият тыңдай білетін. Бұл да адам бойындағы ішкі мәдениетінің мықты екендігін білдіреді. Мұқият тыңдап болған соң, егер ол пікірді қоштаса жүзінде әлдебір жылы леп пайда болатын, қарсы пікір айтқанда да кейбіреулер сияқты ашуға булығып, дауыс көтеріп жатпайтын. Өз пікірін бұлтартпас дәлелдерге құратын. Рекеңнің аузынан шыққан сөз құтты экономика тақырыбына жазылған жақсы бір зерттеуді оқып тұрған тәрізді болып шығатын.

Рекең қалалық ардагерлер кеңесінде көп іс тындырды. Облыс орталығының ардагерлер қауымы өздерінің басын қосып, әртүрлі мерекелік шараларын өткізіп жүрген басшыларына дән разы еді. Ардагерлердің мәселелері де аз емес. Тұрғын үй, емделу, тегін дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етілу тәрізді қиын түйінді сауалдар болатын. Жалпақ жұртқа ортақ осындай мәселелерді шешуге ардагерлер кеңесінің басшысы Рүстем Шериязданұлы қашанда білек сыбана кірісетін. Олай болатындығы, әрдайым ел қамын жеген азамат өз жауапкершілігін ұмытпайтын.

Тағдырдың салған ісіне кім қарсы тұра алған? Екі ауданда аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы, облыстық бірнеше құрылымдардың басшысы болып қызмет еткен, мемлекет тарапынан адал еңбегі үшін бірнеше орден-медальдармен марапатталған, ең бастысы, халқы құрмет еткен абзал азамат өмірден өтті. Біраз, артында өлмес ізі, асыл мұраттары қалды. Демек, ағамыздың айшуақ бейнесі Көкшенің көркем перзенттері де туған елімен бірге жасай береді.

Рәшит ӘКІМОВ,
Қазақстан Республикасы
Парламенті Сенатының депутаты.

Асыл адам айнымас

Көкшетау дегенде көз алдына көгілдір мұнарға бөленген көкмұнар таулар елестейді. Осы бір әдемі өлкенің ажарын келтірген айтулы азаматтар қасиетті топырақта жаралған. Ел еңсесін көтеруге зор үлес қосқан Көкшетау перзенттерінің басында өзінің үзеңгілес, пікірлес, тілектес, ниеттес

замандастарымен бірге Рүстем Шериязданұлы да тұр. Мен осы бір асыл адамды Көкшетауда қызмет еткен кезімде жақсы танып білдім.

Бірінші бағалайтын қасиеті – ол кісінің білімділігі. Кез-келген экономика ғылымының докторынан олқы соқпайтын, қайта асып түсетін білімді де білікті ағамыз еді. Сол білімге ұзақ жыл ел басқарған тәжірибесін қоссаңыз, тұлғасы одан сайын биіктей түседі. Өзіміз де осы саланың ыстық-суығына күйіп жүргеннен кейін ақыл-кенесін тыңдадық.

Екінші бір елден ерекше қасиеті – мәдениеттілігі. Әрдайым өзінің тұлғасын айдыны өзгеден асып тұрса да ерекшелеуге, сүйкімді етуге көрсетуге тырыспайтын Рүстем Шериязданұлы қай кезде де тау қозғалса қозғалмайтын маңғаз кейпінен айнымайтын. Сонда да өз көзіміз көрді. Тәмам ел Рүстем Шериязданұлын қоғадай жапырылып сыйлайтын. Ел тегін адамды дәл осылай сыйлап, құрмет көрсетпейді ғой. Шынайы ықыласқа Рекең де әбден лайық адам еді.

Үшінші бір қасиеті қанша жыл қызмет істесе де, жақсы атымен ел жадында қалғандығы. Шынтуайтында бұл кез-келген басшының маңдайына бұйыра бермейтін бақыт. Ар тазылығы, жан тазалығы осындай биікке шығарып отыр.

Міне, тамаша табиғат сыйлаған талант пен тағылым, халқына еткен қисапсыз еңбегі Рүстем Шериязданұлының абыройлы атын Көкшенің көркем тарихына кестелеп жазары сөзсіз. Жақсының аты жалпақ жұрттың есінде мәңгілік қалады.

Дәурен ӘДІЛБЕКОВ,
Қазақстан Республикасы
Парламенті Сенатының депутаты.

Мол парасат иесі, асыл ағамыз еді

1955 жылдың қыркүйек айы. Біздер Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің бірінші курсына қабылданған студенттер бір айдай Мақтаралда мақта жинауға қатысып, Алматыға келіп, университет ұсынған жатақханаға орналаса бастадық. Университеттің өз жатақханалары жетіспеген болар, біздерді, бір топ студенттерді қаладағы Чайковская көшесі, 77 үйдегі Алматы облыстық соты ғимаратының 2-3 қабаттарына орналастырды. Астымызда сот өз жұмысын жүргізіп жатыр, үстінде біздер жатақханаға арналған бөлмелерде 8-10 баладан тұрып жатырмыз. Біздерге ұсынылған бөлмеде бірінші курстың 4 студенті, екінші курстың 4 студенті бірге тұрдық.

Міне, осы бөлмеде Рүстем ағамызбен алғаш рет танысып, бір жыл бірге тұрдық. Ол кездегі студенттік өмірдің ерекшеліктері көп болатын. Кедейшілік заман, Ұлы Отан соғысының зардабынан арыла бастаған ел, студенттердің қалтасы тайыз, бар сенгені әрқайсымыздың алатын 220 сом стипендия. Киім жұпыны, біреуде бар, біреуде жоқ. Осындай өмір біздерді бір-бірімізге деген үлкен қайырымдылыққа, өмір қиындығын бірге жүріп көтеруді үйретті. Тамаққа арналған қаржыларымызды қосып, бір адам ұстайды. Келесі айға дейін

ашықпай жетуіміз соның міндеті. Ауылдан тамақ салған посылка келсе, ол ортақ. Киноға, концертке барсаң, әсіресе қыздармен барсаң, бөлменіздегі ең жақсы киімді, ол кімдікі болса да сен сұрамай киіп жүре бересің. Әрбір күнде кезек-кезек тамақ дайындайсың.

Осының бәрі бізді жақындастары да. Өз әріптестеріңнің жан сырын жақсы түсінуге, олармен сырлас болуға жетелейді. Сондықтан да болар, Рүстем, Талқайыр, Арыстанбек, Сағындық, Жақсылық, жалпысы бөлменің тұрғындары тек студенттік өмірімізде ғана емес, одан кейін де ұзақ жылдар бір-бірімізбен үлкен достық көңіл, жылылық, жақындықты жоғалтпадық, сақтай білдік.

Сол студенттер арасында Рекең шоқтығы биік азамат еді. Аса сабырлы, барынша қарапайым, достық мейірімі ерекше ағамыз біздің ортамыздың ұйытқысы болды. Біздерден бір-екі-ақ жас үлкен болса да, өзінің адамгершілік тұлғасымен артынан ерген жастарға озық үлгі бола білді.

Біздер бәріміз де университеттің экономика факультетінің студенттері болдық. Ауылдан келген, орышаны шала-шарпы білетін қазақ жастары біздерге экономикалық теорияны, саяси экономика қағидаларын, әсіресе, Маркстің теорияларын оқып, түсіну қиынға түсті. Сабақтан бос уақытымыз осыларды тереңірек игеруге кететін. Бізден жоғары курста оқыған студенттер, солардың ішінде Рекең де бар, экономика ілімін тереңірек игеруге көмектерін аямайтын.

Жалпы, студенттік жылдар адам өмірінің ерекше бір кезеңі ғой. Болашақ өміріңіздің кәсіби мамандығын игересің, көптеген жастардың ішінен шынайы достарыңды таңдайсың. Алматы сияқты мәдени ошаққа бай қалада халқыңның рухани қазынасымен сусындайсың. Көрнекті жазушылар, ғалымдар, оқымыстылар, музыка саңлақтарымен кездесуде оларға қарап бой түзеуге тырысасың. Қысқаша айтқанда, университет, осы жылдары сені қоршаған орта – сенің азамат болуыңның бірден бір мектебі. Рүстем Шериязданұлымен осындай өмір мектебінен бірге өттік, бірге есейдік, дүние танымымыз бірге кеңейді.

Рекең университеттегі соңғы жылдары ЖенПИ-ге, қазақ қыздары ордасына баруды жиілетті. Мінезі ауыр, жарытып ештеңе айтпайды. Дегенмен күндердің бір күнінде болашақ жарының бет-жүзін көрдік. Қараторы Орынша жеңгеміз әсем, сұлу көрінді. Біздер ағамыздың таңдауын барынша құптадық. Көп ұзамай олардың үйлену тойы болды. Жатақхананың асханасында аталып өткен той ерекше қуанышымен, әсерімен бүгінгі әсем ғимараттарда өтіп жатқан тойлардан артық болмаса, кем болған жоқ. Осыдан кейін алпыс жылдай Рекең мен Орекең қол ұстасып жүріп өмірін өткізді. Өнегелі шаңырақ құрды, перзенттерін өсірді. Еңбек, өнегелерінің арқасында ол шаңырақ Көкше елінде барша құрметтейтін қара шаңырақ дәрежесіне көтерілді.

ҚазГУ-ді бітіріп, Көкше өңірінде Рүстем Шериязданұлы алпыс жылға жуық жемісті еңбек етті. Қатардағы экономистен облыстың жоспарлау комитетінің басшысына дейін көтерілді. Рекеңнің тұсында Көкшетау облысы жан-жақты даму үстінде болды. Рүстем Шериязданұлының оған қосқан дербес үлесі бар екенін жұртшылық жақсы біледі. Әртүрлі деңгейде партия комитеттерінде

басшылық қызметтерде болды. Аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы ретінде Рүстем Шериязданұлының Оқжетпес, Бурабай аймағын дамытудағы жемісті еңбегін біздер жақсы білеміз. Өңірдің экологиялық жағдайын жақсартты. Бурабай қаласының ауызсу құбырын тартуға, курортты аймақты жаңартып, жаңғыртуда жасаған еңбегі ел аузында жүр.

Рекең 82 жасында өмірден өтті. Артына өшпейтін із қалдырды. Перзенттерінің ішінде ғалымдар, ұстаздар да бар. Ерекше парасаттылық, қарапайымдылықтың, адамгершіліктің, еліне деген жанашырлықтың, баянды еңбектің эталоны еді Рүстем ағамыз. Ол ел есінде сақталады, ұмытылмайды. Оның адами қасиеттері мен оның өмірі жаңа келген ұрпақтарға жол сілтейді. Оның есімі әрқашанда біздермен бірге. Иманы жолдас, топырағы торқа болсын.

Кенжеғали САҒАДИЕВ,
досы, академик.

Алтын адам

Біз Көкшетауға Қостанай қаласынан көшіп келдік. Қызмет бабымен. Ол кезде партия қайда жұмсаса, сонда баратын, ешбір ұсыныстан бас тартпайтын темірдей тәртіптің кезі ғой. Көкшетаудың көрген жанның көзін сүйсінтетін көркем табиғатын, сол көркем табиғаттың төл перзенттері, тамаша ұл-қыздарын түстеп тани бермесек те, сан мәрте естіп, көкірегімізге құйып алған болатынбыз. Бұл 1969 жыл еді. Біз бүгінде өнегелі өмірінің әр сәтін, жадымызда жатталып қалған кезеңдерін ақ қағаздың бетінде таңбалап, болмысын бағалауға тырысып жатқан Көкшенің көрнекті перзенті Рүстем Шериязданұлымен Урицкий көшесінің бойындағы бір үйде тұрдық. Әлгі көпқабатты үйде жетпіс отбасы тұратын. 68-і өзге ұлттар мен ұлыстардың өкілдері. Жергілікті ұлттан Рүстем Шериязданұлы екеуіміз ғана. Көп кешікпей табысып, танысып кеттік. «Жақсыда жаттық жоқ» деген сол-ау, сірә. Кейін қызмет бабымен ілгеріледік, мекенжайымызды өзгерттік. Бірақ, біздің мекенжайымыз өзгергенімен, адами сыйластық, бір-бірімізге деген ықылас пен ізеттің өңі өзгерген жоқ.

Мен Рекеңді өзінің туған өлкесі Көкшетаудың берекесін биіктетемін деген ниетте болған белді азаматтардың бірі деп танимын. Қай қызметте істесе де еш уақытта жаман аты шыққан емес, қайта өзгеден оқ бойы озық болды. Кешегі кеңес заманында кез-келген маман өз бойындағы білім-білігімен, ақыл-ойымен, іскерлік қабілетімен қызмет баспалдақтары арқылы өсетін еді ғой. Жоғары оқу орнын жаңа бітіріп келген Рүстем Шериязданұлын да алдынан жетектеп, артынан итеретін ағасы мен көкесі болған жоқ. Оның ағасы мен көкесі институт қабырғасында алған мол білімі және өз бойындағы дархан табиғат сыйлаған талассыз тамаша қасиеттер. Міне, сол қасиеттерінің арқасында өн бойындағы өміршең мінез-құлықты, кісілік келбетті, адамгершілік ажарды тәмам елге таныта отырып, табанды қызмет істеді. Рүстем Шериязданұлының Бурабай баурайындағы, облыс орталығының іргесіндегі Көкшетау ауданындағы зор еңбегі сол кездегі партия-совет қызметкерлерінің қай-қайсысына болмасын үлгі-өнеге еді. Ал, халықтық бақылау комитетіндегі

қызметі ше? Бұл ұжым ел ішінде үлкен беделге ие еді. Өйткені, шашау шыққанды шашыратпай, мемлекеттің мүлкіне барынша адалдық танытып, еңбек өнімділігін арттыруға барынша септігін тигізіп, ырыстың ыдысына сұғанақтардың қол сұқпауын кірпік қақпай қадағалайтын орта емес пе. Ал, мұндай жерге қылдан таймайтын адал адам керек. Өйтпесе, қолыңа ұстаған өткір қылыш жазықтыны да, жазықсызды да баудай түсіруі мүмкін. Осы қызметтің бабына Рүстем Шериязданұлының бойындағы мінез қазақтың жалпақ тілімен айтқанда, құйып қойғандай келуші еді. Өйткені, ол кісі әр нәрсенің бабына барып, тереңдей түсініп, өзі ұғып алғанша ешқашан шешім қабылдамайтын адам ғой. Міне, сонда ғана адал жанның тағдырына дақ түсірмей, абай бола аласың. Түйіндеп айтқанда, Рүстем Шериязданұлы сол биік міндеттің үдесінен өзінің парасатымен шыға білген адам.

Өмірден өтерінің алдында телефон шалды. Әдетте мен өзім бірінші құттықтап тұрушы едім. Жана жылдың қарсаңы болатын.

–Ақсақал,–деймін ғой еркелеп,–мен ол кісіні үнемі солай атаушы едім. Менің әлгі құрметтің, ықыластың, ізеттің лебіне тұнып тұрған жалғыз ауыз сөзіме жаны жадырап, мәз болып қалушы еді.

Содан соң сәлемнің реті кішіден екендігін айтып жатырмын. Ал, ақсақал болса менің де бір рет кезексіз қоңырау шалып, қал-жайынды білуге, мерекенмен құттықтауға хақым бар ғой деп қояды. Сол жолы шер тарқатысып, біраз сөйлестік. Білмеппіз ғой, қоштасқаны тәрізді екен. Кейін сұрастырсам, басқа жігіттерге де осылайша өзі телефон шалып, ұзақ сөйлесіпті.

Қайғыдан қабырғамыз қайысып, қырқын өткіздік. Көкшенің қалың еліне көңіл айттық. Өзіміз жақсы көретін Орынша Сейітқызымен тілдестік. Ол кісінің айтуына қарағанда, Рекең мәңгілік сапарға аттанар алдында бәз-баяғы қалпынша тіс жарып ештеңе айтпапты, тек балаларына тату болыңдар десе керек. Біз Рекеңдей асыл азамат пен ұлағатты ұстаздың тәлім-тәрбиесін көрген бауыр еті балаларының, балалары ғана емес, немере-шөберелерінің бірін-бірі ес тұтып, туыс санап тату болатынына көзіміз жетеді. Өйткені, ол ардақты аталарының аманаты.

Кеңес НАЛАЕВ,
бұрынғы Көкшетау облыстық
атқару комитеті төрағасының орынбасары.

Көкшенің келбеті еді

Ежелден ән-жырдың алтын бесігі атанған, қасиетті топырағында әдемі дәстүрлер қалыптасқан киелі мекеннің сарқылмас қазынасы – жақсысы мен жайсаңы. Сол жақсының бірі Рүстем Шериязданұлы дүйім ел дүбіріне құлақ түрген Көкшенің көркем келбеті еді. Осы бір жер қозғалса қозғалмайтындай салмақты, әр сөзін санамен салмақтап, ой елегінен өткізіп барып айтатын алып тұлғаны өз басым табаны күректей отыз жылдан бері білемін.

Кейбір адамдар құбылмалы, айнымалы болады. Замананың желі қалай соқса, олар да сол үрдістің ықпалына жығылып, өзгеріп тұрады. Мұндай тұрақсыз адамдардан туған елі мен жерін ойлайтын көшелі азаматтық шыға

қоймайды. Ал, біз білетін Рекең шын мәнінде өзінен кейінгі толқынға ақылман аға, оң-солын жаза бастырмай көрсете білетін кереметтей ақылшы болатын болса, өзінен үлкендерге ізетті іні еді. Қызылды-жасылды қызығына көкірегінің шөлін тойдырмайтын осынау жарық дүниедегі бар ісі, бар болмысы желкілдеп өсіп келе жатқан жастарға үлгі еді.

Рүстем Шериязданұлының өнегелі өмір жолы көкшелік қауымның көз алдында сайрап тұр. Осы бір ұзақ ғұмырдың қай бөлігін алып қарасаң да, ғибратқа толы. Олай болатындығы ағамыздың жан дүниесі таңғы шықтай мөлдіреген тап-таза еді. Талайын көрдік, талай азаматтарды танып білдік. Ат жалын тартып мініп, ел тізгінін ұстап жүрген кейбір азаматтарға осы тазалықтың жетісе бермейтіндігін айтуымыз керек. Қолындағы қызметін өзінің қарақан басының қамын ойлап, өз мүддесі үшін жұмыс істейтіндердің бар екендігін жасырып керегі не? Бәлкім біздің қоғамның алға басқан қадамына тұсау болып тұрған осы мінез шығар. Мұндай келеңсіз көрініс кешегі кеңес заманында да кездесіп жататын.

Бүгінгі біз жаратқан ие сыйлаған тамаша қасиеттерін тілге тиек етіп отырған Рүстем Шериязданұлы ағамыз өз бойындағы адами қасиеттерімен көпшілікті тәнті ететін. Ол кісінің бойынан шын түсіне білген кісі Отанын елжірей сүйген патриоттың ғажап бейнесін таныр еді. Иә, Рекең Отанын, өзінің туған елін, туған топырағын, ондағы жақсы мен жайсаңды ет жүрегі елжірей жақсы көрді. Оның үстіне туған халқының мәдениеті мен өнерін жан сарайымен терең ұғып, түйсінді. Әсіресе, босағадан оза алмай жатқан тілін ойлап қамықты. Тілдесе қалғанымызда ұлттық әдебиетіміздің, ұлттық мәдениетіміздің қыр-сырын жақсы білетіндігі айқын аңғарылып тұратын. Бірақ, құдайдың берген бір мінезі бар, сол білгенінің бәрін жұрттың көзінше жарқыратып жайып салып, мақтанқұмарлыққа салынбайтын. Жалғыз қазақтың әдебиеті ғана емес, әлемнің әдебиетін бір кісідей түйсінді. Сөз өнерін саралады. Рухани байлықтың мұндай білгірінің жан дүниесі әлбетте таза болады.

Ол кісі басшылық еткен кезде аудандар мен облыс орталығы әлеуметтік-тұмыстық жағынан, экономикалық жағынан көпкөрім дамыды. Қордаланып қалған мәселелер өз шешімін тауып отырды. Мұның барлығы ағамыздың біліміне, білігіне, елі мен жеріне жаны ашитындығына байланысты оңынан оңғарылған іс.

Бұл кісінің адаммен сыйласуы, кісіні қадірлей білуі ерекше еді. Ел ішінде абырой беделі биік болды. Осы Көкшетау топырағындағы адам жанын елжірететін қуаныштарға ортақ еді. Жалғыз қуаныш қана емес, кейде бір отбасылардың басына үйірілген қайғы-қасіретті бірге көтерісті. Ел қуанса ол да қуанды, ел ренжісе ол да ренжіді. Әманда елімен бірге болды. Елім деп өткен ер еді.

Бүгінгі күні біз айтып тауыса алмайтын әдемі адамгершілік қасиеті бар еді. Оған менің көзім әбден жетті. Сондықтан да, бүгін аға жайлы естелік сөз сабақтағанда, ең алдымен тұла бойындағы тамаша қасиеттерді айтпай кете алмаймын. Бір жағынан аруақтың разы болуы үшін, екінші жағынан кейінгі жастарға темірқазық-нысана, үлгі-өнеге болуы үшін.

Әдемі де ажарлы, жалғыз сыртқы сипаты ғана емес, ішкі жан дүниесі де көгілдір нұрға малынған Көкшенің көркем бейнесіндей жан жары Орынша Сейітқызы екеуі елдегі жиын-тойдың нақ төрінен табылушы еді. Сүттей ұйыған осы отбасы өздеріне тартқан ұл-қыздарын тәрбиелеп өсірді. Бүгін ортамызда Рүстем Шериязданұлы тәрізді арысымыз жоқ болса да, оның өнегелі өмірін артында қалған қара шаңырақтың иесі – ұл-қыздары жалғап жатыр. Мен оларға бақытты да баянды ғұмыр тілеймін. Атам қазақ «орнында бар оналар» деп тегін айтты дейсің бе. Жақсының жалғасы әкенің ғибратты ғұмырын әрі қарай жалғастырып, келер күндердің көкжиегіне жеткізетініне, сөйтіп, әке үмітін, ана тілегін орындайтындықтарына бек сенімдімін.

Қайыргелді ӘКІМБЕКОВ,
тәуелсіз «Бұқпа!» газетінің басшысы.

Білігі бекем, беделі асқақ

Қалалық әкімдіктің әр күні қым-қуыт, қарбалас. Сырт көз дендеп тіршілігін аңғара да бермеуі мүмкін. Қалалық ардагерлер кеңесі де солай. Бір дәтке қуаты кеңесті ұзақ жылдар бойы Көкшетау жұртшылығына жақсы атымен танылған Рүстем аға Шериязданов басқарды.

Кеңестің жұмысын жүргізу үшін үлкен тындырымдылық керек болды. Егде тартқан адамдардың мінездері де құтты сәбидікіндей. Оларды да аялы алақанмен әлпештеп, қамқорлық көрсету қажет. Осы тараптан келгенде Көкшетау қалалық әкімдігінің жұмысына қалалық кеңестің басшысы Рүстем Шериязданұлы үлкен көмегін көрсете білді. Әрбір мемлекеттік мерекелердің жоспары күні бұрын жасалып, әр саланың төл мерекелері өз деңгейінде кеңінен аталып өтетін. Ардагерлер кеңесі күні бұрын тізімдерін жасап, оны қайта-қайта тиянақтап, халқына қалтқысыз қызметін көрсететін. Бюджеттен бөлініп жатқан мол қаржы болмағандықтан кей-кейде олардың демеушілердің көмегіне сүйенетіні де жасырын емес. Ал, әр тиынын шашау шығарғысы келмейтін кәсіпкерлер оп-оңай ақшасы суырып бере қоя ма. Міне, осындайда олар Рекеңнің бір ауыз сөзін далаға тастамайтын. Көкшетау жұртшылығына өз еңбегімен танылған абыройлы ағамыз қала басшыларының алдына ардагерлердің мәселелерін орынды қоя білетін. Мәселе көптен шешімін таппай келе жатса да, ардагерлер кеңесі басшысының биік беделін сыйлап, айтқан сөзінің орынды екенін ескеріп, уақыттың талабымен үндесіп жатқан күн тәртібіндегі көкейтесті дүниелер болған соң рет-ретімен өз шешімін тауып отыратын.

Кеңесті басқарған жылдары Рүстем Шериязданұлы жеке өз басының мәселесін бірде-бір рет айтқан емес. Айтатыны елдің жағдайы, қаладағы ардагерлердің әрқилы тұрмыстық шаруалары. Шын мәнінде ел жайын ойлаған адам осындай болса керек-ті.

Әрбір басқосуларда, қалалық мәслихаттың сессияларында Рүстем Шериязданұлы халық қалаулылары алдында бюджеттің жоспарлануына немесе толықтырылуына орай өз пікірін білдіретін. Міне, осындайда бюджеттің

зандылықтары мен барлық ұңғыл-шұңғылын өте жетік білетін ағамыздың пікірі әрдайым салмақты болып шығатын. Дәлел-дәйектері қандай? Бәрі сайып келгенде, алдымен адам үшін, қала тұрғындарының жағдайын жақсарту үшін айтылатын. Міне, сондай кездерде осындай ағамыздың барлығына іштей қуанып, кемеңгерлік кескініне сүйсініп отырушы едік.

Әрбір кездескен сайын асықпай амандасып, өз амандық-саулығымызды, содан соң қаланың амандығын сұрайтұғын. Ардагерлердің жағдайы, олардың мұң-мұқтажы, көтеріп жүрген әрбір сауалдары ешқашан есінен шықпайтын.

Осының барлығы бүгінгі күні жадымызға оралған сәтте асыл ағамыздың азаматтық бейнесі шынымен сағындыратынын сеземіз. «Асыл адам ешқашан айнымас» дейтін әдемі сөз бар. Біздің Рүстем Шериязданұлы да әуел баста тандап алған бағытынан ешқашан айнымаған, бар ғұмырын халқына қызмет етуге арнаған нағыз адам.

**Алтынай ӘМІРЕНОВА,
Көкшетау қаласы әкімінің орынбасары.**

Санамен салмақтайтын сұңғыла еді

Қамшының сабындай қысқа делінетін пенде ғұмырда парасатынан ғибрат алатын жақсы адамдар болады. Ол кісілердің өмірінің өзі өнеге, әр ісі, әр қадамы желкілдеп өсіп келе жатқан жас толқынға ғибрат. Сол кісілердің өміріне қарап отырып Отанды сүю, еңбекті қадірлеу, еңбек адамын көтермелеу, көркейту, насихаттау дейтін ұғымдар өріс жаймақ. Бұл әрі-беріден соң өзіміздің ұлттық ұғымның ұңғысындағы дүниелер. Жалпы адамзат баласына ортақ қағидалар. Бір өзінің өмірі тәлімі мол бір мектепке лайық арқалы азаматтың бірі әрі бірегейі, көкшетаулықтар ғана емес, республика жұртшылығы жақсы танытын Рүстем Шериязданұлы десек, артық айтқанымыз емес.

Осы бір жайсаң жанның жанға жағымды қасиеттерін, тек өзіне ғана лайықты әдемі бейнесін өзімнің ғұмырбаяндық естелік кітабында толымды етіп жазған болатынмын. Сондықтан, қайталаудың реті жоқ. Қысқаша айтқанда, өз басым сол кезде Көкшетау ауданында қызмет істеген азаматтардың бәрі десем де болады, Рүстем Шериязданұлын сыйлай білдік. Ал, ол кісі болса өз бойындағы іскерлік және адамгершілік қасиеттерінің арқасында сыйлата білді.

Бұрын шоқ жұлдыздай ғана азаматтарды сыртынан танып біліп жүретін едік. Рүстем Шериязданұлының ең алдымен Бурабай баурайындағы табысты ісінің жақсылық жағы бізге де жетіп жатты. Күндердің бір күнінде ел мақтаған Рүстем Шериязданұлы Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып тағайындалды. Мен ол кезде осы партия комитетінің үгіт-насихат бөлімінің меңгерушісі едім. Алғашқы күннен бастап тонның ішкі бауындай жақсы араласып кеттік. Біздің арамызда өте жақсы сыйластық болды. Бірден бауырына тартқан Рүстем Шериязданұлы бірінші хатшы екенмін деп кеуде кермей-ақ, ел жайын, шаруа ыңғайын ақылдасып отыратын. Әсіресе, кадр мәселесіне өте мұқият болды. Жергілікті жұрттың жалындап тұрған жастарын іске тартып, қызмет беріп тәрбиеледі. Мысалы, Шабдан Хамзинды орман шаруашылығының директоры, партия ұйымының хатшысы етті. Кейін кеңшар

директоры болды. Осылайша қызмет тезінен өткен талай жігіттердің жолы ашылып, біртіндеп өсе бастады. Мұндай өнеге мектебі біздің ауданда бұрыннан бар еді. Мәселен, Азнабай Әбілмәженов аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып тұрған кезінде елімізден шыққан жігіттердің қайсысы қай салада қызмет істеп жүргендігін арнайы жазып отыратын журналы болатұғын. Түсіне білген адамға бұл үлкен жанашырлық. Рүстем Шериязданұлы да бұрыннан бар дүниені кеңейтіп, көркейте түсті.

Менің бір бағалайтыным, ол кісінің бойындағы қылдан таймас әділдігі. Еңбек ете білген адамның бағы жанатұғын. Мен осындай жұмыс істеп едім, халқыма қызмет етіп едім, басшылар елеп-ескермеді деп Рүстем Шериязданұлының тұсында Көкшетау ауданында сол кезде жұмыс істеген жігіттерінің ешқайсысы айта алмайтын шығар. Олай болатындығы, қай уақытта да сабырлы, сарабал қалпынан таймайтын Рүстем Шериязданұлы әркімнің жұмыс ырғағын, әдіс-тәсілін, істеген ісінің нәтижесін әділдік таразысына салып, тура бағасын беріп отырды. Тағы бір айта кететін дүние, рухани жан дүниесінің тазалығы. Кең кеудесіндегі сезім толқынының жарқыраған айдынында шаң-тозаңы еш болмайтын. Мәселен, қай заманда болмасын арыз жазу, оның ішінде жалған арыз жазу, соңына аты-жөнін қоймай «домалақ» арыз жазулар болды ғой. Міне, нақақтан жала жауып, жанын күйзелтіп, істеген шаруасын жоққа шығарғысы келіп отырған ішмерездердің өзіне кешіріммен қарады. Осындай көңілінің кеңдігіне қалай разы болмассың. Тағы бір айта кететін дүние, ол кісінің қарапайымдылығы мен ғажайып мәдениеттілігі. Адамның көңіліндегі айтар сөзін қасы мен қабағынан аңғарып тұратын. Бұл деген үлкен қабілетті талап ететін тылсым дүние ғой. Сонымен бірге, Рекеңнің өз басы қаншалықты таза, қолы мен ары адал болса, оның отбасындағы тіршілігі де сол қасиеттерге сай болды. Жан жары Орынша Сейітқызы «мен бірінші хатшының әйелімін» деп астамшылық көрсеткен жан емес, қайта біздің жолдастарымызбен дос-жар болып, дәм-тұзымыз араласып, өмірдің қиындығын да, қызығын да бірге көрдік.

Рүстем Шериязданұлы Көкшетау аудандық партия комитетін басқарып тұрған кезінде ауданның экономикасы өрге басты. Жалғыз экономикасы ғана емес, әлеуметтік-тұрмыстық жағдайы жақсарды. Басшы ретінде Рекең қарапайым адамдардың тұрмыс-тіршілігіне айрықша назар аударды. Бұл ісін елге жанашырлық деп айтуға әбден болады ғой. Одақ, республика бойынша өрістетілген социалистік жарыстардың жеңімпазы болып, ауыспалы Қызыл туларға ие болып жүрдік. Қаншама ауыл шаруашылығында, өндірісте істейтін қарапайым адамдар мемлекеттік наградаларға ие болып, кеуделеріне орден-медальдар тақты. Осының барлығы жұмыстың алға басатындығын көрсететін мәнді мысалдар ғой.

Біз отбасымен араластық. Сондықтан да, ағамыз бен жеңгеміздің бірін-бірі қалай сыйлайтындығын көзімізбен көріп, көңілімізбен түйсіндік. Кәдімгі лиро-эпостық жырларда айтылатын көне дастандардың кейіпкерлері тәрізді. Әлгі ақындар айдын көлдегі аққуларға теңейтін ғажайып ғашықтықтың теңдессіз үлгісін осы кісілерден көріп, біз де солай болуға, солай ғұмыр сүруге, бір-

бірімізді дәл Рекең мен Орынша Сейітқызы тәрізді аялай білуге тырыстық десек, жалғандығы жоқ.

Жалынан ұстатпайтын жүйрік уақыт айды алмастырып, жылды жылжытып өтіп жатты. Тұрлауы жоқ тіршілікте қарттықтың да қырқасы көрінер кез болды. Сол кезде өткен өмірдің әлдебір қызықтарын еске алып қоятынбыз. Сөз арасында соның біреуін айта кетейін. Рүстем Шериязданұлы елуге толды. Елу – ердің жасы. Ақ жарылқап той болды. Сондай қуанышты сәттердің үстінде бір жағы жастық, екінші жағы тойдың көңілімізді көктем еткен шаттығының шалқыған әсерінен болар, Рекеңді мен елуге толды, шал болды деп айтып қалыппын. Кейбіреудің шамданатын-ақ жері. Артық айтып қалғанымды өзім де кейін түсіндім. Бірақ, терісі кең Рекең менің сөзімді көңіліне алған жоқ. Жымиды да қойды. Біз де елуге толдық, тілектес, ниеттес қауымды жинап той жасадық. Сол тойда Рекең әлгі оқиғаны есіне алып:

–Ал, Шияп Шарапұлы, өзің де елуге толдың, қалай шал болдың ба? – деп сұрамасы бар ма.

Осы бір оқиға Рекең көңіліндегі кісіні кешіре білу, кең болу деген қасиеттердің тереңнен тамыр жайғандығын айқын аңғартып тұрмай ма.

Рүстем Шериязданұлы Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесін басқарды. Жай ғана басқарған жоқ, жанын салып істеді. Осы күні өзіміз де көріп отырмыз, онай-оспақ шаруа емес. Ал, Рекеңнің тұсында барлық іс ретке келе қоймаған салмағы сырбаз ағамызға әжептәуір жүк болған еді. Бірақ, қай іске болмасын кәтепті қара нардай рухы мықты Рекең сол шаруаны да оң бағытқа оңтайлап бұра білді.

Бірде Көкшетау қаласының әкімі Ермек Мыржықпаев шақырды. Маған қалалық ардагерлер кеңесін басқаруды ұсынады. Ол жерде Рекең отырған соң қайтып бармақпын. Ойланайын дедім. Сыртқа шығып, Рекеңе телефон шалсам, бұл жайдан құлағдар екен.

–Сені өзім ұсынғанмын,–дейді ол.

Қайда жүрсе де бауыр басқан, сыйласқан азаматтардың жайын ойлап жүретін қайран да қайран ақкөңіл ағам-ай менің!..

Кей-кейде көңілің қоңылтақситын сәттер болады. Әлдене жетпей тұрған тәрізді. Төрт құбылана тегіс ой көзін тастап, жетімсіреткен сезімнің селі қай тұстан соғып тұрғанын аңғарғың келіп, аңтарыла қарайсың. Сол жетпейтін өзің екенсің ғой, асыл аға!..

Шияп ӘЛИЕВ,
Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесінің төрағасы.

Тұғыры биік ағамыз еді

Адам болып өмір сүргеннен кейін қоғамның заңдарымен болу міндетті деп есептеймін. Сондықтан, балабақшадан бастап өмірдің әр сатысында жаныңдағы бірге тәрбиеленген, оқыған, жұмыс атқарған барлық адамдармен бірге болып, бірге қайнайсың. Олардың бәрі бірдей емес, мінездері, қылықтары, ақыл-ойлары әртүрлі, кейбіреуі жақсы адам, ал біреулерінің мінезі ауыр, нашар

кылықтары да әжептеуір. Отбасынан бастап қоғамдағы барлық адамдар, жақсысы да жаманы да сенің адам болып қалыптасуыңа көп әсер етеді. Әрине тегіңе де байланысты. Айтайын дегенім менің өмірімде жақсы, ұлағатты ағалармен, құрбы-құрдастармен көп араластым. Солардың ішіндегі биік тұғырда болған ағаларымыздың бірі Рүстем Шериязданұлы.

Рүстем Шериязданұлы Көкшетау ауданына партия комитетінің бірінші хатшысы болып келгенде мен «Бұлақ» совхозында парторг болып қызмет атқаратынмын. Кеңшардың партия ұйымы облыста ең үлкен ұйымдарының бірі еді. 150-ден астам коммунист болатын. Совхоздың қарамағында 7 ауылдар мен селолар болды. Совхоз жылына мемлекетке бір миллион пұттан астық тапсырып, 3500 тоннадай сүт және 600 тоннадай ет өткізетін.

Сондықтан да шығар, Рүстем ағамыз елді мекендерді аралаудағы бірінші сапарын біздің совхоздан бастаған. Ағамыз совхозға келгеннен кейін директорымыз Петр Филимонович Вознюк және менімен бірге барлық салаларды аралап, өндірістің жұмыстарымен егжей-тегжейлі танысып, механизаторлар, малшылар және басқа жұмысшылармен кездесіп, маңызды өсиеттерін айтып, тапсырмалар берді.

Кезекті жалпы партия ұйымының жиналысына қатысып, заманымыздың талаптарын жеткізді, ақыл-кеңестерін айтты. Сонда айтайын дегенім ағамыз бір көргеннен өзінің білімділігінің арқасында, өндірістің қай саласы болмасын терең түсініп, білетінін, байсалдылығының, адамгершілігінің, адамды тыңдай білуінің арқасында адамдарды өзіне жаулап алып, өзін басшы ретінде, ақылшы, кеңесші ретінде таныта білді.

Артынан мен райкомның ауыл шаруашылығы бөлімін басқарғанда тікелей қарым-қатынаста болып, күнде тапсырмалар алып, оларды жоғарғы деңгейде орындауға тырыстым. Рүстем ағамыз финансист ретінде кеңшарлардың, жалпы ауыл шаруашылығы көрсеткіштерін өте жақсы білетін, талдау жасай отыра барлық кемшіліктерін сынапа, ауыл шаруашылығының әрі қарай дамуын өз бақылауына алатын.

Рүстем ағамыздың басқаруымен ауданымыздың әлеуметтік-экономикалық жағдайы одан әрі жақсара түсті, экономикалық-өндірістік жоғары көрсеткіштер үшін одақтық, республикалық ауыспалы қызыл туды ауданымыз бірнеше рет жеңіп алды.

Ағамыздан цифрлармен жұмыс атқаруды үйрендік. Қазақтың ұлағатты ұлы сөздерінің бірінде «ұстазы жақсының ұстамы жақсы» дейді ғой. Ағамыз өзімізге өмірлік ұстанымы жағынан да, жұмыс атқару жағынан да үлкен ұлағатты ұстазымыз болды. Ағамыздан алған тәлім-тәрбиеміз менің әрі қарай өмірімде, директор, облыстың екі басқармасында жұмыс атқарғанда, әкім болғанда көп әсер етіп, көмегін тигізді.

Ағамыздың сабырлығы жөнінде бір болған оқиғаны мысал келтірейін. Бірге жүрген досым Шияп Әлиев, бәріміз Рүстем ағамыздың елу жылдық мерейтойына қатыстық. Сонда Шияп тойда Рүстем ағамызға айтқан тілегінде сіз елуге келдіңіз, енді шал болдыңыз деген сөздерді қоса айты. Шияп тілегін айтып болғаннан, біз, құрбылары Шәкеңе сен елудегі азаматқа неге шал болдың

деп айттың деп күлдік. Рүстем ағамыз тек қана мырс етіп қойды. Он шақты жылдан кейін Шияп та елуге келіп, той жасағанда Рүстем ағамыз өз тілегінде «Шияп сен де елуге келдің, шал болдың» деп, өз сөзін өзіне қайтадан айттып күлді. Міне ол кісінің сабырлылығы, он жылдай үндемей, реті келгенде ойыншыны аралас дөп түсірді. Шынында да, өзіміз жетпістен ассақ та әлі шал болғымыз келмейді.

Ағамызбен зейнеткерлікке шыққаннан кейін де ардагерлер ұйымының жұмыстарында бірге болдық. Ол кісі қалалық ардагерлер ұйымын басқарып жүргенде, мені жас зейнеткер ретінде қалалық ардагерлер ұйымының президиум мүшесі қылып сайлады. Содан бастап мен де ұйымның жұмысына араласып кеттім.

Ағамызбен тек жұмыста ғана емес, отбасымызбен жақсы қарым-қатынаста болдық. Жеңгеміз Орынша Сейітқызы ағамызға өте сай еді, бірге ұл-қыздарын өсіріп, мерейлі отбасы болды.

Айтарым Рүстем Шериязданұлына ол дүниенің жақсылығын берсін, жаны жәннатта болсын. Артында қалған жеңгемізге, балаларына, немерелеріне қуат, бақыт берсін деп Алладан тілейміз.

**Мағауия РАҚЫМБЕРГЕНОВ,
еңбек ардагері, Зеренді ауданының құрметті азаматы.**

Абзал азамат

Жігіттің асылы – азамат,
Жылқының асылы – қағанат.

Есімде, 1989 жылы біздің Уәлиханов ауданына егін ору науқанына, облыстық партия комитетінің өкілі ретінде, облыстық халықтық бақылау комитетінің төрағасы Рүстем Шериязданов жүзі жылы, орта бойлы, бұйра шашты, қара торы кісі келді. Ол кісіні бұрын облыста болатын жиылыстарда көріп жүретінмін. Рекеңді Көкшетау ауданының бірінші хатшысы ретінде білетінмін. Мен ол кезде ауданның ауыл шаруашылығы басқармасының басшысы болып қызмет атқаратын едім.

Сол жылы жұмыс барысында жақынырақ таныстық. Рүстем Шериязданұлы ауданның барлық шаруашылықтарында болып, жұмыс барысымен танысып, сараптап, біздерге ақыл-кеңесін, нұсқаулар беріп, керек кезінде көмек көрсетіп жатты. Егін жинау науқанында аудан бойынша ұйымдастыру жағынан жіберілген кемшіліктерге түсіністікпен, байыппен қарап, айқай-шусыз, сабырмен жұмыстарымызға бағыт беріп отырды.

Кейбіреулер ұрда-жық, айқайға басып аудан, совхоз басшыларының мазасын кетіріп, жүйкелерін құртатын. Ал бұл кісі барлық қызмет баспалдағынан өткен, тәжірибесі мол, ең бастысы, адами қасиеті мол, сыпайы кішіпейіл адам еді. Рекеңнің сол қасиетін бағалап, ол кісіні ренжітпеуге тырысып, қолдан келгеннің бәрін істейтінбіз.

Сол жылы ел қатарлы егін орағын уақытында өткізіп, Отан қамбасына құятын астық мөлшерін орындап, абыроймен науқанды аяқтадық. Бұл іске ағамыздың қосқан үлесі айтарлықтай болатын. Рүстем Шериязданұлы өз жұмыс

орнына барғаннан кейін де жиі телефон шалып, жұмыс барысын бақылап, үйшіміздің амандығын біліп, ақыл кеңесін аямайтын.

Сол таныстығымыз жолдастыққа көшіп, марқұм ағамыздың өмірінің соңғы күндеріне дейін жалғасты, үйіне қонаққа, мерейтойларына шақырып, Орынша апайдың қолынан талай дәм таттық. Менің өмірімде марқұм ағамыздың ұмытпастай, тағы бір із қалды. Ол, 1994 жылдың наурыз айы болатын. Өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдары қоғам өзгеріп, еліміз тәуелсіздік алған жылдары, ел басқару құрылымдары өзгерген кезде, Рекең, ҚР Министрлік кабинетінің жанынан ашылған Қаржы бақылау комитетінің Көкшетау облыстық қаржы бақылау басқармасының басшысы қызметін атқарып жатқан кезінде, мен Уәлиханов ауданының әкімі едім.

1993 жылдың қараша айында облыстың басшысы өзгеріп, түсініксіз жағдайлар орын ала бастады. Ол басшымен әрі қарай дұрыс жұмыс істеу мүмкін еместігін түсініп, 1994 жылдың қаңтар айының соңына қарай әкімнің қабылдауында болып, жұмыстан мені өз еркіммен босатуын сұрап, өтінішімді тастап кеттім. Сұрақ уақытында шешілмеген соң, жұмысты өз бетіммен тастайтынымды айтып, телеграмма беріп, демалысқа шығып кеттім. Ол кезде ондай қадамға бару, өзінді-өзің оққа байлаумен тең еді, ол осы облыста жұмысқа орналасу мүмкіндігі нөлге тең деген сөз еді.

Дегенмен, әрі қарай өмір сүру керек. Демалыстан шыққан соң жұмыс іздей бастадым. Қаржы басқармасының аудандық бөлімшесінде бас маманның орны бос болатын. Соған орналасуды көздеп, Рүстем Шериязданұлына телефон шалдым. Ол кісі барлық жағдайды біліп отыр ғой, «бұл сенің деңгейің емес қой, ойлансайшы» деп ақыл беріп жатыр.

Солай бола тұрса да ағамыз көпке созбай, ертең келіп құжаттарыңды тапсырып, жұмысқа кіресің деді. Әрі қарай созылса, бұл жағдайға облыс басшысы араласып, менің жұмыссыз қалу мүмкіндігім жүз процент еді.

Басқа кісі болса, сіздің негізгі біліміңіз бұл жұмысқа лайық емес қой деп, ұзын шылбыр, кең тұсауға салса, мен ол кісіге өкпелей алмас едім.

Бұндай шешімді қабылдау Рекеңнің жауапкершіліктен қорықпауы бір басқа, ал басқа біреудің өміріне дұрыс түсіне қарап, жол ашуы азаматтық демей немене, барып тұрған азаматтық емес пе?!

Бірнеше ай өткеннен кейін облыс әкімі Қ.Жұмабаев мені жұмыстан босатуды талап етіп жатқанын естідім. Ағамызды ыңғайсыз жағдайға қалдырмау үшін, мен ол кісіге өзім қоңырау шалып, қабылдауында болып, мені жұмыстан босатса ренішім жоқтығын айттым. Рекең маған, жұмысыңды тыныш істей бер, бұл жерде ешқандай заң бұзушылық жоқ деп әңгімені аяқтады.

Сонымен, сол кісінің қол астында, 1997 жылдың мамыр айына дейін, Еңбекшілдер ауданы әкімінің бірінші орынбасары болып, тағайындалғанымша жұмыс істедім. Одан зейнеткерлікке шыққаннан кейін де, тіпті ол кісінің фаниден бақиға, келместің кемесіне мініп кеткенше байланысымыз үзілген жоқ.

Әттең не керек, сұм ажал ортамыздан абзал азаматты, ұл-қыздарын ғана тәрбиелеп қоймаған, талай азаматтардың өмірге жолын ашып, талайларға қиын

кезде қол ұшын беріп, ақыл-кеңесін өзгеден аямаған, жол көрсеткен ағамыз өмірден өтті.

Рүстем Шериязданұлын соңғы сапарға шығарып саларда өткен қаралы митингте айтылған жолдас-жораларының, әріптестерінің, шәкірттерінің сөздері дәлел. Иә, Рүстем Шериязданұлы сондай азамат еді. «Топырығың торқа, иманың жолдас, жаныңыз жанатта болғай» деп дұға қылғаннан басқа, бізден не шара.

Қуанғали АДИЕТОВ,
бұрынғы Уәлиханов ауданының әкімі,
Біржан сал ауданының Құрметті азаматы.

Жақсылығы жанымды жылытатын

Көкшенің қазынасы, сарқылмайтын байлығы, еңсесі елден ерек биік жақсылығы мен жайсаңы ғой. Заманында солар қасиетті Көкшенің керегесін кеңітіп, берекесін молайтуға өлшеусіз үлес қосты. 1970 жылдардың соңында Көкшетау облыстық партия комитетінің ұйымдастыру бөлімінде нұсқаушы болып қызмет істейтінмін. Облыстың бар түйінді мәселесі көз алдымызда өтіп жатқандықтан, ел тізгінін ұстаған азаматтарды сұрастырып біліп жүретінбіз. Ол кезде атқа мінген, жоғары білімді, білікті маман саусақпен санарлықтай ғана ғой. Сол аз топтың ішінде жақсы аты ел аузына ілігіп, көпшілік қошемет көрсетіп жүрген көшелі жанның бірі Рүстем Шериязданұлы Щучье ауданында қызмет істейтін еді. Ұмытпасам, 1981 жыл ғой деймін, кездесуіміздің сәті түсті. Сол сәттен бастап ағалы-інілідей көңіліміз жарасып кетті. Менің өз бойымдағы қазақтың марқасқа азаматына деген ықылас тіптен ерен. Қалай ойлап қарасаң да, Рүстем Шериязданұлы сондай құрметке әбден лайық болатын. Аз-кем сөйлесіп, пікір алмасудың өзі құтты бір ұлағатты өмір мектебі тәрізді. Аз сөзінің өзіне көп мағына сыйғыза білетін шешен еді. Зайыры шешендік көбік сөзді сапырумен өлшенбейді ғой. Мәселен, Рөкеңнің бір ауыз сөзінің өзі шұғыласын шашып, астарындағы алапат ойды аңғартып тұратұғын. Ескіден келе жатқан тәмсілде «жақсымен өткен жарты сағатың жарты ғұмырына тең» дейтұғын мазмұнды сөз бар. Осы сөз тура Рөкеңнің болмысын, бітіміне өлшеніп айтылған тәрізді. Әр кездесу өз алдына қызық, өз алдына тартымды. Өйткені, біз таныған, біз сыйлаған Рүстем Шериязданұлы терең білімнің иесі. Бірақ, сол мол білімін көзге ұрып көрсете білмейді.

Жұмыс барысында ғана емес, Көкшетаудың қуаныштарын да бірге өткердік. Жиын-тойда тау тұлғасымен андағайлап көзге түсетін Рүстем Шериязданұлы әлдекімдер сияқты ешқашан ұшып-қонып жүрмейтін. Қоладан құйғандай тау мүсін өз тұғырында салтанат-сәнімен, ажар-айбарымен көзтартар еді. Сол мол бітімге мол мінез қонақтаған. Оның ішінде әсіресе, сабырлылығы, ешқашан асып-тасуды білмейтін қағылез қарапайымдылығы қандай еді шіркін. Осындай мінез көп адамның бойынан табыла бермейді ғой.

Орынша Сейітқызы екеуі пенде ғұмырдағы пешенесіне жазылған дәм-тұзды ыстық ықыласпен, ізетті сыйластықпен татты. Көкшетаудағы өнегелі отбасылардың бірі ғана емес бірегейі болды. Екеуі де берік білімнің шұғыласына шомылған, рухани жан дүниелері тұма бұлақтың суындай мөлдір

адамдар ғой. Мен әр туған күндерінде телефон шалып, әсіресе, жеңгемізді 8 наурыз мерекесімен құттықтап тұруды еш уақытта ұмытқан емеспін. Осы шаңырақтың алпыс, жетпіс, сексен жылдық мерейтойларының бел ортасында болдым. Қошеметін көрсеткен көппен бірге өзімнің көкірегімде жүрген ең ізгі сезімдерімді білдіріп, жандарын жадыратуға тырыстым.

Мынау жарық дүниеде ең бір мықты нәрсе уақыт. Уақыт табының ескіртпейтін ештенесі жоқ. Ол ешкімді де есіркемейді. Менің ойымша, кейінгі жас ұрпаққа тәлім-тәрбиелік мәні бар дүниелерді жасау керек сияқты. Осы біздің Көкшетау қаласында мәнсіз, мағынасыз, елімізге, жерімізге, төс тарихымызға, қасиетті Көкше өлкесіне еш қатысы жоқ атаулар көп-ақ. Соның бірін, ең көрнектісін туған жұртының мерейін асыруға, қарапайым халыққа жағдай жасауға бар күш-жігерін сарп еткен ел ардағы Рүстем Шериязданұлының атын берсе деген ұсыныс айтар едім. Өзі көзі тірісінде сүйіп өткен Көкшенің айдынын асырып, алыстан менмұндалап, жас ұрпаққа жол сілтеп тұрмас па еді. Менің осы пікірімді Рүстем Шериязданұлын көзі көрген Көкше жұрты қос қолын көтеріп қолдайды деп ойлаймын.

Қайролла ЕСКЕНДІРОВ,
Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының экс-депутаты.
Степенство

Когда пытаешься, сказав о человеке что-то обобщенное и выражающее всю его сущность, найти нужные и весомые слова, бывает не просто.

О Рүстеме Шерияздановиче захотят написать многие. Ведь о нем можно говорить и писать долго, и много доброго. Не подбирать хорошие слова, не лукавить и не заискивать. Это человек, о которых говорят: «мухи не обидит». Он, действительно, не допустил ни одного эпизода, когда к нему зародилась бы не то что вражда, а обида или сложные отношения. На склоне лет я понимаю, насколько ему трудно было переносить неблагоприятные поступки людей, находящихся с ним рядом, выслушивать и переживать недобрую оценку людей или проступки окружающих, которые, как правило, осуждаются.

Рүстем Шериязданович не из тех, кто легко, походя, осуждал или поносил недобрыми словами своих же коллег, соратников. Самым жестким его упреком были его слова: «Так нельзя». Неслучайно с ним рядом старались быть те, кто испытывал трудности, гонения и неприятности. Они знали, что этот человек отвлечет от тяжелых мыслей, переведет размышления на свежие, позитивные суждения и взгляды. Он умел легко и неназойливо перевести грустные рассуждения в благоприятные, оптимистические.

Жизненная поступь Шериязданова, экономиста, практика с двадцатилетним опытом работы привела его в Академию общественных наук при Центральном Комитете КПСС. Уже сам факт поступления, а скорее, направления в это учебное заведение говорит о том, что этот коммунист заслуживал выдвижения на ответственную работу. Кстати, московская кадровая комиссия Центрального аппарата партии внимательно следила за тем,

какую работу предложили выпускнику АОНЦК. А он работал, не претендуя на стремительность в карьерных скачках.

Должность председателя Щучинского райисполкома он занимал более пяти лет. Это при нем проходило преобразование хозяйств в агропромышленный комплекс. Щучинский район поставлял государству наибольшее количество молока среди других регионов области, здесь был создан крупнейший в стране птицекомбинат, где в год производили по 110-115 миллионов штук яиц. Руководитель хозяйства Цой Николай Петрович, получая переходящее Красное Знамя, сказал: «мы можем производить яиц столько, сколько скажет обком партии и облисполком».

Помнится, в те годы в магазинах области продавались не только свежие тушки кур, но и копченые цесарки, гуси, индейки, мало того, птицеводство области развивалось, опираясь на опыт и практику щучинцев. Совхоз «Аиртауский» выращивал гусей, «Имантавский» – бройлеров, а расположенный рядом овощеводческий совхоз «Окжетпес» уже в феврале сполна обеспечивал торговую сеть области редиской, помидорами, огурцами. Первый секретарь обкома партии Махтай Рамазанович Сагдиев, возвратившись из Москвы с очередного съезда партии, рассказывал: «К обеду делегаты съезда получали к столу огурцы и помидоры, сорванные утром в Щучинском районе и самолетом доставленные в Москву. Разрыв во времени позволял сделать это буквально за полдня».

Райисполком и его председатель были всегда в тени руководящей и направляющей партии. Но коммунист, выпускник Высшей школы партии Рустем Шериязданович спокойно разгребал завалы бюрократии и организационные нагромождения. Как было сказано выше, район поставлял более тридцати тысяч тонн молока в год. Число дойного стада росло, доярок не хватало. Район начал крупногрупповое содержание коров. Одна доярка стала обслуживать не 20-25, а 50 коров. Экономисты тут же вмешались и вдвое снизили расценки за центнер надоенного молока. Опыт чуть было не пошел кувырком, но председатель райисполкома Шериязданов остановил бюрократические происки. Он строго утверждал: менять оплату нужно, но заработок должен соответствовать объему труда. Рабочим трудиться приходится в два раза больше, поэтому их заработок должен соответствовать вложенным усилиям. Кое-как это положение удалось отстоять и настроение животноводов улучшилось. Люди стали относиться к работе по-другому. В совхозе «Урумкайский» доярки и скотники взяли на хозрасчет содержание баз. Расходы на ремонт резко сократились, за счет экономии люди стали получать премиальные, немалые по тем временам. А главное, поменялся характер работы. У рабочих появились должные орудия труда: ножовки, стамески, гвоздодеры и даже стеклорезы. Помещения в ходе зимовки не доводились до разрухи, а заботливо поддерживались. Летний ремонт бригада животноводов проводила самостоятельно.

За давностью времени мало кто сможет вспомнить и тем более доказать можно сказать, личное участие в этой огромной, кропотливой работе

председателя Щучинского исполкома народных депутатов. Сам он густо краснел и смущался, когда его имя упоминали в докладах, приводя положительные примеры развития и достижений региона. Такой уж он уродился в далекие годы в скромном ауле Сарыбулак, где его не только помнят, а им до сих пор гордятся его родные, близкие, и знавшие его земляки.

Таков дух этого тихого и скромного аула, затерявшегося в березовых рощах между Рузаевкой и Арыкбалыком. Здесь живут простые, работающие люди, воспитанные на лучших национальных традициях, которые дорожат добрым именем своего аула, не дающие повода плохо говорить о себе. Пронесется над маленьким аулом века, как вихрь, обрушиваются перемены, реформы, а аул, как и прежде, стоит незыблемо, держится. Трудятся, не ругая жизнь его жители. Наверное, эту великую ауру терпимости и надежды впитал в себя когда-то и Рустем Шериязданов. Впоследствии он становится первым заместителем председателя областного Совета депутатов. Весь жизненный путь Рустема Шерияздановича сопровождала обязанность: контролировать расход денежных средств и в облфинотделе и, будучи председателем валютного финансового контроля, где он трудился до выхода на пенсию.

По современным понятиям обывателей, находясь в самой гуще оборота огромных денежных средств, он мог сильно продвинуться в накоплении личного богатства. Он мог просто, никому не возражая, жить, не зная, что такое нужда, познавать прелесть роскошного и обеспеченного благополучия. Но он не был таким - удобным и покорно-молчаливым. Он жил, сберегая средства для общества, для нужд народа, не думая о собственных нуждах ни в советские времена, ни когда страна вступила в рыночные отношения.

Кристалльная чистота, ответственность, совесть – его жизненные кредо. Не знаю, удачно ли я назвал свои воспоминания о Рустеме «Степенство», может, кто-то не так меня поймет, но я его знал при жизни, как человека степенного, взвешенного, не подверженного высокомерию и чванству. Такое для него было неприемлемо, недопустимо в его обыденных делах.

Он человек очень степенный, выдержанный. Было несколько периодов, когда все мы переживали изломы, потрясения и общественные, и личные. Мне приходилось быть рядом с Рустемом, когда ему было тяжело. Он никого за это не обвинял, не осуждал, тем более не угрожал. Он крепко держал боль в душе, мучился, переживал, что было очевидно, но ни единым словом не обнажал своих страданий. Зато умел, и это его природный дар, понять невзгоды других, близких людей. Это его качество проявилось, когда он возглавлял Совет ветеранов войны и труда города. Вот здесь-то во всей красе проявилось его наилучшее качество, которое я назвал «Степенство». Он таков и был – взвешенный, вдумчивый, рассудительный и **с т е п е н н ы й**.

Пусть мои слова о нем облегчат страдания утраты его супруге Орынше и детям. Знайте, что Ваша боль упала и на наши плечи.

Крепитесь и помните.

Владислав КОСАРЕВ,
депутат Мажилиса Парламента РК.

Эталон мудрости, скромности, порядочности ...

Ушел из жизни один из тех людей, которых я искренне уважал. Уверен, не только я, но и все, кто общался с ним по работе и вне ее. Ушел так же спокойно, неожиданно для окружающих, тихо, скромно, как и жил, посвятив отпущенные природой годы, преданному служению своему народу. Это - Рустем ага, Рустем Шериязданович Шериязданов – человек из плеяды подлинных коммунистов, достойно пронесших по жизни это высокое звание.

За пару месяцев до смерти, узнав по «узун кулаку» о его недуге, я позвонил ему. Разговор по понятным причинам состоялся деликатный. Я просто хотел по-человечески поддержать его. Мне показалось, это устроило и его, потому что он не любил распространяться о своих личных проблемах, мудро понимая, что ничего кроме жалости и сочувствия, к сожалению, в данной ситуации не могут предложить доброжелатели, а недоброжелателям и завистникам не стоит давать повода для радости. Ответы его были односложные: он больше беспокоился о здоровье супруги - Орынши женгей и переводил разговор на встречные вопросы, интересуясь моим житьем-бытьем, работой...

Не раз мы пересекались на базаре, куда, видимо, по многолетней привычке, он ходил за продуктами и газетами. Было уже заметно, что Рустем ага похудел. Глаза его выдавали какую-то внутреннюю боль и беспокойство, рукопожатие было не привычно слабым для этого от природы могучего, сильного человека.

Рустема Шериязданова знали в области, особенно в Рузаевском районе давно – с семидесятых годов прошлого столетия. Руководителями в то время казахи выдвигались крайне редко и, как правило, на вторые-третьи ступени должностей. Не знаю, как по республике, но в целинных областях к выдвижению национальных кадров относились с очень большой осторожностью. Не буду углубляться в эту тему, поскольку она имеет различное толкование, абсолютизация каждой из них может увести от истины.

Ситуация резко стала меняться с приходом первым секретарем Кокчетавского обкома партии Еркина Нуржановича Ауельбекова. Полагаю, что это была согласованная позиция с республиканскими властями во главе с

Д.А.Кунаевым и Б.А.Ашимовым, а, может быть, даже и с Москвой. Молодой, грамотный, умный, креативный Еркин Ауельбеков получил возможность смело осуществлять политику развития региона, опираясь на национальные кадры. Начиная с него, все последующие годы обком партии возглавляли только представители коренной национальности. Постепенно стали появляться в районах первые секретари райкомов, председатели райисполкомов, директора совхозов – казахи. Пожалуй, в этом прорывном проекте кадровой политики, пионерами были Б. Жумагалиев, Б. Жангалов, У. Каримов, К. Абуов, Т. Боканов, А. Амиров, А. Жакупов, А. Темирбаев, Б. Сеитов, Б. Батырханов, К. Туякпаев, Б. Рахимжанов...

Вслед за ними пошли и другие. Не всех я знаю и помню, но с Р.Шерьяздановым, Ч.Абуталиповым, А.Жакупбековым, Е.Каршаловым, Б.Жанайдаровым, Т.Тасовым, А.Мурзиным, З.Шуатаевой, З.Букабаевой, А.Абильмажиновым, Б.Сулейменовым, Т.Мукушевым, Х.Сергазиным... мои пути пересекались в комсомоле или партийных, советских органах. Их знали, ими гордились. Люди Степи, помнят и уважают до сих пор.

Эти слова вовсе не значат, что я хочу бросить тень на советскую власть. Было бы неверно оценивать прошлый период нашей истории только в черно-белом цвете. Сложные процессы, происходившие в стране в те непростые годы, заслуживают более глубокого, отдельного, обстоятельного разговора. Я хотел бы обратить внимание, что любовь к Казахстану, к своему народу Рустем Шерьязданович замечательно сочетал с интернационализмом, уважением к коллегам – представителям различных этносов. Этот принцип, при всех его издержках, выполнял и продолжает выполнять свою задачу. Благодаря ему корни сегодняшнего мира, стабильности, согласия, так трепетно оберегаемые нашим Президентом Н. Назарбаевым, обрели немалую силу и работают на созидание уже нового Казахстана.

Коммунист-интернационалист Рустем Шериязданов был один из тех, кто глубоко верил в искреннюю дружбу народов. И сегодня добрые, справедливые слова о нем могут сказать его друзья и коллеги: П. Щерба, В. Косарев, В. Соломина и многие другие, не покинувшие страну в поисках лучшей доли, сохранившие любовь к общей Родине, разделившие с нами самые трудные годы становления суверенного государства.

Первая наша встреча с Рустемом Шерияздановичем состоялась осенью года в совхозе имени 25 съезда Рузаевского района, где я работал секретарем парткома. Год выдался очень засушливый, особенно в центральных и южных районах области. Рустем аға приехал в наш район, чтобы решить вопрос о переброске сена и соломы для скота в Кокчетавский район, где он возглавлял районную партийную организацию. Крайне редко было в то время в практике секретарей вышестоящих партийных организаций начинать свои рабочие визиты в совхозы с кабинета секретаря парткома. Меня приятно удивило, что Рустем Шериязданович нашел вначале меня, ознакомил с разнарядкой области, затем мы вместе прошли к директору В.И. Бороденко. Проволочек не было, вопрос был решен оперативно. Тут же определили участки работы, необходимую помощь техникой и людьми, по рации были озадачены руководители подразделений хозяйства. Вполне объяснимое внимание директора к гостю, быстрое решение вопроса, было связано и с тем, что они давно и хорошо знали друг друга. Родные села Рустема аға – Сарбулак, Владимира Изотовича - Андреевка и наша центральная усадьба – Раисовка - находились в радиусе 8 -10 километров.

Я посчитал своим долгом пригласить Рустема аға на ужин, но он деликатно отказался, видимо, «перехватили» его многочисленные земляки, или коллеги.

Затем многие годы мы встречались с ним на различных партийных, советских, хозяйственных мероприятиях, тепло здоровались, обменивались новостями. Более тесно стали общаться с 1985 года. Так получилось, что, работая в орготделе обкома партии, мне пришлось курировать несколько районов, среди которых был и Щучинский. (В то время, г. Щучинск и район были отдельными административно-территориальными единицами). Всякий раз, бывая в командировке в своем районе, я заходил с визитом вежливости к Рустему-ага – первому секретарю Щучинского горкома партии. Пусть не частые, но тихие, спокойные беседы за чашкой чая в комнате отдыха помогали нам лучше узнавать друг друга, вырабатывать доверительные отношения.

Они продолжились в годы моей работы секретарем райкома партии, председателем райсовета народных депутатов, заместителем главы в Чистопольском районе, главой Ленинградского района. Он в эти годы возглавлял народный, а затем финансовый контроль области. Я обращался к нему в сложные периоды своей жизни по довольно непростым вопросам. А их тогда, в преддверии разрушительных процессов в стране, было не мало. Призрак надвигающей беды, которую с подачи Горбачева назвали «перестройка», витал уже в атмосфере, создавая нервозность во взаимоотношениях на всех уровнях власти. Советы Рустема ага, авторитетного, компетентного руководителя, обладавшего талантом хорошо ориентироваться в лабиринтах непростых чиновничьих отношений, были всегда кстати.

Общение с ним я считал за большую честь. Меня удивляла и привлекала его черта ни о ком не говорить плохо. Он предпочитал обходить кулуарные обсуждения своих коллег, искусно переводил беседу на другие темы, в крайнем случае, неодобрительно покачивал головой, если поступки человека «не вмещались» в его понятие. В нем жила вековая народная мудрость «біреудің ала жібін аттама, қасірет жасама». Как тут не вспомнить чьи-то очень глубоко и точно сформулированные мысли: «Великие люди обсуждают идеи, средние – обсуждают события, мелкие умы обсуждают людей».

Можно только сожалеть, что со временем заметно убывают в нашем обществе настоящие мужчины, аксакалы, которые умным словом могли снимать, вроде бы не разрешимые проблемы. Каждое движение, поступок их сопровождалось присущей их природе необычайной сдержанностью, высоким достоинством и человечностью.

Мельчаем...

Все больше среди нас «нравственных лилипутов», на вид богатырей, разбогатевших по криминальным схемам и за счет подкупа продажных чиновников. Это они – адепты «золотого тельца», измеряют величие человека состоянием его богатства. Многие из этих «князей», выплывших из «грязи» в смутное время нашей истории, ведут себя чванливо, горделиво передвигают свои заплывшие «пингвины» тела в дорогих джипах, приобретенных на не всегда честные средства, видят не людей, а безликую толпу.

Бог им судья.

Честный по своему естеству Рустем ага с присущей ему осторожностью и с долей недоверия относился к таким двуличным людям, хвастунам и краснобаям. Но делал он это так изящно и искусно, что мало кто открыто враждовал с ним. Мне кажется, что он глубоко прочувствовал и усвоил народную мудрость: «Баска пәле - тилден», что созвучно русской пословице «Язык мой – враг мой», обладал бесценным божьим даром жить в добром согласии с окружающей действительностью, умело формировал светлую ауру во взаимоотношениях с различными людьми, даже недоброжелателями, разоружая их своей удивительной порядочностью и интеллигентностью, утверждая каждым своим словом, поступком один из принципов высшей нравственности: относиться уважительно к любому человеку, независимо оттого уважаешь ли ты его или нет на самом деле. Не всем это дано понять. На этом фоне кажутся смешными казакпайские: «мен бетке айтып салам», «мен бір беткей, принципиальныймын» и другие, высвечивающие не лучшие качества тех, кто возводит эти плоды недомыслия в категорию человеческих достоинств.

Рустем Шериязданович относился одинаково почтительно и к старшим, и к младшим, мало с кем разговаривал на «ты», предпочитал называть по имени-отчеству даже нас, молодых, считавших его своим наставником. А ведь немало еще тех, кто, посидев несколько раз за общим дастарханом, панибратски похлопывает аксакалов по плечу, что не свойственно традициям нашего народа, а с младшими разговаривают «через губу», всячески пытаюсь подчеркнуть свое превосходство по возрасту, чину, и, что для них очень важно, по материальному достатку.

В эпоху рвачей и хамов интеллигентность нередко принимается за слабохарактерность. Блекнет, к сожалению, теряет подлинный смысл пословица «скромность украшает человека». Современные «нувориши» с презрительной ухмылкой пытаются опровергнуть жизнеспособность этого постулата, насадить в сознание людей, удобный для них принцип: «нахальство - второе счастье».

Так уже бывало не раз в истории человечества. У «пены безвременья», появившейся на «закваске» безнравственности, от которого занедужило наше общество – свой срок. Грядет время Ренессанса Духовности - «Рухани жаң-ғыру». Оно не за горами. Новое нравственное звучание обретут Заветы, оставленные потомкам в Скрижалях Моисея (Мусы), «Нагорной Проповеди

Христа», в священных строках Корана, Хадисах Пророка Мухаммада (с.а.в), Моральном Кодексе строителя Коммунизма.

Скромность и человечность, патриотичность, высокое достоинство наших отцов, матерей, старших братьев и сестер не всегда, к сожалению, в чести сегодня. Но они живут в недрах народной памяти. Непреходящая ценность, воспитательное значение их для последующих поколений не вызывает сомнений. Надо только «выучиться ждать» и приближать этот день. Жизнь и дела Рустема ага – это один из замечательных примеров для молодежи, которая находится в поиске ответа на вечный вопрос: «...делать жизнь с кого?».

Горечь утраты живет в наших сердцах вместе с чувством огромной благодарности к этому человеку, гражданину, земляку Шерьязданову Рустему Шерьяздановичу, нашему другу и наставнику, прожившему достойную жизнь.

Иман жолдасы болсын, қадырлы Аға.

Тургун СЫЗДЫКОВ,
депутат Мажилиса Парламента Республики Казахстан.

Пример для подражания

Впервые я познакомился с Рустемом Шерияздановичем, когда он был первым секретарем Кокчетавского райкома партии. Это был март 1985 года. Хорошо помню, как я, вчерашний выпускник ветеринарного факультета Алма-Атинского сельскохозяйственного института, направленный на работу в район, стоял в кабинете первого и с благодарностью слушал его напутствия и рекомендации перед началом своего трудового пути.

Он в свою очередь направил меня на должность зоотехника в совхоз имени XXIV съезда КПСС. Через некоторое время я стал главным зоотехником. Поскольку совхоз практически по многим показателям занимал последние места в районном рейтинге, Рустем Шериязданович, как первый секретарь райкома, часто к нам приезжал. Лично заглядывал на животноводческие фермы, бригады, полевые станы, беседовал с людьми, получал информацию о делах хозяйства, что называется, из первых уст. Решения всегда принимал очень обдуманные, только после того, как лично убеждался, причем без оглядки наверх, дескать, что там скажут. Каждый его шаг и конечный результат опирался на его собственное, выверенное мнение.

Каждый раз, когда Рустем Шериязданов приезжал в совхоз, мне удавалось с ним пообщаться. Мы много общались. Это был открытый, внимательный и демократичный, располагающий к себе человек, с запоминающейся внешностью. Симпатичный, светлый, высокий, с густой, вьющейся шевелюрой. Таким я его и запомнил.

Рустем Шериязданович отличался не только внешней привлекательностью, у него красивой была и душа. Приезжая в совхоз он прежде всего встречался с жителями, интересовался их жилищно-бытовыми условиями, условиями труда. Всех его собеседников всегда восхищали его доброжелательность, самообладание, сдержанность. Рустем Шериязданович никогда, ни при каких обстоятельствах не позволил себе повысить на кого-то голос. С равным уважением относился к любому человеку, вызывая ответные чувства признательности сельских жителей. Мои коллеги, все, кого я знал, с глубоким уважением отзывались о нем, и такая оценка его, как человека и руководителя была заслуженна. Он был удивительным человеком, который, кажется, знал все, и при этом всегда очень великодушным, внимательным. Хотя было порой очевидно, что ему приходилось нелегко.

В одной из своих книг Рустем Шериязданович вспоминает случай из своей практики. Случай, казалось бы, обычный, каковых наверняка бывало немало в рабочих буднях любого руководителя, но он характеризует этого человека

достаточно хорошо. Ранним летним утром 1985 года мимо доильной площадки совхоза имени XXIV съезда КПСС проезжал первый секретарь обкома партии. Он заметил там какой-то беспорядок. Позже, добравшись до телефона, набрал второго секретаря обкома партии и строго ему сказал: «Тут в совхозе имени XXIV съезда КПСС полный бардак. Передай привет первому секретарю райкома партии. И еще передай, - вечером буду ехать назад, загляну еще раз».

Вечером на «летучке», которую проводил сам руководитель области, где происходил разбор полетов, Рустем Шериязданович взял всю ответственность на себя, не перекладывая вину на директора совхоза, рабочих. Потом уже на совхозной планерке он вопреки ожиданиям не вспылал, не кричал, не стучал кулаком по столу, а очень спокойно сказал: «Ребята, вы все слышали сами. Необходимо исправить все недостатки до утра. Утром я приеду и лично все проверю». Его спокойствие в любой обстановке, грамотный подход к делу, уравновешенность, рассудительность и сдержанность, уважительное отношение к человеку, умение увидеть в нем лучшее, всегда были для меня хорошим уроком.

Во главе с таким руководителем района, как Рустем Шериязданов, решались самые насущные проблемы региона. Это, к примеру, увеличение поголовья скота, строительство новых ферм. В совхозное строительство и общественную жизнь активно вовлекались все жители района. Его вклад в развитие района велик, мы, заражаясь его энтузиазмом, хотели трудиться, добиваться успехов. Работалось нам интересно и спокойно.

В бытность Рустема Шерияздановича первым секретарем райкома партии, в районе функционировали такие крупные промышленные предприятия, как Доломитовый родник, Каолиновый комбинат, Подстанция миллионник киловатт, Гранитный камнедробильный завод, Алексеевский строительный комбинат, крупные элеваторы, рабочие поселки – Доломитовый, Алексеевка, Бирлестык – были самыми большими. В них на то время проживали от пяти до десяти тысяч человек.

Пригородный регион поставлял в город мясомолочную, овощную и другую продукцию. Народ здесь проживал разный, непростой. Однако благодаря мудрости первого руководителя, его сдержанности, умению слышать, видеть за общим частное, в районе сохранялась стабильная общественно-политическая обстановка.

Немало общались мы, когда Рустем Шериязданович трудился председателем Совета ветеранов города Кокшетау, а я акимом Зерендинского района. Возглавляя ветеранскую организацию областного центра, он многие годы помогал пожилым людям решать их насущные проблемы. Ходил по инстанциям, просил для них и за них. Заботился, как мог, об их досуге, отдыхе, организовывал для этого поездки в курортную зону, в частности Зерендинскую.

Хочу отметить, что Рустема Шерияздановича сильно уважал мой отец – известный государственный и общественный деятель Махтай Сагдиев. Часто отец ставил его всем в пример. Говорил, что нужно учиться у него

спокойствию, терпеливости, умению разглядеть в человеке его лучшие качества. Рассказывал поучительные истории из их совместной деятельности.

Примеры деятельности Рустема Шерияздановича на посту первого секретаря райкома партии убедительно свидетельствуют о том, что это был один из видных, грамотных руководителей своего времени с ярко выраженным аналитическим складом ума. Он отличался от многих чиновников своей демократичностью, активной гражданской позицией, умением увидеть и понять проблемы, найти им обязательно решение. Безусловно, он, заботясь и возвращая молодые кадры для экономики района и области, сыграл большую роль в становлении меня лично, как специалиста, оставил глубокий след в истории развития хозяйственного и культурного строительства Кокчетавского района. Будучи человеком активным, деятельным, человеком слова, много положительных нововведений привнес в период своей работы председателем совета ветеранов г. Кокшетау.

**Ербол САГДИЕВ,
аким Тимирязевского района
Северо-Казахстанской области.**

Высокое предназначение

С Рустемом Шерияздановичем меня связывают несколько лет работы интересной, динамичной, конструктивной. Это было время с декабря 1980 по 1985 годы, когда я работала в Кокчетавском районе. В декабре 1980 года я была избрана председателем Кокчетавского исполкома районного Совета народных депутатов. А Рустем Шериязданович в это же время трудился первым секретарем Кокчетавского районного комитета партии.

До этого назначения я имела большой опыт работы на производстве – 12 лет в качестве агронома в колхозе и совхозе, пять лет – в качестве секретаря Красноармейского райкома Компартии Казахстана.

Рустем Шериязданович обладал удивительной способностью располагать к себе людей своей харизмой, добрым расположением, он умел и увлекать. Жажда новизны, деятельный характер были органическими чертами Шериязданова. Во всей его работе отражался поиск своих путей и решений, сильный общественный темперамент. То время нашей работы было просто пропитано возрождением, ростом и духовным, и материальным.

Для любого человека новое назначение – это всегда волнение, какая-то внутренняя перестройка. На новом месте мне пришлось учиться и осваиваться. Должность, обязанности, задачи, стоящие передо мной были весьма серьезные: руководить отделами исполкома, работой сельских советов, решать различные хозяйственные задачи на территориях сельских советов, в коллективах предприятий, рассматривать и стараться решать насущные, злободневные вопросы жизнедеятельности людей. К примеру, такими, как обеспечение медицинским обслуживанием, работа школ, пунктов бытового обслуживания и многими другими.

Хоть опыт работы у меня имелся, но порой, когда бывало очень трудно, я обращалась за помощью к Рустему Шерияздановичу. И он, как бы ни бывал занят, обязательно выслушивал, давал ценные советы, подбадривал. Помогал он мне и в начале нашей совместной трудовой деятельности, и в последующие годы моей работы рядом с ним.

Он был очень мудрым человеком, настоящий клад знаний, прибавьте сюда его огромный опыт практической работы в областных органах. Как было спокойно работать рядом с таким руководителем, который умел поддержать, дать необходимый, простой, но очень дельный совет. А вопросов, как правило, в ежедневном рабочем цейтноте всегда хватало. Мы работали согласованно и вдумчиво в вопросах подбора кадров на должности председателей исполкомов сельских советов, хозяйственных руководителей, обязательно рассматривая их кандидатуры на заседаниях бюро райкома партии. Относительно ротации кадров мы бывали единодушны.

Конечно, в нашей аграрной области главной заботой первого руководителя было увеличение производства зерна, молока, мяса, овощей и другой сельскохозяйственной продукции. И занимались этим многоотраслевые хозяйства Кокчетавского района, выполняя объемы их поставок. Но не хлебом единым, говорят, жив человек. Глава района думал и о благосостоянии народа. С его именем, я считаю, можно связать крупнейшие достижения того времени в районе, решение многих социальных проблем. Жизненный уровень населения и в городах, и селах постепенно рос. Хорошими темпами строились дороги, жилые дома, здания для медицинских учреждений, школы, клубы, бани и другие объекты социально-бытового назначения. Выполнение всех этих громадных планов было на постоянном и строгом контроле руководителей района. Эти важнейшие вопросы рассматривались в исполкоме и на бюро райкома партии и выводы порой в отношении нерадивых руководителей бывали серьезные.

Рустем Шериязданович внимательно относился к людям, к их просьбам и чаяниям, выслушивал их обращения по различным вопросам. Он никогда не позволял себе грубого отношения к людям, требовал этого же от подчиненных, руководителей трудовых коллективов, давал объективную оценку результатам их работы. Бережное отношение к кадрам, их рост и развитие, учеба, повышение квалификации, профессионализма, самосовершенствование, - вот те требования, которые он предъявлял руководителям. Кадры нужно растить, давать им возможность проявить, показать себя, утверждал обычно Рустем Шериязданович. Такое отношение, конечно, дорогого стоит. Испытала его на себе и я. Лично мне он помог и поддержал в завершении работы над диссертацией, начатой мной в период работы в совхозе «Октябрьский» Красноармейского района. Я успешно завершила работу и также успешно защитилась в мае 1982 года. Мне была присуждена ученая степень кандидата сельскохозяйственных наук. Мы работали вместе, как могли, как умели. И, наверное, не так уж плохо. Наш труд оценили. В период нашей совместной

работы Кокчетавскому району присуждалось переходящее Красное знамя области за успехи в производстве и заготовках сельхозпродукции.

Бывали такие вот счастливые моменты в нашей общей деятельности, когда хотелось свернуть горы, но хватало и трудностей, куда же без них. Но здесь самое главное суметь выйти из них достойным образом. Они, трудности, зачастую бывают проверкой руководителя на прочность, основательность. В 1982 году в области случилась жесточайшая засуха. Казалось бы, явление для нашего резко континентального климата – дело обычное. Но для сельского хозяйства – тяжелейшее, бывает, с неминуемыми последствиями. В тот год в хозяйствах района, как ни старались, не сумели заготовить достаточного количества грубых кормов для зимовки скота, а поголовье сохранить нужно, во что бы то ни стало. Трудно пришлось всем, а особенно – первому секретарю райкома партии Шериязданову. Вся ответственность лежит на нем. Были мобилизованы все силы. Для решения этой задачи в районе создается штаб, руководителем которого назначается председатель райисполкома. Работа закипела: в каждом совхозе были организованы отряды механизаторов, которые выезжали в хозяйства Куйбышевского района, чтобы на полях прессовать и заготавливать солому. Та суровая зима, казавшаяся бесконечной, запомнилась нам надолго. Как назло выдалась та зима многоснежной, поля утопали в снегу, поэтому механизаторам пришлось очень нелегко, условия работы у них были тяжелые. Но люди не жаловались, поскольку понимали, что иначе поголовье не сохранить. Там, в полевых условиях, механизаторы жили в отапливаемых вагончиках. Распоряжением первого секретаря райкома партии, который очень переживал за людей, вынужденных работать зимой в поле, для них были созданы все самые возможные условия, рабочих постарались окружить должным вниманием и заботой: организовали бесперебойную доставку продуктов питания, исправно работали полевые кухни. Из райпотребсоюза периодически выезжали автолавки с необходимым товаром, постоянно дежурили бригады медиков.

Заготовленные нелегким трудом корма доставлялись тракторами К-700, грузовиками, которые ежедневно покрывали расстояние в 250-300 км. Общими усилиями, стойкостью и единением, четкой и слаженной работе бригад механизаторов удалось тогда зимовку скота провести благополучно, избежать потерь. Во главе всей этой работы, конечно же, стоял первый секретарь райкома партии Рустем Шериязданов. Каково было ему в то время, знал, разумеется, только он сам. Но тот экзамен на прочность он выдержал с успехом.

Все, кто работал с Рустемом Шерияздановичем, замечали его особенное, пристальное отношение к социальной сфере, за которым стояло желание улучшить жизнь людей в сельской глубинке. Он всегда хорошо понимал: решая задачи производственные, никогда нельзя упускать из виду социалку. И в этом направлении в те годы в районе, где в этой сфере, можно сказать, конь не валялся, было сделано немало. Тогда в районном центре – селе Красный Яр – функционировал только кинотеатр. Дома культуры не было вообще,

библиотека располагалась в приспособленном помещении. Руководством района была поставлена задача по строительству Дома культуры, жилых домов. Они, выросшие в центре села Красный Яр и сегодня напоминают о том времени, когда здесь трудился Рустем Шериязданович. Держал он под своим неусыпным контролем строительство жилья в совхозах, сельских клубов, магазинов и общественных бань. Много чего было сделано, построено, отремонтировано за период нашей с ним совместной работы в Кокчетавском районе.

Мы знали Рустема Шерияздановича и как прекрасного семьянина. Он, как бы ни бывал занят на своей беспокойной службе, находил время, чтобы уделить время и внимание семье. Они вместе с супругой, уважаемой Орыншой Сеитовной, воспитали троих прекрасных детей – сына Нурлана и двух дочерей – Раушан и Гульмиру. Все они получили образование, успешно работают в разных сферах.

В августе 1985 года я была избрана первым секретарем Келлеровского райкома Компартии Казахстана и наша совместная работа с Рустемом Шерияздановичем закончилась, но только не дружба и добрые отношения. По иному, конечно же, не могло и быть. У этого мудрого, доброго, честного человека было много друзей, люди к нему всегда тянулись, привлекаемые его добротой, умением анализировать, предвидеть.

Древние говорили: «Судьба человека – это нрав его». Судьбу свою Рустем Шериязданович Шериязданов выстроил сам, как хотел, мог и разумел. Этот человек острого природного аналитического ума, смелый, деятельный и демократичный руководитель многого добился, оставив свою лепту в истории развития родной области. Если же иметь в виду человеческие качества, то по моим наблюдениям, он был человеком общительным, радушным, хлебосольным хозяином. Таким он и остался в памяти коллег и друзей.

Галина ЛАЗОРЕНКО,
председатель Кокчетавского исполкома
районного Совета народных депутатов с 1980 по 1985 гг.

Памяти товарища

Среди нас не стало человека большого таланта, таланта организатора, таланта друга, таланта человека, не знающего усталости, постоянно работавшего и умственно, и физически. Человека, который добивался всего своим трудом, упорством и терпением. За это он пользовался большим уважением тех, кто его знал и был рядом с ним.

Любящий семьянин, заботливый отец, дедушка, верный друг и товарищ, требовательный к себе и к другим. Собранность, обязательность, пунктуальность – таким Рустем Шериязданович живет в моей памяти. Знакомы мы с Рустемом Шерияздановичем очень давно – с 1967-1968 годов. Он тогда трудился в областном исполнительном комитете, затем областном плане, а я в то время работала референтом в областном исполнительном комитете. Потом наши трудовые пути разошлись. И через много лет оба, будучи

пенсионерами, встретились в совете ветеранов города Кокшетау. И снова стали работать вместе, наделенные богатым жизненным опытом.

Мы дружно, понимая друг друга с полуслова, работали в горсовете ветеранов войны и труда более десяти лет. Никогда у нас по работе не было недомолвок, трений и недопонимания. Он, как первый руководитель, доверял мне самостоятельно решать вопросы и всегда поддерживал в новых начинаниях. Он был интересным человеком, близким многим по духу, сильным, надежным. При этом Рустем Шериязданович был весьма скромным, самое главное, чувствовал чужую боль, умел переживать и сопереживать. С большим багажом знаний он шел к людям, которых, как и родной город, очень любил.

Он возглавил созданный городской совет ветеранов в самые сложные 90-е годы. Это было поистине тяжкое время, когда люди выживали, кто, как мог. Тогда на учете состояло около 800 человек ветеранов войны и приравненных к ним. Рустем Шериязданович неустанно поднимал в городском акимате наши многочисленные проблемы и прежде всего самую насущную и трудновыполнимую проблему отсутствия жилья.

Ему в те неимоверно трудные годы удавалось защитить права ветеранов. К нему, как к человеку авторитетному, прислушивались депутаты городского маслихата. Как иначе расценивать тот факт, что ему удалось убедить народных избранников выделять средства для разового денежного поощрения к 9 Мая, 8 Марта, к Международному дню пожилых людей участников Великой Отечественной войны и приравненных к участникам войны, оплату коммунальных услуг, бесплатный проезд по городу. Безусловно, что при скудном на то время городском бюджете, это было довольно нелегко сделать, но Рустем Шериязданович смог доказать, уверить городских депутатов в верности этого благого дела. Этот факт – то, что он сумел не только убедить в этом депутатов, но и защитить свое предложение на одной из сессий гормаслихата, – его прямая заслуга. Думаю, по-другому не могло и быть, поскольку Рустем Шериязданович обладал особым магнетизмом, авторитет его в Кокшетау всегда был велик. Кто не знал, что этот кристально честный и чистый человек всегда заботился и старался помочь людям, не думал о собственном благополучии. Он был истинным патриотом, любившим свою землю, на которой он родился и вырос, закалил свой характер. Неустанно призывал знать в лицо каждого ветерана Великой Отечественной войны, которых в те далекие годы было около десяти тысяч.

Его заботила не только материальная сторона жизни пожилых горожан. Он старался разнообразить досуг пенсионеров, понимая, что большинство из них сидит в четырех стенах, не зная чем заняться. Всем известно, что Рустем Шериязданович был большим любителем шахмат с многолетним стажем. С шахматами он никогда не расставался, даже будучи на отдыхе. Зная, что среди городских ветеранов войны и труда есть немало любителей шахмат, он опять же по собственной инициативе учредил при городском совете ветеранов шахматно-шашечный клуб. Это любительское объединение активно работает

по сей день. Здесь по обыкновению дружно собираются ветераны, чтобы не только сыграть в партию шахмат или шашек, но и увидаться друг с другом, пообщаться, вспомнить былые годы. Идут сюда аксакалы в любую погоду, в любой час дня. И, собравшись, поговорив, как правило, всегда вспоминают добрым словом основателя клуба, незабвенного Рустема Шерияздановича, которому каждый из них премного благодарен. Шахматный клуб, как памятник, всегда напоминает о нем...

Рустем Шериязданович был поистине уважаемым человеком. Скромный, деликатный, немногословный, предпочитающий словам дело. Его отличительной чертой, мгновенно располагающей человека, было умение внимательно выслушать, не перебивая, не прерывая, не задавая говорящему лишних вопросов. Он давал пожилому человеку возможность выговориться, что называется, поплакаться в жилетку. Причем Рустем Шериязданович не только выслушивал, но и старался по мере своих возможностей решить проблему обратившегося к нему ветерана. Он никогда не откладывал на потом решение проблемных вопросов, никогда не забывал о просьбах. Вот за это его ценное качество и ценили председателя городского совета ветеранов люди, искренне уважали за его неподдельную заботу.

Он оставил о себе своими делами хорошую память у всех членов большой городской ветеранской организации. Все его помыслы, планы и мысли были направлены только на праведные дела - улучшение жизни пенсионеров, разрешение их жилищных и житейских проблем, достойную организацию их досуга, лечения, протезирования и многих других. Для этого человека не было дел мелких или недостойных внимания, если они касались пожилых людей. И ветераны это знали, поэтому шли в городской совет, зная, что здесь их обязательно выслушают, вселят надежду и обязательно помогут.

Большое внимание всегда уделял воспитанию подрастающего поколения. Вопросы патриотического воспитания в городском совете ветеранов рассматривались особо. Он всегда хотел и старался добиваться, чтобы в каждой школе, учебных заведениях и на предприятиях создавались уголки, музеи Боевой славы.

Рустем Шериязданович прошел поэтапно и достойно все важные ступени хозяйственной и общественной деятельности и то разумное, вечное, что он успел сделать, конечно же, не забудется, потому что он видел смысл своей жизни в неустанной заботе о людях, достойных делах и поступках.

**Валентина СОЛОМИНА,
коллега, заместитель председателя
совета ветеранов войны и труда г. Кокшетау.**

II тарау

Ветераны

Жүрегімдегі жақсы азаматқа сағыныш

Осы күні бір сағыныш меңдеп бара ма қалай қарт жүректі. Бүгін ояна салып сен, Рүстем, есіме түстің менің. Бір өзің бір шоғыр ұлға татитын еңселі азаматы едің бұл елдің. Мына жарық дүниеден өткеніңе көп болмаған да сияқты, көп болған да сияқты. Өйткені, әлі тыныс-демің өткен күнге аумай, арамызда жүргендей болып көрінесің. Сендей асыл азаматты, арда перзентті өлді деуге жүрек қимайды. Ал, көп болған да сияқты деп отырғаным, тап бір ертеде кеткендей, қатты сағынтасың алдына салып жүргенмына ағаларыңды.

Ажалға қимас бір ардақтымыз, аяулымыз едің. Сосын да жас жетіп, қартайсақ та, әлі мазасыз жүрекке сен әрдайым жетпей тұрасың.

Иә, бүгін өзіңді ойладым. Айналама қарасам, біз, кешегі бүкіл Еуропаны от-жалынға ораған сүм соғысты көрген қатарластарымыз түгілі, өкшемізді басқан сендер де азайып қалыпсыңдар, аз қалыпсыңдар. Солардың ішінде елге сіңірген еңбегің үшін, кеңпейіл көңілің, жайдары жаздай жан жылуың үшін өз басым ерекше қадір тұтатын сен де жоқсың міне, арамызда.

Осылай деп толғанып алып, бір уақ Рүстем бауырымның өткен өмір жолына, мен білетін қадір-қасиетіне үңілемін. Көкше десең, кие тұнып, қыдыр қонған көкпеңбек жазиралы кең өлкесі бар, Арқада жер жетпес Бурабайы, өр Оқжетпесі бар, бабалар өткен, біз жүрген, кейінгілер өмірге келер ғажап өлке елестейді көз алдына. Ұшы-қиыры жоқ осы кең даланың аты мен даңқы қандай айшықты болса, оны мекен еткен тап сондай ірі, асқақ тұлғалар да ойынды он бөледі. Солардың бірі де бірегейі деп шын көңіл, шын пейілмен Рүстемді, Рүстем Шериязданұлы інімді айтамын. Оның еліне сіңірген еңбегін, мыңның бірінде кездесе бермейтін керемет сабырлы, салиқалы мінез-құлқын айтуым үшін өткенге оралуым керек, енді келмеске кеткен сол бір қымбат күндерді көз алдыма алып келуім керек.

Жаны жаз, көңілі көктем Рекеңмен мен шаруашылық, партия жолындағы сан салалы қызметте таныс-біліс болдым. Кешегі кейбіреулер қаралауға әуес кеңес дәуірі бізді жастайымыздан ел қорғауға бір салса, одан орала салысымен ауыр еңбекке екі салды. Ал, бір ғажабы біз сол бейнеттің, жоқ-жітіктің, ауыртпалықтың бәрі-бәрін кәдімгі қара нардай қайыспай, үн-жұрғамыз түспей көтердік. Өйткені, адамды темірдей тәртіппен ұстаған, тұзу жүріп, тұзу тұрудан басқаны білгізбеген заманның өзі солай еді. Міне, осы қиындық қазанында

бүгінде тоқсаннан асып, толымды өмір сүрдік деп отырған біз шындалдық, бізден кейін сексеннен асып барып о дүниелік болған осы Рүстемдер болаттай бекіді.

Кейде былай қарағанда, елеусіз, шағын ғана бір елді мекендерден есімі ел жүрегіне ұялаған керемет-керемет азаматтар шығады. Осы бір сөз мен білсем, Рүстемнің алтын бесік туған ауылы – Сарыбұлағына да тән. Ақ қайындар көмкерген, көңілдері сол аққайындай аппақ қазақтың қасиетті бір елді мекені мен оның еңбекқор тұрғындары көзі тірісінде осы бір жайсаң жанмен көп мақтанғандығын, оның атын үнемі алға ұстаумен болғанын, әлі де азаматын солай ардақтап келе жатқанын мен жақсы білемін. Өйткені, Рүстемнің өзі де ағалы-інілідей жақын сыйласып, бір-бірімізді бауыр тұтудан жазбаған жақсы күндерде үнемі сол Сарыбұлағын есінен шығармайтын. Ал, өмірдің сан торап сүрлеу-сокпағында өзім кездестірген, өзім дәмдес бола қалған бұл ауылдың кейбір жекелеген азаматтары да Рүстем десе, пейіл-ниеттері ерекше еді. Меніңше, осы бір өз жақсысын бағалаудың біздің халқымызға да тән жақсы үрдісі әлі де солай жалғасып келе жатқанына, жалғаса да беретініне өз басым ешбір шек келтірмеймін.

Сол Сарыбұлақта соғыстың алдында дүниеге келген ол бес-алты жасында енді ес біліп, етек жапқанда халықтың басына түскен сол бір сергелденді сезіп білді. Бала болса да оның сондай заманның тар, ердің нар тұсында артық жылауға, артық еркелеуге хақысы жоқ еді. Оның орнына есті болып өсуге, жастайынан тырбанып еңбекке араласуға тура келді. Өйткені, бір жағынан сонау алыстағы соғыс, бір жағынан соның кесапатымен келген ауыр тұрмыс қысқан заман солай болды. Сол кездің өзінде де жасынан зерек болып, білімге талпынып, аты алысқа мәлім Шұқыркөл мектебін жақсы бітірген Рүстем ініміз жастық қайратынан, алға қойған мақсатынан танбай, үлкен оқуға қол созды. Сол елуінші жылдары Алматы қайда, бұл жақ қайда, шалғайдағы ауылдан қазақтың бетке ұстар университетінің экономика факультетіне оқуға түсіп, оны ойдағыдай тәмамдап шыққан ініміздің алдынан үлкен белестердің тосып тұруы да жайдан-жай емес еді.

Өзі талай рет қатар жүріп, қатар отырып, сырласқан, өткен-кеткеннен мәнді әңгіме тиегін ағытқан қимас сәттерде аса бір жылылықпен еске алатын облыстық жоспарлау комитетінде қатардағы маман болып жүрген кезі, одан кейін облыстық партия комитетінің ұйғаруы бойынша Мәскеудегі жоғары партия мектебінде оқыған жылдары, кейін партия-совет, шаруашылық қызметтерінде үлкен лауазымдарға ие болуы, бәрі де бойындағы азаматтық қадір-қасиеттің, жеткілікті білім-біліктің, жоғары іскерліктің жемісі болатын.

Оның бір ғана тұрған бойын, көпшілік ортада өзін-өзі ұстауын, бет-жүзіндегі кісілік шарайнасындай жылылық іздерін, көрікті келбетін еске түсірсек те, күні бүгінге дейін қаншама ізгілік иірімдеріне қанығуға болады. Ал, небір үлкен алқалы жиындарда жөн-жобаны жетік білуі, қанша ілгері озып, төрден шығуға реті де, жолы да келіп тұрса да, қарапайымдылыққа басып, өзгені алға сала отыруы талай рет біздердің осы бір аяулы жанға деген ризашылық ілтипатымызды еселеп жібергендей болып еді. Иә, сен Реке, біздің

көңілімізде, өзіне деген кіршіксіз жүрегімізде сондай бір ақ қардай таза, бойында титтей бөтен ой, басқа пиғыл жоқ адалдың адалы, асылдың асылы, ғажап адам едің.

Тұла бойындағы бар қайратыңды, күш-жігерінді еліңнен, халқыңнан аянбаған сенің еңбек жолың да, өмір жолың да өте бай, көпке өнеге шашарлық жарқын жол еді. Біз, тілектес ағаларың соны көріп, соны мойындап, саған әбден сүйсінетінбіз. Енді қараңызшы, Мәскеу мектебін бітіргеннен кейін Щучье аудандық атқару комитетінің төрағасы болып бірқыдыру жыл жемісті еңбек етті. Ол осы қызметте елдің қалаулысы болып тұрғанында аудан да, қаланың өзі де көп көтеріліп, өсті. Бұл өзі жыл он екі ай ойдан-қырдан халық ағылып жататын, соның біразы шыны керек, «бастықпыз», «пәленбаймыз» деп сабытын сала келетін курортты аймақ қой. Сол жерде бар істің қыбын тауып, жемісті қызметімен көрінген Рүстемге бұдан кейін облыс орталығының іргесіндегі облыс, қала атауларымен аттас Көкшетау ауданында партия комитетінің бірінші хатшысы болып еңбек етуіне тура келді. Бұл ауданда ол сөзімен де, ісімен де, өзінің биязы мінезі, кісілік тұлғасымен де елдің ойынан шыққан басшы болғанын, ауданды дамытып, өркендету тұрғысында көп жұмыстар атқарғанын көздері көрген қаншама азаматтар қазір де арамызда жүр. Рүстем Шериязданұлының өздерін темірді суарып шындағандай қалай тәрбиелегенін, қалай бір жұмыстан бір жұмысқа салып ширатып, азамат етіп шығарғандарын ауыздарынан әлі күнге тастамайды. Бұдан әрі ол Щучье ауданындағы басшылық қызметін қайтадан тағы бір абыроймен жалғастырып барып, тағдыр жазып сол кездегі бұрын мен де қызмет істеген облыстық халықтық бақылау комитетіне төраға болып келді десем, көңілге көп ойлардың, яғни, ара-кідік ана шаруа, мына шаруа тұрғысында менімен де аға тұтып ақылдасып қоятын інілік ізетінің еске жиі орала беретіні бар.

Сондайда бұрын қызмет бабымен талай кездесіп, бір-бірімізді алыс-жақыннан болсын білісіп жүретін абзал азаматтың ішкі жан-дүниесінің аса кендігі, сабырлы да салиқалы түр-тұлғасы, адалдығы өз басымды шын баурап алатын да, өзіне тарта тұсетін. Ол уақытта көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері, ғажап азамат Мәулітбай Кәрімұлы төраға, мен зейнет демалысына шыққанға дейін орынбасары болған, кейін Мәкеңнің орнына осы Рүстем ініміз, менің орныма Қасқырбай Әбуов келген облыстық халықтық бақылау комитеті облыс деңгейіндегі өте жауапты әрі беделді құрылымның бірі еді. Өзінің маңыздылығына байланысты одан аудан, қала басшылары да әжептәуір ығатын десем, артық айтқаным емес. Жұмыс сапасын, әркімнің ортақ іске жауапкершілігін елеп-екшеп, тексерген соң бәрінің бірдей көңілінен шығу да қиын. Бірақ, тура жолдан таймау – міндет.

Жұмыс дегенде, Рүстем де осы мінездің адамы болды. Іс-тәжірибесі толысқан, көлденең ештеңеге қызықпайтын адал азамат бұл жоғары қызметті де абыроймен атқарды. Кейін өнегелі еңбек жолы Көкшетау облыстық жоспарлау комитетінің төрағасы қызметімен толыққанын да жақсы білеміз. Бұл қызмет өзінің нағыз университет қабырғасында алған экономист мамандығымен де берік ұштаса тұскен еді. Одан қамшы салдырмайтыны, бұл саланы басқару да

әбден қолынан келіп тұрғаны алдына ала белгілі болатын. Кейін тап солай болды да, ондаған жылдарға жалғасқан үлкен қайраткерлік еңбек жолы құрметті зейнет демалысына қарай ойысты. Бұл екі аралықта Рүстем ініміздің есімі ел ішінде облысымыздың әлеуметтік-экономикалық дамуына зор үлес қосқан, соңына көпті ертіп, көпті тәрбиелеген бір ардақты тұлғамыз ретінде зор құрметпен аталатын.

Енді міне, туған жері мен туған халқына бергені көпсондай асыл азамат туралы өткен шақпен сөйлеу де мына бізге, үлкендерге оңай емес. Өйткені, іні тұтып, соңымыздан қарасын көріп жүрген Рүстемдердің болмыс-бітімі біз үшін қашанда қымбат екендігіне сөз бар ма. Сенің ойымнан шықпай, көңіл көгенін мазалап қоятының да содан шығар, бауырым. Әлі жүріс-тұрысың мығым, тың қалпыңмен, «жас келді, шәу тарттық» демей, бертін де халқыңа қанша қызмет атқардың. Ардақты Шапай Мүтәллапұлы Әбутәліпов ініміз облыстық ардагерлер кеңесін, сен болсаң, Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесін басқарып, екеуің он мың сан тұстастарыңды, біздей аға-інілеріңді жарқын істерге жұмылдырып жүргенде, төбеміз көкке жетуші еді-ау. Бізді де бір шараларыңнан қалдырмай, төрден орын сайлап, көңілімізді тауып өттіңдер бұл жарық дүниеден. Осы салмағы басым, жауапкершілігі зор қызметте де аянбаған еңбегің тәуелсіз еліміздің үлкен марапаттарының бірі – «Құрмет» орденімен аталып өтті. Сенің сол еңбегіңнің бағаланғанына қуанып, сол орденді өзіміз таққандай болып, қолыңды алғанымыз да күні кеше сияқты еді. Артында осындай жарқын із қалдырған сен өлген жоқсың, арамыздасың, Рәке. Үйдегі келінге, шаңырағыңа, ұрпақтарыңа береке берсін. Жақсы адам еске жиі түседі. Тірі болсақ, асыл бейнеңді әлі талай қимастықпен ойға алармыз. Оған титтей шүбәм жоқ.

**Асылбек ДӘУЛЕТОВ,
соғыс және еңбек ардагері.**

Алқалы топтың ажары

Осы күні менің көкірегімді түз құйғандай ашытатын бір өкініш бар. Күні кеше алқалы жиын, әдемі отырыстарда туған жеріміздің тұғыры, сарқылып бітпейтін қазынасы іспетті ақсақал, қарасақалдарымыз әрқайсысы бір тау болып самсап отырар еді. Көзің тоятын, көңілің қуанатын. Алуан-алуан тағдырлы, болмыс-бітімі бөлек осы бір жандар аруақ қонып, нар шөккен Көкшетаудың құты болатұғын. Уақыт шіркін тым қатал-ау, сол қадірлі ақсақалдарымыз, қасиет біткен ел ағалары бірінен соң бірі келместің кемесіне мініп, аттанып жатыр. Өмірдің заңы дейсің де... Қолдан келер шара жоқ, әйтпесе, жамандыққа қияр жандар емес қой. Түсініп, түйсіне білген адамға олардың әрқайсысы айрықша ажар біткен азаматтар еді. Кейінгіге үлгісі қандай, ұқтыратын өнегесі қандай? Олардың көкірегінде туған жеріміздің тарихы қатталып жазылған-тұғын. Осы бір аяулы жандардың ажарлы бейнесін іздеп шарқ ұрамын, көргім келеді, көңілімде жүрген көп жайды айтқым келеді.

Сондай сағыныштың сарытап буыны бөлендірген қимас жанның бірі – Рұстем Шериязданұлы. Рас, біз бір салада еңбек еткен жоқпыз, бірақ, елге тілектес болдық. Сол тілектестік біздің көзқарасымызды, ой-пікірімізді бір арнада тоғыстырып, жақындата түсті. Жақындықтың арқасында мен ежелден сырына мәлім Рекеңнің жан дүниесіндегі таңның мөлдір шығындай тазалықты көріп, бұрынғыдан бетер жаныма жақын тартып кеттім. Естелік кітапта Рекеңнің қызмет еткен уақыты, партия-совет саласында жүргендегі ауыз толтырып айтатын толымды табыстары қамтылған шығар деп ойлаймын. Мен ол кісінің бойындағы өзім танып білген кісілік келбет жайлы жалғыз ауыз сөз айтқым келеді. Өзгелер, әсіресе кейінгі ұрпақ өнеге алатын бір мінезі – Рекең ғұмыры ешкімді алалауды білмейтін. Алаш баласының әрқайсысын менің жалғызым деп сүйгені тәрізді еліне еңбек сіңіруге талпынып жүрген адал жанның бәрін бауырына тартатын. Бірақ, бір ғажабы Рұстем Шериязданұлы адам туралы өз пікірін тіс жарып айта бермейтін және жан сырын тұмшалап ұстап, ешкімге көрсетпейтін. Әйтпесе, көбік сөзді сапырған кеспірсіз заманда кәсіпкер әңгіме айтатындардан ажарымыз қашып болды ғой.

Рекең адам атын ардақтап өткен абзал азамат. Рас, атамыз қазақта «жақсыға сөз ереді» дейтұғын таным бар. Бірақ, осы танымның тұңғыық ойын өзгерткен де Рекең. Жақсы екені рас қой, ешкімнің таласы жоқ. Солай бола тұра, сөз ерген емес. Өйткені, адал ғұмыр кешті, адал тіршілік етті, айтатын жерінде ешкімнің бет-жүзіне қарамай ақиқатын айтты, шындық үшін шарпысты. Пенде ғұмырдың пешенесіне жазылатын жалған тірліктің жалғандығын ұқтырып, қайтпас сапарға аттанған қарақұрым көкшетаулық тілектес жұрт қимай тұрып, қинала тұрып Рекеңнің нағыз адам екендігін айтқан кезде, осы бір бескүндік тіршілікті осынау ағаларымыз сияқты өткеру керек деген ойға қаласың.

Көкшетау орнында, көрікті күндер өтіп жатыр. Еліміз тәуелсіздіктің тұғырын мәңгілік етуге, мәңгілік мемлекет орнатуға жұмыла кіріскен. Осы бір ордалы істің алғашқы бастауында орнықты шаруа атқарған ағаларымыз бар. Сол ағаларымыздың бірі әрі бірегейі Рұстем Шериязданұлы екендігін еске ала отырып, абзал азаматқа о дүниенің бар жақсылығы бұйырсын дегім келеді. Пейіште нұрың шалқысын, жақсы аға!..

Болат ЖАНӘДІЛОВ,
Көкшетау қаласының құрметті азаматы.

Еліміздің еңселі ұлы еді

Әйгілі Айыртау, кең көсілген Рузайдың даласы ежелден еншісі бөлінбеген, құшағы айрылмаған бір ел. Осы елдің бас көтерер азаматтары қаулап өсіп, тәмам елдің мақтанышына айналғандығы менің ет жүрегімді елжіретері бар. Бүгінгі күннің биігінен қарап отырсақ, сонау кеңес заманында қаншама азаматтар қасиетті Көкшенің шаңырағын елден ерек биіктетіп, тәмам елге тәнті еткен екен. Біздің елде Сырымбет, Шұқыркөл орта мектептері тәрізді өсем деген жастарға қанат бітірген ұлағатты білім ұялары болды. Күллі республикаға, Кеңес Одағына танылған ел еркесі Еркін Нұржанұлы Әуелбеков, Бәйкен Әшімов, ақын-сазгер Кәкімбек Салықов тәрізді тұлғаларымыздың өзі

неге тұрады. Бүгінгі күні сол жақсы мен жайсаңның ұлы көшін жалғастырған Рүстем Шериязданұлы туралы ауыр да болса ақиқат сөзді аузымызға алып отырған кезде жақсы дәстүрдің тамыры тереңде екендігін айтуға тиістіміз. Айтпай кетсек аруақтан обал ғой. Аты аталмай отырған талай азаматтар Айыртау, Рузай даласынан топшысы қатып, темірқанаттанып, қиядағыны көздеп Москва, Ленинград тәрізді іргелі қалалардағы білімі мықты, білігі ересен жоғары оқу орындары мен академияларда терең білім алды. Осы бір өнегелі іс өз өрнегін тауып, алдыңғы лектің үлгісін көрген кейінгі толқын қаулап өсе бастады. Мұндайда атам қазақ «шөп шыққан жеріне шығады» дейді емес пе. Рүстем Шериязданұлы да жақсы мен жайсаңның құт-мекені болған Шұқыркөл орта мектебін бітірді және жақсы бітірді. Алматы қаласында оқыған кезінде қатар-құрбысының алды болды. Өйткені, осы бір сырға берік, сөзге сараң, іске мығым ағамыз тумысынан білімге құштар еді. Білімнің биікке шығаратындығын зерек көңілі айқын түсінген.

Біз де ат жалын тартып мінген соң кешегі Көкшетау облысының көдедей көп шаруасының бір пұшпағын илестік. Міне, сол сәтте қызмет бабымен тез көтерілген, биікке шыққан Рүстем Шериязданұлымен қай уақытта болмасын тілектес, ниеттес болдық. Ол кезде руластық, жерлестік дейтұғын ұғымдар болмайтын. Бізді жақындастырған еңбекке деген құштарлық, ел мерейін биіктетсем деген ниет. Қай жерде жүрсек те еліміздің осы бір еңбегі жанып жүрген еріне сырттай тілектес болдық. Ел тілегін, ел сенімін ақтаған Рекең де Щучье, Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып елдің де, партияның да сенімін ақтады. Ал, кешегі кеңес дәуіріне халықтық бақылау комитетінің атағы жер жарып тұрған. Өйткені, ол қия басқаныңды көріп тұратын, кәдімгі адамның иығындағы екі періште іспетті орган ғой. Қолында осындай құдіретті күш бола тұра, Рүстем Шериязданұлы нақақ жанның көз жасына қалған емес. Бұл ол кісінің бойындағы ғажап адамгершілік қасиетті айқын аңғартады десем, жалған айтпаған болармын.

Рүстем Шериязданұлы шын мәнінде Көкшетауға, тұтас қазақ еліне айрықша еңбегін сіңірген, бойындағы барын сарқып берген парасаты мол патриот еді. Бірақ, мен солай екенмін деп кеудесін кермесе, мақтанбаса ол екі кісінің бойында кездесе бермейтін қарапайымдылығы. Жалғыз қарапайымдылығы ғана емес, ішкі мәдениетінің мықтылығы.

Өмірдің әр жайын санамен салмақтаған біздің жұрт «жоғалған пышақтың сабы алтын» десе керек. Біз өмірден өткен соң ғана емес, көзі тірісінде де қадірлі Рекең мен қымбатты Орынша Сейітқызының шаттығы шалқыған, шаңырағы киелі Көкшенің ұлағатты отбасы екендігін талай айтқан болатынбыз. Тағдыр қосқан осы екі жанның арасындағы сезімге қызыға да, қызғана да қарайтынбыз. Бір-біріне қай тұрғыдан болса да сай, әдемі де ажарлы аға мен жеңге көк айдындағы ақкудың көгілдірігіндей жарасып тұратын еді. Уақыт қанша алға жылжығанымен, біздің жүректе қалатын сурет те, жылы сезім де осындай.

Армия ӘБІЛҚАЙЫРОВ,

**бұрынғы Уәлиханов, Айыртау аудандық партия комитеттерінің
бірінші хатшысы, Айыртау аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы.**

Рүстем Шериязданұлын ұмытпаймыз...

Бөтен мінезі жоқ. Біртоға. Табанының бүрі бар азамат Рүстем Шериязданов сол кездегі Щучье ауданына Щучинск аудандық атқару комитетінің төрағасы болып қызметке келді. Ә дегеннен Рүстем қазағы аз, өкіл ұлттың баласы көп шоғырланған ауданда, жергілікті кадрлармен етене араласып, аудан экомикасын өрлетуге ат салысты. Мен сол уақытта «Успенюрьев» кеңшарында қызметте едім. Жұмыс барысымен ауылға келгенде үйге соғып өткен күндерден естелік айтып, сырымен бөлісіп сұхбаттасып қайтатын. Иә, өтіп бара жатқан өмір. Білімі мен біліктілігі, өмір сатысынан жинаған тәжірибесінің арқасында Рүстем Шериязданұлы қызмет сатысымен жоғарылап облысқа кетті. Жоғарғы лауазымды қызмет атқарса да, жұмыс сапарымен ауданға келгенде өзінің бұрынғы әріптестерімен жолығып емен-жарқын сөйлесіп, ақыл-кеңесін айтып жататын.

Ол кездегі партияның пәрмені қатты. Айқайы басым. Кез-келген басшыдан тек жұмысты талап ететін. Қиындығы мен қызығы мол, кезеңде Рүстем азаматтық арына нұсқан келтірген жоқ. Қайта шыңға салған қылыштай шоқтығы биік болып тау тұлғалылығы көрініп тұратын. Ұлы ұлтпыз дейтіндердің алдында өзінің білімін, біліктілігін, азаматтық ұстанымын жоғарғы деңгейде көрсете білді. Ғұмыры өтірік айтып, не жасқаншақтық мінез танытып, арды аттап атына кір келтірген жоқ. Кез-келген істі үршықша үйіріп ұйымдастырып, жастарға жол көрсетіп, өсіп келе жатқан жас кадрларды адалдыққа, адамдыққа баулып қолынан келген көмегінде аямай, сәті түссе қолтығынан демеп жоғарғы деңгейге шейін көтеруге ат салысты.

Қазақшылығы бір төбе еді жарықтық Рүстемнің. Нар көтеретін жүкті көтеріп жүр, әсте мойымайтын. Ешқашан кісіге қылған жақсылығын айтып бос әңгіме, мырың сөзге мойын бұрмайтын. Барды бар деп бағалап, жоқты жоқ деп турасын айтатын. Аудандық атқару комитетінде қызмет істеп жүргенде ат төбеліндей қазақ кадрларына адалдықтың не екенін, арамдықтың не екенін айтып, қазақ деген атқа кір келтірмей, саналы болып қалыптасуды үйретіп, ағалық ақылынан жаңылған емес.

Рүстем Шериязданұлы өмірден өтті дегенде «заманы бірдің бәрі замандас» демекші, көңілі жақын замандастың қазасына қатты қайғырдым. Көз алдыма баяғы жастық шағымыздағы алаулаған ыстық ықыласқа толы бақытты кезеңдеріміз елестеді. Өмір осы. Ел мүддесі деп жүріп, ақыры болашақ үшін атқарған қызмет барлығы артта қалып, қара жердің қойнауынан мәңгілік орын табасын. Бірақ данышпан халқымыз «жақсының аты, әлімнің хаты өлмейді» дейтін. Рүстемнің есімі ешқашан ел есінен кетпейді. Себебі ол ел үшін қызмет атқарған бірегей азамат. Жатқан жеріңіз жарық болсын Рүстем Шериязданұлы. Бақұл бол!

Малгелді ЖҰМАҒҰЛОВ.

Бурабай аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы, Бурабай ауданының «Құрметті азаматы»

Еліміздің елеулі перзенті еді

Дүйім ел аузынан тастамай мақтайтын айтулы азамат Рүстем Шеризданұлы біздің аядай ғана Сарыбұлақ ауылынан шыққан адам еді. Бұл жерде адам деген сөзді айрықша бөле-жарып айтуым керек. Иә, шын мәнінде адами ажары бөлек, тумысынан зерек, жаратылысы басқаша жан болатын.

Мен әкесі Шериязданды көзім көрген, қолынан құлақ асаған адаммын. Біздің әкелеріміз замандас болды. Осы Сарыбұлақ ауылының алғашқы қазығын қағып орналастырғанда Рүстемнің әкесі Шерияздан бар, біздің әкеміз Хасен бар, төрт-ақ үй болыпты. Сол төрт үйден құралған ауыл едік. Кейін төңіректегі ағайын-туыс осы Сарыбұлақтың топырағында топтасып, қалың ел болған. Кешегі кеңес заманында 120-130-дай шаңырақ болды.

Шерияздан ақсақал өте сабырлы, ел дегенде ет жүрегі елжіреп тұратын үлкен тұлға еді. Маңайдағы көршілес қонған шағын ауылда былай тұрсын, ат тұяғы жететін жерден жолы түсіп біздің ауылға келгенде Шерияздан ақсақалды іздеп келетін. Осы елде ел сөзін сөйлейтін, ел тізгінін ұстаған Шер-ағаң бар деп келуші еді.

Шер-ағаң қазақтың бар жақсы қасиетін бойына жинаған, парасатты, өн бойына қылау жұқтырмайтын кірпияз, таза адам еді. Сол тазалығы өзінің сұңғақ бойына, үнемі тіп-тік жүретін бітісіне керемет жарасып тұратын. Баяғы Сарыбұлақта Шер-ағаңның сөзі сөз еді. Жалғыз өз әулетінің жайын ғана емес, тұтас ауылдың қамын ойлап отыратын. Қазір көзден бұлбұл үшқан кезең ғой. Әйтпесе, осы шоқ жұлдыздай шағын ауылды сүттей ұйытып, бәрін жақсылыққа баулып, жақсы істерге бағыттап отыратын ауылдың ақсақалдары бұл күнде түгелге жуық таусылған. Тек ескіден қалған әдемі аңыз іспетті естелік қана бар. Ол естеліктер де қашанғы жүрер дейсің, күндердің бір күндерінде ескі көз таусылған соң ұмыт болады да. Ұмытылмайтыны ақ қағаздың бетіне түскен сол ақсақалдардың бейнесі, мінезі, жақсылығы, көпті ойлайтын көшелі мінезі. Мәселеге осы тұрғыдан келгенде ел дінгегі тәрізді Шерияздан ақсақалдың кешегі артель, колхоз кезінде, елді есеңгіреткен аштық пен соғыс кезінде жұртқа жасаған жақсылығын айтқан дұрыс. Ол ең алдымен біздің елдің мерейі үшін керек. Бар қазақтың тарихы осындай кішкентай ауылдардың тарихынан құралады емес пе. Ашыққан жанға қолындағы жарты бауырсағын жарып, бүтін бауырсағын бөліп беретін жанашыр жан еді ғой Шерияздан ағалар.

Ол үйдің іші өздерінің көңіліндей қашан барсаң да жарқырап тұратын. Біздің өңірдегі бақуатты, ауқатты отбасы болды. Ең басты байлығы, отбасындағы өздерінің береке-бірлігі. Бұл үйден ешқашан әлдебір ашуға булыққан қатты сөзді ел естіп көрмеген. Балаларына дейін солай. Шерияздан ақсақалдың өзі қандай салмақты, сөзді екшеп айтатын, ақыл таразысына салып айтатын орнықты болса, ұлы Рүстем де әкеге тартып туды.

Оның мінезі де әкесі тәрізді бір қалыптан айнымайтын, түзу жолдан таймайтын әдемі болды. Ел басына түскен ауыртпалық, жоқшылық кезде

Көкшетаудан оқудың өзі ауыл балалары үшін оңай емес еді. Ал, Рүстем Шериязданұлы болса өнер-білімнің ортасы – Алматыға аттанды. Осы бір игі қадамынан-ақ оның бойындағы адам болсам, білім алсам деген асқаралы ниет пен мақсатты айқын аңғаруға болар еді. Адамға қашанда қажыр-қайрат, ақыл серік. Осы үшеуі болмаса, талантың да тас жарып шыға алмайды. Рүстемнің бойында осы төрт қасиеттің төртеуі де болды. Жоқшылық жағадан алып, алға басқан қадамың кері кетіп жатқан қиын уақытта Алматыдан жоғары оқу орнын бітіріп келу деген жалғыз біздің Сарыбұлақ ауылы емес, Рузаев ауданында өте сирек жағдай-тұғын.

Оқуды бітіріп келген соң қызметке араласты. Талабы тас жарып, талай биік лауазымды қызметтер атқарды. Ат үстінде жүрген адамның қолы босай бере ме, ауылға ат басын бұру баяғыдай емес, азайды. Бірақ, туған жері бір бүйірінде жүргендігін аңғаратын едік. Өзінің жан жолдасы Орынша келін де Рүстем екеуі бір-бірін тауып қосылған жандар еді. Екеуіне тәмам ел қызығып, қызғанып қарайтын.

Кешегі кеңес өкіметі тарап, жана заман келгенде Рүстем ауылға соқты. Ендігі арада ел болып ұйысудың, мына өтпелі кезеңнен қалай аман шығудың жолдарын айтты. Ондағы ойы ел іргесі сөгілмесін деген өзінің ішіндегі арманы еді.

Кісі қадірін білетін, өзін де сыйлата білетін Рүстем ініміз біздің аядай ауылдан шыққан аптал азамат. Ол кісіні Сарыбұлактікі немесе Рузайдікі деп бөле-жаруға болмайтын шығар, ең алдымен, Көкшенің азаматы, қазақтың азаматы. Жалпыға бірдей жампоз. Елдің маңдайына біткен елеулі перзент. Сонысымен ардақты, сонысымен мәңгілік!

**Дастан ХАСЕНОВ,
еңбек ардагері.**

Іскер басшы, қаржы саласының маманы еді

Мен Рүстем Шериязданұлын 1960 жылдан білемін. Ол кезде Көкшетау облысының жоспарлау комитетінде аға экономист болып қызмет істеп жүрді. 1973 жылы обком партиясының жолдамасымен Мәскеуде ең жоғары партия мектебін ойдағыдай бітіріп, 1980 жылы Көкшетау облысының Щучье аудандық атқару комитетінің бастығы болып тағайындалды. Қай салада қызмет істесе де, абыройлы болды. Ол өз тіршілігінде облыстың әлеуметтік-экономикалық саласының өркендеуіне және рухани әлемінің көркеюіне мол үлес қосқан азамат. Оның ел мен жерге деген перзенттік махаббат пейілі айқын аңғарылып тұратын. Рүстем өте сабырлы, ұстамды, адамгершілігі жоғары, ұжымындағы қызметкерлеріне жайлы, ешқашан біреуге дауыс көтермейтін жан еді. Мен әуелі қалалық қаржы бөлімінде он жыл инспектор болып істеп жүргенде, Алматының нархозын бітірген соң мені қалалық қаржы бөлімінен облыстыққа жоғарылатты. Онда Рүстемнің інісі Сайын Мусинмен бірге еңбек еттім. Аз уақыттан кейін Сайын жоғарылап, Алматыға министрлікке кетті. Мен көпбалалы ана ретінде 1979 жылы зейнеткерлікке шықтым. Рүстемнің жанұясы мені туғанындай сыйлайтын. Рүстемнің әйелі Орынша екеуі де 1935 жылы

туғандар. Орынша тәжірибелі, жақсы ұстаз. 1995 жылы екеуі алпыс жасқа толды.

Бірде Рүстем Шәмшия Габдуловна біздің алпыс жасқа толған мерейтойымыздың арнауын сізден сұраймын деді. Ресторанға жиналған халықтың алдында екеуін қол ұстасып, қазақша киіндіріп, құрметпен ортаға шақырдым. Мен әнімен 9 шумақ өлеңді домбыраға қосып айтып тұрдым, былай жырладым:

Еңбек еткен жасынан,
Қаржы бақылау маманы.
Құттықтайық біз бүгін,
Рүстемдей туманы.

Жақсылармен жүздескен,
Жемқорлармен күрескен.
Ол кім десе, халайық,
Бауырым менің Рүстем!

Асыл жердің перзенті,
Көкшетаудай келбетті.
Жас шағынан талпынып,
Білім алып, ер жетті.

Қай салада жүрсе де,
Ісіне адал азамат.
Үлгілі әке, жақсы жар,
Көрген адам таң қалат.

Жақсылармен жүздескен,
Мықтылармен бірлескен.
Үлгі алыңдар жастарым,
Осы ағаңнан Рүстем.

Орыншадай орнықты,
Әйел алсаң, сондай ал.
Сүмбіл шашты, көрікті,
Бір бойында бәрі бар.

Көркіне сай ақылы,
Рүстемге тең келген.
Ақылды әже, жақсы ұстаз,
Білім берген, нәр берген.

Әке жолын қуған қыз,
Отбасында ай-жұлдыз.

Тойға ұлассын тойыңыз,
Аман болсын ұлыңыз.

Күштілермен кездескен,
Парақормен күрескен.
Ол кім десе, халайық,
Той иесі Рүстем!

Рүстем зейнеткерлікке шыққасын, 2002-2017 жылдар аралығында Көкшетау қаласының соғыс және еңбек ардагерлері кеңесін басқарды. Рүстемнің орынбасары В.Соломина болды да, «Ақбұлақ» атты клуб ашылды. Мен орынбасары болдым. Жұмыс өте жақсы жүріп, марапатталып жүрдік. Аяқ асты Рүстем ауырып, көп ұзамай қайтыс болды. Өмірінің соңына дейін еңбектен қол үзбеген азамат еді. Амал жоқ қымбатты азаматтан айырылып қалдық. Рүстем әр уақытта есімізде, жатқан жерің жарық, топырағың торқа болсын.

Ізін қуған келешек болсын жастар,
Аға ұрпақтың кейінгі жолын бастар.
Ұмытпайды ешқашан бұл ағасын,
Әлі шығар өзіндей асыл тастар.

Келешекті ойладың, жанұяны,
Тыңнан салып сүрлеуді өте құнды.
Туған елмен ұмытпас Көкшетауың,
Бауырым-ау, ақкөңіл, асыл үнді.

Алла қабіріңді нұрға толтырсын. Артыңда қалған балаларың мен немерелердің қызығын жан жолдасың Орынша көрсін деген тілек білдіремін.

**Шәмшия АЙТЖАНОВА,
Көкшетау қаласының құрметті азаматы.**

Көкшенің көркем перзенті

Көкшетау десе көз алдына көгілдір нұрға бөленген, мәңгі жасыл қарағайлар мен қолдың саласындай аққайындар көмкерген қырат-қырқалар, шоқтығы биік көгілдір таулардың елестейтіні бар. Осы бір сұлу суреттей сырбаз өлкенің бауырында туып, қасиетті Көкшенің даңқын асырған, елден ерек биіктеткен бір шоғыр азаматтар көгілдір аспанымызда шуақ төгіп, нұр себезгілеген жұлдыздар іспетті. Сол санатта тәмам ел табандылығына, іскерлігіне, азаматтығына және қылдан таймайтын кісілік қасиетіне тәнті болған Рүстем Шериязданов та бар.

Мен өз басым Рүстем Шериязданұлының жақсы атын ертерек естігенмін. Жақынырақ танысудың сәті Рекең Щучье ауданында қызмет істеп жүрген кезінде түсті. Мен ол кезде Уәлиханов аудандық атқару комитеті төрағасының орынбасары едім. Жаңа құрылған шалғайдағы ауданда әсіресе науқандық жұмыс кездерінде жұмыс қолы жетісе бермейтін. Міне, сондай қарбалас сәттерде облыс орталығындағы бірқатар мекемелер мен Щучье ауданы көмекке келетін. Жұмысшылар, механизаторлар, күш-көлік жөнінен жәрдем беретін.

Облыстық партия комитетінің арнайы қаулысы да шыққан болатын. Ол кезде мұндай қаулының күші пәрменді еді ғой.

Осындай бір себеппен Щучье ауданына жолым түсті. Алдында іскерлігі туралы аңыздай болып тараған әдемі әңгімені құлағымның шалғаны бар. Қабылдауында болдым. Бірінші кездесуім ғой, бір-біріміздің сөз саптауымызды, пайымдауымызды салмақтаған да болармыз. Маған Рекеңнің мінезі ауырлау болып көрінді. Шаруа жайын айтып, түсіндіріп болғанша, селт етпей тыңдап отырды. Содан соң қолына телефонын алып, әлдекімдермен шұғыл байланысып, нақты тапсырмалар бере бастады. Басшының айтқаны екі болған ба, оның үстіне дәл Рүстем Шериязданұлы тәрізді істің көзін білетін, шаруа жайын зерек көкірегімен анық аңғарып тұратын адамның оралымды ойы мен пәрменді пікіріне кім қарсы келе қойсын. Аз уақыттың ішінде шаруамыз тәмам болды. Осы бір өткен өмірдің кішкентай ғана штрихын есіме алуымның себебі, есімі елге мәлім абзал азаматтың бойындағы ілкімді іскерлікті ретімен еске түсіріп, онсыз да елге мәлім бейнесін тағы да бір айшықтай түсу еді.

Кейін мен Чистополь ауданында қызмет істедім. Ал, Рүстем Шериязданұлы өзінің қарым-қабілетінің арқасында біртіндеп өсе бастады. Көкшетау ауданында да басшы болды. Сол уақытта кілең қазақ ауылдарынан тұратын ауданның әлеуметтік-экономикалық дамуын көп-көрім жақсартқанын, елді мекендерді көркейтіп, тәртіпке келтіргенін, социалистік жарыстың алдыңғы легінен табылатынын жанашыр жандардан естіп жүретінмін.

Кейін облыстық білім басқармасының бастығы болып қызмет істеп жүрген кезімде жақсы қарым-қатынаста болдық. Ол кісілер менің Мұратбек Зейнулин дейтін нағашым арқылы құда болып келеді. Біз құда болған соң бұрынғы қарым-қатынас одан да нығайды. Дәм татысып, ел өмірі, халықтың тіршілігі туралы пікір алмасып жүрдік. Міне, осындай сәттерде Рүстем Шериязданұлының бойындағы нағыз Отанын сүйетін, туған елі мен жерін құрметтейтін патриоттық сезімнің молдығына өз басым шынайы тәнті болдым. Жалпы осындай беймарал отырыстарда әдетте ешкімге қатысы жоқ, мәнсіз, бос әңгімелердің де айтылып жататыны рас қой. Бірақ, ежелден әр сөзін санасымен салмақтап, парасатымен безбендеп айтатын Рүстем Шериязданұлында бос сөз деген болмаушы еді. Қоғамды толғандырып отырған кез-келген мәселеге орай өзінің асқақ азаматтық, перзенттік пайым-түсінігін айқын әрі айшықты етіп, жалғыз ауыз сөздің астарына сыйғызып көзқарасын білдіретін. Және логикалық ойлау жүйесі мықты болғандықтан, дәлелі мен дәйегі де көпшілікке түсінікті. Тура абыз аталарымыз айтатұғын тереңнен толғанған тәлімі мен тәрбиесі мол ағалық, мен айтар едім аталық сөздер. Ондай сөздерді айту үшін де адам сол сөздің салмағына сай болуы керек. Міне, әңгімеміздің ажарына шымшымдап сәуле жүгірту үшін сол салмақ туралы да бір ауыз айта кетуге болады. Негізі, Рүстем Шериязданұлы кенен ой мен кемел білімнің адамы. Мектепте де, Алматыдағы жоғары оқу орнында да терең білім алған және өздігінен білімін жетілдірген зерек көңіл, зерделі адамдардың бірегейі. Оның негізгі мамандығы экономист болғандықтан, Қазақстан былай тұрсын, алыс-жақын шетелдердегі экономика тақырыбында озық ойлы пікір айтқан ғұламалардың мәңгілік

мұрасы іспетті көзқарас, ой-пікірлерін өте жақсы білетін. Сол білімнің арқасында аудандық, облыстық деңгейде қыруар қызмет істеп жүргенде қолына алған әр ісі табысты болды. Білімсіз адам биік деңгейге еш уақытта, әсіресе, кешегі кеңес заманында биікке көтеріле алмайды ғой. Мен бұл кісіні өз саласының, мамандығының ғұламасы деп айтар едім. Әрине, ғұлама деген үлкен сөз. Оны кез-келген жерде қолдануға болмайтындығын да жақсы білемін. Бірақ, бұл менің жеке пікірім. Бұл пікіріме ешкім қарсы келе қоймайды ғой деп ойлаймын. Әсіресе, Рүстем Шериязданұлы тәрізді білімі мен білігі телегей-теніз, терең адамның жан дүниесін жақынырақ танып-білген жандар болса, мен берген бағаға қосылар еді.

Уақыт зымырап өтіп жатты. Халыққа қалтқысыз қызмет етеміз деп жүріп, зейнет жасына қалай келіп қалғанымызды да аңғара алмай қалдық. Мен өзім дәл осындай сәтті басымнан кешірдім. Ал, үнемі алдыңғы шепте, шаруаның қиын түйінін шешетін жауапты орындарда жанкешті еңбек еткен Рүстем Шериязданұлы да бәлкім сондай күйде болған шығар. Күні-түні ел еңсесін көтеруге бағытталған қыруар істің қамымен жүрген адамдар өмір сағаттың сыртылдап соғып тұрғандығын іштей түйсінгенімен, сол жүйрік уақыттың жалынан сипатпай зырылдап өтіп жатқандығын кейде салқын санамен аңғара да алмай қалады ғой. Әйтсе де менің ойымша, Рүстем Шериязданұлының жалындаған жастық шағы, қамал алған қырқы, ел ағасы атанған елуі елеусіз өтті деуге болмайды. Оның ең елеулісі және қадірлісі – халқының қалаулы ұлы атанғандығы. Өзінің қажуды білмес қайратымен, бойындағы білімімен, ақыл-ой, парасатымен өзіне-өзі мәңгілік ескерткіш соғып кеткен адам.

Рүстем Шериязданұлы зейнетке шыққан соң Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесін басқарды. Жақсы істерге ұйытқы болды. Еліміздің әрбір түкпірінде өтіп жатқан семинарларға жиі қатысатын. Сол семинарларда үлгі болар әдемі шаруаларды өз елімізде де жүзеге асыруға тырысты. Мысалы, облыс орталығына кейін көшіп келген ардагерлер өте көп. Сол көп ардагерлердің біразы ескерусіз қалып отыр. Мемлекеттік мерекелер кезінде бір жапырақ құттықтау қағазы қолына тимейтіндер де бар. Ал, олардың бәрін түгендеп, есепке алу ұлан-ғайыр шаруа. Рүстем Шериязданұлы ескерусіз қалған осындай ардагерлерді тұрғын үй кооперативтері арқылы тізімге алуды ұсынды. Көпқабатты тұрғын үйлерде кімдердің тұрып жатқандығы, қаншасының ардагер екені беп-белгілі ғой. Бірақ, өкінішке орай осы бір жоспар орындалмай қалды.

Рүстем Шериязданұлы Көкшетау қаласының қоғамдық жұмысына білек сыбана араласты. Қалалық жиындарда, әкімнің жұртшылықпен кездесулерінде қаны шығып тұрған мәселелерді көтеріп, сол мәселені қалай шешуге болатындығын байыппен айтып отыратын. Бұл да асыл ағамыздың бойындағы ел қамын ойлаған, жұрт жайына толғанған әдемі қасиетті білдіреді емес пе?..

Шахматты жақсы ойнағанымен, ардагерлер кеңесі ауық-ауық өткізіп жататын жарыстарға қатыса қойған жоқ. Неге қатыспағанын сұрамаған да екенбіз. Қазір ойласам, ешкімнің жолын кескісі келмеген шығар. Жарысқа

катысқан үмітті көңіл – ардагерлердің тілегіне кесе-көлденең тұрмайын деген шығар деп ойлап қоямын.

Кей кезде жасыл желек жамылған Көкшетаудың көшесінде өз заманының заңғар тұлғасы адымдай басып келе жатқандай болып көрінеді. Ел камын жеген, жұрт жайын ойлаған қалпында. Бәлкім еңсесі биік ерлер елімен бірге осылай мәңгілік жасайтын шығар. Өзінің өнегесімен, өзінің тәлімімен.

Қалай болған күнде де Рекең сүйген, біз сүйген Көкшенің көркем тарихында мәңгілік өшпес есімі қалды. Жалғыз есімі ғана емес, ұлан-ғайыр еңбегі де. Естелігімнің тақырыбын «Көкшенің көркем перзенті» деп алдым ғой, сол перзентті көрікті еткен, ел-жұртқа сүйікті еткен тұла бойындағы тамаша қасиеттері мен мәңгі өлмес еңбек ерлігі.

Тельман МҰҚЫШЕВ,
білім беру саласының ардагері.

Келісті мінез, кемел тұлға

Мен өз басым осы бір әрдайым жүзінен күлкі, жанынан шуақ арылмайтын жайсаң жанмен Щучье қаласында танысқанмын. Рүстем Шериязданұлы Бурабай баурайында қызмет етіп жүрген кезінде мен де сол өңірде еңбек ететінмін. Алғашқы күннен-ақ ол кісінің бойында мені тәнті еткен қасиет – тынымды білмейтін еңбекқорлығы. Біз алдыңғы буын ағалардың бойындағы тамаша қасиеттерді танып біліп, өзімізге үлгі тұтып, өнегесін үйреніп өстік қой. Жақсыларын ұстаз санадық. Әдемі мысалдарды шашау шығармай бойымызға сіңіре беруді өмірдің өзі үйретті. Ар алдындағы ақиқатты айту парыз. Рүстем Шериязданұлының тал бойында тәмам елде тамаша өнеге болатын айрықша қасиеттер тұнып-ақ тұрды емес пе. Санап көрелік, ол кісі қарбаласы көп кешегі кеңес заманында халық шаруашылығының қат-қабат ісін, соның қиындығын кәтепті қара нардай көтерген белді де абыройлы азаматтың бірі. Асылында, еңбек адам бейнесін ажарландырып, оның тұлғасын Бурабайдың бұйра бұлтқа бөккен шыңдарындай асқақтата түсіреді емес пе. Рүстем Шериязданұлын қалың топтың ортасынан даралап, салмағымен саралап, қияға құлаш серметкен тұла бойындағы қасиетке толы қызыл қанның қуаты. Екінші жағынан туған елінің төсін түлетіп, гүл ексем деген үлбіреген мұраты. Осының барлығы жұпталып жинала келе, тұтас бір азаматтық тұлғасын қалыптастырып, ажарын елге танытып тұр. Рекеңнің бойында қазақы мінездер көп еді. Әзілі де өзгеше болатын. Кейбіреулер тәрізді жанына тиіп, ондырмай кететін қырқи тілді қалжың емес, жаймашуақ, миығыңа күлкі үйіретін жұмсақ та әдемі әзіл.

Кейін Көкшетау қаласында қызмет істеген кезімізде тонның ішкі бауындай араласып тұрдық. Ағаға қай кезде де сәлеміміз түзу, ілтипатымыз мол болды. Бір ақындардың «Бірі батыста, бірі шығыста жарқ етіп аққан жасындай, өтуі мүмкін жақсы мен жақсы қосылмай, өмір өмір ғой, өмірдің заңы осындай» дейтін өлең жолдары бар. Ал, бажайлап қарасаң, Алланың жазуымен жақсы мен жақсы қосылады екен. Бұл сөзімізге дәлелді алыстан іздеудің еш қажеті жоқ. Көкшенің ел ағасы Рүстем Шериязданұлы мен ел анасы, ұлағатты ұстаз, жүздеген, мыңдаған шәкірттерге сапалы білім, саналы тәрбие берген, жаны ізгі,

мейірі кең Орынша Сейітқызы екеуінің қол ұстасып, алпыс жылға таяу ғұмыр кешуі және әдемі ғұмыр кешуі мысал емес пе?!

Атам қазақта «орнында бар оңалар» дейтұғын үлбіреген үмітке толы әдемі сөз бар. Рекеңнің қара шаңырағындағы ошағының басында тұтатқан оты ұрпағымен лаулап, төңірегіндегі, жалғыз төңірегіндегі ғана емес алыс-жақын жердегі ет жақын ағайын-туыстың, тіпті бейтаныс адамның да жүрегін жылытатынына мен сенемін.

**Кенес БЕКТАСОВ,
кәсіпкер.**

Еліміздің естісі еді

Көкшетау жұртының қамын ойлаған көшелі жан еді қайран да қайран Рүстем Шериязданұлы. Біздің тонның ішкі бауындай жақсы араласып, бірге тізе қосып жұмыс істеген кезіміз кейінгі жылдар. Рекең бірнеше жыл бойы Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесін басқарды. Бұл қызмет қаншалықты құрметті, абыройлы саналса да, қол қусырып көсем болып отыратын жер емес. Жұмысы бастан асып жатқан орын. Мен сол ұжымның алқа мүшесі болдым.

Кеңестің қызметін, толып жатқан шаруаны жиі-жиі ақылдасатынбыз. Ел ішінен көшіп келіп жатқан адам көп. Олардың барлығы бірдей қалалық ардагерлер кеңесіне келіп жағдайын айта бермейді. Тізімнен де таба алмайсың. Қала үлкен болғандықтан, қайда барып іздеп тауып, тізімдеп жүргендейсің. Әрқашан ешкімді ренжіткісі келмейтін, көптің көңілін табуға ұмтылатын Рүстем Шериязданұлы осы бір қиын түйінді шешкісі келіп көп қарекеттенді. Ақыр соңында тұрғын үй кооперативтері арқылы тізімдеу керек деген өз идеясын айтты.

Ардагерлер кеңесінің жұмысын өте жақсы жүргізді. Облыс орталығындағы он сан ардагердің көңілін табу, ойлаған жерлерінен шығу қайдан оңай болсын. Әрбір мереке сайын қапылған қарбалас. Жай күндері де кеңестің есігі жабылмас еді. Бірінен соң бірі тіршіліктің тауқыметімен мәселелерін айтып келіп жатқан ардагерлер. Ал олар күні кеше ғана осы қоғамымыздың туын тіктеу үшін өз бойларындағы ақыл мен білімді, күш пен қайратты толайым жұмсаған адамдар. Сондықтан да зейнет жасына жеткен соң өздеріне лайықты құрметті көруге тиісті. Әлеуметтік-тұрмыстық мәселелердің онынан шешілуі жалғыз қаланың ғана емес, еліміздің қауқарына тікелей байланысты. Тәуелсіздік алған жылдары қиын болғаны да шындық. Қазіргі күні жұрт бұл кезенді «өтпелі кезен» деп айт қойып, айдар тағып жүр ғой. Сол өтпелі кезеннің өкпек желі тоңдырған талай жұртты Рүстем Шериязданұлы бастаған ардагерлер кеңесі жылытып, көңілдеріне қанат бітіріп, қамқорлығына алып еді.

Әрдайым өзінің шектеулі шеңберінен аспайтын, былжыраған көпсөзділікке жаны қас, жалған уәде беру дегенді білмейтін Рүстем Шериязданұлының беделі биік болды. Сол биік беделінің арқасында қала басшыларына барып жалпы ардагерлерге тән қадау-қадау мәселелерді онынан шешіп беретін. Ардагерлер де іскерлігіне разы еді. Іскерлігі өз алдына, сексен жыл ғұмыр кешкен Рекеңнің тұла бойындағы жомарт табиғат тартқан тамаша қасиеттер де қарап отырсаң

бүгінгі жастарға үлгі болуға әбден жарайтын дүние. Рекең аз сөйлесе де саз сөйлейтін. Егін мол шыққан жылдары бидай қаншалықты көп болса, сабаны да көп болады ғой. Ал, Рекеңнің іс-қимылының нәрі, яки егіншілердің тілімен айтқанда, дәні көп болғанымен, сабаны аз болды. Ол ешқашан мен осындай шаруаны тындырып тастадым деп тілінің майын тамызып, көкірегін керіп мақтанған емес. Енді бір ерекше айта кететін дүние, ешкіммен кектесіп, жауласып, әйкәпір атанған емес. Ешкімді сыртынан сөге жамандап, айтқан лебізін де естімеппіз. Өзінің туған топырағы қандай әсем, ажарлы болса, Рекеңнің де жан дүниесі мөп-мөлдір нұрға малынып тұратын еді. Осы бір көңілің құлай сүйген азаматқа сексен жасқа толғанда жыр арнап едім. Енді сол жырымды естелік есебінде оқырман қауымға ұсынғым келеді.

Реке, сексен жасқа желіп жеттің,
Қақпасын қаққандайсың алғы шептің.
Белгілі Сарыбұлақ саңлағындай,
Көрсеттің кім екенін есіл тектің.

Кейіпің түпсіз теңіз аңғарындай,
Тұңғыық терең ойдың албарындай.
Биіктен барлап бәрін кең шолыған,
Көкшенің ай мүйізді арқарындай.

Бойыңда тәңірім берген салмақтылық,
Ерге сай, мінез, тұрпат, барлық қылық.
Заманның талай құйын дауылына,
Шайқалмай шыдас берген күндей тымық.

Кезінде Еркіндерден үлгі алған,
Еңбекте еркін бастың емес жалған.
Ортада адал жүріп, ар аттамай,
Қанатың қыран құстай емес талған.

Сексенің серпін берсін, құтты болсын,
Сыр бермей денсаулығың мықты болсын.
Қолтықтап Орыншаны, отбасыңды,
Жасай бер, қуанышқа көңілің толсын.

**Айдос ӘБУТӘЛШҰЛЫ,
еңбек ардагері.**

Кенжеғали НҮРСЕЙІТОВ?????

Асыл ағамыз еді

Әлі есімде сонау 1992 жылы валюта және қаржы бақылау басқармасы құрылды. Алдымен Қасқырбай Сейдахметов басқарды. Ол кезде облыс әкімі Жәнібек Кәрібжанов еді. Қасекең көшелі, елге белгілі, парасатты азамат

болғанымен, қаржы саласының маманы болмағандығы себеп болды-ау деймін, басшы болып көп отырған жоқ. Кейін Рүстем Шериязданұлы басқармаға басшы болып тағайындалды. Әп еткен бетте, ұжымның адамдары абыр-сабыр болып қобалжыды. Әдетте жаңа басшы келген соң ауыс-түйістің болатыны белгілі ғой. Кейбіреулер іс тетігін шешетін жауапты жерге өз адамдарын әкеліп отырғызады. Жасыратыны жоқ, біздің адамдар сондай бір қауіп те ойлады. Ұжымымызда адам аз емес, 180 кісі еңбек ететін. Облыстың әрбір аудандарында құрамында 12-13 адамы бар бөлімшелеріміз болды.

Рүстем Шериязданұлы келген күні барлық ұжымды жинап, кеңес өткізді. Сөз ләміне қарағанда, парасатты, орнықты адам болып көрінді. Асықпай, әр сөзін шегелеп айтып, ойын айқын жеткізіп тіл қатады екен.

Бұл уақыт бұрынғы қалыптасқан экономикалық байланыстар үзіліп, жаңа дәуірдің желі жайлап есе бастаған шақ. Жер-жерде әртүрлі бағыттағы кооперативтер құрылып жатты. Жұмыс бастан асады, оның үстіне әлі мамандарымыз танып біле қоймаған жаңалығы басым.

Міне, осындай тосын жайдың тығырығына тірелген кезде Рүстем Шериязданұлының алдына барып ақыл-кеңесін сұрайтынбыз. Ол кісі біздің бойымыздағы қайсыбір қобалжудың себебін нақтылап сұрап алатын да, қолмен қойғандай етіп түсіндіріп беретін. Өте іскер басшы болды. Ұжым жұмысын алға сүйреді. Ал, азаматтығы тіпті тамаша. Сөз арасында мына бір жайды айта кетуім керек. Рүстем Шериязданұлы қол астындағы қызметкерлерді білім-білігіне, істеген жұмысына қарап бағалады. Және адал бағалады. Ол кісінің бойында жерге бөлу, руға бөлу деген жат қылықтар мүлдем болмайтын. Мысалы, мен өзім Қызылту өңірінің азаматымын. Туған топырағымның, өскен ортамның қай жер екендігін бір мәрте де сұраған емес. Бірде Гүлмира есімді қызы ауырып қалып, дәрігерлерге көрсету үшін Омбы қаласына сапар шегетін болды. Ол кісінің қызметтік «Волга» автомашинасының нөмірі 005 болатын. Ал, жүргізушісі Сергей деген орыс жігіті. Шақырып алып сапар жайын айтып, қанша дегенмен алыс жол болған соң серіктесіп барып қайтса қалай болар деп ақылдасты. Басшы ретінде ғана емес, өзіме рухани аға санатындағы, ұстаз тұтқан жақсы адамның болмашы өтінішін қалай қабыл алмауға болады. Бірден келісімімді бердім. Көлігімізді сайлап алған соң «Омбы қайдасын?..» деп тартып кеттік. Жол бойы жасы үлкен ағаға, білімі кенен басшыға сай пікірлер айтқаны есімде. Оның барлығы жақсылық тұрғысындағы жанашыр сөздер еді. Сол сөздердің арасында өзіміздің ұжымда болсын немесе қаладағы ел танитын тұлғалар төңірегінде болсын жалғыз ауыз жаман сөз, орынсыз пікір айтылған жоқ. Міне, осындай көңілінің кеңдігіне, пейілінің молдығына қарап өз бойы қандай биік, толымды азамат болса, ішкі жан-дүниесі де соншалықты мықты, көркем екендігіне көзің жетіп тұратын. Салып ұрып Қызылтуға да жеттік. Осы жерде қарындасы тұрады екен. Сол үйден ас-су ішіп, ат шалдырып әлденіп алған соң Омбыға тартып кеттік. Омбы қаласының кіре берісінде Киров ауданы дейтін мөлтек аудан бар. Жол осы жерден екіге айрылады. Әрі қарай қала ішіндегі жол қым-қиғаш. Бұрын болып көрмеген бейтаныс адамға көлік тізгінін ұстау оңай емес. Дала жолында құландай құйғытқан Сергейдің үстіне су

төгілмес жорғадай жүйрік «Волгасы» аяғына тұсамыс таққандай кібіртіктеп қалды. Қасында отырған соң байқап келемін, жол ережелерін сақтаймын деп бір көзі жол жиегіндегі белгілерде болса, екінші көзі құмырсқадай қаптаған көлікте. Қанша айтқанмен, Омбы үлкен қала ғой. Әлден уақытта шыдай алмай кеттім де, Сергейге жол жиегіне тоқташы дедім. Тоқтады.

–Сергей, көліктің тізгінін маған берші,–дедім оған.

Сергей әуелі бетіме таңырқап қарап, «сен Омбының көшелерін білуші ме едің?» деп сұрады.

–Әрине, білемін. Омбы менің көп жүрген жерім емес пе? – деп жауап қаттым.

Содан соң тізгінді өзіме алдым. Омбыда өзен порты дейтұғын жер бар. Бағытымыз сол жақ. Басшымыз айтқан жерге тұмсық тірегелімізде бізді Рекең айтып келе жатқан медицина саласының білгірі санатындағы профессор қарсы алды. Шаруамызды сол кісі тындырып берді. Іс оңғарылған соң Омбы қаласының Новосібірге шығар жақ бетіндегі саяжайлардың біріндегі өз мекенжайын айтты. Сергейдің орнына отырған мен көлік тізгінін қайтадан қолыма алып, айтылған жерге жаза баспай жетіп бардым. Нөпір көліктің, үлкен қаланың жөпшенді адамның басы айналатын қым-қиғаш көшелерінен адаспай қалай жеткеніме жаңағы профессордың өзі таң қалды.

Рекеңнің биік беделінің арқасында ғой, ресейлік профессор бізді жаны-құты қалмай қарсы алып, дастарханды жайнатып жіберіп, жылы шырай танытты. Осы арада Рүстем Шериязданұлының бойындағы тағы бір әдемі айшықты қасиетті айта кетуге тиістімін. Біз білетін Рекең ешқашан адамды төмендетіп сөйлемейді ғой. Мысалы көлік тізгінін ұстаған қарапайым шопыр Сергейдің өзін ешқашан шопыр деп айтпайтын. «Біздің әріптесіміз» деуші еді. Осы бір ауыз сөзінен-ақ басқарма басшысының бойындағы тілмен айтып жеткізгісіз ізет иірімі менмұндалап тұрмай ма. Әйтпесе кейбір басшылар шопырды адам санатына қоспайтынын да көзіміз көріп жүр ғой. Ал, біздің Рекең ондай қылыққа өмірі аяқ баспайтын.

Ресейлік профессор Рүстем Шериязданұлымен сұтпісірім уақыт тілдесіп, заман ағымы, тіршілік лебі туралы пікір алмасқан соң, жаймалап отырып бізден де жөн сұрады. Мен өзімнің Омбының іргесін жайлаған Қызылту ауданының қазағы екенімді айттым. Қол астында қанша жыл қызмет істеп жүрген жанның туған жерін тұңғыш рет естіген Рүстем Шериязданұлының өзі таңырқап қалды. Ал, жаңағы профессор менің ағамды жақсы біледі екен. Ағам Мақашев Қайролла «Озерный» совхозында директор болып қызмет істеген. Тегімді естіген соң сол кісінің баласысың ба деп сұрады. Жоқ мен інісімін дедім. Профессор болса, Қызылту жағын жақсы білетіндігін, оның көрнекті перзенттерімен аралас-құралас болып жүргендігін, аң-құс аулауға, балыққа талай келгендігін жыр қылып айтып отырды.

1993 жылы Алаштың айтулы ұлы Ақан серінің тойы өткендігі барша жұртқа мәлім. Міне осы той өтіп жатқан кезде мен кішкентайлы болдым. Аздап қарбалас та болды. Той талабына орай облыс орталығының кейбір көшелері жабылып қалып, перзентханаға жетудің өзі мұң болғаны есімде. Әйтеуір,

жарық дүниеге ат ұстар келді. Қасиетті Көкше топырағында мәңгі өлмес ұлы перзентінің тамаша талантын айғақтайтын ғажайып той өтіп жатқанда мынау жарық дүниенің есігін ұлымның ашуын жақсылыққа жорыдым. Әдетте той кезінде ту сонау Алматыдан, республикамыздың басқа өңілерінен келген делегациялар ат басын тірейтіндігі белгілі. Оларды әдетте облыс орталығындағы мекемелер мен кәсіпорындарға бекітіп қояды. Біздің басқармаға да бекітілген делегация болды. Үйдегі оқиғаға орай бара аласың ба деп басқарма басшысы Рүстем Шериязданұлы да сұрап қояды. Мұндай ақ түйенің қарны жарылған той күнде болып жатқан жоқ қой, неге бара алмаймын деймін мен. Ақыры тойға шықтық. Жол үстінде нәрестеге ат қою рәсімі сөз болды. Мен Ақан деп атағым келетіндігін айттым.

–Өзіңнің де ағайын-туыстарың бар ғой, қабырғаңмен кеңесерсің. Ал, менің ұсынысымды қабыл алсаң, саған бір ой айтайын,—деді Рүстем Шериязданұлы,—қазір Ақандар толып жатыр ғой, сол көп Ақанның ішінде толған айдай жарқыраған, Алаштың ақиығы, өнері өрге басқан, талантын тәмам жұрт сыйлаған Ақан сері біреу ғана. Сен екі қызыңнан кейін көріп отырған перзентіңнің атын Ақан қойғаның ұнамды, ал, Ақан сері деп қойсаң, тіпті тамаша.

Өзім де той үстінде іңгәлаған дауысымен көңілімізге қуаныш нұрын шүпілдете құйған перзентке Ақан деп ат қоюға аңсарым ауып отырған қарақан басым жанашыр ағаның жақсы сөзін бірден құп алдым. Сөйтіп тойдан келгеннен кейін азан шақырып, Ақан сері деп ат қойдық. Қазір сол ұлымнан немере сүйіп отырмын. Ара-арасында өткен өмірдің өрнегі еске түскенде, сенің есіміңді даламыздың даңғайыр перзенті, халқымыздың қалаулы ұлы Рүстем Шериязданұлы қойған деп құлағына құйып отырамын. Бұл менің басшы ретінде ғана емес, алды кең, жағасы жайлау, көңілі көктем асыл ағаға деген інілік ықыласым.

Тағы бірде жұмыс орнында мынадай бір оқиға болғандығы есімде қалды. Басқарма басшысының бірінші орынбасары болып есімі көкшетаулықтарға жақсы таныс Ақылбек Молдабеков деген азамат жұмыс істеді. Азаматтығында мін жоқ, тал бойындағы бір кемшілігі темекіні көп тартушы еді және ол уақытта жұмыс кабинетінде тарта береді ғой. Бір күні Ақылбекке ескерту жасадым, ал, ол болса маған дүрсе қоя берді. Басшымен екеуінің жұмыс кабинеттері қарама-қарсы болатын. Екеуіміздің даусымызды естіген болар, әлден уақытта Рүстем ағаның өзі келіп:

–Ау, сендерге не болған?! – деп сабырға шақырып кетті.

Бір басталған соң қоя қоятын біз бе, басшымыз ескертуін ескертіп, сырт айналған соң жаға жырттыспасақ та, қызылкенірдек айтысты әрі қарай жалғастырдық. Біздің оңайлықпен ат тізгінін тартпайтынымызды көрген Рүстем Шериязданұлы жұмыс кабинетіне шақырып алды да, кикілжіңнің неден шыққанын сұрады. Бұл жерде көп түсіндіретін дәнеңе жоқ, «даудың басы Дайрабайдың көк сиыры» демекші, керістің басы көк түгінге көмген темекіден туындап отырғандығын айттық. Екеуімізді мұқият тыңдап алған соң Рүстем Шериязданұлы менің ескертуімнің орынды екендігін айтып, әділдігін білдірді.

Ақылбек Молдабеков өзінің бірінші орынбасары болса да, ал, мен бар болғаны бөлім басшысымын. Арлы азамат емес пе, Ақылбек те өзінің ісінің қате екендігін мойындады. Кейін екеуіміз арамыздан қыл өтпейтін дос, жолдас болып кеттік. Міне, осындай кейбіреуге болар-болмас жай болып көрінетін, болымсыз сәттердің өзінде Рұстем Шериязданұлының бойындағы әділдік дейтұғын арлы сезім аңғарылып тұратын.

Басқармада қызмет істегенде ұжымның барлығы басшысымыздың ақыл-парасатына бас иді деп айтсам, ешбір артықтығы жоқ. Жұмыс барысында не болмайды, кейде бір жоспарлы істің жүзеге аспай қалатын да сәттері болады. Шамасы жоғары жақ басшыдан талап етіп жататын болуы керек, біз түгіл ол да өзін-өзі қамшылап, таусылып бітпейтін жұмысқа басы бүтін кірісіп кетеді. Міне, осындай жан алып, жан беріскен аласапыран уақытта кейбір қызметкерлерге кесіп-кесіп айтып тастайтын сәттерде өзін-өзін қалай ұстай біледі екен деп ұстамдылығына таң қалушы едім. Оның орнында басқа біреу болса, әлдеқашан кеңірдектесіп қалар еді. Ал, Рекең қанша ашу буып тұрса да, бар болғаны қабағы қарс тұйіледі, бірақ, зілденіп сөйлегенін көрген емеспін.

Былайғы уақытта барынша қарапайым. Жанына таяп кетіп жай сұрасқан адам бөгде кісі болса да, өзінің қол астында істейтін қызметкері болса да теңіндей сөйлесетін. Тіпті, кейде іс бабына орай бөлім меңгерушілерімен немесе тәжірибесі мол адамдармен ақылдасуды кемшілік деп санамайтын. Міне, біздің ұстазымыздың, аға тұтқан ақылман ағамыздың бойындағы сөзбен айтып тауыса алмайтын тамаша қасиеттер осындай.

Қыдырбай МАҚАШЕВ.

Шын сыйласқан жан еді

Көп ғибрат ата қазақтың аталы сөзінде жатыр. Өттең біз соны елеп-ескере бермейміз. Әйтпесе бізге дейінгі даналар бар тіршіліктің тоқсан тамырлы тарауын толғай айтып, жол нұсқап кеткен жоқ па? Ұлт даналығын ұлықтап отырған кезде «алтынның қолда барда қадірі жоқ» деген тәмсіл айтылады емес ме? Иә, күні кеше ортамызда жүрген ісі Алаштың тектілерін қай қазақ қадірлей біліпті. Арыдағы жұртты айтпағанның өзінде күні кеше алдымызда жүрген, бар болмысымен асқаралы биікті меңзеген ардақтыларымызды ше? Кейде бір жан дүниенді теңіздей толқытып, мұңға батырып кететін оқиғалар болады. Соның бірі ажалға қимас асыл Рұстем Шериязданұлы еді. Біз замандас қана емеспіз, туыспыз.

Мен жақсы атымен елге танылған, әрбір ісі жалпақ жұртқа үлгі-өнеге болуға әбден лайықты Рекеңді ертеден білуші едім. Оның өзіндік себебі бар. Менің жан жолдасым, марқұм Рәзия Рекеңнің ауылдасы. Сол бір шок жұлдыздай ынтымағы жарасқан, бірлігі бекем Рузай ауданындағы Сарыбұлақ ауылы құты арылмаған, ырысы кемімеген ел болатын. Рекеңмен біздің Рәзия мектепте бірге оқыған кұрбы. Содан ба екен біз тонның ішкі бауындай жақсы сыйластық. Бар ғұмырымызды сіз-біз деп өткердік. Жақын жүрген соң адамның бойындағы жылт еткен жақсылықты танып біледі емессің бе? Оның үстіне бір жыл емес, он жыл емес, тұтас адам ғұмыры.

Біз өнер адамдары шабытымыз шарықтаған кезде Алла аузымызға салған сөзді айтып та қаламыз. Осы сөз кісінің қолайына қалай жағар екен деген ой кейін келеді ғой. Негізі ақын адамда сөз бірінші жүретін болар. Бірақ, Рекең біз айтқан сөздің салмағын санамен салмақтай білетін. Кейде қайын жұртқа арнап қалжың айтсақ, оған да әдемілеп жауап бере білетін. Негізінде Рекеңді шешен адамдардың санатына көп кісі жатқыза қоймайды. Мүмкін аузының ауырлығынан шығар. Әр сөзін есеппен айтатын, екшеп айтатын Рүстем Шериязданұлы біз тәрізді көп сөйлей қоймайтын. Бірақ сөйлей қалса, тура ондыққа тигізетін. Сол ондыққа тигізуі ілкі заманнан бері жалғасып келе жатқан қазыналы қазақтың тұла бойындағы тумысынан қалыптасқан зерделілігімен, шешендігі емес пе. Бүгінгі күні өткен күндердің өңін санамен салмақтап, сарытап сағыныштың самалына мүлгиміз. Бірақ, қызулы күндердің қайтып оралмайтындығы кімге болсын белгілі.

Ендігі мәселе, көзі тірісінде, бойында күш-қуаты барында Көкшетаудай қасиетті топырақта елім-жерім деп терлігі терге малынып еңбек еткен асылдың атын ардақтау. Артында қалған ұрпағы Рекеңнің болмысын сомдайтын, арманын қаузайтатын, елге сіңірген еңбегін екшейтін жинақ шығарып жатыр екен. Өте тамаша дүние. Тасқа басылған тағдыр жоғалмаса керек. Оның үстіне көзі көргендердің айтқан лебізі кейінгі ұрпақ үшін өз алдына бір мектеп.

Рекең шын мәнінде жан дүниесі шұғылалы жан еді. Жиын-той, отбасылық мереке, сағынышты қауышуларда сан мәрте сырластық. Аққайындар көмкерген Сарыбұлақ ауылын жақсы көретін. Туған жерге деген махаббаты өз алдына бір жыр. Кейде мен ойлайтын едім, кез-келген адамның бойынан табыла бермейтін осындай абзал адамға ғана тән ғажайып қасиеттер Рекеңнің бойына қайдан жұқты екен деп. Сөйтсем, Рекеңнің туып-өскен топырағы, әке-шешесі, ата-бабасы инабат үйірілген әулеттен екен ғой. Өз әкесі Шерияздан ата туралы менің қайын жұртымда тамаша пікірлер айтады. Шерияздан ақсақал заманында ел адамы болған. Қаншама қазақтың балалары кіндік қаны тамып, ақ бесігім деп ұғынған Сарыарқаның самал желімен желпінген сағынышты Сарыбұлақ ауылының алғашқы түпқазығын қағып, сүттей ұйытып, ел болып ұйыстырған да Рүстемнің әкесі Шерияздан ақсақал екендігін жақсы білемін. Шерияздан ақсақал ел бірлігін сақтап, халықтың жайын ойлаған көшелі кісі. Осы бір абзал адамның бойындағы асыл қасиет ұлының бойында сабақталған. Тұма бұлақтан тұнық су ішкен перзент жаман бола ма? Ол бар жақсылықты, бар қасиетті ұясында көріп өскен. Кейін тастүлектей жетіліп, табаны тастан таймаған тарланбозға айналған кезде құтты әкесі тәрізді ел тілегін тілейтін кәтепті кара нарға айналған. Біоақ. Бұл арада ендігі ауқым басқа. Әке ауыл жайын ойласа, өзіне тартып туған перзенті аужан, облыс жайын ойлаған. Бірақ, түпкі ниет бір, мақсат баяғыдай.

Міне, осындай кісілік келбетімен өзі жан тәнімен сүйетін Көкшесіне қалтқысыз қызмет еткен Рекеңнің салмақты да сабырлы бейнесі замандастарының көз алдында. Көз алдында ғана емес, көкірегінде, жүрегінде.

Жас толқын Рекеңдей ұлыдан ұлағат алар тұстары аз емес. ол азбаз, тозбас адамгершілік ажар, кісілік келбет.

Сөз соңында Рекеңе иман байлығын тілеймін. Артында қалған ұрпағы жаңа заманның жасампаз перзенттері әке жүрген асқаралы соқпақпен биікке беттей берсінші.

Иран сал ТАСҚАРА.

Рүстем ағамыз өз әріптестері мен оқушыларының есінде мәңгі қалады. Себебі, бұл ағамыз әрқашан еңбекқорлықтың және энтузиазмның жарқын көрінісі бола білді. Ол өте кішіпейіл, қарым-қатынасқа әрқашан дайын тұратын және тұрмыста да қарапайым адам болған еді. Өмірінің соңына дейін Еркін Нұржанұлы Әуелбековке әрқашан адал болған кейіпінде есімізде қалды. Әр жыл сайын Рүстем ағамыз Еркін Әуелбековке арнаған мақаласын облыстық газетте туған күні қарсаңында жариялайтын. Бұл Еркін Нұржанұлы қызметте өсулеріне көмектескен көптеген бауырларымыз ол кісі қайтқан соң оны өз дәрежесінде мақтап айта алмай жүргенде, осы Рүстем ағамыздың ол кісі туралы жыл сайын еске алуы, оның азаматтық әдептілігінің, әрі адамгершілігінің зор екендігін білдірсе керек. Алла тағала Рүстем аға мен оның әйелі Орынша жеңгемізді бір-біріне лайықты жұп қылып жаратқан. Олар отбасылық өмірде өздерін қоршаған адамдарға, жалпы қоғамға үлгі болған жандар. Екеуі де жарқын жүзді, өзара әңгімеге ашық еді. Біреуінің денсаулығы сыр бергенде, екеуі бір адамдай жұмыла күресіп, бастарына түскен бейнетті бірге жеңіп шығатын. Пайғамбарымыз Мұхаммед (оған Алланың игілігі мен сәлемі болсын): «Сіздердің Алладан сыйлық қылып алғандарыңыз – көркем бейнелеріңіз!» – деген. Сүйкімді бет-әлпет берілген және Алланың осындай сыйлығына разы болған жан – ең бақытты адам. Кейде түнгі ашық аспанға қарап жұлдыздардың ерекше үйлесімін көріп қуанатынымыз сияқты, сүйкімді бет-әлпеттерді көрген кезде бәріміздің көңіл-күйіміз жақсарып, қуанатынымыз рас. Сүйкімді бет-әлпеттер, ұлы Пайғамбарымыз айтқандай, күн нұры түспесе де жарқырап тұрды. Осының бәрі Рүстем ағамыз бен оның жұбайы Орынша жеңгемізде, олар қай жерде болса да, қоғамымыздың мақтанышы үшін жаралған жандар деп айтар едім.

Біз көп жылдар бойы әріптестер болып, отбасыларымызбен бірге жақсы араласып тұрдық. Сондықтан, біздің достық қарым-қатынасымыз ешқашан ұмытылмайды. Бір сөзбен айтар болсам, Рүстем ағамыз әке ретінде де, басшы ретінде де, отағасы ретінде де адамгершіліктің ең жоғары деңгейін көрсете білген адам. Қазақша айтқанда, мың күнінің еңбегін бір күндік пайда үшін сатпайтын нағыз біртуар, асыл азамат болатын. Осындай мәнді де, мағыналы өмір кешкен Рүстем ағамыз отбасының, достарының есінде мәңгі қалары сөзсіз.

Ашот МУРЗИН.

Ақыл мен істің адамы еді

Әр елдің абзал азаматы, ақылман ағалары болатыны ақиқат. Сондай ардақты ағаларымыздың бірі және бірегейі – Рүстем Шериязданұлы Шериязданов та өмірден өтті. Ол бар саналы өмірін, көп қырлы дарынын, терең білімін туған халқына адал қызмет етуге арнады.

Рүстем Шериязданұлы бұрынғы Көкшетау облысы Рузаев ауданының Сарыбұлақ ауылында дүниеге келген. Мектепті ойдағыдай бітіргеннен кейін, алғашқы еңбек жолын сол ауданның комсомол комитетінің ұйымдастыру бөлімінің меңгерушілігінен бастаған. Халықтың тұрмысы комсомолда істеп жүрген кезінде жас балаға өмірді терең түсінуге де, адал өмір сүруіне бағыт-бағдар берді.

«Дарын өзі төбе көрсетпесе, оларды кара ормандай қалың көптің ішінен ажыратып алу қиын» деген Сәбит Мұқановтың өмір тәжірибесі арқылы жасаған топтамы бар. Рүстем Шерияздановтың қаржы саласын таңдауы қарапайым ауыл баласының, әсіресе, сол заманда экономиканы таңдауы өте сирек құбылыс. Сол уақыт ағымы ерте есейтіп, мектепті бітіргенде оң-солын ажырата алатын, ең бастысы, өмірде не қажет екенін, экономика өмірдің тұтқасы екендігін байыптай білген.

Ендеше, неге адамзат игілігіне қызмет етер мамандықты талаптанып, ізденіп көрмеске? Сондықтан негізгі мамандығы қаржы-экономика саласын таңдап алған Рүстем Шериязданұлы С.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің экономика факультетіне оқуға түсіп, 1959 жылы бітіріп шыққан.

Оқуды бітіргеннен кейін Көкшетау облыстық жоспарлау комиссиясында аға экономист болып, 1960-1962 жылдары қаржы және ауыл шаруашылық бақылау бөлімін, 1962-1968 жылдары Көкшетау облыстық атқару комитетінің қаржы бөлімін басқарған. 1973 жылдары Мәскеуге СОКП Орталық Комитетінің жоғары партия мектебіне жолдамамен оқуға жіберілген.

1986-1991 жылдары Көкшетау облыстық халықтық бақылау комитетінің төрағасы, 1993-1997 жылдары ҚР Мемлекеттік қаржылық бақылау комитеті басқармасының бастығы, кейінірек сол комитеттің Көкшетау облысы бойынша басқармасының бастығы болып еңбек еткен. Партияның жоғары мектебін бітіргеннен кейін Щучье аудандық атқару комитетінің төрағасы болып қызмет істеген. 1980 жылдары Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып қызмет атқарған. Рүстем Шериязданұлы үзіліссіз Көкшетау облыстық жоспарлау комитетінде, партия, совет қызметтерінде халық депутаттары, облыстық кеңесінің депутаттары, т.с.с қызметтерін зейнеткерлікке шыққанша тынбай атқарған. Еңбектен бақытын тапқан, елдің әрбір ісін маңызды деп қабылдайтын.

Кейбір мансапқа қолы жеткен адамдар сияқты басқа адамдарға қол үшын беруді ұмытып кетпеген, қолдан келген көмекті аямайтын адамның бірі Рүстем Шериязданов болатын. Бұл азамат кеңпейіл, адамгершілігі мол, мінезі салмақты, адамға қатты сөз айтпайтын, қамқорлықтың адамы еді.

Рүстем Шерияздановтың Щучьеде қызмет істеп жүрген кезде, маған Алматыдан ғылыми жетекшім шілде айында отбасымен демалысқа келмекші екенін хабарлады. Бір отбасын орналастыру оңай шаруа емес. Бурабай өңірінен орын іздеп, «Золотой бор» деген спорттық лагердің шет жағында тұрған төрт бөлмелі үйге көңілім түсті. Сол үйді жазғы айларда алуға аудан бастықтарының көмегі керек болды. Осы мәселені шешу үшін Рүстем Шериязданұлына баруға

тура келді. Сол мәселені Рүстем Шериязданұлы шешіп беріп, қонақ қылуға да көмектескен еді.

Өмір соқпақтарына жақсы азаматтардың тигізетін мол жақсылығы мен жылылығы, шапағаты есте мәңгі қалады екен. «Ағайын тату болса, ат көп, абысын тату болса, ас көп» деген асыл сөзді халқымыз бекер айтпаған ғой. Рекеңнің ақ жүректігі, жомарттылығы, айналасындағыларды, тамыр-таныстарды жақсылыққа бастайтын оң қасиеттерге ие екендігіне көзім талай жетті. Менің Арман деген ұлым ауыл шаруашылығының экономика бөлімін бітіргеннен кейін, Көкшетау қалалық қаржы бақылау комитетіне қызметке алып, өмірлік жолын ашып берген еді. Жас маманды мемлекеттік жоспарлау мен міндеттемелердің уақытымен орындалуына, жауапкершілікпен қарауға үйретіп, қамқорлық жасаған азамат.

Қарапайым жандар Рекеңді бастамашыл, қаржы қызметкерлерінің бірнеше буынын тәрбиелеген, өз ісіне адал басшы, мейірімді жан ретінде таниды. Ол кісінің отбасымен біздер жақсы қарым-қатынас, сыйластықта болдық. Кейін Рекең зейнетке шыққан кезде де, қалалық ардагерлер кеңесін басқарған тұста да, анда-санда ақыл-кеңес алуға барып жүрдім.

Рүстем Шериязданұлын соңғы көруім 2017 жылдың тамыз айы еді. Қалалық саябақтың ішінде демалып жүр екен «Қыстыгүні жасаған отадан кейін бүгін көңіл-күйім дұрыстау сияқты» деді. Сол жерде біраз уақыт әңгімелесіп, өткен-кеткенді еске алдық. Біраздан соң тағы көңілінде жүрген небір әңгімесін былай деп жалғастырды. «Менің еңбек жолымдағы қызметімді мемлекет жоғары бағалады, «Еңбек Қызыл Ту», «Құрмет Белгісі» ордендерімен және бірнеше медальдармен марапатталдым. Басқа да алған марапаттарым жеткілікті. Мен қызметкер ретінде адамға, қоғамға, елімізге пайда әкелуіме қойылатын талаптарды орындадым. Лайықты қарттықты қамтамасыз еткенімді мақтанышпен айта аламын.

Менің жан жолдасым Орынша Сейітқызы екеуіміз бір ұл, екі қыз тәрбиелеп жеткіздік. Орынша Сейітқызы қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, Қазақстан Республикасы білім саласының үздігі атағын алған. Білім саласында 35 жыл ұстаз болған. Әріптестері мен оқушыларының сый-құрметіне бөленген.

Ұлым Нұрлан Қарағандының медициналық институтын бітірген. Көп жылдар Щучье мен Көкшетау қалаларында хирург болып істеген. Қазір Ақмола облысы бойынша әлеуметтік қорғау басқармасы басшысының орынбасары болып қызмет атқарады. Үлкен қызым Раушан Көкшетауда ауыл шаруашылық қаржы ұлттық компаниясында – жауапты қызметте. Кіші қызым Гүлмира 1991 жылы Ленинградта университет бітіріп, 27 жасында ғалым атанды. Алматының философия және құқық академиясында кандидаттық диссертация қорғады. Қазір Астанада ауыл шаруашылығы университетінде философия кафедрасында қызмет етеді» деген еді.

Бар ғұмырын әлеуметтік-қаржы саласына арнап, өз ұлтына адал қызмет еткен, халқының асыл қасиеттерін бойына сіңірген Рүстем Шериязданұлындай абзал азамат біздер үшін нар тұлғасы, жарқын бейнесі әрқашанда есімізде бола бермек.

Қайыржан ҚОЖАБАЕВ,
педагогика ғылымдарының докторы, профессор.

Ұлағатты ұстазымыз еді

Көкшенің сарқылмас байлығы – қазына қарттары. Алдымыздан жол сілттеп, өнеге, тағылымын көрсететін аға буынның болғаны қандай жақсы. Біздің қаржы саласында ұзақ жыл өнімді еңбек етіп, еліне қисапсыз қызметін сіңірген асыл адамның бірі, ұлағатты ұстазымыз Рүстем Шериязданұлы еді. Қаржы саласы екінің бірі жұмыс істей бермейтін салмағы зілбатпан, құпиясы көп сала. Құпиясы көп дегенінде, кез-келген адамға есігін аша бермейтін есеп-қисаптың қиындығы ғой айтып жатқаным. Жоғары оқу орнын бітіріп, осы салаға жұмысқа орналасқан жас мамандар күнделікті жұмысын бірден игеріп әкете алмайды. Әлбетте осындай кезде тәлімгердің керек екендігі белгілі. Рүстем Шериязданұлы қаржы саласының бесаспап маманы еді. Ол кісі өкшесін басып келе жатқан жастарды үйретуден еш жалықпайтын. Бұрынғы Көкшетау облысының білімді де білікті бір шоғыр қаржы мамандары болды. Осы лектің маңдай алдында біздің ағамыз тұрар еді. Бүгінгі күннің биігінен қарап отырсақ, қаншама жастарды тәрбиелеп, қанаттандырып өсірді.

Рекеңнің кәсіби маман екендігі әмбеге аян. Ал, табиғи болмысына, адамгершілік ажарына ізетті көңілмен зейін салып қарайтұғын болсақ, осы бір ақырын жүріп, анық басатын, ешқашан асығып-саспайтын, барынша орнықты, салмақты адамның бойына жаратқан ие небір тамаша қасиеттерді үйіп-төгіп бергендігін біздің көкшетаулықтар өте жақсы біледі. Табандылығынан болар, қаржы саласына жаңа келіп жатқан жас мамандарды бауырына тартып, өзі әлденеше жылдан бері табан аудармай істеп келе жатқан саланың барлық қыр-сырын бақайшақтап үйретуінің өзі ең алдымен ағамыздың бойындағы адамгершілік асыл қасиет деп айтсақ, қателеспес едік. Бүгінгі алмағайып заманда кімді кім үйретіп, кім кімнің қолынан жетектеп жүр дейсің? Ал, Рекең болса тұла бойында ізгілігі тұнып тұрған кәдімгі ұлағатты ұстаз кейіпінде болатын. Ол кісінің бір ғажап қасиеті – қол астындағы қызметкерлерінің қателігін көптің көзінше айтып, жер етпейтін. Оңашада түсіндіріп, жетесіне жеткізіп ақырын ғана айтып, қателігін түзетуші еді. Кейін ойлап қарасам, бұл да кісіліктің белгісі екен ғой.

Көкшетау дейтұғын қасиетті мекеннің заманында туған халқына қалтқысыз қызмет еткен бір шоғыр абыройлы азаматтары өмір көшін бастап жүретін. Арыдан қозғамасақ та, берідегі күні кеше халқымен бірге жаңа дәуірдің жасампаз келбетін айшықтай түсуге үлкен үлес қосқан ағаларымыздың атын атап, түсін түстеуге әбден болады. Мәселен, заманында осы Көкше елінің әлеуметтік-экономикалық дамуына, халқының жағдайының жақсаруына тау көтерген толағайдай еңбек еткен Көкшетау облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы Шапай Әбутәліпов пен Шәкеңнің замандасы, үзеңгі қағыстырып бірге жүрген серігі Рүстем Шерияздановтар қатар тұрғанда арқанды асқаралы тауға тірегендей болатын едік. Бүгінгі күні осы азаматтардың

асыл бейнесі көзімізге көрінбесе де, айбынды рухтары Көкшенің көгілдір қыраттарын кезіп жүр.

Рүстем Шериязданұлы менің ойымша қызмет бабында бағы жанған адам. Алматыдан оқу бітіріп келген соң бірден атқа мінген. Бірнеше аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы қызметін атқарған. Кешегі кеңес заманында аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болу деген үлкен дәреже еді. Рекең Бурабай баурайында, жергілікті ұлт көп қоныстанған Көкшетау ауданында үлкен қызметтер атқарды. Мұның барлығын Көкшетаудың көнекөз қариялары жақсы біледі. Ал, қаржы саласындағы қызметі жасымыз кіші болса да осы ағаларымыздың өкшесін баса еңбек етіп жатқан бізге жақсы мәлім. Бір айта кетерлігі, Рүстем Шериязданұлы қай қызметті атқарса да әрдайым абырой мен құрметке бөленіп жүрді. Халықтың көзі қашанда қырағы емес пе, кезкелген басшының бойындағы кемшілігі мен мінін жаза баспай біліп тұрады. Ал, Рүстем Шериязданұлы болса сонынан сөз ермеген адам. Оның да жөні бар. Жер қозғалса қозғалмайтын мінезі ауыр ағамыз әр қимыл-әрекетін ғана емес, аузынан шығатын әр сөзді ақыл таразысына салып, елеп-екшеп барып қана айтатын. Мен басшы екенмін деп ешкімнің жанына, намысына тиіп қатты сөз айтқан емес.

Рүстем Шериязданұлы ежелден жақсы мен жайсаңның ақ бесігі болған қасиетті Көкше тарихына абыройлы есімі үлкен әріптермен жазылатын абзал ағамыз, қаржы саласы қызметкерлерінің ұлағатты ұстазы. Алдағы уақытта Көкшетау қаласының көрнекті бір көшесінің аты Рекеңнің атымен аталса дейтұғын акеділ арман бар. Көшеге ат берудің үлкен мәні бар. Қала тұрғындары, әсіресе желкілдеп өсіп келе жатқан жас ұрпақ заманында кіші Отаны – туған жерін көркейтуге бар білімі мен білігін, бойындағы қажыр-қайратын аямай жұмсаған абзал адамдардың өмір жолынан өнеге алады ғой.

Рекең өмірден өткенімен, оның жан жары Орынша Сейітқызы, ұлы, біздің замандасымыз Нұрлан бауырымыз қасиетті қара шаңырақтың түтінін түзу ұшырып отыр. Немерелері де өсіп келеді. Сол жері көңілге медеу. Күні ертең ата салған соқпақпен асқаралы биікке қадам басатын сол жас толқын аман болсын дейміз де.

Нұрлан БЕКЕНОВ,
облыстық тексеру комиссиясының төрағасы.

Ұмытылмас асыл бейне

Ағайын-туғандары мен дос-жарандарын мейірім шуағына бөлеп, артында өшпес із қалдырған тұлғалардың бірі – қоғам қайраткері Рүстем аға Шериязданов екендігінде дау жоқ. Кешегі кеңес дәуірінде бірқатар лауазымды қызметтер атқарып, Көкшесінің абыройын асқақтатып, жерлестерінің шексіз құрметіне бөленген абзал азаматтың бертіндері қалалық ардагерлер кеңесінің басқарған кезеңіне тоқталғанды жөн көрдім. Өйткені, тәуелсіздіктің сындарлы шақтарында көпті көрген көнекөз ақсақалдың қаламыз үшін өмірлік бай тәжірибесі ауадай қажет еді. Әсіресе, ұлтаралық қарым-қатынасқа, жеке тұлғалардың қарабасына қатысты өзекті мәселелер талқылағанда, асығыстық

жасап, өкінішке ұрынбас үшін жас әріптестерін сабырлық пен ұстамдылық танытуға шақыратын. Тығырыққа тірелгенде Рүстем аға қашан әділ шешімін айтады деп асыға күтетінбіз.

Ардагерлердің әлеуметтік-тұрмыстық жағдайына қатысты мәселе қаралғанда, шешуші шайқасқа шыққалы тұрған батырдай қомданып, бұлтартпайтын фактілерді ортаға жайып салатын. Комиссия мүшелерінің аяқ-қолын шырмап тастайтын. Елбасының Жарлығына сәйкес, Ұлы Отан соғысына қатысушыларға тегін пәтер берілетін болғандықтан, Көкшетау қаласындағы «Центральный» мөлтек ауданында 45 пәтерлік тұрғын үй салынды. Рүстем аға қалалық ардагерлер кеңесінің төрағасы ретінде аталған нысанда жиі болып, тіпті құрылыс жұмыстарының сапасына да айрықша көңіл бөлетін. Ондағысы майдан даласында қайсарлықпен шайқасқан ардагерлердің көңіліне кірбің келтірмеу еді. Баспана құрылысы уақытында аяқталып, қарияларға жаңа пәтердің кілті кәдімгідей мерекедегідей салтанатты жағдайда тапсырылды. Рекеңнің сондағы қуанышын көрсеңіз ғой. Осы арада айта кетерлік жай, бүгінгі таңда облыс орталығында тұратын барлық майдангердің жекеменшік баспанамен қамтамасыз етілгендігі.

Редакцияға телефон шалған Рүстем ағай:

–Бүгін Әбу атаңның туған күні ғой. Кешке қарай Шапай Мүтәллапұлы үшеуіміз құттықтап қайтамыз. Соған қалай қарайсың? – деді. Күтпеген жағдайда қадірлі ағайдың телефон шалуын өзіме көрсетілген құрмет деп бағалап, қолма-қол Көкше еліне танымал, ұзақ жыл сауда мекемесін басқарған Әбу Әубәкіровтың қызы Бәтимаға замандастық жолмен алдын-ала «ескерту» жасап қойдым.

Әбу қария келгенімізге шексіз қуанып, Рүстем мен Шапай ағаны жақсы білетіндіктен әзілдері жарасып, емен-жарқын әңгімелесті. Қазақи ыстық шырайлы жағдайда өткен осы кездесуден жас ұлғайған сайын адамдардың шынайы қарым-қатынасқа зәру екендігін байқадым. Атшаптырым коттеджде тұрып, ұлде мен бұлдеге бөленсе де, екі аяғы арбаға танылған Әбу ақсақалдың сол бір сәттегі көңіл-күйі осы ойымды айғақтай түскендей болды.

Жақсы адаммен жақын жүрген сайын оның шапағатын көбірек көріп, өнеге аларың хақ. Рекеңнің ішкі жан дүниесінің тазалығы, кішіпейілдігі, мәдениеттілігі тәнті ететін. Өзінен көп кіші іні-қарындастарының аты-жөнін толық айтып, өзімен терезесі тең адамдай әңгімеге тартатын. Осының өзі-ақ ағаның жастарға деген қамқорлығының бір нышаны болса керек-ті. Тағы бір ерекше таңғалатыным – киім киюдегі талғампаздығы. Сексенді алқымдаған қарияның шалбарының қырын сырдырмай жүруінің өзі жоғары мәдениеттіліктің белгісі емес пе?!

Ағай отбасының абыройын сақтау үшін ұрпақтарының тәрбиесіне де ерекше көңіл бөлуші еді. Құдай қосқан қосағы Орынша тәтемізге деген құрметі шексіз болатын. Саналы ғұмырын білім саласына арнаған ұлағатты ұстаз да ерінің сағын сындырмай, алаңсыз қызмет етуіне қолдан келген барлық жағдайды жасауға тырысты. Орынша Сейітқызының бойындағы инабаттылық, кішіпейілділік сияқты тамаша қасиеттері, облыстық мектеп-интернатта оқыған

шәкірттері күні бүгінге дейін жыр қылып айтады. Ұлағатты шәкіртінің бірі, менің туған қарындасым Айтжан болатын.

...Иә, ортамызда Рүстем ағай жоқ болғанымен, оның жарқын бейнесі көз алдымызда елестеп, ініге деген қамқорлығы санамызда сайрап тұр.

Елім деп еңіреген осындай асыл ағамызды қалайша ұмытуға болады. Ұмытуға хақым да жоқ.

Балталы СӘРСЕНБАЕВ,
Қазақстан Республикасының құрметті журналисі.

Туған жердің перзенті

Кешегі кеңес заманында қоғам байлығын еселей арттыруға қомақты үлес қосқан асыл азаматтарымыздың бірі әрі бірегейі Рүстем Шериязданұлы. Біз бірге қызмет етіп, жолымыз түйіспесе де, сырттай сыйлас, тілектес болдық. Рүстем Шериязданұлы өзінің тұла бойындағы іскерлік қасиеттерінің арқасында қызмет бабында жолы болған азамат. Өзіне көрсетілген сол сенімді қай өңірде ел тізгінін ұстаса да абыроймен атқарды. Бір кезде Бурабай баурайында жұмыс істегені бар. Мен де сол Щучье ауданында астық қабылдау кәсіпорнын басқардым. Ел тізгінін ұстап жүрген талай азаматтардың аузынан Рүстем Шериязданұлының ойлау жүйесінің мықты, шаруашылықтың табысын еселеу үшін аналитикалық сараптауды керемет жасайтындығын естуші едім. Ол дегеніңіз басшыға керек, әсіресе шаруашылықтың сан саласына жетекшілік жасап отырған адамға керек қасиет. Көбінде ондай дарын табыла бермегендіктен ісі қожырап, берекесі кетіп жатады. Ал, Рүстем Шериязданұлы болса терең білімнің арқасында істен қалай нәтиже шығару керек екендігін тамыршыдай тап басып, күні бұрын болжап тұратұғын.

Негізінде, тұтас аудан түгілі кішкентай ұжымды басқарудың өзі оңай-оспақ шаруа емес. Бұл үлкен өнер. Әркімнің көңілінен шығу, ұжымдағы ахуалды сезініп отыру қиынның қиыны. Менің ойымша көптің көңілінен шығу үшін ең алдымен өзіңнің арың таза, қолың таза болуы шарт. Дүние шіркінге қызыққан талай жігіттің ойламаған жерден опық жегендігін көрдік қой. Ал, Рүстем Шериязданұлы жалған ғұмырда жан дүниесіне бір шөкім дақ түсірмеген, адал жүріп, анық басқан азамат. Міне, осы тұсы менің ойымша өзгеге, оның ішінде желкілдеп өсіп келе жатқан жас ұрпаққа анық үлгі болуы керек. Көкшенің көрнекті перзенттерінің ғұмырбаянын қаттап жазып, ел есінде сақтаудың, мүмкін болса мәңгілікке қалдырудың мәні зор деп ұғамын. Бұл заман осылай тұра бермейді ғой. Күндердің бір күнінде біздің беймарал қоғам еңбек адамдарын, олардың қилы-қилы тағдырын, елге сіңірген еңбегін елеп-ескеретіні болады. Ал, қасиетті Көкшетаудың қастерлі ұлдарының ғибратты ісі өзгеше өнді бір тарих болып топтастырылары даусыз. Міне, сондай сәтте өз бойындағы жан тазылығы, ар тазалығы менмұндалап тұратын Рүстем Шериязданұлы тәрізді талантты ұлдарының тағылымын жастарымыз көрсе, содан үлгі алса, дәл солардай болуға ұмтылса, ел болып ұйыса түспейміз бе.

Алдыңғы буын тәуелсіздік алған жылдары зейнет демалысына шықты. Бірақ, олар қол қусырып қарап отырған жоқ. Алаш жұрты ансаған

тәуелсіздіктің тұғырын биіктетуге жансала қызмет етті. Ел іргесін бекітісті. Рұстем Шериязданұлы да Көкшетау қаласындағы соғыс және еңбек ардагерлерінің басын қосып, өнегелі жұмыс атқарды. Бір жақсы жері Рекең мемлекеттік және кәсіби мерекелер тұсында ақсақалдарды ұмытпайтын. Әйтпесе, қарт көңілі де сәби көңіліндей нәзік қой. Болар-болмас дүниеге өкпелеп қалады. Рекең ардагерлер кеңесінің тізгінін ұстаған жылдар ел экономикасындағы ауыр жылдар болды. Соның өзіне қарамай, ардагерлердің құқығын қорғап, олардың әлеуметтік-тұрмыстық жағдайын сәл де болса жақсартуға өзінің биік беделі мен асқақ абыройын салып, соны таразы басына тартып көмек көрсетуге тырысты. Бұл жай қаулаған қалың өртке қарлығаштың қанатымен су сепкен әрекет еді. Есесіне Рұстем Шериязданұлының шау тартқан шағында шабуылдан шайлықпаған жауынгердей жанталасып жұмыс істегенін көрген жүздеген, мыңдаған ардагерлер оның еңбегін лайықты бағалады. Әрдайым алғыстарын айтып отыратын.

**Амангелді БЕКҚОЖИН,
еңбек ардагері.**

Ата көрші болдық

Егер тіл тауып аралассан, көршің туысыңнан да бетер ыстық болып кететіні бар. Өйткені, алыстағы ағайынды күн сайын көре алмайсың ғой. Ал, көрші іргенде. Өз өмірімізде талай-талай жақсы адамдармен көрші болдық. Соның ішінде Краснояр селосында тұрған кезімізде Рұстем Шериязданұлы мен Орынша Сейітқызы тәрізді көршілермен бір шатырдың астында күн кешкен кезімізді өз ғұмырымыздың бақытты бір сәті санаймыз.

Қазақтың осы бір көшелі азаматы, ұлағатты ұстазы, біздер үшін өмір тәжірибесін жинайтын, тағылымын ұғатын бүтін бір мектеп тәрізді еді. Бірін-бірі қас-қабағынан айтқызбай-ақ ұғатын, бір-біріне деген ілтипат сезімі есіп тұратын осы бір аяулы жандардың тұла бойларындағы тұнып тұрған қасиеттерді ұғынған сайын ағаның ағалығын, апаның апалығын ғана емес, олардың бойындағы даралық пен даналықты да ет жүрегімізбен түйсініп, шын мәнінде разы болар едік. Бірде әлдеқайдан сапарлап келіп, демалып жатқан болатынбыз. Шоқан ұлымыздың кішкентай кезі. Есік қағылды. Келіп тұрған Рұстем Шериязданұлы екен. Бірер күн көрмеген көршімен қауқылдаса амандасып, хал-жайын сұрап жатырмыз. Рекең болса:

–Мен мына Шоқанға сәлем бергелі келдім,–дейді,–кішкентай Шоқан қайда?

Осы арада менің есіме атамыз қазақтың «алыстан алты жасар бала келсе, алпыстағы қария сәлем береді» деген аталы сөзі оралды. Рекең сол бабалардың рәсімін орындап тұр екен. Шоқанды сұрау арқылы біздің халімізді білмек. Үлкен басымен. Ол кісілерде мен осындай қызметте едім дейтұғын пендешілік мақтаныш болмаушы еді. Әйтпесе кешегі кеңес заманында аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы деген тұтас бір ауданды ашса алақанында, жұмса жұмырдығында ұстап, тұкірігі жерге түспей тұрған лауазым иесі емес пе?! Ал, сол қызметті абыроймен атқарып жүрген, ел сыйлайтын, халқы қадірлейтін Рұстем Шериязданұлы біздің кіп-кішкентай Шоқанды бірер күн көре

алмағанына алаңдап, өзі іздеп келіп тұр. Міне, адамның бойындағы әдемі адамгершілік, кір шалмайтын кісілік келбет дегенде, осындайды айтуымыз керек шығар.

Көрші болып тұрғанда жана жылды бірге қарсы алдық. Жаңа жыл кішкентай балаға да, үлкен адамға да тілмен айтып жеткізгісіз қуаныш әкеледі емес пе. Әйтеуір, беймаза көңіл елегізіп, жаңа жылдан жаңа шаттық, жаңа қуаныш тосады ғой. Тонның ішкі бауындай араласып келе жатқан көршілерімізбен қайта-қайта тілек айтысып, түн ортасында тарадық-ау. Таңғы сағат алтыда Орынша Сейітқызы телефон шалады. Сөйтсе, түнде бірдеңе жақпаған болар, ауырып қалса керек. Жалма-жан көршінің үйіне бардық, іле жедел жәрдем шақырдық. Кейін білсек, түн ішінде бізді оятып, мазаламайыз деп таң атқанша аурудың азабына шыдаса керек. Міне, қандай ізет. Өз денсаулықтарын ойламай, көршінің ұйқысының тыныш болуын ойлап жүр.

Біз өз отбасымызбен жаны жайсаң, жүрегі жомарт Рүстем Шериязданұлымен қарапайым жай сөйлегеннің өзінде әр сөзі поэзия болып есіліп тұратын, сөйлемінен бір мүлтік табылмайтын, білімге кенен, тілі шешен, ал, дүниетанымы өте кең Орынша Сейітқызымен көрші болып күн кешкенде көп дүниені үйрендік. Алдыңғы толқын ағалардың бойында кейінгіге осындай жақсы мысалдардың болғаны қандай тамаша.

Рүстем Шериязданұлының өмірден өткені туралы жеткен қаралы хабар қабырғамызды қаусатып кетті. Көкшетау дейтұғын қасиетті елдің түндігін көтерісіп жүрген абыройлы азамат, ардақты ағамыз еді. Дәтке қуаты артында ерен еңбегі, еңбегінің өнегесі, жақсылық мысалы қалды. Желкілдеп өсіп келе жатқан жас ұрпақ табаны тастан таймаған тарланбоздай туған жерінің төсін түлетуге айрықша еңбегін сіңірген салмақты да сабырлы осындай ағаларымыздың ғибратты ғұмырынан өнеге алса дейсің. Ал, Рүстем Шериязданұлына о дүниенің бар жақсылығын тілейміз. Пейіште нұрың шалқысын, асыл аға!

Жеңіс ІЛИЯСОВ,
дәрігер.

Ардагерлерді ойлаған абзал азамат

Жаны таза, жақсы азамат ретінде танылған Рүстем Шериязданұлының мол еңбегі жайын азаматтар жиі ауызға алып отыратын. Халық айтса қате айтпайды ғой. Біз бір салада еңбек еткен жоқпыз. Тек тау тұлғалы ағамыздың тегеуірінді жұмысын, орнықты мінезін жақсы білдім десем, жалғандығы жоқ. Сырттай разы болып, кездескен уақытта ілтипатымызды білдіріп жүретінбіз.

Рүстем Шериязданұлы Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесінің төрағасы болып бірнеше жыл қызмет істеді. Бұл жерге негізінде ел алдында абыройы, беделі бар адамдар керек. Әйтпесе ардагерлер қауымының мұң-мұқтажы, мәселесі қай уақытта да шаш-етектен емес пе. Жергілікті биліктің кей кезде мұршасы бола бермеуі де мүмкін. Міне, осындай сәттерде кешегі облыстық ардагерлер кеңесін басқарған Шапай Әбутәліпов Көкшетау мен Қараөткелдің

ұлан-байтақ даласындағы кез-келген ұжымның басшысына сөзін өткізе алатын. Рүстем Шериязданұлы да ел-жұртқа жақсы атымен танымал болғандықтан, Көкшетаудың өз басындағы ардагерлерге қатысты күрделі мәселелерді шешіп жүрді. Ағаның өзін сыйлаған соң біз айтқан сөзін екі еткізген жоқпыз. Жалғыз ауыз сөзбен жеткізетін өтінішінің өзі біз үшін бұлжымай орындалуға тиісті тапсырма тәрізді болды.

Рекең жеке өз басының емес, көптің мұқтажын айтатын. Күні кеше жарқырай жалындап ғұмыр кешкен, қоғам байлығын еселеуге ат салысқан аға буын белден қуат, білектен күш кеткен соң енді өздері де жанашыр жандардың қамқорлығына зәру. Міне, осындай ағайын жоқ іздеген жолаушыдай ділгір шаруасын шешіп алу үшін кімге барады? Әрине, қалалық ардагерлер кеңесіне. Онда өзгенің өтінішін мұқият тыңдап, қолынан келгенінше көмек-жәрдемін жасауға дайын отырған Рүстем Шериязданұлы бар. Сондай сәттерде ағамыз ауық-ауық бізге де телефон шалып қоятын. Әлдебір мерекелерді өткізу үшін аздаған демеу қажет. Қайсыбір ардагерлердің тісі ауруы мүмкін, қаржылық қиыншылықтың құрсауында жүрген оларға тегін тіс салып беру керек деген тәрізді өтініштер айтатын. Өз басым көңілім құлай сүйетін ағаның бірде-бір өтінішін аяқсыз қалдырған емеспін. Осыған орай, құшағы кең Рүстем ағай да кездескен кезде арқамнан қағып, бетімнен сүйіп, рахмет-алғысын айтар еді. Өзіне көмектеспесем де, өтінішін орындап, қалалық кеңестің ардагерлеріне көмектестім ғой. Сол көмегіме разытұғын. Аға риза болған сайын біз де жанымыз жадырап, септігіміз тигенге мәз болып, көмек қолымызды жиі-жиі соғар едік. Бұл арада мен жасаған жақсылығымды айтып отырған жоқпын. Ең басты мақсат, Рүстем Шериязданұлының елге қамқорлық жасаймын деп ұмтылғандығын тілге тиек еткім келгені ғой.

Бірде сонау Орал облысында тұрып жатқан Бейсен Жұмағалиевтің жолдасы өмірден өтті. Қаралы хабардан қабырғасы қайысқан көкшетаулық азаматтар қиян бір шеттегі Оралға барып, ағамызға көңіл айтуға, жеңгемізге иман тілеуге аттанадық болдық. Мен Көкшетаудан шыққан Рүстем Шериязданұлы мен Есләмбек Қасқаровты өз көлігіммен алып баратын болдым. Сапар барысында замандас екі ақсақалдың әдемі әзілі мен орынды қалжыңына қарық болып қалдым.

Заманында Көкшетау облыстық партия комитетінің идеология бөлімінің хатшысы болған Бисекең Көкшетаудан келген ақсақалдармен құшақтасып амандасты.

–Мен сендерді тосып едім ғой,—деп қайталап, өзінің разы екендігін жасыра алмай қайта-қайта айта берді.

Көкшетаудан іздеп барудың, бата қылып, көңіл айтудың әбден жолы бар еді. Өйткені, Бисекең осы Көкшетауға бір адамдай еңбегін сіңірген көшелі кісі. Есебі, Рүстем Шериязданұлы екеуі туыс десе де болғандай. Жеңгеміз Орынша Сейітқызы Оралдың қызы ғой.

Сол сапардан оралып келген соң көпке дейін Рүстем Шериязданұлы маған өзінің разылығын айтып жүрді. Біз болсақ, ағамыздың бір кәдесіне жарағанымызға қуандық.

Біздің елдің жігіттері

Біз елдеспіз. Біздің елдің жігіттерінің ішінде ат жалын тартып мініп, ел ісіне араласып жүрген абзал жандар аз болмаған. Соның ішінде көрнекті, Көкше тарихында қалған тұлғалар да аз емес. Рүстем Шериязданұлы осы қалың шоғырдың алдыңғы легінен табылатын пайымды парасат иесі еді.

Біз ағамызды әрдайым сыйлап өттік. Оның бойындағы небір ізгі қасиеттер біз үшін үлгі-өнеге болатын. Кешегі кеңес дәуірінде қанша жерден талапты, талантты жастар болса да, саясаттың темір құрсауын тас-талқан етіп бұзып-жарып, шырқау биікке шарықтап ұшу оңай-оспақ шаруа болмайтын. Міне, осы тұрғыдан келгенде Рекең қызмет бабында бағы жанған адам деп айтуға әбден болады. Өз бойындағы жаратқан ие сыйлаған қарым-қабілет пен қасиет-дарын сол биікке әбден лайық болатын.

Жаратылысынан сөзге сараң, іске кенен, ақылға дана, ажары адамгершілігімен нұрланып, парасат биігінен табылатын, мінезі мол пішілген сол барлық қасиеттерге еңсегей бойлы ер тұлғасы әбден лайықты Рекең топты кісінің ішінде алыстан менмұндалап көзге түсер еді.

Ғұмыр бойы орман шаруашылығында қызмет істегендіктен, мен бұл қасиеттерді өз даламыздың, біздің өлкенің тамаша табиғатынан жұққан қасиеттер деп білемін. Менің інім Талап Тоқмурзин Көкшетау ауданында қызмет істеді. Ең жас совхоз директоры болды. Ал, Рүстем Шериязданұлы Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып тұрған кезінде кілең қазақ ауылдары жайлаған осы ауданды өркендетуге бар күш-жігерін жұмсады. Мұндай бағаны сол кездегі Көкшетау төңірегіндегі ел беретін. Кейін облыстық қаржы мекемелерінде басшылық қызмет еткен кезінде Рүстем Шериязданұлының телегей-теңіз білімін, мол тәжірибесін, іскерлігін барша замандастырымыз өзгеге үлгі-өнеге қылып айтып отыратын.

Біз «қамшының сабындай» қысқа ғұмырда қатты сыйластық. Алдыңғы толқынның ішіндегі өресі биік, өр тұлғалы Рүстем Шериязданұлын аға тұттық. Дәм-тұзымыз жарасты. Сол бір күндер ең бір қимас, қымбат күндер екен ғой, кім білген.

Шабдан ТОҚМУРЗИН.

Торғайға барғанда таныдым

Мәдениет саласында қызмет істегендіктен республикамыздың талай өңірлерінің топырағын басып, дәмін татуға тура келді. Бұрын танып-білмеген аймақтың ел ағалары, аптал азаматтары көкшетаулық екенімізді естігеннен кейін әуелі Еркін Нұржанұлы Әуелбеков туралы әңгімелейтін. Таңырқап, тамсанатын. Біз өз еліміздің өр тұлғасын танып білгеніне, құрмет тұтқанына іштей разы болып қалатын едік-ау. Содан соң қазір ел тізгінін ұстаған кімің бар дегенде, Шапай Әбутәліповты, Рүстем Шериязданұлын, тағы басқа бірқатар азаматтарды атар едік.

Біз қызметтес болған жоқпыз. Бірақ, асқар таудай ағаны өр тұлғасына, жайдары мінезіне, тұла бойындағы тамаша қасиеттеріне тәнті болып сыйлайтұғынбыз. Бір жолы Торғайға Міржақып Дулатовтың тойына бардық. Облыс делегациясының ішінде әйгілі айтыс ақыны Көкен Шәкеев, Жұмабай Есекеев тәрізді Көкшетаудың ерен жүйріктері болды. Халық жазушысы Сәкен Жүнісов, өзіміздің Төлеген Қажыбаев ағамыз бар. Дулы, дұрмекті топ. Торғайдың даласына жеткенше әрқилы әңгіме айтылды. Әдебиет пен мәдениет, ұлттық өнер хақында. Міне, осы жерде мен бұрын экономист ретінде, басшы ретінде ғана танытын Рүстем Шериязданұлының өз әдебиетіміз бен мәдениетімізді терең меңгерген жан екендігін танып білдім. Өмір бойы осы терінің пұшпағын бірге илесіп келе жатқан жазушылар мен жыршылардың, әдебиетшілердің ортасында тереңнен толғап, аталы сөз айту үшін сол адамның бойында мол білім мен білік болуы керек емес пе. Шынын айтуым керек, ағамды жаңа көргендей, жаңа танығандай күй кештім.

Рүстем Шериязданұлы арыдағы қазақ ойшылдарының, ғұламаларының соқтықпалы-соқпалы тірлік жолдарын ғана емес, ұлт үшін ұстараның жүзінде жүріп атқарған асыл мұраттарын тым жақсы біледі екен. Әншейінде көп жұрт Рекеңді сөзге жоқ, тұйық адам ретінде таниды. Дәл осы жолы ішкі жан дүниесіндегі қазынаның қабының аузы ашылғандай болды.

Рекең қаншалықты білімді, зейінді болса да, өзін көп ішінде ерекшелеуге тырыспайтын, барынша байыппен сөйлейтін, ал, сөйлеген кісінің сөзін бөлмей мұқият тыңдайтын адам еді. Соның өзі ол кісінің бойындағы мәдениеттілікті білдіреді емес пе. Мен еліне ерен еңбегін сіңірген тау тұлғалы азаматтың бар болмысын сол Торғай сапарында танып білдім.

Күміс МҰРАТБЕКОВА,
бұрынғы Көкшетау облыстық мәдениет басқармасының басшысы.

Ел ағасы осындай болу керек!

Көкше жерінен талай жақсы мен жайсаң шыққаны белгілі. Солардың қатарынан ойып тұрып орын алатын жанның бірі Рүстем Шериязданов ағай дер едім. Маған қызмет бабына байланысты сол кісінің қарамағында жұмыс істеу бақыты бұйырды. Өзім бұрынғы Көкшетау облысы Көкшетау ауданына қарасты Ақан ауылының тумасымын. Жоғарғы оқу орынды бітіріп, көрші Баратай ауылдық мектебін басқарып жүрген кезім еді. Ол уақытта қызметке сатылап өсетін және алғыр да білімді, қолынан іс келеді деген жастарды партия кадрлық резервке қойып, сәті тұскенде жақсы жұмысқа орналастыратын. Мен де коммунистік партияның мүшесімін, жалындап тұрған кезім. Баратай мектебіне келмес бұрын екі ауылдың білім ошағына жетекшілік етіп, тәжірибе жинақтап алғанмын. Әрі басшылық біздің жұмыс істеу тәсілімізді, ұйымдастырушылық қабілетімізді, саяси сауаттылық пен білік-білімімізді үнемі бақылап отырады екен. Біздің ауданды 18 жыл басқарған Ұлы Отан соғысының ардагері Азнабай Әбілмәженов менің әр іске тыңғылықты, жауапты қарайтынымды бағаласа керек, ауданды аралап жүріп, білікті мамандардың арасынан кадрлық резервке қойған еді. 1980 жылдың наурызында Көкшетау

аудандық партия комитетінің бірінші хатшылығына Рұстем Шериязданов сайланғанда көп ойланбастан өзінің хатшысы етіп бюро отырысында менің кандидатурамды алға тартыпты. Алайда партия қызметінде еш тәжірибесі жоқ қазақ қызы бұл жұмысты қалай алып жүреді деп қарсылық білдіргендер де болған екен. Бірақ қашанда кесімді пікір айтып, тура сөйлейтін Рұстем аға маған сенім артыпты. Қарсылық білдіргендерге: –Неге жұмыс істей алмайды дейсіндер, істей алады! – деп токетерін айтса керек. Міне, сондай тұжырымды пікірден кейін бұл тақырыпты ешкім қайта қозғаған жоқ. Мен де өзіме артылған сенімге селкеу түсірмеуге тырыстым. Сол кісінің қарамағында бес жыл жұмыс істегенде қызметіме тыңғылықты қарап, құжаттарға мұқият болдым. Кейде бір адамдардың тағдырына араша жасап, қысқартылудан құтқарып қалған кездерім де бар. Бұл мақтанғандық емес, тек әділеттілікті орнатуға тырысқаным еді. Менімен бірге партияның кадрлар резервінде тұрған Ербол Сағдиев, Әлібек Тілеубердин, Темірхан Құсайынов, Төлеген Қонысбаев, Базарбай Бәсенов, Александр Ежов, Юрий Гаркундар кейін лауазымды қызметтер атқарып, ел басқарған мықты азаматтарға айналды.

Білікті басшы Рұстем Шерияздановтың Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшылығына келгенінен бастап, ауданның әлеуметтік-экономикалық жағдайы жақсарып, кәсіпорындардың жұмысы өрге жүзіп, астықты ауданның көрсеткіштері өсті. Красный Яр селосында әлеуметтік нысандар бой көтеріп, мәдени саланың тамырына қан жүгірді. Осы елді-мекенде бюджеттік мекеме қызметкерлеріне арналған 18 пәтерлік 2 көпқабатты үй және 24 пәтерлік 1 үй салынды. Халыққа арналған монша құрылысы қолға алынып, пайдалануға берілді. Қазақстанның Халық ақыны, жерлесіміз Көкен Шәкеевке баспана салу туралы тапсырма жүктеліп, көп ұзамай ақын ағаға жаңа үйдің кілті табыс етілді. Селоның мәдениетін көтеру туралы бастаманы сол кездегі Қазақстанның бірінші хатшысы Бәйкен Әшімовтың алдына тартып, 1981 жылы қабылдауына барып жазылып, 420 орындық мәдениет үйінің жобалық-сметалық құжатын жасатқаны да күні кеше еді. Соның арқасында қазіргі «Көкше» мәдениет ошағы көп ұзамай іске қосылды. Ол әлі күнге дейін мәдениеттің мәйегі болып отыр. Ал №1 мектепке жапсарлас салынған қосалқы ғимарат ел болашағы – балалардың игілігіне жарады.

Рұстем Шериязданұлы өте сабырлы, байсалды адам болатын. Ешқашан дауыс көтеріп, қатты сөйлемейтін. Қарамағындағыларға байыппен түсіндіре отырып тапсырмасын беретін және сөзіне салмақ сала айтқанда қызметкерлер әкені қабағынан таныған балалардай, бәрін бірден ұғатын. Атын атамай, «первый» дейтін. Ол кісінің тұсында ауданымыздан халықтың ыстық ықыласына бөленген еңбекқор жандар өсіп шықты. Олардың қатарында Көкшетау ауданына қарасты Жаңауыл ауылының тумасы, Социалистік Еңбек Ері атағын 1982 жылы алған Сартай Жұмағалиевтің есімін атасам да жеткілікті. Егіс даласында жұмыстың көрігін қыздырған диқандар мол астық жинаудың тетігін тапты. Мал басы өсті. Аудандық мамандандырылған шаруашылықтың екі бірлестігі құрылды. Оның бірі Ортақ ауылында, екіншісі Ақан ауылында ашылды. Бұл екі шаруашылықтың арқасында ауылдың ажары кіріп, тұрғындар

жұмыспен қамтылды. Мал басын көбейтуге арналған баздар салынды. Ауылдың мәдениет ошақтарының жұмысы жанданып, еңбеккерлер демалысын жақсы өткізуге мүмкіндік алды. Клуб, кітапхана, мектеп арасындағы байланыс нығайды. Рүстем Шериязданұлы өнерлі жандарға қашанда қолдау білдіретін. Жұмыс пен ән қатар жүру керек дейтін. Жүрегі ән салып тұратын жандар жұмысты да жақсы істейді деп есептейтін. Сондықтан аудан, ауылдың көркемөнерпаздар ұжымына қажетті костюмдар, аспаптармен қамту мәселесіне ерекше көңіл бөлетін. Осы шаруаларға да уақыт табатын.

Азаматтың басын төрге сүйреп, алаңсыз қызмет істеуіне жақсы жардың ықпалы өте зор екені шындық. Рүстем Шериязданұлының өз ортасына сыйлы болуына жан жары Орынша Сейітқызының көмегі көп тиді. Отбасының ұйытқысы болып, жұбайының жағдайын жасап, бала тәрбиесін өз мойнына алған ақылды жар азаматының беделді қызметтерде жүруіне қолдау білдірді. Перзенттеріне жақсы тәрбие берді. Ұл-қыздары өмірлік жолдамасын қолына алып, мықты маман болып шықты. Олар әкесінің атына кір келтірмей келе жатыр. Рүстем Шериязданұлы кейін басқа қызметтерге ауысып, зейнетке шыққаннан кейін қалалық ардагерлер кеңесін басқарғанда да сәлеміміз тұзу болды. Отбасының мүшелерімен туыстардай араласып, әлі күнге дейін байланысымыз үзілген жоқ. Мұның бәрі билікте жүрсе де қарапайымдылығын жоймаған ардақты азаматтың өзгеге үлгі боларлық ізгі жолы. Сөзімді түйіндей келе, ойымды мына өлең жолдарымен қорытындылағым келеді. Бұл Рүстем Шериязданұлындай ел ағасына лайық деп есептеймін.

Текіден текті туады,
Тектілік тұқым қуады.
Тегі жақсы адамдар,
Өмірдің мәнін ұғады.
Парасаты басым боп,
Тұғырда биік тұрады.

Кәбира БАЛТАБАЙҚЫЗЫ.

III тарау

О добром, красивом человеке

С таким коллегой и человеком, как Рустем Шериязданович, легко было общаться, дружить, под началом такого руководителя легко работалось. Каждый его подчиненный через какое-то время начинал чувствовать себя, как за каменной стеной, в зоне настоящего комфорта, потому что большую долю ответственности он взваливал обычно на себя.

Галина Кузминична Гулина одна из тех, кто работал под руководством Рустема Шерияздановича многие годы. Она вспоминает:

- Нас с Рустемом Шерияздановичем связывала совместная работа в финансовых органах бывшей Кокчетавской, а ныне Акмолинской области. Те годы оставили не только в памяти, но и в душе самые лучшие воспоминания об этом умном, необыкновенно добром человеке. На тот момент он трудился в должности заместителя начальника областного финансового управления и одновременно являлся начальником бюджетного отдела областного финансового управления. Прежде всего, хочу отметить, что Рустем Шериязданович был одним из лучших и знающих специалистов финансовых органов по бюджетной работе. Отдельной благодарности заслуживает его отношение к нам, сотрудникам, всегда человеческое, доброе. Он всегда был дружески участлив, понимал каждого из нас, наши семейные проблемы, конечно, не так, чтобы они превращались на работе в первоочередные. Как руководитель, он в любой ситуации учитывал человеческий фактор. А ведь подчиненным необходимо внимание руководителя, это очень важно для мотивации.

Кроме того, мы некоторое время соседствовали семьями – жили в Кокшетау на одной улице Копинской, переименованной позже в улицу Ф. Глинина. Наши частные дома располагались в одном квартале, а точнее наискосок друг от друга.

Шерияздановы жили в доме, принадлежащем облфо. По тем временам это были просто роскошные апартаменты – большой четырехкомнатный деревянный особнячок, правда, все удобства располагались на улице. Рядом с ним, в одном дворе, жили другие работники облфо в небольших квартирах – Елюбай Кусаинов и Яков Хакимов. Мы жили напротив, занимали одну маленькую комнату в коммунальном доме, тоже без удобств.

Тогда, в 60-х годах, работая с Рустемом Шерияздановичем, я знала не только главу семьи, но и всех его домочадцев. В то время у них родилась их старшая дочка Раушан. Сам Рустем был видным, привлекательным мужчиной, под стать ему была и его супруга Орынша. Очень красивая, веселая и приветливая женщина. А их маленькая дочка Раушан – хорошенькая, стройненькая девочка, которую нам, и знакомым, и другим людям всегда хотелось взять на руки, потрогать, погладить по головке. Она напоминала мне маленькую лебедь с красивой, длинной шейкой и всей своей изящной фигуркой. Поскольку мы жили по соседству, то ежедневно виделись, общались семьями, как это бывает между добрыми соседями.

Хорошо помню, когда Рустем был впервые назначен на должность заместителя начальника областного финансового управления, то он произвел настоящий фурор. Коллектив у нас был в основном женский, поэтому слух о его привлекательности быстро распространился и из городского финуправления приходили наши сотрудницы, чтобы посмотреть на молодого, красивого начальника отдела. Они придумывали различные предлоги и заходили в бюджетный отдел, чтобы хоть мельком взглянуть на него, на его симпатичное лицо, обрамленное прекрасной шевелюрой черных, блестящих кудрей. Приходили женщины и из облфо, и, увидев нового начальника, вздыхали и говорили: помолодеть бы им лет эдак на 7-10 не меньше, чтобы быть наравне с ним хотя бы годами. Но не только обаянием отличался новый начальник отдела. Вскоре все убедились в его работоспособности и трудолюбии. Рустем Шериязданов быстро завоевал авторитет тем, что адекватно применял свои знания, аналитический склад ума, умением брать ответственность на себя. Уже скоро с ним советовались и он постепенно оказался в группе лидеров. А это значит, что начала складываться его карьера, что было совсем неудивительно.

Хочу рассказать один случай из той теперь уже далекой жизни, когда мы были молоды и активны. Однажды мы, работники облфо Кокчетавской области, были вызваны в Министерство финансов Республики Казахстан на трехдневный семинар по бюджетной и штатно-сметной дисциплине, согласно плану работы Минфина. От нашей области в ту командировку отправились мы вдвоем с Шерияздановым. Я по штатно-сметной дисциплине, а Рустем – по бюджетной линии.

На дворе стояло лето, теплые, солнечные дни. Алма-Ата, красивая, солнечная, предстала перед нами в цветущих розах, других цветах. Город был весь такой зеленый, чистый, деревья, окаймляя тротуары, создавали тень, так, что люди, шедшие по аллеям, находились в тени, прямые лучи на их головы не попадали. Вдоль тротуаров, журчали чистые, прозрачные арыки, полны холодной воды, создавая своеобразный микроклимат. Городским улицам не было видно конца. По ним ходили трамваи и автобусы, частного транспорта тогда было мало, загазованности, как сейчас, не было и в помине, в общем, красота, да и только.

К концу второго дня семинара, который проходил отдельно для работников штатного отдела, и отдельно для работников бюджетной части, в нашу аудиторию зашел Рустем. Семинар уже закончился, и командировочный люд решал вопрос с обратным транспортом, билетами на самолет. Нас эти проблемы не волновали, потому что мой дальновидный компаньон позаботился еще в Кокчетаве об обратных билетах на самолет.

На третий день семинар начался в 10 часов утра и был посвящен уже нам. Мы имели возможность задать работниками министерства все, волнующие нас вопросы. Помню, как, зайдя в зал, Рустем Шериязданович за руку здоровался с работниками Минфина. В перерыве он подошел ко мне и говорит: «Галина Кузьминична, я здесь по случаю взял билеты на фильм, который начнется в 17.30 на кинопрокатной базе». Я удивленно подняла на него глаза и смотрела на него, ничего не понимая, а он продолжал говорить: «билеты взял, можно сказать, по благу. Это иностранный фильм, мы сможем посмотреть его, как есть, то есть без вырезания отдельных кадров. Нам на 30 человек дали 15 билетов, так я сумел урвать два билета», - сказал Рустем и, не выдержав, заулыбался довольный. Потом, спохватившись, взглянул на часы, говорит, что надо уже идти, иначе не успеем. Потом обернулся к коллегам и произнес громко:

- Всех желающих пойти на фильм, поведу сам, так как знаю короткий путь. Поторопитесь, коллеги, чтобы успеть вовремя.

Когда мы спустились со второго этажа здания, на улице уже все ждали Рустема, который вызвался быть провожатым. Большой группой пошли за ним, пересекали городские кварталы наискосок и, наконец, попали на небольшую улочку. Здесь находился двухэтажный особняк, во дворе которого стояли грубо сколоченные деревянные столики, оббитые клеенкой. За ними сидели седые аксакалы. Белоголовые старички играли кто в шахматы, кто в шашки, кто в карты, домино. Здесь же сидели пожилые женщины, которые что-то вышивали, вязали или просто сидели, разговаривая между собой.

Вдруг Рустем Шериязданович пошел к человеку, одетому в красную украинскую вышитую рубашку с пояском. В свою очередь тот самый седой человек поднялся с места и, улыбаясь, пошел навстречу Рустему. Они поздоровались и обнялись. Было видно, что это хорошие знакомые и оба искренне рады встрече. Рустем поинтересовался его здоровьем, а тот человек сказал: «Слава Аллаху, живем». Рустем объяснил ему, что мы все приехали на семинар, а сейчас идем в кинозал кинопрокатной базы. Аксакал поздоровался со всеми нами за руку и спрашивает, улыбаясь: «А что это у вас женщин так мало?». Все в ответ рассмеялись. А женщин среди нас было всего трое, мужчин же – 12 человек. Потом тот самый знакомый аксакал Рустема сказал: «Какой у меня сегодня праздник, сколько я своих читателей увидел». Я тогда не придавала значения словам этого человека. Мы попрощавшись с ним, пошли дальше. Впереди шел Рустем, как маячок, указывая путь, подсказывая, в какую сторону нужно идти, и где повернуть. Мы тогда благодаря Рустему успели вовремя и к началу сеанса сидели в зале.

Позже Рустем Шериязданович сам напомнил мне о своем знакомом аксакале. Он спросил у меня: «Ну что, Кузьминична, помните, кто с нами здоровался?». Я, немного смутившись, честно призналась, что вроде бы лицо у него знакомое, кажется, где-то видела, а вот где, не могу вспомнить. Рустем тогда громко рассмеялся и спросил:

- А вы, Галина Кузьминична, ведь читали книгу-трилогию «Школа жизни». Я, естественно, читала эту книгу, так как она была в нашей домашней библиотеке, да и входила в школьную программу. Вот тут как раз меня и осенило. Я вспомнила, где я могла видеть этого человека. Это был писатель Сабит Муканов! В каждой книге трехтомника на первом листе было фото писателя. И, открывая очередной том, человек как бы здоровается с писателем Сабитом Мукановым, написавшим трилогию «Школа жизни». Сабит Муканов являлся членом Союза писателей Казахстана и СССР. Вот так благодаря Рустему Шерияздановичу мы все и я, в том числе, смогли воочию увидеть известного писателя, поздороваться с ним за руку. Тем более, что он был нашим земляком.

В системе финансов я отработала 42 года. Выйдя по достижении возраста на заслуженный отдых, продолжала работать какое-то время под чутким руководством Рустема Шерияздановича. Потом меня избрали председателем первичной ветеранской организации облфо на общественных началах. На этом посту проработала еще 11 лет. Возможно, трудилась бы и дальше, если бы не подводило здоровье. По этой причине я попросила, чтобы меня переизбрали. Но тем не менее продолжала ходить на шахматно-шашечные турниры и более 10 лет была активным членом клуба «Ақ булак-Родник». Была участницей хора при Кокшетауском городском совете ветеранов Великой Отечественной войны и труда, созданного в свое время с участием председателя городского совета ветеранов Рустема Шерияздановича. Благодаря его отеческой поддержке и авторитету были созданы шахматно-шашечный клуб и хор «Ақ булар-Родник», действующие по сей день. Хористы и шахматисты занимают призовые места среди ветеранских коллективов области, кокшетауцы лидируют в шахматно-шашечных турнирах. Члены ветеранских хоров были дипломантами республиканских конкурсов, а постоянные солисты являются пенсионерами со стажем, некоторым из них уже более 80-ти лет.

Я благодарна судьбе, за то, что мне выпала возможность работать с таким замечательным человеком, умным, чутким, внимательным, добрым и порядочным. Это был принципиальный и кристально честный человек, который всегда готов был помогать всем, кто к нему обращался. Он был человеком разносторонним, с хорошим чувством юмора, умел и любил шутить. У меня родились строки-посвящение моему другу и коллеге Рустему Шерияздановичу. Мне хотелось бы в стихах донести какой был в жизни замечательный, умный, доброжелательный Человек с большой буквы Шериязданов Рустем Шериязданович.

Рустем работал там, куда страна родная направляла,
Экономистом был, плановиком,

Исполнителем и партсекретарем,
Руководителем Компартии и народного контроля.
А после занял он самый главный пост
Председателя Совета Ветеранов ВОВ и труда
При Кокшетауском горакимате.
Но труд со стариками был не прост.
Руководил Советом он умело,
Обновил Президиум и свой актив создал,
Два клуба он создал по интересам
Спортивно-шахматный да хор он
«Акбулак-Родник» назвал.
И оживилась работа при Совете
Отличный ветеранский хор запел,
И шахматно-шашечные турниры проходили
Не только в городе родном,
И по стране был взят пример у нас.
Спасибо Вам, Рустем, за то, что
Жили Вы на белом свете.
Нам очень крупно повезло,
Ведь были вместе мы за все в ответе.
Теперь нам не хватает Вас,
Как будто бы Мамай прошел по полю,
От безысходности хотелось закричать,
Ты рановато получил той жизни долю.
Свой след оставил он в Совете Ветеранов,
Здесь продолжают вспоминать его добром,
И все поставленные им задачи выполняют,
Спасибо говорят ему за то.
А он любил свою страну,
И наше общее единство,
И свой народ, и озеро Копу,
И национальное гостеприимство.
Ушел из жизни человек.
С большой душой и добрым сердцем,
Всем он здоровья пожелал.
И встал на свой последний пьедестал.

Галина ГУЛИНА.

История выдвигает своих героев

В 1999 году, когда меня избрали секретарем Кокшетауского городского маслихата, я познакомилась с Рустемом Шерияздановичем Шерияздановым. Это было трудное время в жизни страны, когда подолгу задерживалась заработная плата, не платили пенсию, отключали электричество и тепло. Много

пенсионеров из-за этого переезжали в город за лучшей долей из сел и аулов. Мы даже не знали, сколько ветеранов на самом деле проживает в Кокшетау, поскольку эта цифра, все время меняясь, никогда не бывала точна.

Ситуация вызывала определенную тревогу, мы стали искать человека на должность председателя городского совета ветеранов войны и труда. При этом мы отчетливо понимали, что нужен человек – лидер – надежный, ответственный, который бы относился к своей работе со знанием дела, знал проблемы ветеранов. С другой стороны этот человек должен быть авторитетен, уважаем в среде ветеранов, к слову которого они бы прислушивались.

Мы поговорили с главой администрации города – Аскар Галимовичем Хасеновым – и пришли к выводу, что Рустем Шериязданович как раз тот человек, который прекрасно справится с этой работой. Так и случилось, потому что это был человек добрый, толерантный, добросовестный, уравновешенный, умеющий спокойно выслушать ветеранов и старающийся помочь каждому.

Мы работали плечом к плечу на протяжении четырех лет. Понемногу стали собираться налоги в городскую казну, дошли до цифры 130-160 %. И 60 процентов от собранной суммы стали направлять на выплату пенсий. Рустем Шериязданович приходил в администрацию с четкими раскладом цифр: сколько пенсионеров всего, сколько из них участников войны, инвалидов, одиноких, кому нужна срочная помощь. И мы коммиссионно решали: кому из малообеспеченных людей нужно помочь прежде всего. Это было очень важно: выделить деньги из бюджета на законном основании с помощью четких цифр и достоверных данных, которые представлял нам Рустем Шериязданович.

Чтобы помочь пенсионерам, город выделил людям дачные участки, средства на обустройство дорог на дачи, протянули туда электричество, на 50% снизили оплату за проезд. Поднимал Рустем Шериязданович вопросы протезирования пенсионеров. И на эти цели город выделял средства.

Аскар Галимович предложил разделить город на десять округов, в каждом был избран председатель. И мы – Хасенов, Шериязданов и Бузина – ездили на сходы горожан. Выслушивали все проблемы, что-то решали на месте, другие вопросы брали на «карандаш». Мы работали в тесном сотрудничестве – городская власть, депутаты и совет ветеранов. Благодаря тому, что мы «ходили» постоянно в народ, знали все проблемы горожан и пенсионеров, в Кокшетау не было социальных митингов и протестных настроений, как в других регионах страны. И велика роль в этом председателя горсовета ветеранов Рустема Шериязданова. Нам, депутатам, всегда нравилось слушать выступления Шериязданова: четкие, лаконичные, понятные, все разложено по полочкам. Мне особо запомнилось, что Рустем Шериязданович неизменно приходил в городскую администрацию, на любое совещание подготовленным, мог ответить четко и ясно на любой вопрос по поводу пенсионеров, назвать на память любую цифру. Он всегда бывал убедителен, а когда дело касалось оказания помощи ветеранам, то вдвойне. А ведь убедить депутатов выделить бюджетные деньги в те непростые времена подчас бывало нелегко. Но Рустему

Шерияздановичу удавалось практически всегда это сделать – спокойно, уравновешенно, опираясь на четкие факты. И депутаты шли ему навстречу.

С Рустемом Шерияздановичем – человеком высокопорядочным, чутким и деликатным – легко работалось всем. На него можно было положиться в любую минуту, в любом деле и вопросе. Он принадлежал к категории людей, которые умеют, когда того требовало дело быстро перестроиться и продолжать также продуктивно работать. А самое главное, с огромным уважением относился к любому человеку. Это его замечательное качество характера вызывало в людях ответное чувство уважения и преданности.

Мне кажется, что избрание Рустема Шерияздановича председателем ветеранской организации г.Кокшетау абсолютно неслучаен, а, скорее, закономерен. История всегда выдвигает в самые трудные времена на первый план настоящих героев. Я считаю, что и Кокшетау, и его ветеранской организации несказанно повезло, что именно в тот сложный момент ее возглавил такой умный, дальновидный, справедливый и сильный человек, как Рустем Шериязданович. Можно только представить, как ему самому приходилось нелегко: выслушать людей, которые просто выживали тогда, успокоить, вселить отчаявшемуся надежду. Он, пропуская каждую человеческую боль и проблему через себя, старался ее обязательно разрешить, помочь обратившемуся и словом, и делом.

**Екатерина БУЗИНА,
ветеран труда, г. Кокшетау.**

Слово об Учителе Рустеме Шерияздановиче

Рустем Шериязданович Шериязданов – один из тех талантливых руководителей и организаторов, которые оставили свой особенный и глубокий след в истории Кокшетауской земли, внесли весомый вклад в ее развитие. Его хорошо знали и помнят по сей день в Кокшетау, бывших Щучинском и Кокчетавском районах, как вдумчивого руководителя, грамотного экономиста и человека большой души, к которому тянулись люди.

Каждому из нас, наверняка, доводилось встречаться в своей жизни с людьми из категории особенных, встреча с которыми, став своего рода событием, запоминалась надолго. Если везло больше, то они входили в число твоих близких друзей, наставников, становились твоими Учителями по жизни.

Мне повезло, потому что в моей жизни был такой человек, который мог поделиться дельным советом, помочь словом и делом, просто внимательно выслушать, иногда и этого бывает достаточно. Рустема Шерияздановича я называю своим Учителем, под руководством которого мне посчастливилось трудиться в свое время. Именно так я могу назвать наши годы совместной работы в 80-е годы прошлого столетия в Кокчетавском районном комитете партии.

Наш пригородный район был особенный, имел свою специфику. Долгая и богатая на события история развития Кокчетавского района имела свои устоявшиеся традиции, свою элиту.

В многоотраслевом народном хозяйстве района сложились крепкие трудовые коллективы, которые возглавили умелые руководители, опытные специалисты. В то время доминировало сельскохозяйственное производство, но на территории района успешно работали пять промышленных предприятий республиканского и областного подчинения. И это, конечно, налагало на Рустема Шерияздановича много работы, зачастую весьма ответственную и проблемную. Но он был умелым, знающим руководителем, выделялся среди первых секретарей райкомов партии, которые работали и до него, и после. Я не склонен умалять их деловые качества, но, на мой взгляд, многие вопросы и проблемы Рустем Шериязданович решал гораздо эффективнее.

Человеколюбие, природный такт, аналитическое мышление всегда отличали его в большом и малом. Глядя на него, мы учились работать с людьми. Его умение внимательно выслушать человека, дать дельный совет — большая, незабываемая и очень полезная для желающих научиться, постичь его молодых подчиненных, школа жизни.

Прошло много лет, но я хорошо помню, как мы работали. Для Рустема Шерияздановича не было не обязательных вопросов, тех, что можно было спустить на тормозах. К примеру, по инициативе Рустема Шерияздановича мы детально рассматривали работу психоневрологической больницы, поскольку это медицинское учреждение областного подчинения находилось на территории нашего района. Много усилий было приложено для наведения порядка в Ортакской средней школе.

Рустем Шериязданович всегда поддерживал нас, когда мы инициативно проводили большой районный боксерский турнир среди школьников на приз нашего земляка из села Раздольное Болатхана Оразова. Наш героический земляк, служивший в армии на Кольском полуострове, погиб, спасая своих товарищей во время обрушившегося оползня. За этот подвиг Болатхан Оразов был посмертно награжден боевым орденом. К большому сожалению, сегодня многие забыли об этом...

На всю жизнь остались в моей памяти наши субботники, воскресники в кирпичном цехе совхоза «Симферопольский», где, засучив рукава, наравне со всеми трудился и Рустем Шериязданович.

Крепкая мужская дружба связывала Рустема Шерияздановича с моим покойным братом Чапаем Муталлаповичем Абуталиповым, которая завязалась еще в студенческие годы в г. Алматы. И она продолжилась и в годы их долгой работы в Совете ветеранов войны и труда уже Акмолинской области. Они были добрыми соседями, семейными друзьями. Мы всегда уважали и уважаем Орыншу Сеитовну, спутницу жизни Рустема Шерияздановича.

Рустем Шериязданович всегда был и оставался человеком высоких моральных качеств. Одним из первых он в декабре 2016 года пришел на одно из последних траурных поминальных мероприятий Чапая Абуталипова.

Рустем Шериязданович Шериязданов навсегда останется в нашей памяти Человеком с большой буквы.

Абай АБУТАЛИПОВ.

Эталон партийного работника

В 1979 году первым секретарем Кокшетауского райкома Компартии Казахстана был назначен Рустем Шериязданов. А я в это время уже больше года работал там же инструктором организационно-партийного отдела. Тогда же и состоялась мое первое личное знакомство с Рустемом Шерияздановичем. До этого, хоть я его никогда не видел, мне не раз приходилось слышать о нем много добрых и лестных слов от многих людей: моего отца, старшего брата и других земляков-кокшетауцев.

Как известно, самое первое впечатление о человеке складывается от того, как он выглядит внешне, его манер, даже интонации, голоса. Рустем Шериязданович имел весьма запоминающийся, безупречный внешний облик: матово-бронзовый цвет лица, роскошные черные волнистые волосы, одет в опрятную и аккуратную одежду, всегда спокоен, немногословен, вежлив, что, безусловно, сразу располагало к себе его собеседников.

За время нашей совместной работы в аппарате райкома партии, я успел ближе познакомиться со стилем работы и манерой поведения первого секретаря. Это был довольно строгий, требовательный, очень принципиальный руководитель, который всегда работал методично, размеренно, без суеты, окриков и разносов. Со всеми подчиненными он разговаривал спокойно и ровно. Нам такой стиль работы был по душе, поскольку настраивал всех нас на отдачу, позитивную и продуктивную работу.

Сегодня современным государственным служащим, пожалуй, трудно представить полномочия, круг обязанностей тогдашних первых секретарей райкомов партии. Они отвечали практически за все: хозяйственные, трудовые отношения, социальную и культурную жизнь района. Для выполнения этого огромного объема работы необходимо было обладать не только глубокими знаниями, большим опытом, но и высокими человеческими качествами. Первому руководителю нужно было постоянно организовывать, контролировать, направлять коллективы и людей на позитивную работу и для собственного, и для общего благополучия.

Хочу отметить, что Рустем Шериязданович, как первый руководитель, обладал очень ценным качеством характера: удивительным умением увидеть, оценить и поддержать инициативного, добросовестного и исполнительного работника. Все это я понял, испытал на себе и смог оценить по достоинству после того как проработал около пяти лет секретарем парткома совхоза «Красноярский». Работал я под руководством Кокшетауского райкома Компартии Казахстана, первым секретарем которого являлся Рустем Шериязданов.

Поначалу предложение о выборной должности секретаря парткома совхоза стало для меня абсолютной неожиданностью. В мои планы такая работа не

совсем вписывалась. Подумав, я решил все-таки попробовать, испытать себя в этой сфере, при этом говорил себе: долго на этой общественно-политической работе я все равно не выдержу. Поработаю немного и продолжу строить карьеру по своей специальности инженерно-технического работника сельскохозяйственной отрасли. Но, как говорится, человек предполагает, а жизнь диктует свои условия.

Хорошо помню, как в октябре 1980 года мне передали, что вызывает первый секретарь райкома партии Рустем Шериязданов. Обуреваемый вопросами, немедля ни секунды, я отправился в кабинет к первому.

Рустем Шериязданович жестом пригласил меня присесть и задал свой первый вопрос, касаясь продолжительности моей работы в аппарате райкома партии. Я ответил, что скоро уже будет два года. Он вдруг широко улыбнулся и по-доброму спросил:

- И сколько ты еще намерен здесь работать?

Ответ у меня уже был давно заготовлен:

- Если дадите возможность, то готов приступить к работе главным инженером-механиком какого-нибудь совхоза Кокшетауского района.

Я неспроста так ответил. Работая в организационном отделе райкома партии, знал, что в районе есть вакансии на должность главного инженера. Неожиданно в ответ Рустем Шериязданович весело рассмеялся. Но тут же собрался, сделал строгое лицо и назидательно сказал:

- Не для того мы тебя в аппарате райкома партии в течение двух лет воспитывали, учили организационной работе. Нам сегодня очень нужны молодые, грамотные специалисты для работы в первичных партийных организациях района на должностях секретарей парткомов.

Таким образом, с легкой руки первого, райком партии рекомендовал меня секретарем парткома совхоза «Красноярский».

На выборах состава партийной ячейки и секретаря парткома присутствовал сам Рустем Шериязданович. И мне казалось тогда, что он приехал меня поддержать. Впрочем, его пристальное внимание и поддержку я ощущал все время, пока работал секретарем парткома. И такое заботливое отношение первого секретаря вызывало во мне чувство огромной благодарности и ответственности, придавало силы работать так, чтобы оправдать возлагаемые на меня надежды.

Сегодня, вспоминая Рустема Шериязданова, я благодарен судьбе, что знал и работал с этим замечательным человеком. Я многому у него научился, старался соответствовать заданной им высокой планке.

Сейчас динамика жизни довольно высока, стремительна. То, что сегодня кажется незыблемым и устойчивым, завтра легко может подвергнуться разрушению и даже осмеянию. Человечество стремительно движется к всеобщему потреблению и удовлетворению. Поэтому нынешним молодым людям все труднее доказать, убедить их в том, что материальные блага не самое главное в этом мире. Они не верят, что облеченные властью чиновники могли и могут работать бескорыстно и честно. А ведь таких примеров очень

много. Есть среди них люди, которые не стали обладателями «заводов и пароходов», не оставили детям и внукам своим дворцы и яхты. Не потому что не могли, а потому что такие действия были им в принципе неприятны, неприемлемы и просто противопоказаны их естеству, мышлению. Они были так воспитаны. Они оставили после себя нечто большее, что трудно поддается материальному исчислению. Рустем Шериязданов был из их числа таковых кристально честных людей, сумевших прожить свою жизнь именно так. Такими он воспитал и своих детей.

Он оставил после себя то, чему нет цены. Это его семья, дети и внуки, товарищи по работе и друзья. И главное – это добрые дела, которые по сей день на слуху у многих людей. Это и долгая память тех, кто знал и уважал его. Рустем-ага, мы помним ВАС!

Базарбай БАСЕНОВ,
секретарь парткома совхоза «Красноярский», 1980 г.

Высокообразованный и интеллигентный человек

После окончания Омского ордена Ленина сельскохозяйственного института им.Кирова в 1974 году я был назначен главным инженером совхоза «Симферопольский». В 1979 году меня переводят главным инженером Кокчетавского РСХУ.

В 1980 году на заслуженный отдых ушел первый секретарь Кокчетавского райкома партии Азнабай Абильмажинович Абильмажинов, участник ВОВ. На эту должность назначают Шериязданова Рустема Шерияздановича. Буквально через несколько дней в районный комитет партии были приглашены все главные специалисты РСХУ. В то время отрасль сельского хозяйства наряду с промышленностью была ведущей в районе. К примеру, в то время Кокчетавский район производил: мяса – 8500 тонн, молока – 21540 тонн, пшеницы – 148000 тонн. Это был солидный вклад в выполнение плановых показателей и поставок Кокчетавской областью сельскохозяйственной продукции. Отмечу, что в те времена наша область по производству мяса, молока, зерна входила в десятку лучших областей Советского Союза. И только по этому факту можно представить каковы были объемы производства.

Безусловно, выполнение этих показателей большим грузом ложилось на плечи первого секретаря райкома партии, который должен был быть человеком подготовленным, иметь опыт организаторской работы, глубокие знания сельскохозяйственного производства, промышленности. Это позволяло бы ему мобилизовать людей на выполнение поставленных планов. Всеми этими качествами и знаниями Рустем Шериязданович обладал.

Помню свою первую встречу с ним, когда нас, специалистов РСХУ, пригласили в райком партии. Сразу же возникла атмосфера взаимного уважения, располагавшая к дружескому диалогу. Он задавал мне вопросы по моей специализации. Чувствовалось, что первый секретарь райкома уже хорошо знаком с обстановкой в районе, в каждом хозяйстве и предприятии. К примеру, он заострил внимание на вопросах организации технического

обслуживания, экономии при использовании техники и запасных частей к ней. И это не были какие-то дежурные вопросы. А тогда в каждом хозяйстве района находилось в среднем до 100 тракторов разных марок, до 70-80 комбайнов.

Та первая встреча с руководителем района запомнилась мне тем, что это был дружеский диалог людей заинтересованных, импонировало, что наш разговор не носил назидательного характера. А сам Рустем Шериязданович произвел впечатление человека знающего, хорошо разбирающегося в вопросах развития сельскохозяйственного производства. А самое главное, открытого, без тени начальственного налета: я – руководитель, поэтому все знаю. Было видно, что перед нами высокообразованный и интеллигентный человек с широким кругозором. В ходе дальнейшей совместной работы мы видели, что он, имея экономическое образование, в совершенстве разбирается, умеет управлять всеми сферами сельскохозяйственного производства и промышленности района.

Рустем Шериязданович с самой первой нашей встречи произвел на меня хорошее впечатление. Отметил я для себя его умение общаться с людьми и специалистами разных уровней. Одним из его замечательных качеств было умение выслушать, оценить инициативу. Он уважал мнение людей, даже если оно шло вразрез с его личным мнением. Я проработал с Рустемом Шерияздановичем около пяти лет и видел, что эта черта характера ему была присуща всегда.

Он был из плеяды руководителей, которых называют трудоголиками. Работая не покладая рук, он был требователен к подчиненным, но прежде всего, конечно, к себе.

Организация рабочего дня Рустема Шерияздановича выглядела таким образом: с раннего утра он анализировал текущее состояние дел в районе. Если выявлялись проблемные вопросы, то по ним незамедлительно принимались соответствующие меры.

На вторую половину дня он обычно планировал посещение трудовых коллективов, на местах обсуждал положение дел путем живого общения, причем не только с руководством и главными специалистами, но и с жителями, рабочими совхозов. К сожалению, такой метод работы присущ далеко не всем современным руководителям.

Рустем Шериязданович много времени уделял воспитанию и подготовке молодых специалистов, руководителей всех отраслей сельского хозяйства. Он создал в районе целую систему подготовки руководителей. Одним из таких руководителей был и я. В конце 1982 года районным комитетом партии по предложению Рустема Шериязданова я был выдвинут на должность директора совхоза «Симферопольский».

Мне не было и 30 лет, но Рустем Шериязданович не побоялся принять такое решение. Хотя это была огромная ответственность не только для меня, но и в первую очередь для него. Ведь должность директора совхоза по тем временам номенклатурой ЦК Компартии Казахстана. Назначенец проходил собеседование с первым секретарем ЦК Компартии либо со вторым. Мне

выпала честь встретиться лично с первым секретарем ЦК – Динмухамедом Ахмедовичем Кунаевым.

Рамки среднего хозяйства того времени составляли: мясо – 500 т.; молоко – 2000 т.; зерно – 16000 т. Средняя численность рабочих составляла около 700 человек.

В первое время директорской деятельности мне приходилось очень сложно. И если бы не постоянная помощь Рустема Шерияздановича, я не смог бы сформироваться как полноценный руководитель. Первый секретарь райкома много внимания уделял нашему хозяйству. Через РСХУ нам выделялось достаточно материально-технических ресурсов. В наше хозяйство Рустем Шериязданович приезжал чаще чем в другие совхозы. Мы с ним объезжали все участки хозяйства. Обладая большим опытом практической и воспитательной работы, он тонко и деликатно наставлял меня, и буквально с первых дней учил меня азам руководящей работы. За такую науку я всегда был ему благодарен.

Рустем Шериязданович был человеком передовым, новомыслящим, которому были присущи нововведения. Не ошибусь, если отмечу, что он был сторонником интенсивного ведения сельского хозяйства: высокоурожайных сортов пшеницы, передовых методов обработки почвы так называемой Бараевской технологии, не позволяющей ветровой эрозии уносить плодородный слой почвы.

В животноводстве также внедрялось новое – упор ставился на высокопродуктивную породу коров. Особое внимание первый секретарь райкома уделял внедрению компьютеризированного учета в животноводстве.

Это лишь малая толика того, что делалось в районе. В совхозе «Симферопольский» Рустем Шериязданович организовал базу подготовки специалистов сельского хозяйства. Согласно договору студенты Кокчетавского сельскохозяйственного института проходили практику у нас на производстве. Такое сотрудничество давало возможность пополнять штат нашего хозяйства, других молодыми специалистами.

Особенно мне запомнилась личная разработка Рустема Шерияздановича, которая была впервые внедрена в нашем хозяйстве, а затем широко распространилась не только по району, но и по области. Это так называемый комбитрефный метод использования автотранспорта. Как известно, за короткий летний период работникам совхозов нужно было успеть сделать многое. Особенно интенсивно шла работа на полях, параллельно велись многие ее виды – сенокос, заготовка силоса, сенажа, к концу лета начиналась уборка. Поэтому дефицит автотранспорта все время становился серьезной проблемой того времени, приводя зачастую к затягиванию сроков уборки. Предложенный светлой головой Рустемом Шерияздановичем метод был довольно прост, но весьма эффективен, в чем мы все скоро убедились: на одну автомашину закреплялось от четырех до шести прицепов, размещавшиеся на разных участках поля, по которому ходили комбайны. Автомашина, собирая их по одному, выполняла роль тягача. И это лишь малая толика того, что делалось под чутким руководством Рустема Шериязданова в нашем районе. Трудовые

будни, ежедневное общение, подведение итогов года, другие праздничные и торжественные мероприятия, люди поощрялись за свой труд. Он был человеком демократичным, доступным и обстоятельным. Принцип его работы основывался на огромном уважении к окружающим его людям, человеку труда. И это его качество, вначале испытал на себе, затем переняв, я пронес через всю свою жизнь. Оно мне всегда мне помогало в работе. Таким запомнился мне мой руководитель, старший товарищ и наставник Рустем Шериязданович за время нашей совместной работы в Кокчетавском районе.

В 1985 году он был переведен на вышестоящую должность, но наши отношения, перейдя в разряд дружеских, на этом не завершились. По возможности мы общались, периодически созванивались, и я постоянно ощущал тепло и внимание этого прекрасного человека.

**Александр ЕЖОВ,
директор совхоза «Симферопольский»,
1982 г., ветеран труда.**

Ответственность и мудрость

В 1996 году, после окончания Омского сельскохозяйственного института, меня направили главным зоотехником в совхоз им. 40 лет КазССР (с. Викторовка) Зерендинского района. Это был один из самых крупных совхозов на то время в Кокчетавской области. Земли совхоза граничили с землями совхоза «Веденовский» Щучинского района.

В 1975 году, будучи и.о. директора совхоза, я и встретился впервые с председателем Щучинского райисполкома Рустемом Шерияздановым. В один из августовских дней мы собрались на границе земель двух хозяйств по случаю приезда в наш район председателя президиума Верховного Совета КазССР С.Н. Ниязбекова и первого секретаря Кокчетавского обкома партии Е.Н. Ауельбекова. Они проезжали, осматривая состояние хлебов в районах области с определением вида на урожай. Пока мы ждали приезда высоких гостей, ко мне подошел Рустем Шериязданович Шериязданов, поздоровался и спросил фамилию. Узнав, что я Боргуль, спросил, не являемся ли мы родственниками с Андреем Иосифовичем Боргулем, который, будучи назначенным председателем Щучинского районного управления сельского хозяйства, дорабатывал последние дни председателем Валихановского райисполкома. Рустем Шериязданович интересовался, почему я не поехал работать в Щучинский район, ведь моя жена работала тогда по окончании Восточно-Сибирского технологического института в г. Улан-Удэ заместителем директора Джамантузского элеватора. Я, может быть, и поехал бы, но в обкоме партии решили направить меня в Зерендинский район. Еркин Нуржанович Ауельбеков, помнится, сказал мне на приеме: «Два Боргуля в одном районе – много, надо поработать в другом регионе».

После той памятной первой встречи мы много раз встречались с Рустемом Шерияздановичем на различных областных мероприятиях, семинарах и

совещаниях. А в марте 1982 года я по приглашению Рустема Шерияздановича, которого назначили первым секретарем Кокчетавского райкома партии, стал первым заместителем начальника райсельхозуправления района.

Возглавил район Рустем Шериязданов в очень непростое время. Обстановка в животноводческой отрасли, в частности заболеваемости крупного рогатого скота туберкулезом и бруцеллезом, была катастрофической. Я сразу же объехал все 15 хозяйств района, чтобы определить, насколько тяжела ситуация. Увидев все своими глазами, оценив сложившуюся ситуацию, отправился к первому секретарю района. После долгой беседы мы пришли к единому мнению: весь больной скот необходимо ликвидировать. Как выяснилось, до этого в погоне за показателями, в шести хозяйствах района были созданы изоляторы для больных дойных коров. Полученное молоко сепарировали, сбивали на масло и сдавали государству. По поручению Рустема Шерияздановича я выполнил расчеты затрат на ликвидацию больного скота, его замену, санитарный ремонт баз, переработку молока больных коров. Основным и весьма веским аргументом за ликвидацию скота мы считали недопущение заражения населения этими опасными инфекциями. Нужно было срочно принимать меры, переходить на новые методы развития и животноводства, и хозяйств. Как опытный экономист, и хозяйственник, Рустем Шериязданович понимал, что наши кардинальные меры отрицательно скажутся на экономике района. Он скрупулезно изучил мои расчеты и сказал: «Давай за лето ликвидируем все больное поголовье, не ставя в известность областное руководство». На том и порешили.

Работу проводили под контролем главного ветеринарного врача района В.В.Оводова. Помню, еще Рустем Шериязданович сказал мне: «Ты новый человек в районе, я тоже не так давно работаю. Думаю, строгих мер к нам за такую самостоятельность принимать не будут. Но на всякий случай сохрани все свои расчеты». Чутье первого секретаря не подвело. Почти год нас всячески склоняли за самоуправство. Ну, а мы в итоге за два года полностью оздоровили молочное стадо района, провели санобработку ферм. Позже по нашему примеру стали оздоравливать свои хозяйства и другие регионы области.

Вспоминая годы работы с Рустемом Шерияздановичем, хочу отметить, что это было интересное, результативное время. Самое главное, что с ним было легко и работать, и общаться, и выполнять его поручения.

Андрей Иосифович Боргуль и Рустем Шериязданович долгое время работали на руководящих постах в Щучинском районе. Они были похожи друг на друга и характерами, отношением к людям. Они дружили между собой, сохраняя доверительные отношения. Поэтому Рустем Шериязданович попросил Андрея Иосифовича уговорить меня переехать в Кокчетавский район.

Никогда я не замечал за Рустемом Шерияздановичем грубого обращения с подчиненными, хотя некоторые и заслуживали того. Его отличительными чертами были скромность, вежливость. При его бытности первым секретарем райкома партии успешно решались социальные вопросы не только в районном центре, но и во всех населенных пунктах района. Много строилось жилья.

Кокчетавский район был лучшим среди регионов области. В последние годы его работы здесь, в районе производилось более 30 тысяч тонн молока и 25 тысяч тонн мяса в год. Выполнялись планы по производству зерна и овощей. С переходом Рустема Шерияздановича на другую работу все показатели, особенно, в сельском хозяйстве ухудшились...

Очень жаль, что все меньше остается людей старой закалки – честных, работавших на благо своего края, народа, болеющих за судьбу земляков. Таким был Рустем Шериязданович.

Вечная, добрая память навсегда сохранится о нем в нашей семье.

Михаил БОРГУЛЬ,
ветеран труда.

Это был человек-глыба

Узнал я Рустема Шерияздановича, когда его назначили первым секретарем Кокчетавского райкома партии. Я на тот момент работал главным зоотехником совхоза «Раздольный». Хорошо помню свое первое впечатление от встречи с ним: выше среднего роста, широкоплеч, крепко сбит с роскошной шевелюрой на голове. Взгляд острый, ироничный, живой. Но более запомнился людям Рустем Шериязданович не внешностью, хотя она была у него довольно выдающейся, а, что называется, своим содержанием. Это был человек – глыба, человек многогранного таланта. Сильной его стороной было, на мой взгляд, то, что он относился с интересом к выполнению своих обязанностей, упорно старался сделать хорошо все, за что брался. Собеседникам сразу бросились в глаза его образованность, умение говорить и убеждать, корректность, способность не только выслушать человека, но и уважительное отношение к мнению говорящего. И с течением времени, работая под руководством Рустема Шерияздановича, я лично только укреплялся в своем первоначальном мнении.

Мы тогда были молодыми людьми, только начинающими свой трудовой путь и, казалось бы, первый секретарь райкома партии должен был быть недостижимой для нас высотой. А он знал практически каждого из многочисленных совхозных специалистов в лицо, находил время, чтобы поговорить с нами, научить, спросить, если было нужно, одновременно и строго, и по-отечески тепло. Он отнюдь не был кабинетным работником, много ездил по району. Часто бывал в нашем совхозе «Раздольный» - одном из ведущих хозяйств, в котором был создан большой животноводческий комплекс на пять тысяч голов скота, из них 1100 – дойных коров. Рустем Шериязданович с удовольствием обходил каждый участок, с интересом слушал специалистов и всегда, чувствовалось, ждал от нас каких-то предложений, нововведений. Если замечал что-то новое, какие-либо успехи, радовался, бывал щедр на похвалу. Критиковал при случае за недочеты, халатность, которых, конечно же, хватало. Но никогда не позволял себе распекать грубыми словами человека, старался высказать замечания деликатно и тонко. И это была его отличительная черта.

Потом с благословения Рустема Шерияздановича в 33 года я стал директором совхоза. Назначал меня, стоящего в резерве номенклатурных

работников ЦК Компартии Казахстана, не он. Рустем Шериязданович писал на меня представление. А перед этим меня вызвали в райком партии на беседу к первому. Встретив, как всегда, радушно, он сказал мне тогда:

- Все, посидел в «Раздольном» и хватит. Давай, принимай совхоз «Молодежный».

Я попытался было отказаться от этой беспокойной должности, зная, что «Молодежный» - хозяйство хронически убыточное, и условия, и земли там похуже чем в совхозе «Раздольный», относившегося к первой категории. Поэтому жилось нам там совсем неплохо, к тому же, как главный зоотехник, крепкого хозяйства, я получал приличную зарплату. Говорю:

- Рустем Шериязданович, мне и там нравится.

А он в ответ строгим голосом, но, улыбаясь глазами:

- А ты что, купил эту должность? Быстро собирайся, и чтобы я в «Раздольном» тебя не видел.

Став директором, я уже чаще виделся с первым секретарем райкома партии. Он крепко поддерживал меня и других руководителей хозяйств. К примеру, при поддержке Рустема Шерияздановича уже через год совхоз «Молодежный» выкарабкался из категории хронически убыточных хозяйств. Мы кое-где даже сработали с прибылью. И что самое важное, по любому даже мелкому вопросу можно было позвонить напрямую первому секретарю райкома партии и посоветоваться, спросить его, как сделать лучше. Это было его первейшее условие всем руководителям хозяйств. И если мы, бывало, замотавшись во время посевной, уборки или сенокоса, не звонили, то слышали от него по приезду строгое:

- А почему за все это время ни разу не позвонил?

Он заезжал в «Молодежный» часто, и рано утром мог приехать, и в воскресенье вечером. Задумывая какое-либо изменение, нововведение, Рустему Шерияздановичу нужно было убедить, доказать целесообразность предприятия. И если только он убеждался в его верности, то за разрешением дело не стояло.

Относился ко всем уважительно ровно, никого не выделяя, не приближая к себе. Легко с ним работалось. Был он одним из тех редких руководителей, на которых хотелось равняться, которых не хотелось ни в чем и никогда подводить. Мы знали, что Рустем Шериязданович поможет, если надо, возьмет на себя ответственность.

Жаль, что не пришлось мне поработать с ним подольше, его перевели на другую должность и наши трудовые пути лет через пять-шесть разошлись. Но мы не перестали общаться, встречались, созванивались, поздравляли всегда друг друга с праздниками.

Я работал со многими своими земляками, жизнь сталкивала по работе с разными людьми: простыми и наделенными высокими полномочиями. И только Рустем Шериязданович запал в душу своей простотой, доступностью, замечательным характером. Это был поистине демократичный человек, умный, руководитель, которому чужды были авторитарность, неуважение к подчиненным. Конечно, и он бывал строг, как же без этого, бывал

требователен, но прежде всего к себе. Уже тогда, в советское время, он строил работу как в современном бизнесе: компания может быть эффективной, если между партнерами согласованы цели, ценности, пути их достижения и стратегии.

Я благодарен судьбе, за то, что дала мне возможность работать, мужать, как специалисту, под началом такого прекрасного человека и руководителя, как Рустем Шериязданович. Нам, молодым людям, слушавшим и внимавшим ему с открытыми ртами, он казался вершиной, такой величайшей глыбой, непререкаемым авторитетом. Впрочем, он таковым и был. Спасибо, Рустем Шериязданович, за все жизненные уроки, которые Вы нам давали. За отношение к людям, за неустанную заботу, за школу мастерства и человечности.

**Сергей ЖУРБИН,
ученик и коллега.**

С таким руководителем хотелось работать

Первым секретарем Кокчетавского райкома партии Рустем Шериязданович Шериязданов пришел в 1979 году из г. Щучинска. Увидел я его впервые на пленуме райкома партии по поводу его назначения. Вскоре мы познакомились ближе, когда он стал объезжать все совхозы нашего района. А я на то время работал секретарем партийной организации совхоза «Раздольный».

Он приехал в наше хозяйство, стал объезжать его производственные участки, зашел в партком, подробно расспросил меня о делах. К тому времени наступило время обеда, я пригласил его вместе с директором совхоза домой на чашку чая. Рустем Шериязданович не отказался и мы пообщались уже в неформальной обстановке у нас дома. Пока варилось мясо Рустем Шериязданович попросил у меня наш семейный альбом и стал внимательно рассматривать фотографии. Я заметил, что он задержался взглядом на моей школьной выпускной фотографии. А потом говорит, показывая мне:

- А на этой фотографии я вижу свою супругу.

Я удивленно всматриваюсь и отвечаю:

- Да, это мой воспитатель Орынша Сеитовна.

С того самого дня и началось наше знакомство. Он был человеком глубоко порядочным, гуманным, объективным. Мне всегда импонировало, что к любому вопросу – хозяйственному, общественному – он подходил объективно, во всем сначала досконально разобравшись. И только потом выносил решение. Он был щедр на советы, ведь опыта у него было больше чем у нас. Он прошел хорошую партийно-хозяйственную школу.

Я тоже обращался к Рустему Шерияздановичу в любое время за советами, когда мне было нужно. Работали мы тогда хорошо, дружно, понимали друг друга. Причем такая обстановка складывалась во всех хозяйствах района. Особенно тесно он контактировал с партийными работниками района. Не знаю, как другие, но я всегда чувствовал к себе какое-то особое, братское отношение, наверное, потому, что моим воспитателем была Орынша Сеитовна. А она была

отличным педагогом, которого мы, ученики, любили и уважали. Думаю, этот факт стал тем самым связующим звеном между нами.

В 1981 году Кокчетавский район гремел на всю область своими высокими урожаями. Тогда мы сдали миллиард пудов хлеба Родине. Тогда и область наша гремела. В качестве награды многим директорам совхозов и парторгам вручили путевки – круиз по Днепру.

Мне кажется, что Рустем Шериязданович был для нас не столько первым секретарем райкома партии, сколько мудрым, опытным воспитателем с политической точки зрения. Он всегда подходил именно так ко всем проблемным вопросам. Конечно, он был руководителем требовательным, иначе ведь нельзя, но не крутым на расправу, жестким начальником. Всегда старался не наказывать, а дать дельный совет, помочь. Требовательность ведь бывает разная: можно кулаком по столу стучать, можно и тактично, деловито, с помощью ценных советов, что, по-моему, намного лучше. С таким начальством нам всем хотелось работать, не подводя, выкладываясь по полной.

Рустем Шериязданович не был кабинетным работником. Все время без устали объезжал хозяйства, стараясь увидеть самому, узнать обстановку, что называется, из первых уст, чтобы досконально владеть ситуацией. При этом никогда не возил с собой свиту. Его отличительной особенностью было то, что, приезжая в совхоз, он, прежде всего, заходил в кабинет к секретарю парткома, а не к директору совхоза, как это делали другие секретари. Подробно расспрашивал о партийных делах, достижениях и проблемах людей, а уж потом приглашал руководителя хозяйства. И я думаю, он поступал правильно, поскольку тогда партия была руководящим органом. А директора совхозов, как правило, были членами парткома.

Он пробыл на должности первого секретаря Кокчетавского райкома партии шесть лет. Потом его назначили на другую должность. Конечно, многие кокчетавцы сожалели о том, что он уходит, потому что это был хороший руководитель, справедливый, со своей точкой зрения, не шедший ни у кого на поводу. Его уважали искренне за его стиль работы, умение вникать в детали, отеческую опеку, заботу.

**Омар МЫРЗАГЕЛЬДИНОВ,
ветеран труда, с. Красный Яр.**

Мы были очень дружны

Впервые мы встретились с Рустемом Шерияздановичем в 1975 году, когда он работал председателем Щучинского районного исполнительного комитета. А я – директором Щорсовской средней школы. С нашей первой памятной для меня встречи я стала уважать этого светлого, прекрасного человека. Мы были дружны с ним до самых последних его дней.

Обратиться к председателю районного исполнительного комитета меня, вновь назначенного директора школы, заставила нужда. Приняв беспокойное школьное хозяйство, увидела, что зимой и дети, и педагоги вынуждены находиться в помещении в валенках, в верхней одежде. Иначе было невозможно. Приехав из другой школы, где работала до этого, а там мы зимой

ходили по зданию в туфельках, я была просто поражена. Обследовав помещение, поняла, что разводка установлена почему-то на чердаке и все тепло уходило наружу. Мы решили переделать отопительную систему. С этой целью я и отправилась в Щучинск, чтобы обратиться с просьбой о помощи к председателю райисполкома, которого до этого времени не знала, не была с ним знакома. Ехала я с твердой уверенностью, что смогу выполнить задуманное предприятие, ведь на то время я была депутатом Верховного Совета СССР. Думала про себя: если начнет отказывать и ссылаться на отсутствие средств, назовет еще какие-либо причины, предъявлю свое депутатское удостоверение, потом посмотрим, как он сумеет отвертеться. Решительно настроенная, зашла в приемную, и вскоре меня пригласили в кабинет председателя.

Навстречу мне из глубины кабинета пошел Рустем Шериязданович с такой теплой и доброжелательной улыбкой на лице, что от моего грозного настроения не осталось и следа. Он усадил меня за боковой столик-приставку, сел напротив и стал внимательно слушать, не прервав ни единым словом. Как только я закончила говорить, тут же подошел к телефону и набрал, как я поняла, номер специалиста облисполкома и стал просить его о помощи. Потом вновь сел напротив и сказал, что я могу отправляться в Кокшетау за материалом. Сказать, что я была поражена таким теплым приемом, мгновенным решением, судя по всему, многолетней школьной проблемы, значит, ничего не сказать.

По приезде в Кокшетау я отправилась в облисполком, там меня хорошо встретили, сразу же отвезли по адресу, где мы загрузили трубы, чугунные батареи. В школе начался ремонт, который, к сожалению, обернулся пожаром. Во время сварочных работ — установки батарей в физкультурном зале — он загорелся, и мы не смогли унять огонь. Наш физзал сгорел. Так переделка отопления обернулась еще большим ремонтом. Я вновь отправилась за помощью к Рустему Шерияздановичу. Помня первый теплый прием, вновь надеялась на понимание и поддержку. Так и случилось. Он без лишних слов назидания и вопросов помог мне отремонтировать сгоревший зал. Такое отношение просто невозможно забыть. Позже, когда я работала уже в Валихановском районе, мы снова встретились с Рустемом Шерияздановичем, который вместе с Серикпаем Сариевичем Кализатовым, прибыли в наш район в командировку уполномоченными. Я пригласила их вечером домой на ужин. Они пришли и стали играть с моим супругом — заядлым шахматистом — в шахматы. Гости, объединившись, играли против хозяина, но одолеть его не могли. Тут и я подливаю масла в огонь:

- Что же вы два больших человека, два секретаря райкома партии не можете победить простого директора школы? Видите, за какого умного человека я вышла замуж?

А они втроем смеются, заливаются, но при этом продолжают играть.

Но смех смехом, а гости, не желая сдавать позиции, решили все-таки отыграться. Уходя, забрали моего мужа с собой в райисполкомовскую гостиницу, где, оказывается, всю ночь играли в шахматы. Но, как оказалось, так

и не смогли ни разу выиграть у моего мужа. А его, на самом деле, было трудно выиграть. Ведь он всегда был просто помешан на шахматах, покупал книги на эту тему, выписывал журналы, все время совершенствовал свои знания.

Потом, встречаясь с нами, и Рустем Шериязданович, и Серикпай Кализатович, всегда вспоминали тот вечер и каждый раз от души смеялись, дескать, ты, Мукатовна, и вправду за умного парня замуж вышла...

Спустя время, мы переехали в Кокшетау, и наше общение с Рустемом Шерияздановичем продолжилось уже в более активной плоскости. В то время он уже трудился председателем городского совета ветеранов. Он убедил меня стать членом президиума городского совета ветеранов. Он был на редкость внимательным человеком. Ни разу не забыл поздравить меня с днем рождения. А на мой 70-летний юбилей пришел лично поздравить меня в КГУ им. Ш. Уалиханова. Не отказывался на мои приглашения и приходил на торжественные мероприятия в университет

**Тыныштык АХМЕТОВА,
председатель совета ветеранов КГУ им. Ш. Уалиханова.**

Замечательные годы слаженной работы

Рустем Шериязданович Шериязданов входит в число тех личностей, которые сумели внести значительный вклад в развитие не только Кокшетауского района, но и области, и всего Казахстана.

Я благодарна судьбе, что с мая 1980 года по ноябрь 1985 года мне посчастливилось работать под руководством этого прекрасного человека. Он работал первым секретарем Кокшетауского райкома партии, а я в то время - заведующей сектором партучета.

Это были замечательные годы совместной, слаженной работы. Рустем Шериязданович был требовательным и принципиальным руководителем. Вместе с тем его отличала скромность, порядочность, а также трепетное, почти отеческое отношение к молодым руководителям и специалистам.

Он внес существенный вклад в социально-экономическое развитие района. С его приходом на должность первого секретаря райкома партии существенно повысился кадровый потенциал района. Он, не боясь, смело назначал руководителями совхозов молодых специалистов. Так, из 16 директоров хозяйств – восьмеро – были молодые люди.

Он старался работать так, чтобы не допустить снижения благосостояния людей. Эту задачу Рустем Шериязданович ставил во главу угла. Требовал этого от всех своих подчиненных. Он никогда и ни от кого не дистанцировался. Мог выслушать каждого, старался поддержать нуждающегося советами, мудрым словом, быть в гуще народа. Знать их дела и чаяния – было его жизненным кредо.

Он многое сделал для жителей района, будучи его руководителем. Наш регион был неоднократным победителем различных соревнований, инициатором движений в тот период работы. До сих пор многие руководители и специалисты, работавшие под началом Шериязданова с большой теплотой

вспоминают время совместной работы с ним. Они справедливо считают, что им повезло в том, что вначале своего карьерного роста и становления им встретился именно такой руководитель – умный, справедливый, деликатный.

Память о Рустеме Шерияздановиче навсегда останется в наших сердцах, а его доброе имя будет вечно жить в его делах, которые сегодня продолжают новые поколения.

Р. КОНУРБАЕВА,
пенсионерка, г. Кокшетау.

Печаль и Светлая Память

Когда мой отец - Таласбаев Аманжол Таласбаевич - один из заслуженных работников сельского хозяйства Кокшетауского района узнал о кончине Рустема Шерияздановича Шериязданова, он, с трудом пройдя ослабевшими от такого известия ногами к стулу, присел и тихо заплакал. И это были горькие слезы о дорогом для нашей семьи человеке. Мне думается, такую же боль утраты пережили все, кто знал и соприкасался так или иначе с Рустемом Шерияздановичем, сотрудничал с ним. И мне в свое время выпала такая же счастливая возможность узнать этого поистине незаурядного человека, поработать под его руководством в аппарате Кокшетауского райкома партии, когда Рустем Шериязданович был первым секретарем.

Уже в то время, поработав в партийных советских административных органах, я видела и понимала, что таких управленцев, как Рустем Шериязданович, грамотных, эрудированных, отличавшихся высоким профессионализмом по всем направлениям сельскохозяйственного производства, становится все меньше и меньше. Экономист по образованию, он обладал прекрасным логическим мышлением, превосходной памятью, держа в ней абсолютно все важные цифры и показатели социально-экономического развития района. Но особенной яркой чертой характера Рустема Шерияздановича, привлекающая к нему людей, была предельная вежливость, такт, человечность. Он очень хорошо знал людей своего района от директоров совхозов до слесарей молочно-товарных ферм, лучших механизаторов и бригадиров. И неслучайно под руководством Рустема Шерияздановича Кокшетауский район стал лидирующим регионом в области. Как по развитию животноводства, растениеводства, так и в сфере обслуживания, культуры и образования. Высокими темпами развивалось жилищное строительство, за счет самих совхозов, а так же государственного строительства. Этому способствовало развитие Алексеевского сельского строительного комбината, который выпускал железобетонные конструкции.

Рабочий день Рустема Шерияздановича непременно начинался с 6 часов утра. Как правило, с посещения молочно-товарной фермы одного из отдаленных хозяйств, а вечером мог выехать в полеводческую бригаду. Многие хозяйства Кокшетауского района в то время были очень крупные, в структуре отдельных находилось по семь населенных пунктов, несколько отделений. В отдельных хозяйствах насчитывалось до 16 000 голов КРС. К примеру, такой совхоз, как им. С.Сейфуллина, возглавляемый на тот период Талапом

Хамитовичем Токмурзиным, насчитывал до 30000 овец, а в совхозе "Аккольский", которым руководил Петр Иванович Алишевский, насчитывалось до 40 000 свиней. Такие хозяйства, как "Булакский" (директор Вознюк П.Ф.), совхоз "Раздольный" (директор Завада В.Г.), "Красноярский" (дир. Горкун Ю.Я.), "Кусепский" (дир. Неумывакин А.Н.), были флагманами сельскохозяйственного производства Кокшетауского района. И эти маститые директора всегда робели перед Рустемом Шерияздановичем, потому что он прекрасно знал всю подноготную, проблемы любого хозяйства района. Этот человек приложил очень много усилий для развития кормовой производственной базы района. Он все время нацеливал и направлял директоров совхозов на расширение кормового производственного клина. Именно в этот период в хозяйствах района было развернуто строительство сенажных траншей, силосных ям, что явилось серьезным подспорьем для развития молочной отрасли.

Хотелось бы еще раз сказать о личных качествах Рустема Шерияздановича. Одной из основополагающих была — умение брать ответственность на себя. Как сейчас, так и в те времена было очень много различного рода проверок. Однажды очередные проверяющие из ЦК обнаружили ошибку в секторе партийного учета. В результате был поставлен очень серьезный вопрос по замене кадров. Рустем Шериязданович не смог сделать вид, что его это никоим образом не касается, он, как всегда, взяв ответственность на себя, вызвался убеждать членов комиссии в том, что в любом учете могут быть ошибки. И это всего лишь погрешность, не вызвавшая каких-то глобальных проблем. Допущенные ошибки все устранимы. Он, человек авторитетный, умный, глубокий, не мог не убедить, дело тогда ограничилось замечанием. И таких ярких случаев можно привести очень много.

Необыкновенная доброта, знание дела и людей, забота о человеке труда, снискали огромный авторитет и уважение к Рустему Шерияздановичу. Его любимым хобби, которому он не изменял никогда — были шахматы. С ними он нигде не расставался, даже, будучи на отдыхе.

Образ спокойного и мудрого человека дополняла супруга Рустема Шерияздановича - Орынша Сеитовна, учитель Красноярской школы №1. Они оба очень хорошо знали казахский язык и историю. Чтение книг являлось одной из незыблемых семейных ценностей и эту любовь к книгам интеллигентная пара передала своим детям. Рустем Шериязданович и Орынша Сеитовна воспитали сына и двух дочерей, которые получили высшее образование, трудятся каждый в избранной сфере.

Долгая и добрая память сохранится в сердцах тех, кто его знал о Рустеме Шерияздановиче. Среди них, связанный крепкими душевными узами, светлой памятью и заслуженный ветеран Таласбаев Аманжол Таласбаевич. Его слезы — это выражение и скорби, и глубокого уважения, благодарности к этому замечательному, многогранному человеку, настоящему, доброму и искреннему.

Алия ТАЛАСБАЕВА.

ІҮ тарау
Туысқандар. Отбасының достары
Ағаға арнау

Бүгін біз жиналыппыз осы тойға,
Қуаныштан құйылды күш бойымызға.
Ардақты ағамыздың салтанаты,
Түсірді өткен күнді ойымызға.

Жасымнан «жаға болған» аға жаным,
Үйреттің білім, еңбек, сана жағын.
Сексеннің белесіне шықтыңыз ғой,
Әрдайым аман болсын бала-шағаң.

Тағдыры туыстардың талай сыр ғой,
Бұл өмір таусылмайтын әсем жыр ғой.
Көкшенің жұпар желі қуат беріп,
Ел-жұртың қадірінді біліп жүр ғой.

Алдымда ақ кемедей жүзген аға,
Орныңыз басқалардан жеке дара.
Ақ тілек, құтты тілек көп болсыншы,
Алыста аңсап жүрген бізден, аға.

Еш уақыт көрсетпедің қату қабақ,
Тұрғандай жүрегіңнен нұр шашырап.
80 жыл өткен өмір жолдарменен,
Тастапсың Көкшетауды он екі орап.

Адалдық, бауырмалдық, ата жолы,
Еске алып келдім бүгін менде соңы.
Туыстар, той думаның құтты болсын,
Қызықты қуанышқа кеудем толы.

Ардақтап жас-кәріні аялаған,
Қызметін ел-жұртынан аямаған.
Мен сізге шын жүректен айтам алғыс,
Өсірген ұл-қыздардан саналы адам.

Ағатай, орындалсын бар арманың,
Асулы кезеңдерден бір қалмадың.
Сол үшін басымды иіп, асыл аға,
Мерейлі тойыңызға жыр арнадым.

**Ғалия,
қарындасы.
16 мамыр 2015 жыл.
Алматы.**

Рүстем аға туралы естелік

Асқаралы ағамыз Рүстем Шериязданұлымен 1976 жылдан бері таныспын. Рүстем аға маған қайын аға. Менің жолдасым Майра Біләлқызы Шегенованың ағасы. Ол кісі бар саналы ғұмырын еліміздің өсіп-өркендеуіне арнаған облыстағы сыйлы да беделді ақсақалдардың бірі еді. Жастайынан шаруашылық, партия, кеңес жұмыстарына белсене араласып, жауапты қызметтердің тізгінін абыроймен ұстай білген абзал жан.

Мен 1976 жылы Қарағанды медициналық институтын бітіріп, Майра екеуіміз жас отбасы болып қайын жұртқа қыдырып баратынбыз. Сол кезде жас дәрігерге қайда болса да орын барын айтып, өзі қызмет атқаратын Бурабай ауданында дәрігер болуды ұсынды. Алайда, мен «туған жерге туың тік» демекші, туған өлкем Жамбыл облысы өңірінде елге қызмет етуді жөн көрдім. Менің бұл шешімімді Рүстем аға қолдап, өзінің ағалық кеңесін берді.

1978 жылы Жамбыл облысы Жамбыл ауданында партия қатарына қабылдануыма, кейінірек бас дәрігер қызметіне тағайындалуыма Рүстем ағаның ағалық кеңестері ықпалын тигізді.

Рүстем аға екеуіміздің арамыз кіршіксіз, аға мен інінің ара қатынасындай шынайы болды. Соңғы мәрте Рүстем Шериязданұлымен 2013 жылы Ақмола облысының өкілдері Жамбыл облысында Төле би бабамыздың 350 жылдық мерейтойына делегацияны басқарып келді. Сол делегация құрамында Ақмола облысы әкімдігінің мәдениет және тілдерді дамыту басқармасының басшысы болған еді. Олардың Рүстем ағаға деген құрмет көрсетуінің куәсі болдым. Таразда болған уақытында кешкұрым ұзақ отырып әңгіме құрушы едік. Сол кездің өзінде жасы сексенді алқымдаған Рүстем ағамыз өзінің денсаулық күйімен, байсалды мінезімен, салиқалы сөздерімен, еліміздегі саяси оқиғаларды

саралап, дұрыс баға беру қабілетімен, Елбасын қатты құрметтеуімен және қазақ елін шексіз сүйюмен, патриоттық сезімінің мықтылығымен таң қалдырды.

«Әке көрген оқ жонар» демекші, балалары Нұрлан, Раушан, Гүлмирамен, тіпті немерелерімен сөйлескенде Рүстем ағаның байсалды мінезі мен салиқалы ойлары солардың бойынан көрініс тауып жатады.

Рүстем ағамыз бұл жалғанда дара туған ірі тұлға болып өтті. Топырағы торқа, жатқан жері жарық, алды пейіш, арты кеніш болсын дейміз.

Қанатбек АЖЫҚАЕВ.

Ел ағасына серік болған Орынша апай

Халқына қызмет етіп, игілікті істерімен, салмақты мінезімен, қайырымдылығымен, іскерлігімен, ең бастысы – ел мен жерге деген махаббатымен, ұлттық құндылықтарға деген сүйіспеншілігімен танылған, өнегелі отбасы ретінде халқының мақтанышына айналған ерлі-зайыптылар баршылық. Солардың бірі Көкше топырағының ардақты азаматы атанған, сексеннен асқан шағында бақилық болған Рүстем Шериязданұлы. Ал, оған өмірлік серік болған Орынша апайым болатын.

Әкеден бес жасында, анадан он бір жасында ерте айырылған Орынша апайды өмірдің қатал сыны құшағына алса да сындыра алмады. Десек те, ол соғыс қиыншылығын салған ауыр кезең болатын. Сол бір қиын күндерді былай:

– Мен Орал облысы Жаңақала ауданында туып, өстім. Өзімнен кейінгі сіндім әкемнің шешесінің қолында тәрбиеленді. Ал, мені анамның ағасы, нағашым Алматыға өзімен бірге алып кетті. Содан, мен Алматыдағы №12 орта мектепте оқуымды жалғастырдым. Орта мектепті 1954 жылы бітіріп, сол жылы Қазақ мемлекеттік университетінің журналистика факультетіне оқуға тапсырдым. Ол кезде нағашым үлкен отбасылы. Өзінің әке-шешесі, қарындасы, үш қызы, оған қосып мені тәрбиелеп, жеткізді. Ал, жеңгеміз өте байсалды, көпшіл, қамқорлығын аямайтын, әркез қасыңнан табылатын абзал жан болды. Ол – сол кездегі «Қазақстан әйелдері» журналының бас редакторы болып 30 жылдан астам уақыт шығармашылықпен еңбек еткен, қазақ баспасөзінің алдыңғы қатарлы журналисі Әтина Жәкетова, – деп сағынышпен еске алады Орынша Сейітқызы. Осындай көзі ашық, көкірегі ояу отбасынан тәрбие алған Орынша апамыз жетімдіктің ащы дәмін адал еңбек, асқар таумен алмастыра білді.

Өткен күндерге сәл шегініс жасасақ, 1956 жылдың соңы желтоқсан-қаңтар айларында қысқы сессияны тапсырып жүрген кезінде апамыз Рүстем жездемізбен танысып, соны сыйластыққа, үлкен махаббатқа ұласады. Қалай десек те, Алматы үлкен қала, «Қызым сенің бір жігітпен сөйлесіп жүргеніңді байқаймын. Қысылма, үйге шақыр, танысайық», – деп нағашысы көрегендік танытады екен. Бұл 1957 жылдың күз айы.

– Содан оқу бітіретін кезде келді. Студентер жатақханасында жездең екеуіміз үйлендік, – деп бір көз жасына ерік берді апамыз. Әрине, сол бір сағынышқа толы сәттерді қалай үнсіз қалдырарсың.

Иә, Алматыда қалып еңбек етуге де болушы еді. Бірақ, елде жездеміздің анасы, бауырлары күтіп отырған болатын. Сол себепті, 1959 жылы КазГУ-ді бітіріп, дипломын қолына алғаннан кейін, тамыз айында екеуі қол ұстасып, отбасылық өмірге аяқ басқан қалпында елге оралады. Жездеміз Көкшетау облыстық жоспарлау бөліміне аға экономист болып жұмысқа орналасса, Орынша апамыз облыстық «Көкшетау правдасы» газетінде алғашқы еңбек жолын бастайды. Одан әрі қаладағы №3 қазақ орта мектебінде қазақ тілі мен әдебиетінен сабақ берсе, жас ұрпақты білім нәрімен сусындатып, 1993 жылға дейін 35 жылға жуық білім саласында абыройлы еңбек етіп, «ҚазССР-інің үздік мұғалімі» атанды.

Орынша апамыз әке-шеше, бауырдан ерте ажырап қалса да сағы сынбай, балалық шағы мен студенттік өмірі өткен әсем Алматысын кербез Көкшеге айырбастағанына еш өкінбеді. Өйткені, оның жанында 60 жылға жуық өмірдің ыстық-суығын бірге татқан, өнегелі ұрпақ тәрбиелеп, ағайын-туыстың қадіріне жете білген, туған халқымен бірге жасаған, адал жары Рүстем жездеміз болды. Олар халқының қамын, елінің ертеңін ойлайтын, өмірлері өнегемен өрілген отбасы бола білді.

«Аға алдында пейілінді, іні алдында мейірінді көрсет» деген нақыл сөз текке айтылмаса керек. Иә, ағамыз айналасына өзінің пейілін де, мейірімін де таныта білген жан. Әдеттегі, «апама жездем сай» деген сөз де осындай бір жақсы ұғымнан өрбігендей. Екеуінің орнықты мінезі, бәрі-бәрі бірін-бірі толықтырып тұратындай көрінетін маған. Орынша апам мен алғаш Көкшетауға келгенде қонақжайлығын көрсетіп, жүрек түкпірінде сарғайған сағынышқа оралып қалған ыстық сәлемін ақтарып, елдің, туған жердің амандығын сұрап, мәре-сәре болатын. Ал, қазір ше, апамыз бір сәт аласарып қалғандай. Тамыры тереңге жайылған бәйтерегінен айырылып, қалың елінің, үрім-бұтағының ортасында отырып та бір сәт жалғызсырайтын тәрізді. Жан-жағы өзінің шашқан мейірім-шуағына бөленіп тұрса да, оған алпыс жылға жуық бірге отасқан асқар тауындай болған асыл жары жетіспейтіні көрініп-ақ тұр.

Иә, сол асқар тауының ел ағасы атануына барынша үлес қосып, панасы да бола білген апамыз, асыл әже, аяулы ана – Орынша Сейітқызы, міне осындай жан. Алла апамыз бен ұрпағына тауипықты ғұмыр берсін дейміз. Ал, жездеміздің жаны жәннатта, тәні рахатта болсын!

**Асылай ҚАДЫРҚЫЗЫ,
Қазақстан Журналистер одағының мүшесі.**

Асыл ағатайымыз еді

Біз қалың Қарауылдың Орақ тармағынанбыз. Бір кезде біздің аталарымыз осы Сарыбұлақтың алғашқы қазығын қағысқан. Бір қызығы, ата сұрау, руға бөліну кешегі кеңес кезінде онша айтылған жоқ. Әрине, бағзы заманда әр ру, әр ата өз бетінше бірлесе күн кешкенін көне тарихтан білеміз ғой. Сарыбұлақ ауылының негізін құрайтын Атығай Қарауыл балалары ешқашан сен Атығайсың, сен Қарауылсың деп бөлініп көрген жоқ. Өйткені біздің елде бірлік күшті болды. Ол бірлік ілкіден жалғасып келе жатқан ел-жұрттың қаймағы

болып саналатын аталарымыздан қалған өнеге екен. Сондай өнегелі жанның бірі Шерияздан ақсақал.

Шерияздан ақсақалдың Сарыбұлақ ауылын осы табиғаты көркем, ақ қайыңдардың ортасындағы ат төбеліндей алқапқа орнықтырып, ел қыламын деген еселі еңбегін ел ішіндегі көнекөз қариялар әлі күнге дейін жыр қылып айтады. Сол жақсының тұяғы, асылдың сынығы біздің Рүстем ағамыз. Әрине, ол кісі бізден көп үлкен. Қатар жүріп, үзеңгі қағыстыра алмадық. Аталас ағайын ретінде аты аталған жерде көкірегімізді мақтаныш сезімі билейтіні рас. Өйткені, жалпақ жұрт жақсы атын айтып жататын, абыройы мен беделі айтқызбай-ақ білінетін ағаның ауылға келуінің өзі тұтас ел үшін кәдімгідей мереке болушы еді. Келген сайын Орынша жеңгеміз екеуі ауылдың үлкендеріне сәлем беретін. Қаралы шаңырақтарға бата жасайтын. Қуанышқа құтты болсын айтатын. Өйткені, ол кісілердің тілегі елдің үстінде деп ұғушы едік біз.

Қайтпас сапарға аттанар алдында да аға-жеңгеміз, балалары, немерелері ауылға келіп, аунап-қунап қайтты. Осы күні ойлаймын, мүмкін қалада өскен немерелері ата-бабасының ата-жұртын, қасиетті топырағын көрсін, танысын, алдағы уақытта ұмытпасын деген шығар. Көне қорымда күңіретіп құран оқып, жалғыз өз әке-шешесіне ғана емес, осы жерде жамбасы тиген барша марқұмдарға иман тіледі. Осының өзі біле білген адамның көңіліне ой тастайтын өнеге. Адам баласы қай қиырға ұшып кетсе де, қандай табыстарға қол жеткізсе де ата-жұртты ұмытпағандары дұрыс. Сол жолы ағатайымыз Сарыбұлақтың самалымен рахаттана демалып, ауыл іргесіндегі қайың шоқтарына көз жүгіртіп, тамаша табиғаттың аясында бағзы бір замандағы бозбала кезіндегідей асыр салып жүгіргісі де келген шығар. Өйткені, көкірегінде осы сурет ғұмыр бойы өшпей келе жатыр ғой. Ағатайымыздың жан серігі, өмірлік жары Орынша Сейітқызы да мінезге бай, тілге шешен, көркем келбетті, ғажап адам. Сирек те болса кездесіп, сөз ләмін тыңдаған сайын ол кісінің соншалықты білімді сөйлейтіндігіне таң қаламыз. Біздің ағатайымыз да тегін адамды таңдамаған шығар деп тәубе етеміз.

Дәурені жүріп тұрған шағында ағатайымыз Сарыбұлақ ауылының баршасына қамқор болды. Осы ауылдың ауру-сырқауын емдетті. Оқимын деп алға ұмтылған жастарына жол сілтеп, ақыл-кеңесін айтып, өнегесін көрсетті. Қазір ғой әр әулеттің ет жақын туыстары Көкшетауда толып жатыр. Ал, одан ертерек кезде біздің ауылдың іздеп баратын жері – Рүстем ағатайымның шаңырағы екен. Сонда ол кісілердің қалай құрақ ұшып қарсы алып, балаша өбектеп, қамқорлық көрсеткендерін ауыл адамдары әлі күнге дейін ауыздарынан тастамай айтып отырады. Менің жұбайым Нағима да Щучье қаласында оқып жүрген кезінде Рүстем ағатайымның үйінде талай болып, дәм-тұзын татқан. Осы күні қайын ағаң болатынын білгенсің ғой деп әзілдеп айтып та қоямын.

Бір елге, тұтас облысқа тұғырлы тұлға болған ағатайымыз да өмірден өтті. Өмірдің заңы солай. Бұл дүниеде ешкім де мәңгілік емес. Бірақ, бар мәселе сол өмірді қалай өткізетінінде. Менің ойымша, Рүстем Шериязданұлы өз ғұмырын барынша мәнді, мазмұнды өткізген адам. Мәні – адалдығында, арының

тазалығында, мазмұны – қисапсыз еңбегінде. Демек, менің ағатайымның асыл рухы Көкшенің аспанында тәмам елдің ардағы болып мәңгілік қалықтайтын болады.

Дәуітбай СӘДУАҚАСОВ.

Ел ағасы

Қазақ елі – қуан ұлың сексенде,
Көкшенің Ел ағасы ардагері де.
Жар саламын атойлап бар әлемге,
Барма өзіндей әділ адам бұл өмірде.

Қатар ұшып қос аққудай Орынша тәтеммен,
Қиын сәтте құс жолындай шамшырақ жол сілтеген.
Ұл мен қызын мәпелеп тәрбиелеп,
Бойларына ақыл мен байсалдылық дәнін сепкен,
Оларды бар қазаққа үлгі етер ем.

Бұрқыраған мөп-мөлдір бұлақ көрсем,
Оныдағы ағатайым сен деп білем.
Жаңбыр жауса жер беті шөлдегенде,
Тенер едім оны дағы бір өзіңе.

Құйтырқы өмір қырық рет құбылса да,
Өшіріліп тарих қайта жазылса да.
Өтірік шындай болып таралса да,
Ағамыз алып жартас сол қалпында.

Ел мүддесін алға қойып әрдайым,
Қара бастық қамын мүлде ойламадың.
Дұшпаныңнан шүйіліп кек алмадың,
«Олар дағы пендесі» деп бір Алланың.

Сондықтан төмен қарап ұялмадың,
Шәлкес қадам ұялардай жасамадың.
Жасай бер – дархан аға, Ұлы аға!
Аман болсын әрқашан бала-шаға!

Інізіз Кемел ШАМШУДИНҰЛЫ.

Нар тұлғалы нағашым

Рекең, Рүстем аға менің туған нағашым. Мен үшін мынау жарық дүниедегі ең қымбат, жаныма жақын адамның бірі. Біз, жиендері ағайын-туысқа әрдайым жүрек жылуын төгіп тұратын нар тұлғалы нағашымыздың шынайы қамқорлығының арқасында ер жеткенімізді осы күні басымды иіп тұрып перзенттік пейілмен айтқым келеді. Нағашыларымыздың қолында өстік, еркеледік, еркелетті.

Жоғары сыныптарды Көкшетау қаласындағы №3 Мәлік Ғабдуллин атындағы мектепте оқыдым. Бұл кезде менің нағашым Москва қаласындағы жоғары партия мектебінде білім алатын. Мектептің жатақханасы бола тұра, ізгі ниетті тәтеміз Орынша Сейітқызы «нағашың алыста оқуда жүр деп, балашағаға қамқор боласың» деп үйлерінде тұрғызды. Нағашымыздың мінезі ауыр, ет жүрегі елжіреп тұрса да сездіре бермейді. Ал, қол ұшын созуға қашанда әзір. Есесіне Орынша Сейітқызы бізді бауырына басып, жиен деп еркелетіп, өз балаларынан бөлмей өбектейтін. Тумысынан жаны ізгі ұстаз болып жаратылған тәтеміз бізді білімге құштар етті. Жалғыз білім ғана емес, жан тазылығына, рух биіктігіне, мәдениет пен әдепке, ұлттық тәлім-тәрбиені бүгінгі күннің биігіндегі адами құндылықтармен астастыра отырып көзімізді ашты. Біз, жиендер қауымы нағашыларымыздың өзімізге деген күндей ыстық ықыласын, қамқор пейілін ешқашан ұмытпаймыз.

Рүстем Шериязданұлы нағашымды шалғайдағы Сарыбұлақ ауылының еңкейген кәрісінен еңбектеген баласына дейін құрмет тұтатын. Ауылда талшыбықты ат қылып мініп, асыр салып ойнап жүргенімізде нағашыларымыз сал желдіріп, шағын ауылдың төбесінен томп ете түскенде туысымыз Меккеге барып келгендей маз-мейрам болушы едік. Қолымызға сирек тиетін тәтті-дәмдіге қарық болып қалатынбыз. Ал, олардың көңілі сол тәтті-дәмділерден де артық болатын. Жанашыр жандардың ішінен қайнап шығып жатқан ып-ыстық ықылас жан жүрегімізді уылжытып жіберуші еді.

1979 жылы Көкшетау қаласындағы Қарағанды политехникалық институтының филиалын тәмамдап, еңбек жолымды бастадым. Алдыңғы буын ағалардың ақ жолын қуып біз де өз қолымыз өз аузымызға жетіп, азамат атандық. Былтыр туған жерімде елді имандылыққа шақыратын Алланың жердегі үйі – мешіт салып бердім. Ел ішіндегі теріс қылық тыйылсын деген ниеттен. Имандылық деген өте жақсы қасиет қой. Менің нар тұлғалы нағашым бізді осындай имандылыққа баулып еді.

**Ақылбай САҒЫНДЫҚОВ,
жиені.**

Алтын нағашымыз еді

Өмір деген тылсым жұмбағы көп дүние ғой. Адам алды-артын ешқашан болжап біле алмайды. Әйтеуір, мынау жарық дүниеде өзіңе жанашыр жанның бар екендігін сезінсең, көңілің әрдайым алабөтен қуанышқа бөленіп жүретіндігі даусыз. Біздің асқар таудай панамыз, жол көрсетер данамыз, нағашымыз – Рүстем Шериязданұлы еді.

Қашанда бізді қанатының астына алып, канаттыға қақтырмай, аялап әлпештеп өсіргендігін, отауымыздың керегесін кеңейтіп, үлкен шаңыраққа айналуына адам айтқысыз жанашырлық көрсеткендігін ойымызға алған сайын ет жүрегіміз елжіреп кетеді. Біз үшін мәңгілік жасайтын көрінетін әлемдегі ең асыл жан – нағашымыз өмірден өткелі көңіл де жетімсірейтіні анық. Төрт құбыламыз тең күн кешіп жатсақ та, әлдене жетіспейтін тәрізді. Бір кемдігіміз бардай болып көрінеді. Сол жоғымыз өзінің тау тұлғасымен-ақ көзімізді сүйсіндіретін, жүрегімізді шаттыққа бөлейтін біздің алтын нағашымыз екен ғой. Тағдырдың жазуымен теперішті де көрдік. Қайғының қара бұлты орнаған сәт те болды. Сол кезде бізді жұбатып, маңдайымыздан сипаған, әке орнына әке болған, қамқорлығын көрсеткен, ата-анамыздың жасайтын жақсылығын жасаған осы кісі еді. Біз оны ешқашан ұмытпаймыз.

Өмірден көп дүниені көрген, мол тәжірибені жинаған нағашымызбен ақылдасушы едік. Үлкен адамға көп жайды ашық айта да алмайсың ғой. Біздің жан сырымызды ішімізде сақтап, жайып салуға жан дәрменіміз жетпей күмілжіп тұрғанымызды көргенде, кісі сырын ерінінің емеуірінен ұғатын сұңғыла ойлы нағашымыз не демегімізді, алдына қандай шаруамен келіп отырғанымызды айтқызыбай-ақ біле қоятын. Барлық замандастары, ағайын-туыстары қашанда құрмет көрсетіп сыйлайтындығы біз үшін үлкен мәртебе еді. Біз нағашымыздың соншалықты абыройлы, атақты кісі болғандығына қуанушы едік.

Біздің нағашымыз бұрынғы Көкшетау облысында жауапты қызметтер атқарды. Бірнеше аудандық партия комитеттерінің хатшысы болды. Облыстық бірқатар мекемелерде жетекшілік жасады. Соның барлығы өзінің адал еңбегінің арқасында жүзеге асты деп ойлаймыз. Қызметінде абыройлы болған нағашымыз ет жақын ағайын-туыстың арасында да құрметке бөленді. Құрмет дегеніңіз кез-келген адамға жайдан-жай көрсетіле бермейді ғой. Нағашымыз туыстардың жағдайын ойлап, азаматтығын танытқан соң елдің бәрі ардақтады деп ойлаймын.

Біз үшін ең қымбат жанның өмірден өткені өте өкінішті. Алланың ісіне бірақ қарсы тұра алмайсың ғой. Ендігісі жан дүниемізді жаз гүліндей жайнатып өткен алтын адамға о дүниенің бар жақсылығын берсін деген тілек.

Ботагөз, Мәкен ШЕРИЯЗОВТАР.

Асыл азамат

Уақыт деген зымырап өтіп жатыр. Біреу бұл дүниеге келіп жатса, біреу бұл дүниеден қайтып жатыр. «Өмір – өзен, өтеді де кетеді» дегеніміз де осы екен ғой. Біздің өмірімізде білетін көптеген жақсы адамдар, бауырлар, жолдастар өтіп кетті. Оларды сағынышпен бірге өткізген күндерді еске алып тұрамыз.

Міне, бүгінде Көкшенің ардақты да, аяулы азаматы, ағамыз Рүстем Шериязданов қайтыс болды деген хабарды естігенде сенбедік, қимадық, ренжідік. «Құдайға да жақсылар керек-ау» деп өзімізді жұбаттық.

Рүстем ағаймен және Орынша жеңгеймен 1964 жылы танысқан едік. Біз Алматыдан оқуды бітіріп, Көкшетауға жолдамамен келіп жұмысқа орналасқан

кезіміз еді. Сол кезде Елубай Құсайынов облыстық қаржы бөліміне орналасқан болатын. Рүстем ағамыздың қарамағында «жас маман» деп үй де бергізді, сөйтіп, көрші болдық. Осындай кісілермен кездескенімізге, көрші болғанымызға өте ризамын, тәубе дейміз. Осы кісілер Елубайға туған аға-жеңгесіндей болып кетті. Елубайды үйлендірген осы кісілер еді. Құдаларды қарсы алып, тойдың барлық жағдайын жасаған. «Келіннің бетін кім ашса, сол ыстық» деп Орынша Сейітқызы өз келіні секілді қарсы алған еді. Жақсы адамдармен кездессең, бойыңа бар қасиеті қонғандай болады екен, бар жақсылығын көрдік. Балалардың туғанын, өскенін бірге қызықтадық.

Адам баласының басынан не өтпейді, Елубай сырқаттанып қалғанда, қол ұшын берді. Қызылорда қаласынан жақсы емші тауып, соған емделіп келуге жағдай жасады. Сонда алған емі шипа болып, төрт жыл өмір сүріп, 60 жасында қайтты.

Рүстем аға Елубайдың қызы Гүлнарды әрқашанда халін біліп, көз қырын салып жүретін атасы, ағасы еді. Ол кісі өте кішіпейіл, қамқоршы, адамгершілігі мол, ниеті таза, азаматтығы өте биік адам еді.

Ағаның жарқын бейнесі көз алдымызда, ортамызда жүргендей болады. «Адам өмірден озған күні өлмейді, ұмытылған күні өледі» деген сөз бар. Біз ұмытпаймыз, өйткені, барлық өміріміз ол кісімен бірге болды. Жатқан жері жарық, топырағы торқа, жаны жәннатта болсын.

Сіздермен көп жыл бойы тілектес едік,
Кеше ғана аман-есен жүрген едіңіз.
Көкшеге сіңді сіздің мол еңбегіңіз,
Жатырсыз бүгін міне, бәрін тастап.

Сый-құрметке, абыройға бөлендіңіз,
Құшағыңызды біздерге кең жайып жүрдіңіз.
Отбасы, ұрпақтарың аман болып,
Жатқан жеріңіз кең болсын өзіңізге сай!

Мәдина ҚҰСАЙЫНОВА.

Жігіттің жайсаңы еді

Өмір деген кемеде әркімнің-ақ бір таласы бар. Біреулер өмір өзен деп жатады, сарқырап аққан дариядай өте шығатын алдамшы өмірге қандай кінә артуға болады.

Жүйткіген жүйріктей аққан жұлдыздай зулап өтіп жатқан уақыт-ай. Қаңтар айының 27-інде 83 жасында Сарыбұлақ аулының тұмасы, Көкшетау қаласының құрметті азаматы, ағайын-туыстарының жанашыры, бауыры, аяулы жары, қымбатты, қадірлі жолдасымыз Рүстем Шериязданұлы өмірден өтті. Рүстеммен Шұқыркөл ауылында бірге оқыған жолдасы Кәрім Жандаев арқылы таныстық. Бұл 1956-1957 жылдар еді. Рүстемнің жұбайы Орыншамен Алматыдағы №12 мектепте бірге оқыдық. Сол кезде студенттік өмірдегі жолдастарымыздың ең сұлуы болатын. Орынша өте нәзік әрі көрікті, көркіне мінезі сай ақылды еді. Рүстем мен Орынша отау құрды. Үлгілі отбасы болды. Сөйтіп Көкшетауға

келін болып түсті. Жолдасым Кәрім әрқашан «жалғызға Құдай берген келін» деп мақтап отыратын. Рүстем мен Орынша елу жылдан артық бақытты ғұмыр кешіп, өмірге әкелген перзенттерін тәрбиелеп, өсіріп, білімге қол жеткізіп, ұлды ұяға, қыздарын қияға қондырды. Немере, шөбере сүйді.

Жолдас болғанымызға алпыс жылдан артық уақыт өтіпті. Рүстем қандай қызмет атқармаса да биязы бір қалпында еліне елеулі, халқына қадірлі, аяулы жан, ардақты әке еді. Бір мәселемен бара қалсаң оны шешіп, дұрыс ақылын айтушы еді. Ақылдасудың өзі бақыт. Рүстем Шериязданұлы өзінің саликалы, парасатты, адамды бірден баурап алатын. Жаны ашып көмектесіп тұрушы еді. Жолдасқа, туысқа, отбасына, ұрпақтарына, ағайындарына істеген ұлтжанды азаматтың жарқын бейнесі көз алдымызда. Қоғам алдында абырой-беделге ие қай ортада болмасын кеуде қағып, «мен сондай едім» деп ешкімнің ала жібін аттамаған, адал еңбекпен ел жұртына қадірлі азамат еді. Өлім тұрсын өкпеге де қия алмайтын жолдасымыздың соңында адал жары, бауыр еті балалары, бауырлары қалды. Соңында қалған асыл жарына, балаларына, туыстарына, немере-шөберелеріне амандық, мықты деңсаулық, баянды бақыт тілеймін. Алланың берген ісіне не дауа бар. Бәрі де жаратқан тәңірдің ісі ғой. Рүстем жолдасымызға ол дүниеде иман байлығын тілеп, топырағы торқа, қабірі нұрға толсын, пейіште нұры шалқысын. Сенің жарқын жұлдыздай нұрлы бейнең, шуақты күлкің, мейірімді көзқарасың біздің жадымызда мәңгілікке сақталады.

Қамқорлығы көл-көсір, қасиетті дара еді.

Біздер үшін әрқашанда асқар таудай нар еді.

Әзілі де әдемі, сыйластығы салмақты,

Ой өрісі әрдайым жақсыларға пар еді.

Жандаевтар отбасы.

Мейірімі мол жан еді

Біз 1957 жылы Щучье ауданындағы Қотырқөл зооветтехникумына жолдасым Сейітбек бір жылдық бухгалтерлер дайындайтын оқу курсына мектептен жолдама бойынша келдік.

1960 жылы Көкшетау қаласына ауыстық. Рүстем Шериязданов ағамыз осы жылдары облыстық қаржы басқармасын басқарады екен. Сейітбек осы басқарманың ауыл шаруашылығы бөліміне қызметке орналасқан болатын. Сол күннен бастап ол кісінің отбасымен араласып кеттік.

Ол кісінің қалай қызмет еткенін өздеріңіз жақсы білесіздер. Көкшетау облысында жоғары лауазымды қызметтер атқарды. Адамгершілік қасиеті – өз міндетін адал атқара білуі. Халыққа мейірімді, кішіпейілділігін дәлелдей білді.

Халық Рүстем ағаны аса құрметпен бағалай білді. Еліне өте қадірлі азамат болды. Отбасына, ағайын-туыстарына қамқор болып, қолынан келген көмегін аянып қалмайтын. Отбасында ардақты ата, қадірлі әке, жақсы жар болды. Мен отбасымның атынан Орынша апайға, балаларына, туған-туыстарына көңіл айтамын. О дүниеде алды жарық болсын. Алланың нұрына бөленсін.

Лиза ЫДЫРЫСОВА,

Қамқоршы ағамыз еді

Әр адамның салған ізі, соны сүрлеуі оның адами қасиетімен, жақындарына жасаған жақсылықтарымен, туған-туыстарына деген жанашырлығымен өлшенеді. Сол арқылы тұлғаның деңгейі өсіп, дәрежесі көтеріле түседі. Ағайындар арасындағы азаматтығы артып, сыйластық пен құрметке бөлене береді. Ал сол жақын адамың өмірден озғанда, жүрегің қан жылап, қимастықпен бақи өмірге шығарып саласың. Біз де қара жер қойнына қимайтын асыл ағамыздан көз жазып қалдық. Есімізге алған сайын алып тұлғасы одан сайын биіктеп, күлімсіреген жанары нұр шашып, артқа қарай қайырған қалың шашы қоюлана түскендей болады. Рүстем ағамыз туысқандарының арасын жақындатып жүретін кеңпейіл жан еді, шіркін! Жанымызда жүргенде оны сезініп те, біліп те, бағалап та жүрдік. Ал көзі кеткенде, мүлдем жетімсіреп қалғандай болдық. Өйткені қашанда бізден жүрек жылуын аямай, жанашырлық танытып жүретін еді. Рүстем ағаның әкесі Шерияздан менің әкем Шағырдың туған ағасы. Шегеннен алты ұл, бір қыз тараған: Шерияздан, Мағжан, Біләл, Жұмағали, Біржан, Шағыр және Гүлжауһар. Негізінде Рүстем ағаның фамилиясы Шегенов болуы керек еді. Біз Шегеновтер әулеті болып саналамыз. Бірақ ағатайым өз әкесінің атында қалуды жөн көріпті. Бұл да болса, перзенттік парызын дұрыс түсінгені.

Мен ол кезде баламын, Рүстем аға жоғары қызметте жүретін. Бірақ ауылға жиі ат басын бұрып, туған-туыстарының амандығын біліп кетіп жүретін. Біздің ауылымыз Рузай ауданына қарайтын Сарыбұлақ ауылы. Менің әкем Шағыр Шегенов Ұлы Отан соғысына қатысып, бір қолын майдан даласында жоғалтып, мүгедек болып оралған жан. Зұлым жаумен жағаласып жүріп, Жеңісті жақындатуға үлесін қосқан майдангер еді. Туысқандар ол кісіні «Кіші ата», «Кіші аға» деп құрметтейтін. Рүстем аға жастайынан білімге ұмтылып, сабағын жақсы оқыпты. Жоғары оқу орнына түсу де арманы болса керек. Әкесі дүниеден озғаннан кейін алдына мақсат қойған жасқа менің әкем қорған болыпты. Ол кездің адамдары білім іздеген жастың жолын ашуға қолқабыс еткен ғой. Рүстем аға әкемнің сол жақсылығын еш естен шығарған жоқ. Үнемі айтып отыратын. Майдангер әкеме үнемі қолқабыс етіп жүрді. Қажеттісін әкеліп беріп, қолынан келген көмегін аямады. Ауылға келгенде бір-бірімен сағыныса табысып, бір жасап қалатын. Орынша аптайымызбен Сарыбұлақтағы әкеміздің шаңырағына келіп, аунап-қунап қайтатын. «Бұл біздің үлкен үйіміз» дейтін. Орынша аптайымыз келін болып босаға аттағанда алғаш біздің әкеміздің үйіне түскен екен. Сондықтан болар, келіннің бетін кім ашса, сол ыстық демекші, біздің үй ол кісілерге де ерекше ыстық еді.

Рүстем ағатайым әкем өмірден озғаннан кейін мені өз қамқорлығына алып, қолқабыс етті. Ауылда мектеп жабылып, жұмыссыздық жайлаған кезде, тоз-тозы шыққан елде қалып қоймасын деп, Көкшетауға қоныс аудартып, маған да, жұбайыма да жұмыс тауып берді. Туған әпкем Аймангүлді де үнемі бауырына тартып, барын аямайтын. Менің қос қарлығашым – қыздарымның

есімдеріне өз анасы Нұрғиза мен әжесі Айзаданың есімін бергені ұрпақтар сабақтастығын үзбеудің бір жолы еді. Осының бәрі ағайын-туыс арасының ажырамауын ойлағаны ғой. Барлық туысқандарының балаларының оқуға түсуіне мұрындық болып, қажет уақытында жанынан табылатын. «Ағатайым» деп атайтын абзал ағаның арқасында біздің арамыз суымай, әлі күнге дейін бір-бірімізбен тату-тәтті ғұмыр кешіп келеміз. Өмір бірде қуаныш, бірде қайғымен алмасып жатады ғой. Сүрінгенде бір-бірімізге сүйеу болып, құлағанда қолтығынан демеп, жетістікке жетсе, төбеміз көкке жеткендей бірге қуанамыз. Біздің осындай қарым-қатынаста болуымызға ықпал еткен де Рүстем ағатайымыз. Орынша аптайымыз ағамыздың әр сөзіне құлақ салып, барлық шаруаны бірге атқарысып, жігін жатқызып, тегістеп жіберетін алтын жан. Екеуі бір-бірін бір айтқаннан-ақ түсінетін. Осы әулеттің темірқазығы, тірегі, ақылшысы, әрі жүрегі ағатайым мен аптайым болатын десек, артық айтқандық емес. Қандай жиын-той болсын, үлкендерден бастап, немере-шөберелерге дейін алтыртып, қызықты бірге өткізуге барын салатын. Көп сөйлемесе де, тоқетер сөзімен-ақ мән-жайды түсіндіретін, ақылын айтатын. Көрген сайын құшағына алып, бетімізден сүйіп, мейірленіп жататын. Ағатайымның шаңырағын шайқалтпай, ағайын-туыстың берік байланысының жібін үзбей, одан сайын бекемдей түскен Орынша аптайымыз сол үрдісті жалғастырып келеді. Сондай кеңпейіл, қонақжай, аңқылдаған көңілімен баршамызға жаққан аяулы ағамызды сағынышпен еске аламыз. Есімін ардақтап, ешқашан жадымыздан өшірмейміз. Жатқан жері жарық, топырағы торқа болсын дейміз. Жаның жәннатта болсын, жан аға!

Ержан ШЕГЕНОВ,
інісі.

Ү тарау

Воспоминание о папе

Мне, Раушан 58 лет, я старшая дочь Рустема Шериязданова и Орыншы Сеитовой, родилась 19 июня 1960 году в г. Кокшетау. Воспоминание о папе - это самые лучшие годы детства, юности, студенческой жизни, молодости и зрелости.

Самые яркие воспоминания моего детства садиковского возраста - это когда папа забирал нас с братом Нурланом с садика вечером и приводил на работу после рабочего дня и играл с коллегами в шахматы. На работе он часто участвовал в соревнованиях, у него был 3-й любительский разряд по шахматам в то время его молодости. Он научил всех нас детей, внуков (Тимура, Динару, Алию, Мадину, Айшу, Даурена) и старшего правнука Амира играть в шахматы. Кто бы не приходил к нам домой, сразу предлагал поиграть, как он говорил «партию в шахматы». Папа был добрым, заботливым отцом, аташкой, всем внукам подарил со своим автографом и пожеланиями доски и фигурки для шахмат. При жизни успел подарить шахматы с надписью правнуку Алихану, который был двухлетним ребенком, но его к сожалению не успел научить играть в шахматы. Также я вспоминаю свой день рождения не помню, сколько тогда мне исполнилось, я училась в средних классах и жили мы на улице Урицкого дом 137 кв. 53. С утра никто меня не поздравил, родители торопились на работу, а вечером папа с командировки привез мне штук двадцать шоколадок «Цирк» с изображением зверей и клоуна Олега Попова. В советское время они стоили 20 копеек, меня переполняло радость, когда папа, склонившись перед кроватью, поцеловал меня в лоб, и в руках у него была большая куча маленьких шоколадок.

Юность моя прошла в г. Щучинск, я училась в 9-10 классах средней школе №1. Папу перевели в райисполком на должность председателя – он был авторитетным, спокойным, образованным, одновременно требовательным руководителем. Мы дети гордились им, он воспитывал нас быть скромными, не задаваками, и мы дети старались не подводить его так, как мы были дети важного начальника «второе должностное лицо» Щучинского района. Со мной учился в одном классе сын первого секретаре райкома Шевченко Саша, он был баламут-шут в классе, и я ему делала замечания, чтобы он не подводил своего отца, так как к нам относились учителя и одноклассники как к детям важных

начальников. На 40-летие встречи выпускников, мои одноклассники вспоминали эти моменты школьной поры, встреча была дружелюбной и теплой.

Студенческая жизнь моя прошла в г.Алма-Ате, училась я в Алматинском институте народного хозяйства, который образовался с экономического факультета Казахского государственного университета, где учился папа с 1955года по 1959год. Мне преподавали папины друзья со студенческих лет К. Окаев - заведующий нашей кафедры, К. Сагадиев - проректор нашего института, также многие друзья преподавали на других кафедрах института, но они не читали лекции на планово-экономическом факультете. Самое яркое воспоминание - это когда папа приезжал в командировку в г. Алма-Ату, ныне г. Алматы. Я жила в общежитие помню, на первом курсе он всех моих подружек по комнате пригласил в ресторан, самой знаменитой гостиницы «Казахстан», где он остановился. После занятий я с тремя подружками пришли к нему в гостиницу, и он нас повел пообедать на самый высокий 26 этаж гостиницы, где видно был весь обзор города. По тем временам гостиница «Казахстан» - самое высокое здание в г. Алматы, которую показывали туристам построенное в сейсмической зоне землетрясения, гордость Казахской Советской Социалистической Республики. Подружки восхищались моим папой, что он такой добрый, образованный и одновременно важный человек.

В молодости, когда я работала в облстатуправление, Кокшетауском приборостроительном заводе, облфинуправление, налоговых органах все мои коллеги знали о моем знаменитом отце - Рустеме Шерьяздановиче, как глубоко порядочном, отзывчивом, добром, мудром человеке. До настоящего времени встречая меня мои одноклассники, однокурсники, бывшие коллеги с радостью вспоминают о папе как Великом человеке своего времени и все всегда передавали ему добрые пожелания и желали здоровья моим родителям. Все друзья родителей, родственники, коллеги, знакомые, с кем довелось по жизни дружить, общаться с моими родителями, встречаясь со мной всегда передавали огромные пожелания и восхищения в адрес родителей, так как маму тоже все знали, как мудрую и гостеприимную женщину, которая с папой в 1959году приехала с г. Алматы в г. Кокшетау были вместе преодолевали все трудности жизни в их судьбе, они оба всегда дополняли друг друга.

В зрелом возрасте, когда я вышла замуж, стала мамой двоих детей и у меня появились внуки, вспоминаю папу, какой он был семьянин. Когда папа учился в г. Москве в Высшей партийной школе, мы всей семьей (я, мама, Нурлан и Гульмира) поехали к нему во время летних каникул, где он нас водил по всем достопримечательностям г.Москвы: Кукольный театр со знаменитыми часами, Третьяковскую галерею, смотреть панораму Бородинского сражения, в Александровский сад, на Красную площадь, в Московский цирк, институт красоты, куда водили младшую сестренку Гульмиру и просто все вместе гуляли по Москве. Вспоминается папины посылки с московскими конфетами и мандаринами, которые он отправлял нам к праздникам. Папа был заботливым и внимательным к нам детям, также он оставался гостеприимным, вечерами в

общежитии партшколы приглашал в гости друзей и знакомил нас с ними, он ко всем относился доброжелательно, его внимание хватало на всех - на семью, родственников, друзей и соратников по учебе. Мне приходилось неоднократно менять место работы и папины слова до сих пор вспоминаю, как он мне говорил: «Балам, балам, учись всему и везде, все в жизни пригодиться». С годами становишься мудрее и сейчас анализируешь свою трудовую деятельность, полученный опыт и знания экономиста, налогового и финансиста, мне действительно пригодились в организации, где я сейчас работаю в АО «КазАгроФинанс». Папа был прав, все в жизни пригодилось. Наставления, которые он дал внукам, тоже им пригодятся в жизни. Все внуки гордятся дедушкой, ведь в их памяти осталось, как он учил их играть в шахматы, учил сдержанности, уважение к старшим и просто быть порядочным человеком. Самое главное к чему мы привыкли, что папа с раннего утра поздравлял нас всех с днями рождения, и нам маме, дочерям, снохам, с утра шел и покупал цветы. Я всегда знала, что надо зайти к родителям в свой день рождения и забрать букет цветов, купленный папой, которые стоят в вазе зале. 6 февраля 2018г. день рождения моего сына Тимура - первого внука, ему исполнилось 33 года, но папы с нами уже не было. Тимур мне прислал сообщение на сотовый телефон « Помню в детстве, в день моего рождения утром рано, когда еще мы умывались и собирались в школу, звонил телефон, и я знал, что это звонит Ата, чтобы поздравить меня с днем рождения! Мне будет не хватать этих моментов!» Когда моя дочь Алия в 2014 году летом выходила замуж, мы всей семьей ехали в поезде на свадьбу в г. Алматы, я с папой стояла в коридоре купейного вагона, смотрели в окно и папа, всматриваясь вдаль, мелькавших за окном пейзажей казахских степей, вспоминал свою молодость. Он рассказывал мне, что по этой железной дороге много лет назад ехал учиться в г. Алма-Ату с надеждой поступить в университет, мечтал стать студентом, стать образованным, чтобы исполнить напутствие своего отца, моего деда. Каждый раз, когда я приходила к родителям, папа расспрашивал о моих детях, его внуках и о каждом правнуке: Амуре, Амине, Алихане и Альмире. Когда папа болел, лежал и не вставал, стал звать своих младших внуков Даурена и Айшу и давал напутствия каждому, чтобы жили дружно и помогали во всем друг другу. За день до ухода папы приехала издалека моя дочь Алия со своими детьми, он сразу же спросил про младшую правнучку Альмиру, которую он сам позвал сразу и поцеловал в лобик. С нами уже нет папы, но он останется в наших сердцах как любящий отец и дедушка.

Об отце... Золотые страницы памяти

Гульмира - самая младшая в семье дочь продолжает: - Так много чувств возникает в душе, когда хочешь рассказать о самом дорогом человеке в твоей жизни. Наверно, для каждого ребенка, его отец, его родители кажутся людьми особенными, самыми любимыми и хорошими. И мы - не исключение. Я знаю, что много людей отзываются о моем отце очень хорошими словами. Но слова детей - особенные, очень личные, сокровенные.

Я всегда чувствовала, что папа хотел, чтобы его дети были образованными, успешными людьми. Зная на собственном опыте, что хорошее образование – это путь к успеху, он всегда мотивировал и поддерживал меня в этом. Помню, в детстве он говорил мне: «Менің баламда 40 қап ақыл бар!» - «У моей дочки 40 мешков ума есть!». Сейчас я понимаю, что это был прием воспитания, мотивации, когда ребенку говорят, что он умный, хороший, он невольно старается этому соответствовать. Я думаю, с этим желанием был связан тот факт, что меня, очень домашнюю девочку, родители отправили учиться далеко от дома в тогда еще город Ленинград, на философский факультет ЛГУ. Оба родителя, получив университетское образование в лучшем университете страны, учась, будучи друзьями с будущими академиками, учеными и просто интеллигентными людьми, видимо, хотели, чтобы я реализовала то, что планировали сами для себя еще в молодости. Поэтому я всегда чувствовала поддержку, мотивировавшую меня в моей профессиональной, научной карьере. Они очень поддерживали меня в учебе в аспирантуре, иногда ругая за леность и медлительность, но я старалась не подводить их и каждым своим, пусть даже маленьким достижением хотела их радовать. Помню, как папа привез меня на первый курс учебы в Ленинграде. Мы остановились в гостинице «Гавань», недалеко от общежития философского факультета, где я впоследствии прожила пять лет своей студенческой жизни. Он устроил меня в общежитии и оставлял в новом статусе студентки в большом городе. Папе надо было возвращаться домой. При расставании ранним утром, уезжая в аэропорт, папа неожиданно для меня прослезился. Я впервые увидела слезы всегда такого сдержанного отца и поняла, как ему было тяжело оставлять меня. Уже сейчас я понимаю, что это означало большую любовь и в тоже время твердое знание, что так надо и путевка в большую жизнь необходима.

Конфуций говорил: «Благородный муж думает о долге, а низкий человек - о выгоде». Рустем Шериязданович был человеком, полностью соответствующим понятию благородного человека. Как отмечают многие его коллеги, служение народу было его нравственным императивом. И это не громкие слова. Папа часто говорил: «Халкым аман болсын» - «Халкымға рахмет», подразумевая, что простые люди – это лучшие судьи и мнение народа – лучшее мерило всех человеческих поступков. Сейчас, по прошествии времени, мы чувствуем, что он был абсолютно прав – люди не ошибаются и действительно ценят честность, порядочность, доброту.

В целом, отношения между детьми и родителями у нас в семье были почтительные, не терпящие фамильярности, на определенной дистанции. Слово родителей – закон, это не просто слова, а отношение к отцу, воспитанное мамой, которая всегда подчеркивала его достоинства и авторитет в семье и на работе. При этом эти отношения основывались не на строгости, так как родители вообще не были строгими, а на внутреннем чувстве уважения. Даже знакомые семьи, видя наши отношения, отмечали: «Вас дети так слушают — это результат воспитания». Действительно, предпринимая любое действие,

мысленно спрашиваешь себя: как бы это выглядело в их глазах? А вообще, не зря говорят, что лучший пример – это наглядный пример. Часто, очень часто я обращаюсь к авторитету отца. Любое дело, свои поступки я соизмеряю с его мнением, думаю, что бы он сказал, или как бы он сделал? В любой ситуации, на работе, в личной жизни я стараюсь придерживаться отцовской модели поведения, его отношения к людям - корректного, не злобного, великодушного, со знанием того, что является правильным, приличным, а что нет. Люди, которые имеют такой внутренний, передающийся от родителей нравственный императив, обычно говорят: «меня так воспитали». Поступать плохо, неуважительно или с какими-либо корыстными намерениями по отношению к другим, было против его природы. Врожденная интеллигентность, чистоплотность в делах и помыслах проявлялась в неукоснительном уважении к любому человеку, кем бы он ни был: простой труженик, человек из сельской глубинки или высокопоставленный чиновник. Даже мы, близкие, до сих пор удивляемся уникальной папиной натуре! Соратники и коллеги особо отмечают его уравновешенность, рассудительность, сдержанность, гуманизм, уважительное отношение, видение лучшего в человеке. Именно благодаря этим чертам, папа пользовался большим авторитетом. Так как общеизвестно, что «люди относятся к тебе так, как ты сам относишься к ним». Помню, лучшим комплиментом в моей жизни было восклицание одного из моих коллег: «Папина дочка!» До сих пор оно таким и остается.

Одно из главных черт папы – чувство собственного достоинства, нравственная чистота. Мама говорила: «Если поступишь не так, как подобает, папа обидится». Это означало: он не будет ругаться, он этого просто не умел делать, просто наша детская безответственность его сильно заденет, и это будет чувствоваться, что будет намного хуже. Он был сдержанным по природе, жил в гармонии с самим собой и своей совестью, что было основой как нравственного, так и физического здоровья. На работе, я думаю, он был эталоном партийного работника в самом лучшем понимании этого слова. Люди того поколения являлись выходцами из простых крестьянских семей казахского народа, которые благодаря своему трудолюбию, организаторским способностям, образованию добивались успехов. О таких людях говорят, что они — зеркало времени, истории, вместе с которыми уходит целая эпоха. Очень часто, видя фотографии родителей, мои друзья комментировали: «Какие у вас родители! Какие благородные и счастливые лица. Берегите их!». Дорогого стоят такие слова... «Вы даже не миллионеры, а миллиардеры!», - говорили нам, подразумевая, что, если бы счастье измерялось деньгами, то именно так мы должны себя чувствовать, как любые дети, у которых есть дружные и счастливые родители. Да, сейчас вспоминая многочисленные семейные застолья и юбилеи, которые родители отмечали каждые 10 лет как определенные вехи своей жизни: 50-летие, 60-летие, 70-летие и 80-летие, на которых собирались все без исключения представители генеалогического древа Шерияздановых и уважаемые друзья и коллеги, чувствуешь истинное значение слов, что счастье – это здоровье, радость жизни, общение, любовь и уважение

окружающих! Это то, что чета Шерияздановых имела в избытке и была по-настоящему богата. Несмотря на свою видимую сдержанность, папа был человеком активным, жизнелюбивым, любящим природу, общение и людей, с готовностью пошутить, открытым к людям. Когда он восстанавливался после болезни, мы часто гуляли вместе по парку или, говоря по старому, горсаду, останавливались, отдыхая на лавочках парка, я чувствовала, как он наслаждается природой, свежим воздухом, жизнью. Иногда мы заводили беседу, а больше молчали, наблюдая за маленькими детьми, которые катались на машинках, велосипедах или просто гуляли с родителями, и были самым олицетворением жизни, ее маленьких ростков, у которых все еще впереди!

Таким он и запечатлелся в памяти последних лет – идущий тихо, но уверенно, с палочкой, которую иногда забывал, так как привык обходиться без нее, по аллеям парка, окруженный зеленой стеной деревьев ...

Будучи здоровым и активным, работавший до 80 лет, он много ходил пешком. Я хорошо помню его пружинистую походку человека, которого и молодой на улице не догонит. У папы было очень сильное и здоровое сердце, которое его не подвело и во время двух сложных операций. Даже врачи удивлялись, говоря: «давление хорошо держит, такие операции и молодые не выдерживают!». Поэтому, несмотря на болезнь, я считаю, он был и остался победителем, достойно, как и жил, ушедшим из жизни. Любимым выражением папы из Корана было слово «ТӘУБЕ», что означает «Довольство, удовлетворённость своей судьбой», слова благодарности Всевышнему. В этом слове и состоит вся его мудрость, отношение к своей жизни.

Вот такой уникальный, на мой взгляд, человек, чьи нравственные качества ценят, судя по «золотым словам» воспоминаний очень и очень многие коллеги и просто люди, столкнувшиеся с ним по жизни...

Большое спасибо всем коллегам, друзьям, знакомым и родственникам за воспоминания и замечательные слова, отпечатывающиеся в сознании так, как будто они написаны золотыми буквами. Огромное спасибо за «золотые страницы» памяти, уважения, признательности, любви!

Воспоминания о любимом дедушке

Динара: Мой дедушка, Рустем Шериязданович, был человеком неординарного ума, при этом очень скромным, сдержанным. Будучи маленьким ребенком, я не могла в должной мере оценить эти его качества, однако, всегда чувствовала исходящую от него внутреннюю силу. Это совершенно неожиданно проявлялось как в житейских ситуациях, когда, он, например, чинил мебель, или работал на даче, так и в рабочей атмосфере его большого и серьезного кабинета, где мне удалось побывать всего несколько раз. Он сопровождал меня во многих жизненных решениях. Может быть, и, не принимая непосредственного участия, но молчаливо одобряя мой выбор профессии врача и карьерного пути, связанного не только с врачеванием, но и с медицинской наукой, он всегда был рядом. Даже болезнь не смогла отнять внутреннего достоинства и силы, присущих ему. Мне будет очень не хватать

этой поддержки, как будто с его уходом ушло некоторое ощущение защищенности нашей семьи.

Мадина: Для меня, мой Ата, Рустем Шериязданович всегда был примером для подражания во многих вещах. Он был очень мудрым человеком, обладал стойким характером и силой воли. Каждый день он вставал рано утром, делал зарядку, умывался, завтракал и шел на работу. И, когда я гостила у них на каникулах, я знала, что даже в воскресенье, он рано встает и не пропускает свои каждодневные ритуалы. Он учил всех нас, своих внуков, играть в шахматы и мы всегда играли друг другом, устраивая небольшие соревнования.

Однажды мой одноклассник в школе спросил: - «Это твой дедушка, Шериязданов Рустем Шериязданович?»- Я ответила: «Да, а что?» «Я видел его вчера по телевизору!» Я тогда очень гордилась, что я могу с важностью сказать, что, да, это мой дедушка! Ата приезжал ко мне на выпускной после окончания школы, и как почетный гость выступал на сцене. Он вспомнил свою молодость, рассказал о себе и пожелал всем удачи и достижения своих целей, а также дал напутствие, чтобы мы все, выпускники, стали достойными гражданами своей страны. Потом он извинился и сказал, что хочет по особенному поздравить меня, свою внучку, подошел ко мне и крепко обнял. Я всегда испытывала гордость от того, что я внучка такого человека! И всегда говорила ему, что все сделаю для того, чтобы он и Апа могли гордиться мной. Когда я сказала, что буду учиться в Москве и поступила в один их самых престижных вузов на грант, мне кажется, он испытывал гордость за меня. Для меня тогда и сейчас, это было очень важно!

Еще он любил смотреть бокс, и когда я приезжала в гости в Кокшетау, мы вечерами смотрели матчи вместе, я спрашивала о правилах и бойцах, а Ата всегда терпеливо все мне пояснял. Он всегда называл меня Мадонна, и я всем заявляла, что только у него есть право так меня называть. Мне нравилось, как это звучит только из его уст, только он мог по- особенному так говорить! Я помню, что всегда, когда я ему звонила и поздравляла с каким- нибудь праздником, он желал мне и Динаре в ответ еще больше теплых пожеланий. Ата давал всегда мудрые советы, это случилось редко, но тем они и ценней для нас. Есть еще очень много приятных моментов, которые связаны с моим аташкой, и я навсегда сохраню их в памяти. Рустем Шериязданович был необыкновенным человеком, настоящим мужчиной и главой нашей большой семьи. Я благодарю Всевышнего за то, что я его родная внучка и продолжаю его род! Я люблю тебя, Ата и всегда буду только твоей Мадонной!

Алия: меня зовут Алия, из 27 лет я помню себя 24 года. Также я помню множество часов, что провела с самым мудрым, добрым и замечательным человеком, который был моим АТАШКА. Всё моё детство каждый выходной мы с мамой ходили к Аташке с Апашкой. Мама занималась уборкой, и я помогала апашке по дому, чем могла. Но вечером когда Аташка приходил домой с работы и после ужина мы с ним играли шахматы. Спасибо ему огромное, что научил этой гениальной игре. Незабываемые моменты детства- это праздники и гости, а их было много и часто. Но самые большие праздники в

семье - это юбилей. Смутно помню 60-летие, мне было 4 года, тогда на торжество пришло много гостей: родственников и друзей. Вспоминая этот юбилей, мне кажется, что его отмечали долго, чуть ли не месяц. Не забываемы и те моменты, когда на каждом мероприятии дома, в перерывах между застольями Аташка с гостями играли в преферанс. Эту игру я так и не поняла, не смотря на то, что Аташка несколько раз объяснял мне. Подготовку и то, как проводили 70-летие, помню лучше. Апашка за год вперед уже готовилась. И отмечали в 2 этапа, вначале собрались все родственники, а после все друзья и коллеги. Из-за суеты и подготовок чуть не забыли про день рожденья сестрѐнки Айши.

Подготовка к 80-летию началось сразу после моей свадьбы так же за год вперед. Помогали абсолютно все. И я, чтобы внести свой вклад, пошла на Алматинскую барахолку, чтобы купить вещи для «Той Бастара», будучи беременной. В день самого тоя я была дома уже с сыночком. Одно из самых заветных желаний моих сбылось. Мои Аташка с Апашкой увидели моих деток. За пару месяцев до своей свадьбы во время обеда, я ходила к Аташке с Апашкой, чтобы больше времени провести с ними, так как собиралась переехать в Алматы. Город, где они учились, встретились и поженились. Помню как-то зимой Аташка приехал в Алматы на свадьбу к родственникам. В день его отъезда с Алматы на улице шел снег и начинался буран. Он позвонил и сказал, чтобы я оставалась дома, но я сильно соскучилась, ведь не виделась с ним полгода и поехала повидаться и проводить на вокзал. Еще вспоминается как Ата, провожал меня с мамой до площади поздно вечером, когда я была еще маленькой. Каждый мой день рождения он звонил с утра и поздравлял, каждое 8 марта дарил цветочек, каждый раз, провожая меня, говорил: «Дойдешь до дома, позвони». В моей памяти осталось множество моментов и историй все пересказать трудно. Просто говорю за всё РАХМЕТ! ЛЮБЛЮ И ПОМНЮ!

Тимур: Мне сложно говорить, т.к, каждый раз, вспоминая своего дедушку Рустема Шерияздановича, от волнения и совсем недавно пережитой потери, подступает ком к горлу. Он был очень внимательным к нам, внукам. Несмотря ни на что, возраст, болезнь, он никогда не забывал поздравить своих внуков и внучек с праздниками, днями рождения. Помню в детстве, каждый раз 6 февраля - в день моего рождения он поздравлял меня первым, рано утром, когда мы еще умывались и собирались в школу, звонил телефон, и я знал, что это звонит Ата, чтобы поздравить меня, пожелать всего самого хорошего, дать мудрый совет. Даже будучи взрослым, эта традиция не прекращалась. Только в последний раз это не произошло. Мне будет не хватать этих слов напутствия, которые я помню и стараюсь претворить в жизнь!

Айшабиби: Мен атамды сағындым!

Маған атам жайлы өткен шақпен сөйлеу өте ауыр. Өйткені, мен атамды әлі о дүниелік болды деп ойламаймын. Үйде де, дала да жүрсем атам бір жерге демалуға, не жұмыспен жолсапарда жүргендей сезінемін. Өткен шақпен естелік жазу өте қиын болса да қолыма қалам алдым. Мен балалық шағымды перзентханадан үйге келгеннен кейін атам мен апамның бауырында, сол

кісілердің қарамағында өстім. Кішкентайымнан бастап, атам мені еркелетіп, аялап өсірді.

Ал, кішкентай бала көбіне ойыншықтармен ойнайды, ал мен болсам, атам жұмыстан келген соң оның бұйра шашын өріп, әртүрлі банттар тағып, біресе алдына шығып, біресе иығына отырып, атамның шашымен ойнайтын едім. Бір таңқалатыным, қанша шаршап келсе де, мен өзін әуреге салып, мазасын алғанымға еш уақытта ренжіп, мазамды алмашы деп кейістік көрсетпейтін. Осы кештерді есіме аламын.

Менің атам өте еңбекқор адам еді. Өйткені сексен жасқа келгенше қызмет істеді, үйде де бос отырмайтын. Ол кісінің күш-қуаты, шыдамдылығы, төзімділігі зор еді. Біреуді жәбірлеп ұрысқанын еш уақытта көрген де, естіген де жоқпын. Осы мінезі мен үшін және басқа да немерелері үшін үлгі. Менің ойымша менің атам сияқты адамдар бұл өмірде аз. Атам менің өміріме жол көрсетуші, жақсылықтың шамшырағы деп түсінемін.

Менің есімде қалған ерекше бір кезең, біздің жанұямыздың әр мүшесінің туған күндеріне және мереке-мейрамдарда таңертең тұрып, біз тұрғанша гүл әкеліп құттықтайтын. Атам гүлден басқа сыйлықтарға мән бермейтін. Атам қаңтар айында өмірден өтті ғой. Атам кеткеннен кейін гүлдер маған әсер еткен жоқ. Сол бір тал гүлдің өзінде ол кісінің бар мейірімі төгіліп тұратын.

Менің туған күнім 20 мамыр. Мені 18 жыл бойы бәрінен бұрын тұрып, барлық жақсылықты тілеп құттықтаушы еді. Сол кездерді қатты сағынамын. Атам әлі талай жыл ғұмыр сүріп, немере-шөберелерімен тамаша, қызықты күндерін өткізу керек еді. Не істеуге болады, не шара, өмірден өтіп кетті ғой?!

Тағы бір есімде қалғаны, ол кісі өте ерте тұратын, ас үйдің шамын жағып, шай қойып, өзінің қалт жібермейтін дағдысымен жаттығу жасайтын. Радиодан жаңалықты тыңдап, жуынып, қырынып, асықпай дем алып, сағат сегіз жарым кезінде жұмысқа кететін. Атам өте жинақы, киімдерін, аяқ киімін өте таза ұстайтын. Бізге «ертең киетін киімдеріңді кешке дайындап қойындар» деп үйрететін. Тағы менің есімде ерекше қалғаны, менің бірінші сыныпқа барған күнім. Атам мені мектепке өзі апарып, мұғалімге табыстап, өзі ата-аналардың арасына барып тұрды. Салтанатты шарада өзінің ақ тілегін айтты. Сол шарада алғашқы қоңырауды соғу рәсімі маған бұйырды, өйткені менің бойым кіп-кішкентай болатын. Атам оған қуанып, маған «Айшона, сен мектептің тарихында қаласың, мен оған ерекше қуанып, мақтанамын» деуші еді.

Мереке күндері мені ертіп алып, алаңға баратын. Мерекелік шараларды, концертті көруші едік. Кей жылдары Шапай ата мен ол кісінің немересі, менің құрбым Даянамен төртеуіміз бірге болған кездерім есімде қалды.

Атаммен, апаммен бірге қонаққа барушы едім. Олардың маған деген қамқорлығы ерекше болды. Өйткені, немерелердің кішісі Дәурен екеуіміз ғой.

Атам 27 қаңтар күні кешкі сағат жеті жарым кезінде өмірден өтті. Сол күні түс кезінде Дәурен інім екеуімізді шақырып алып: «Ақылды болындар, бақытты болындар, екеуің тату болындар» деп өсиет айтқандай болды.

Атамның соңғы тілегін орындаймыз деп ойлаймын, кейде көзіме жас келеді, сондай қамқоршы атам болғанына мақтанамын, қуанамын. Ата, мен сені еш уақытта ұмытпаймын, мен сіздің кішкентай «Айшонайыңыз» болып қаламын.

Даурен: Я внук Рустема Шерияздановича – Даурен Рустемов. Имя Даурен дал мне аташка, связывая с ним продолжение его рода, наступление новой эпохи. Фамилию Рустемов также дал мне он, чтобы я был продолжателем его имени. Это большая ответственность, о которой мне говорят с детства. Мой Ата был очень уважаемым человеком, я постараюсь не подвести его и исполнить все надежды, связанные с его именем, чтобы с честью быть продолжателем традиций нашей семьи.

ҮІ тарау

Атамекен

Рүстем Шериязданұлының кіндік қаны тамған жері бұрынғы Көкшетау облысына қарасты Рузаев ауданының Сарыбұлақ ауылы. Атының өзі айтып тұрғандай шоқ жұлдыздай шағын ауылдың маңайы ойдым-ойдым қайың шоқтарына, бұлқынып аққан бұлақтарға толы болатын. Ертеректе тұмса табиғаттың тұнығы шайқалмай тұрған шақта қойнауындағы бұлақтар, қайың шоқтарының етегін ала суы жыл он екі ай бойы мөлт-мөлт етіп жататын кішкене күміс көлдер, тоғандар көп болса керек-ті. Изен мен жоңышқа, жазық алқаптардағы бітік өскен ақселеу, қайың шоқтардың бауырындағы бойшаң адамның кеудесінен келер масатыдай құлпырған жасыл шалғын ен даланың көркі, төрт түлік малдың қанша жерден тұяқкесті болса да таусылып бітпейтін,

сарқылып түгесілмейтін ырыздығы еді. Көнекөз қариялар айтады: қара қарғаның миы қайнайтын қырық күн шілдеде, жеміс-жидек піскен шақта қайың шоқтарының бауырында үлкендігі бас бармақтай болып уылжып піскен жидегі ат тұяғын қып-қызыл қылып, бояп тастайды екен. Ұйыса өскен баданадай-баданадай жабайы шие, сүмбідей түзу аққайындарға араласа, жармаса өскен дәмі тіл үйіретін қойбүлдірген қандай еді десеңізші. Жаз бойы жарқырап жататын айдын томарларда жұмыртқа салып, ұя басқан, шүпірлетіп балапан өргізген қаз-үйрек жыртылып айырылатын.

Тыңға түрен түспей тұрған шақта Арқадағы қойнауы құт, жері берекелі, Сарыбұлақ ауылы қанаттас, қатарлас отырған өзге ауылдар тәрізді сан жылдар бойы арқау жібі үзілмей келе жатқан халқымыздың небір асыл қасиеттерін бойына сіңірген, сіңіріп қана қоймай, одан әрі дамытып жатқан қордалы, қасиет дарыған орта болатын.

Тұмса табиғаттың тұнығы, қайталанбас сұлулығы, көз қарықтыратын ғажайып бейнесі айқын, бірақ беймәлім болмысы сол табиғаттың төсін жайлап, үндесе өмір кешкен адамдардың бойынан қылаң берер еді. Кешегі кеңес үкіметі ғасырлар бойы өзінің қалыпты даму тенденциясымен өмір парактарын өрнектеп ашып жатқан қазақы ортаның сан жылдар бойы қалыптасқан қағидасына кереғар саясат жүргізді. Өзінің де ғұмыры жетпіс-ақ жылға жетті. Солай болуы керек-ті. Әу баста жазықсыз адамдардың сүйегінің, өзен боп аққан көз жасының үстіне орнаған мемлекеттің шаңырағы бір-ақ күнде ортасына түсті. Бұл өзі сол бір шақта адамның ойына келмейтін, ойы түгілі әншейінде құланнан жүйрік қиялы болжай алмайтын тарихи теңдесі жоқ оқиға болатын.

Ұжымдық шаруашылық құру, елдегі коллективизация ұлттық үрдістің торғын шымылдығын қақ айырып жырта келді. Көшпенді дәуірдің Сарыарқаның бойындағы сары сағымдай еркін, желдей азат, нөқтаға басы сыймайтын асау жұрт большевиктердің темір құрсау тұмылдырығымен тұмшалап тұратын тәртібіне еріксіз мойын ұсынды. Бірақ, қанша жерден қоғам ұлы өзгерістерге ұшырап, адамдардың бойындағы мінез-құлық, бітім-болмыс жаңа сипатпен сабақталып жатқанымен, көне дәуірдің көзін көрген, сол ортаның рухани бағалы байлығын шашау шығармай сүбесіне сіңірген абзал жандар ел ішінде аз емес еді.

Осы далада әр ата өз алдына төрт-бес үйден қайың шоқтарының ығында жеке-жеке ауыл болып күн кешкен. 1936 жылы ел ағалары, соның ішінде әсіресе Шерияздан ақсақал Салпық, Жанқара, Орақ, Қарасирақ, Ақмырза әулеттерінің бас көтерер ақсақалдарын жинап, ақылдасқан екен. Таяуда ғана ұлы даланы ойсыратып алапат аштық өткен. Өрттей қаулаған зұлматтан ақсүйек болып жүген ұстап әрең шыққан төңіректегі ауылдар тегіс жүдеген, «шықпа, жаным шықпа» деп өз қарасынынан өздері үркіп отырған жағдай болған. Бес атаның балалары жаңа заманның үрдісіне сай жаңадан ұйыспақ. Ел болудың қамын жеген Шерияздан ақсақал Дайыр Алданазаровпен екеуі төңіректегі елге қоныс болар жерді аралап, ақыр соңында бұлақ бастауындағы аққайыңды орманның ішіндегі, аумағы атшаптырым осы жерге тұңғыш қазық қағыпты. Құйқасы қалың, топырағы құнарлы осы алқап болашақта түтінін түзу

ұшырар елді мекеннің ақ бесігі болуға әбден жарайды депті аузы уәлі ақсақалдар. Сөйтіп, бір қауым елдің ұйытқысы болып жүрген Шерияздан ақсақалдың ұйғарымымен ел осындай бітімге келген. Бұл сөзді Хасен Зікірияұлы, Қарасирақтан тарайтын Қасленке ақсақалдар да қоштаса керек. Алдымен артель құрылған. Мүмкіндігі шамалы. Жер құнарлы болғанымен, жыртатын, тұқым салатын техника ырымға жоқ. Осы күні музейлерде тұрған қолсоқаны пайдаланған. Ыңыршағы айналған сиырға, көтерем өгізге жеккен. Өлгі мың салсаң бір баспайтын өгіз сүйреген соқа бұған дейін түрен тиіп көрмеген қара жердің шындауыт қабатын қақыратып айыра алмай, әбден сілесі құрығанда тізерлеп құлайды екен. Болашақтан үміті зор елдің бас көтерер азаматтары бар заманның беспатпан жүгін арқалап келе жатқандай омақаса құлаған өгізді мойын тұрығынан көтерер еді. Өгіз байғұс бойындағы бар қуатын жинап, қара жерге тістей қатып, қасарыса қалған соқаны сүйремең. Өгіздің күші жетпеген соң артельдің үлкен-кішісі, жілік майы үзілмеген адамдар соқаға қоса өгізді бірге сүйреп ұмтылған. Жалғыз егін егу ғана емес, болашақтың бақуатты күндеріне қайтсек жетеміз деген арман жетектеп...

Шерияздан ақсақалдың бас болуымен жаңа ауылдың қотаны белгіленген. Әуелі ұзыннан-ұзын түзілген, екі жақ қанатына шымнан қалаған шағын үйлері бой көтерген көше. Бұл көше Сарыбұлақ ауылының алғашқы көшесі. Шерияздандай ел ағасының айтуымен, ақыл қосуымен, әрі-беріден соң қадағалауымен ірге тепкен. Соның өзі 1936 жылғы өлшеммен алып қарағанда, әжептәуір ажары бар, салтанаты өзгеден кем емес, аз күннен соң шүпілдеген қуанышқа толар шаңырақтар.

Артельдің күш-қуаты айта қаларлықтай емес еді. 100-150 гектар жерді әупірімдеп жүріп, ес кетіп, жан шыққанда әзер себетін. Ал, жұттың жұмырында жұтылып кетпеген азын-аулақ төрт түлік мал ілдебайлап қалқайтып қойған екі қорада бағылатын. Бірінде бірер сауын сиыр болса, екіншісінде жауыр болған ат, ерқашты болған өгіз тәрізді күш көлік.

Уақыттың ауыр салмағына езілгенімен, береке-бірлігі күшті артель тұрғындары күн артынан күн өткізіп алға жылжи берді. Мемлекетке тапсырғаннан басқа азық-түлікті әркімнің еңбегіне, бала-шағасына қарай пышақ үстінде бөліп алатын. Бірақ, бір ғажабы адамдарда бір-біріне деген алалау мүлде болған емес. Иә, ол тұстағы адамдардың бойына пенделік қасиет ене қоймаған даладай дархан, бірінің қамын бірі ойлайтын уақыт еді ғой. Әсіресе, сол елді ел қыламын, жұрт қатарына қосамын деген шағын ауылдың темірқазығындай мығым ақсақалдардың рөлі күшті еді. Жалқыға қатысты мәселе болмайтын. Алқақотан отыра қалып, келелі кеңес құрғанда айтатын сөздері осы шоқ жұлдыздай шағын ғана Сарыбұлақ ауылының шиеттей баласы мен шал-шауқанын, әжелер мен келін-кепшекті кешегідей аштықтың аранындай жұтқызып жібермей, аман-есен алып шығып, түтіндерін түзу ұшыру. Осы міндетті ел ақсақалдары ешкім айтпай-ақ, ешкім міндеттетпей-ақ өз мойындарына алған.

Бес атаның баласы алғашқы бетте қоныс тепкенде жиырма, жиырма бес шаңырақ қана болды. Кейін тіршіліктерінің өңі кіре бастаған соң жақсылықтан

құлақтанған жамағат өздері көшіп келе бастады. Алғашқы қоныста Қарауылдың Орақ тармағынан бес қана үй болған. Артель алдымен Мирзоян, Ежов тәрізді кеңес заманының кемеңгерлерінің атымен аталды. Ал, ауыл аты жиегіндегі топырақтың әсерінен алтындай толқып, сап-сары болып ағатын сары бұлақтың жағасына қонған соң Сарыбұлақ атанды. Кейін артель колхозға айналды. Соғыс жылдары іргедегі Мәдениет ауылымен екеуін қосып, «Мәдениет» колхозы ұйымдастырылды.

Сарыбұлақтың іргесіндегі қалың орманның ішінде тіп-тік болып мәңгі жасыл қарағай өсер еді. Тіршіліктің жауындары мен дауылдарына бой бермей, ұшар басы биікке қарап алыстан көз тартып, менмұндалап тұрар еді. Шерияздан ақсақал да дәл осы иіле білмейтін, бүгілу есіне кірмейтін қарағай іспетті жан-тұғын. Әрдайым тап-таза, әдемі, жинақы киінетін, сәл толықтау, еңселі азаматтың жүзінен айрықша ақыл мен пайымды парасаттың нұры төгіліп тұратын. Ел сөзін сөйлеген, ескіше айтсақ, ел ұстаған Шерияздан ақсақалды Рузайдың кең көсілген даласымен қанаттас қонған, өрістес жайылған аруақты Айыртаудың бас көтерер азаматтары тегіс танитын. Өйткені, үнемі ат үстінде жүретін Шерияздан ақсақал Сарыбұлақтағы төре түсетін отбасының иесі еді. Берекесін аштық қашырған, енді есін жинай бастаған кезде зұлмат соғыс басталған, сол соғыстың бар ауыртпалығын көтерген қонторғай ауылда қонақ күтетіндей шама да жоқ болатын. Колхоздың уысты құлақ бидай еккен алқаптарынан масақ теріп күнелткен елі бір шай кесе бидай қуырып жесе, жарқыратып тай сойып тастағанмен бірдей. Ал, өз бойындағы қажыр-қайрат, іскерліктің арқасында Шерияздан ақсақалдың үйі өзге жұртпен салыстырғанда бақуатты болды. Аудан орталығынан, кей-кейде сонау облыстан ат ізін құрғатпай дүмеп келіп жататын белсенділер ел ағасы Шерияздан ақсақалдың босағасына атын байлайтын. Екі иінінен демалып тұратын сары самауырдың суы сарқылғанша ел жайын екшеген есті әңгімелерін айтар еді.

Сәл ғана шегініс жасасақ, Шерияздан ақсақалдың Шегеннің бауырынан Білэл, Шерияздан, Жұмағали, Шағар, Мейірғали тарайды. Көнекөз қариялардың айтуына қарағанда, Шериязданның өзі ғана емес, әкесі Шеген де иі жұмсақ, кішіпейіл, барынша көпшіл адам болыпты. Әрі іргедегі ет жақын ағайынға көмек қолын созуға әзір тұратын жанашыр жан болғанға ұқсайды. Әкеге тартып туған ұл Шерияздан да осы елдің Дайыр, Хасен, Мәкен тәрізді ақсақалдарымен тізе қосып отырып, алақандай ауылдың адамдарын жамандыққа бермеген. Елі іші де осы еңбегіне орай Шерияздан ақсақалдың алдында қоғадай жапырылған. Қорыққанынан емес, сыйлағанынан, парасаты мен пайымын, әдемі адамгершілігін құрмет тұтқандығынан. Сол ақсақалдар айтады, сонау бір заманда Сарыбұлақ ауылының ұйымшылдығы өте күшті еді. Өйткені, елге ұйытқы болатын, телісі мен тентегін тыйып ұстайтын ақсақалдардың абыройы асқақтап тұрған. Атығай мен Қарауылдың бес атасы түйіскен кішкентай ауыл құтты бір атаның балаларындай күн кешкен. Бір-біріне қарайласқан, қолдарынан келер көмегін аямаған. Қияндағы сұм соғыстың арқанды аяздай қаритын сұрапыл сұмдығы кішкентай ауылдың қотанын кезіп кеткен күннің өзінде бірін-бірі жүректерінің отымен жылытқан.

Соғысқа Сарыбұлақ ауылынан елуге жуық азамат аттанған. «Кебін киген келмейді, кебенек киген келеді» демекші, бір қолдың саласындай елу жігіттің қақ жартысы қанқасап майдан даласында қалған. Кейін ел есін жинады. Майдан даласындағы тән жарасы ептеп жазыла бастады. Соғыс біткен соң аман қалған азаматтар елге орала бастады. Жартылай жарымжан, иә, соғыстың солдаттары шолақ қолды, жалғыз көз жауынгер болып оралды емес пе. Бірақ, олар көрпесін қымтап жамылып жата алмады. Жоқшылық жатқызбады, колхоздың жұмысы жатқызбады. Ел ішінде ендігі жерде білімге құштарлық оты жанып, оқысам деген, білім алсам деген тілек күшейді. Бірақ, ондайлар аз еді. Талап пен талант болғанымен, қоңырқай тіршіліктің қамыты көп жастардың аяғына тұсамыс болып тағылып, ілгері аттатпады. Аттаған Шерияздан ақсақалдың баласы, бұл елдің кәрі-жасының көзі көрмеген, қиян шеттегі Алматы қаласында білім алды. Ара-тұра демалысқа келгенде тәмам елдің баласы қызығып та, қызғана да қарайтын. Сол Рүстеммен қанаттас оқыған Темірғали Бекенов Москва қаласындағы Бауман атындағы академияда білім алды, Теміртауда еңбек етті, қалалық партия комитетінің хатшысы болды. Кейін Ақтөбеде облыстық партия комитетінің екінші хатшысы қызметін атқарды. Іскерлігімен көзге түскен талапты жасты Алаштың ақиық ұлы, Қазақ КСР Министрлер кеңесінің төрағасы Бәйкен Әшімов бауырына тартып, алдынан ақ жол ашса керек. Шоқ жұлдыздай шағын ауылдың екінші бір мақтанышы Рүстем Шериязданұлы еді. Шерияздан ақсақал сияқты ел қамын ойлаған жас жігіттің болашағынан туған топырағындағы жанашыр ел үлкен үміт күтетін. Бойындағы біліммен, жаратқан ие сыйлаған қарым-қабілеттің арқасында Рүстем Шериязданұлы ат төбеліндей ауылының ғана емес, ауданының, ауданның ғана емес, тұтас облыстың жайын ойлайтын жампоз болып жетілді. Ол туралы осы жинақта кеңінен, кейін баяндалады.

Шағын ауылда мектеп 1937 жылы ашылды. Алғашқыда бастауыш мектеп болды. Ол мектептің ашылуына да Шерияздан, Қасленке, Қабділ, Дайыр тәрізді азаматтар ықпал етті. Кейін мектепте Шұқыркөл ауылының тумасы Балабаев деген азамат директор болды. Ал, Қабдолла Кенжетаев есімді ұстаздың да сіңірген еңбегі зор. Соғыс ардагері Төкен Әбілқасымов шағын ауылдың білім ошағын табаны күректей отыз жыл басқарды.

Рүстем Шериязданұлының Мәркен есімді апасының өмірі қысқа болды. Ал, Мәдеш есімді апасынан тараған ұрпақ бүгінде бақуатты ғұмыр кешіп жатыр.

1957 жылдың ақпан айында Сарыбұлақ жаңадан құрылған Уәлиханов атындағы совхоздың құрамына енді. Сол жылдан бастап ел тұрмысы біртіндеп түзеле бастады. Кешегі кеңес заманында қияндағы шағын совхоздардың өзіне басшылыққа кадрлар өзге жерден келетін. Совхоздың алғашқы директоры Мәскеуден келген орыс азаматы болды. Бірақ, ол көп істеген жоқ, совхоз орталығы Гавриловка селосы. Гавриловка тәуелсіздік жылдары өзінің тарихи атауын қайтарып алып, Көкалажар атанды. Совхозды 1959 жылдың ақпан айында Қабдолла Нұғыманов қолға алды. Іс жайын жетік білетін іскер азамат «Уәлиханов» совхозын 26 жыл басқарды. Экономикалық-әлеуметтік көрсеткіштер бойынша аудандағы алдыңғы қатарлы совхоздардың бірі болды.

Ет өнімдерін өндіру көрсеткіші бойынша ауданда үшінші орында болса, мемлекет қамбасына алтын астық тапсырудан бірінші, екінші орындарды иеленіп жүрді. Сол жылдары ауыспалы қызыл ту Сарыбұлақ бөлімшесінің кеңсесінде тұратын. Ал, өндірістен қол үзбей, совхоздың қияпат шаруаларын атқара жүріп, ғылыми жұмыспен айналысқан Қабдолла Нұғыманов ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаттық диссертациясын қорғады. Толымды табыстарға әр жыл сайын қол жеткізіп келе жатқан совхоз директоры КСРО Жоғары Кеңесінің депутаты болып тағайындалды.

Рүстем Шериязданұлы туып-өскен, кіндік қаны тамған топырақтың бар тарихын толайым көз алдыңызға әкеле алмасақ та, іргелі елдің өткенінен осылайша шымшымдап сыр шертуге болар еді. Тамаша табиғаттың аясындағы кішкентай ауылдың үлкен азаматтарының бейнесін әсіресе, осы ауылды сарғайып аққан сары бұлақтың жиегіне қондырып, ел қылып ұйыстырған Шерияздан ақсақалдардың бейнесін қайта тірілтейік, еңбегін ел есіне салайық деп айтып жатырмыз.

Шерияздан ақсақалдың жан жары Нұрғиза әжей де ел анасы атанған жан. Арғы-бергі адамзат тарихында ана-әже тәрбиесінде болған, сол тәлім-тәрбиенің арқасында өз замандастарынан оқ бойы озып шыққан белгілі тұлғалар аз емес. Айталық, дала данышпаны – ұлы Абай, артына өлмес, өшпес мұра қалдырған, жарық дүниеден күйрықты жұлдыздай жарқ етіп ағып өте шыққанымен, адам айтқысыз алапат істерді тындырып үлгерген, төрткүл дүниеге аты шыққан, атағы елге жайылған этнограф-ғалым Шоқан. Тіпті орыс әдебиетінің көрнекті өкілі, өз заманының талассыз алыптарының бірі Александр Сергеевич Пушкин де әжесінің бауырында тәрбиеленіп, есте жоқ ескі күндердің жөн-жосығын сәби шағынан-ақ бойына сіңіріп өскен.

Бүгінгі күні халықтық педагогика туралы көп айтылады. Бұл көненің жаңаруы, әлдеқашан ұмыт болған, сөнуге жақындаған, жоғалуға тақаған саф алтынның жарқырап, шаң-тозаңнан арылып, өзінің табиғи бейнесін қайтадан табуы немесе торғауыт бұлттар торлаған шымқай қара аспаннан жұмыр жерге айшықты ақ сәулесін шашып, күннің қайта шығуы тәрізді ғажайып құбылыс. Адамдардың зердесінде өшпестей таңбаланған ұрпақ тәрбиесіне қатысты ырым, әдет-ғұрып, жақсылыққа баулу, оң-солын танып үлгермеген балаусаның бойына жамандықтан жиіркену әдеттерін ұялататын халықтық педагогиканың ізгілікті тұстары аз емес, қайта орасан зор деп айтсақ жарасатын шығар.

Рекеңнің өзінің айтуынша, анасы Нұрғиза жер бетіндегі барлық аналардың асылы. Әйтеуір өзіне солай көрінетін. Жасы жер ортасынан асқаннан кейін суреті санада ғана қалған, уақыт аралатып барып ойға оралар балалық шақ жиі есіне түсер еді. Сол сәтте оның көз алдына ажарын әжім торлаған, келбетін уақыт табы тоздырған, тұлғасы шүйкедей ғана бірақ, бойындағы күш-қуаты, қажыр-қайраты ересен мол, қазақтың қолөнерін мейілінше жетік меңгерген анасы оралатыны бар.

Ең алдымен, Рүстем ағаның анасы балаларына, шын мәнінде күні ертең өмірлеріне серік болатын тәлім-тәрбиені толайым, қаптал берген мейірімді ана бола білді. Келін-кепшектің бауырындағы бір, әйтпесе екі балаға ие бола алмай,

уақытылы ас-суын дайындауға шамасы жетпей жатқанын көргенде үй шаруасына да, бала тәрбиесіне де қарымы қаптал жетіп жататын қайран біздің аналарымыз-ай дейтін. Шынтуайтында ет жүрегін елжіретіп, жанарына кіреуке ұялатып сағындыратын аналар шын мәніндегі асыл жандар екен ғой. Мипаздап баулыған тәлімі мен тәрбиесі бір бөлек Нұрғиза ананың тал бойына дархан табиғат сыйлаған қасиеті де болды. Бәлкім бұрынғы аруақты бабалардан жұққан жұқана. Анасы жаз бойы адам аяғы баспаған, Бұқараның түкті кілеміндей құлпырып тұратын, осы күні көп адам атын да білмейтін, елдің есінен шыққан, ұмыт болған саналуан гүл, емдік дәру-дәрмегі мол шөптердің жапырағын, сабағын, тамырын жинайтын. Саналуан гүлдердің шашақтарын арнайы кептіріп, сақтайтын. Бүгінгідей медициналық мекемелер, арнайы білімді дәрігерлер ол кезде ел ішінде жоқ. Ауыл арасындағы жел-құздан суық тиіп ауырған бала-шағаны Нұрғиза ана сары майдай сақтаған дәрілік шөптердің тұнбасын қайнатып, ішкізу арқылы құлан таза жазып жіберетін. Кірне болған, көз тиген, шошынып, ұйқысынан жаңылған сәбилерді үшкіріп, ұшықтайтын.

Малмен ғана күн көрген қазақ отбасының негізгі күнкөрісі, дастарханына келер тағамы сол малдың өнімдері: қымыз, айран, қатық, сары май, ірімшік, сүзбе, қаймақ. Бұл өңірде қой мен ешкіні сауу әдетке енбеген. Негізінен сиырдың сүтін ғана пайдаланған. Тал шыбықты ат қылып мініп, сиыр айдаған, бұзау қуалаған кезі сол ауылдың балаларының көз алдында есейіп кетсе де, сарытап сағыныштың тірі бейнесіндей ара-тұра менмұндалап оралар еді. Анасы сиырдың соңғы иіндісін көп сүтке қоспай бөлек сауатын. Иінді сүт өте құнарлы болады. Ал бие саууы – бөлек өнер. Қазір елдегі жас қыз-келіншектер бие саууды ұмытқан. Ал, жарықтық жылқы малының алпыс екі тамырын исіндіріп, тас емшегін жібітіп шығатын сүттің құнары, құрамы, адам ағзасы үшін қаншалықты пайдалы екендігін күнделікті қарапайым тіршілікте де, жөпшенді адамның миы жетпес ғылымда да айқын дәлелденген. Анасы биені идіргеннен кейін бір қолымен оң жақ санының алдынан, екінші қолымен сол жақ санының артынан құшақтап отырып сауатын. Таудай бие теуіп қалады-ау деп қорқып, үрікпейтін. Қашан да сезімтал жылқы малы өзінен қорыққан адамды аңғарып, сезіп тұрады. Бие емшегінің үрпі кең әрі жұмсақ келеді. Сондықтан оны тез-тез саумаса, сүт ағып кетеді, әйтпесе исініп, тоқтап қалады. Бұл арада бие саууды әншейін жай ғана бір тіршілік көзі саналатын күнкөріс деп емес, айырықша бітімді, көшпелі халықтардың ғана маңдайына жазылған өнер деп ұғынуымыз керек. Өрістен келген мама биелердің жалын тарап, сылап-сипап, еркелетіп жататын. Әу баста артық жаратқан төрт түліктің төресі – жылқы малы да өзін жақсы көрген, аялап-әлпештеген адамды ұнатады. «Ағы бардың бағы бар» деп халық тегін айтты дейсіз бе? Қымыз көпшіліктің асы болатын. Шерияздан ақсақалдың үйіне Сарыбұлаққа ат ізін салған мейман атаулы үйір еді. Нұрғиза ананың баптаған қымызының дәмі қандай. Жалғыз осы шаңырақтың ғана емес, ауылда үлкені барлардың бәрі тегіс бір-біріне дәм татыратын. Бие байлаған үй несібесін көпшілікпен бөлісіп ішетін қазоты қаулап өскен көкорай шалғынға киіз көрпені төсеп тастап, ақсақалдар, қарасақалдар алқа-қотан отырар еді. Көрші-қолан, ағайын-туыс бірін-бірі биені қашан ағытқанша дейін сыбағасы

деп, ақтан ауыз тиіңіз деп шақырысып жататын. Мұның барлығы сол кездегі адамдардың бір-біріне деген кең қолтық, жомарт пейілі. Дәл бүгінгідей қымыз сатуды ел естіп көрмеген. Қазір жылқы ұстағанымен, оның пайдасын өз басына жарата алмай отырғандар көп. Баяғыда Жамбыл атамыз «Ауруға ем, сауға қуат дәрі қымыз» деп тегін айтты дейсіз бе? Ұлттық тағамдардың ішіндегі ең құрметті дастархан мәзірі осы қымыз. Әдетте сауылатын биелер сақа бие, қулық бие, қысырақ бие деп үшке бөлінетін. Сақа бие – сан мәрте құлындаған, саууға әбден көндіккен, бас білген бие. Қулық-құнажын немесе дөнен кезінде алғаш құлындаған бие. Ал, қысырақ бие деп соңынан былтырғы құлыны, қазіргі жабағы еріп жүрген, қысыр қалған биені айтады. Тай еміп жүргендіктен қысырақ биелер сауыла береді. Ол тұста шөптің шығымына, малдың күйіне қарай сауылатын сүтті биелерді үйдегі үлкендер іріктеп, таңдап, тұқымын үзбей ұстайтын. Құлын байлайтын қазыққа, айғырдың жалына май жағып, ырымдаушы еді. Бие байлау мерзімі мамыр айының бас кезінде болатын. Бұл кезде құлындар марқайып, жетіледі. Күніне бес-алты сағат байлауда болады. Сауын сайын емізіп, сонан соң жетектеп жүріп сергітетін. Үйдегі балалардың жаздағы жұмысы бие сауған кезде қолқабыс жасау болатын. Жана сауылған биенің сүтін кір шалмаған тап-таза сүзгіден өткізіп, жып-жылы кезінде күбідегі қордың үстінен құятын. Содан соң міндетті түрде отыз-қырық минут пісіп, аузын бүркемелеп, қымтап қоятын. Алғаш рет қымыз ашытарда биенің сүті арнайы ашытқының немесе қордың үстіне құйылатын. Ашытқыны әдетте сүр жаяның, қазының сынықсүйемін салып сүттен, ол болмаса сүтке нан ашытқысын езіп әзірлейтін. Қор дегеніміздің өзі ескі, бұрынғы қымыз. Қазақта көне заманнан бұрын келе жатқан «қоры үзілмеген» деген астарына көп мағына сиятын сөз тіркесі бар. Бұл арада жалғыз қымыздың қоры айтылмаса керек, ондағы айтпақ ойдың ұшығы қорлы, қордалы шаңырақ өзінің әрбір ісіне ұқыпты, тыңғылықты отбасы деген ұғымды білдірсе керек-ті. Шерияздан ақсақалдың шаңырағы да ілкі заманнан бері қоры үзілмеген, ауқатты отбасы болғандығын жоғарыда айтып өттік. Сарыбұлақтағы кісі түсетін, қонақ күтетін үй еді. Тіпті, ауыл-аймақ, ауыл-аймақ тұрмақ бар қазақтың даласын аштық жайлағанда, дастарханнан дәм үзіліп көрген емес. Ескінің қоры. Қордың үзілмеуі күнделікті тіршілікте бір-біріне сабақтасып жататын қат-қабат шаруаның рет-ретімен атқарылуына қажетті тұрмыстық жайлардың өзара жарасым табуы. Сары қымыз қашанда адам ағзасындағы саналуан дертке шипа, денеге күш құятын кастерлі, күдіретті тағам болып саналады. Қымыздың ерекше дәмді, айырықша құнарлы, жан сарайынды ашып, сіңімді келетіндігі, жылқы малы жаратылысынан өте кірпияз. Ол мың сан шөп өсетін жайылымнан тек асылын ғана теріп жейді, суды жалдап жүріп, тұнығын ғана ішеді. Осының бәрі айналып келгенде бие сүтінің өзге төрт түлік малдың сүтінен әлдеқайда құнарлы етіп тұрады.

Қымыз ішкен адамның бүгінгі тілмен айтқанда, иммунитеті күшейіп, анау-мынау ауруға бой алдыра қоймайды. Көне замандарда қымыздың өзіне тән ыдысы болған. Ол қазақтың құт-берекесі саналатын жылқының иі қанған терісінен тігілген, қойдың құйрық майымен майланған, қайыңның түтінімен

ысталған қара сабасы болатын. Қара саба көзден бұлбұл ұшкалы сары қымыздың сақталатын ыдысы күбіге айналып, қасиеті күбіге ауды. Сарыбұлақ, Шұқыркөл, Қарағаш ауылдарының төңірегіндегі елді мекендерде күбі әдетте қолдың саласындай түп-түзу, жуан қайыңның діңінен арнайы шабылатын. Ағаш төресі қайыңнан жасалған ыдыстың дәмі өзгеше. Шебердің қолынан шыққан күбі жұп-жұмыр жеңді білектей болып, ішінен жарықтық қымыздың иісі аңқып, шаңыраққа береке мен барлықтың лебін шашып тұратын еді. Қайың күбінде бапталған қымыз бір жағынан дәмді болса, екінші жағынан күбіні орналастыру оңай, ыңғайлы. Қымызға арналған күбіні бойын дерт шалмаған, таза қайыңнан жасаса, есте жоқ ескі кезеңдерде, көне дәуірде сабаны қыршаңқы болып ауырмаған, жауыр болмаған, көп мінілмеген, тер сіңбеген семіз жылқының терісінен ғана жасайды екен. Бұл үйдегі қайың күбі Нұрғиза анасының өзімен бірге жасасқан сүйіп қолданатын, сүйсініп баптайтын ыдысы еді. Жадырап жаз келген маусымның алғашқы күндерінен бастап анамыздың барлық есі-дерті өзге шаруаны қоя тұрып, ықыласы қымызға ауатын. Алдымен қыс бойы ұсталмаған күбіні ыстық сумен мұқият жуып, самал желге кептіретін. Сонан соң қаңсыған дәмін кетіру үшін бір сүйем қазының етегімен немесе семіз қойдың құйрық майымен мұқият ысқылайтын. Үй іргесіндегі орманнан қайың ағаштарының бұтақтарын жинап әкелетін. Шошаланың ішінде тұмшаланған ошақтан ақ қайыңның себезгілей будақтаған тап-таза түтініне май жаққан күбі әбден бабына жеткенше ысталатын. Кей жерлерде жас тобылғы мен қарағайды да пайдаланады екен. Тіпті, арша, көкпек, көк шөп қосып та жағады екен. Ал, бұл өңір таза қайыңмен ыстайтын. Әдетте күбінің ауыз жағы қаусырылып келіп, тарлау болатын. Ал түп жағы керісінше сыйымдылығы молайтылған, бүйірлері үлкейтілген пішінде жасалар еді. Нұрғиза ананың берекесі кетпейтін қара күбісіне сай өзінің піспесі, бие сауатын таза шелегі болушы еді. Ананың табиғатына сай ол ыдыстардың бәрі қашан көрсең де жап-жаңа жуылғандай жарқырап, шаң шалмаған, кір түспеген қалпында тұрушы еді. Қазір ойлап қараса, соның бәрі ананың мұнтаздай тазалықты сүйетіндігінен екен. Жарықтық жалғыз өзі ғана тазалықты сүйіп қоймай, Орынша Сейітқызын да өмір бойы солай жүруге, үйдегі тұрмыс-тіршілікті солай ұстауға үйретті, баулыды.

Осы күні көп әйел адамдар ұмытқан іркіттің өзі бір бөлек әңгіме. Құрт қайнату, майын бөліп алып, іркітін сусынға ішу үшін күбіге жинап қояды да үстіне шикі сүт құйып жинай беретін. Кейін одан құрт қайнатады. Сапырып сусын орнына да ішеді. Әлі есімде, сүттен істелетін тағамның ішінде быршыма дейтін де түрі болатын. Ол көп тұрып ашып кеткен айран немесе іркіт түрлері. Быршымадан да құрт қайнататын. Нұрғиза ананың қаймақтары қандай еді, шіркін! Піскен қаймақ, шикі қаймақ, кілегей қаймақ, балқаймақ тағы басқалары. Оларды шайға қату, әр түрлі тағамдарға қосу үшін дайындайтын. Кілегей қаймақтан сары май алынатын. Бал қосып қоюландырған балқаймақ сырқат адамдарға шипалық дәруі бар ас ретінде пайдаланылатын. Пісірілген сүттің қазанға жабысқан тұнбасын қаспақ дейтұғын. Қаспақты әсіресе кішкентай балалар сүйсініп жейтін. Осы күні арада әлденеше жылдар, тіпті бір

адамның ғұмырына пара-пар уақыт өткенде санасы сарғайтып, сағынатын асыл ананың бейнесі көз алдында кескестеп, мейірбан жүзімен мұңдалап қылаң берген сайын оның қолынан шыққан небір тәтті-дәмділерді, ең бастысы қашан да таусылып бітпес қазақтың көл-көсір, кең жазира даласындай дархан пейілін, жарық күннің шуағындай жанға жайлы мейірін аңсайды да тұрады. Адам баласы арнайы айтқан ақылды, тепсініп қойған талапты мойындай бермеуі мүмкін. Тіпті бойында оған қарсылық та пайда болатын шығар. Ал, сол кездегі аналар өмірлік мәні бар өнегесін өн бойына елеусіз ғана дүниелер арқылы дарытып отыратын. Осының өзі-ақ есте жоқ ескі кезеңдерден бері үзілмей келе жатқан тәлім-тәрбиелік мәні зор, әдіс-тәсілдер болса керек-ті. Сол кезеңде әлі күнге дейін таңғалатын бір жай, ағарып таң атқаннан, бозарып күн батқанша үй ішіндегі таусылмайтын қат-қабат шаруаның бәріне үлгеріп жататын. Енесінің шаршадым, шалдықтым дегенін бір рет те естімепті. Қазір ойлап қараса, балалардың тұңғышын ата-әженің бауырына салу ықылым заманнан бері Алаш баласының сүйегіне біткен ғадет-дағдысы. Тұңғыш ұлдары Нұрланды Орынша Сейітқызының әжесі сонау Оралға апарып баққан. Немересінің иісі ыстық болғаннан шығар. Мүмкін мұның өзі жас сәби анасына қолбайлау болмасыншы деген ізгі ниеттен туындап жатса керек-ті. Әрі бала тәрбиесінде оны бағып күтуде тәжірибесі жете бермейді ғой. Сондықтан ұзақ жылдар бойы жинаған бай тәжірибені аналар мен әжелер келіндеріне тұңғыш балаларын бағу арқылы көрсеткен, үлгі шашқан. Зерделі келін болса, асыл әжелердің ешбір нұсқаусыз, бұйрықсыз әншейін жай ғана көрсету арқылы ұқтырған салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын бір көргеннен-ақ қағып алып, дамытып отырған. Өз кезегінде арада сан жылдар өтіп, ұлын ұяға, қызын қияға қондырған сары қарын бәйбішеге айналып, әженің кейпіне енгеннен кейін баяғы көрген жөн-жосықты сол қалпында қайталауға тырысқан. Халқымыздың сан ғасыр бойы әдет-ғұрпының, көшпенді халықтың тыныс-тіршілігіне тән барлық жағдайлардың ұмыт болмауы, ескірмеуі, жоғалмауы осындай тәжірибе алмасудан деп ұқсақ қателеспес едік. Жарықтық ана Шерияздан әулетінің шаңырағының құты, әулетінің берекесі болатын.

Адам жасы жетпіске жуықтағанда асқары бір биік шыңға, зәулім бір биік тауға табан іліктіріп шыққандай болады екен. Сол сәтте өткен өміріңнің ылдиы мен еңісіне, өрі мен қырына, биігіне көз саласың. Сағымданған сары даланың буалдыр бейнесі сияқты қайран жастық қызылды-жасылды бояуы оңған кейіпімен сары сағымның арасынан жасаураған жанарың батпастай қалыпта қылаң береді. Сағыныштың уытынан сарғайып таң атқанда, беймаза ойлар бебеулеп, тербетіп сені жатқанда ғайыптан тайып, ой онға, сана сегізге бөлінгенде қырдағы желмен жүйіткіген желтабан жүйрік құландай қылаң беретіні бар. Сол сәтте иә, сол уақытта жылдар бойы асыл да ғазез бейнесі жадынан шықпайтын, қашан да болса жүрегін баурап тұрар еді.

Орынша Сейітқызы Шерияздан әулетіне келін болып түскен соң шалғайдағы Сарыбұлақ ауылына көңілі алып-ұшып барар еді. Зерек көңіл ел ішіндегі, әсіресе аналардың ортасындағы небір ғажап әдет-ғұрыпты, тамаша қасиеттерді көкірегіне көшіріп жинар еді. Кіп-кішкентай Сарыбұлақ қазақы қолөнердің

үлкен бір мектебі тәрізді еді. Осы ауылдағы бұл күнде көпшілігі қайтпас сапарға аттанған әдемі әжелер қолөнер бұйымдарын жасаудан әлдебір байқау өткізілсе, сөз жоқ бірінші орынды шаппай алар еді. Ине-жібінен шыққан ою-өрнектің өзі алуан түрлі болатын. Бүгінгі кезде әлдебір әдеби кітаптарда немесе тақырыптық зерттеулерде ғана кездесуі мүмкін. Орынша Сейітқызы соның бәрін көзімен көріп, қолымен ұстады. Сондықтан жадында жатталып қалыпты. Айталық «Құс табаны», «Қаз табан», «Бота мойын», «Бұғы мүйіз» тәрізді ою түрлері болатын. Олар бір-біріне ұқсамайтын өзгеше бітімді, бөлек бедерлі бейнелер еді. Қазір зерделеп отырса, сол әжелер осы бір әдемі көріністерді табиғаттың өзінен алған екен. Яки, айнала қоршаған ортаның ешбір бояма қатесіз көшірілген көркем бейнесі. Қолөнерін дамыту арқылы айналадағы тіршіліктің суреттерін мөлдіретіп заттың бетіне түсірді, бедерледі. Өйткені сол кісілер үшін осындай суреттер ерекше ыстық болатын. Жалғыз қолөнер ғана емес, ескі қисса-жырларда да аққудың кербездігі, бұлбұлдың әншілігі, ботаның көздерінің сұлулығы сипатталады емес пе? Демек, хас суретшінің қыл қаламынан туындаған сурет сияқты ажарлы сұлу табиғат біздің бабаларымыздың эстетикалық талғамын жетілдіріп, дамытып отырған деуге әбден болады. Сөйтіп, олар өздерінің күнделікті тұрмысы мен тұрақты кәсібінде жаңағыдай бейнелерді айнытпай көшіріп, сол табиғи қалпында жасандылықтан ада, бедерімен безендірілуін мінсіз қылып бейнелеуге тырысқан.

Нұрғиза ана еш затты пайдаланбай, бір кәдеге жаратпай ысырап қылмайтын. Әлдебір киіздің қалдығы, матаның қиындысы кәдеге асып жататын. Ұсақ-ұсақ қиынды маталардан жұп-жұмсақ, көпірген құрақ көрпе тігетін. Осындай қолының айырықша шеберлігінің арқасында Шерияздан шаңырағы өзге үйден бөлектеніп, өзгеше жарасыммен жайнап, көз тартып тұратын. Бұл да жоқты бар ете білетін, барды мол етіп көрсете алатын ананың басты қасиеттерінің бірі.

Кілем қаптаған, түрлі палас толып кеткен бүгінгі заманда алаша, киіз, текемет, сырмақ босағаға сырылып қалды. Тіпті босағадан да әрі, сарайдан орын тепті. Кір басып, күйе жеді. Қазір мұндай заттарды мұражайдан ғана көруге болатын шығар. Ал, сан ғасыр бойы көшпенді халыққа игілікті қызмет еткен мұндай заттардың шын мәніндегі пайдасы орасан еді ғой.

Аналар алашаны айбат жасайтын. Ол кезде алаша тоқуға бірлігі сүттей ұйыған бүкіл ауылдың іскер әйелдері жиналатын. Әншейін бір алаша тоқу ғана емес, абысын-ажынның оны-мұны жаналықтарын айтып көңілдерін көтеретін мәнді-мәдени шара тәрізді болушы еді. Әрбірінің ені 25-30 см болатын жіп жолақтарынан тоқылған қатты төсенішті тоқу үшін мосы, бас қазық, күзеу ағаш, серу ағаш, қылыш, адырғы, тарту ағаш тәрізді құрал жабдықтарды пайдаланатын. Терудің өзі бірнеше түрге, әлденеше жосыққа бөлінетін. Айталық, оның жүз теру, гүл теру тәрізді әдістері болған. Нұрғиза ана осындай алашаларды, текеметтерді өте шебер тоқитын. Келін-кепшектері осындай игілікті іспен айналысқан кезде жөн сілтеп, жоба көрсетіп, басшылық жасап тұратын. Өзінің білгенін кейінгіге үйрету үшін. Ол кісінің тіккен бөрігі, тымағы, шапаны, шекпені, ішігі, белбеуі, әйелдер киетін қамзол, қос етек

көйлек, жаулықтың сан түрі қандай еді шіркін?! Арада көп жыл өтіп кешегі тірі суреттер көмескі тартқаннан кейін оның барлығын көз алдына елестетіп, сипаттап жазудың өзі оңай шаруа емес. Әйтсе де, ауылдың үлкендерін ет жүрегі елжірей жақсы көргендіктен, жадында жатталып қалған дүние.

II бөлім

Есею жолында

Ілкі заманнан бері халық жадында жатталып қалған әдемі қағида бар. Он сегіз мың ғаламдағы қыбырлаған тіршілік иесінің бәрі жазылмаған заңдылыққа түбегейлі бағынбақ. Анықтап айтатын болсақ, жан иесі тектің тегеуірініне тәуелді. Тұла бойында тынымсыз ағып жатқан қызыл қанның қасиеті арыдағы ата-бабадан дарымақ, қалғаны тәрбиенің тәмсілі. Көз көрген, қызметтес болған барша ағайын Рүстем Шериязданұлын жер қозғалса қозғалмайтын салмақты, біртоға дер еді. Жалғыз сабырлы салмақ қана емес, біздің кейіпкеріміздің бойына таңның мөлдір шығындай тазалық та тән. Көкшенің ұбақ-шұбақ көркем тауларының ішінде Оқжетпестің өр пішіні көз ұшында қалай мұңдалап тұрса, Рүстекеннің тау тұлғалы келбеті, сол келбетке кішіпейілділік пен парасаттылық, асқақ адамгершілік мазмұн үстеп тұрар еді. Қарапайым ғана, көп балалы отбасында өсіп жетілген, білім қуған, көкірегіндегі бар арманы туған еліме, Отаныма адал қызмет етсем деген асқақ мұратты ол айрықша еңбекқор да еді. Сол еңбекқорлығының арқасында білімі мен білігі демеу болып, қызмет сатысында сол дәуірдің өлшемімен алып қарағанда, тез көтерілді. Қай тарапта қызмет етсе де, Рүстекеннің қоғам ісіне қаншалықты жаны ашитындығы көрініп тұратын. Бұл күнде қатары селдіреп қалған замандастарының айтуына қарағанда, жан дүниесі мөп-мөлдір, әр ісі тамаша тазалықтан тұратын, тұла бойына да, ары мен абыройына да қылаудай кіршік түсірмеген онымен бірге қызмет ету оңай болғанға ұқсайды. Бірақ, кез-келген істің өз қиындығы бар. Кей сәтте ойға алған істің әлдебір себептермен оңғарыла қоймайтын кезі де болады. Жасыратыны жоқ, кешегі кеңес заманында кез-келген саланың бас көтертпес ауыр шаруасы бұрқ-сарқ етіп қайнап жататын. Сондай бір кезеңде ісі қожыраған әріптесін көргенде, алға тартқан жұмыстың кері кетуі кез-келген басшының бойындағы ашудың отын найзағайдың жасынындай тұтатып жібермей ме? Іске жаны ашитын басшы дәл осы арада көкірегі ашу-ызаға толып, күйіп кетпес пе?.. Ашудың дұшпан екендігі анық, ол тілінді де қолыңды да билеп кететіні болады. Ал, жер қозғалса қозғалмайтын Рүстекен салқын сабырдың кейпінен еш арымақ емес. Мұндайда бар айтары «қымбаттым менің» дейтін. Осы жалғыз ауыз сөздің астарында атан түйеге жүк болар самдағай салмақ жатыр. Бұл Рекеңнің әбден ашуға булығып, айтар сөзі таусылғанда, аузына оралатын ең ауыр сөзі. Әйтпесе адамның жер-жебіріне жетіп, жекен суын құртып, ары мен абыройына тіл тигізуден аулақ. Қанша биік қызметте жүрсе де жалғыз мәрте жан баласын жәбірлеп көрмеген екен. Міне, осы бір жайды көнекөздер аңыз қылып айтып, басын шайқар еді.

Сол кездегі Қазақстандағы маңдайалды жоғары оқу орнын бітіріп, үлкен өмірге жолдама алғаннан кейін алдына темірқазық-нысана етіп асқаралы мақсат

қойған. Ең бастысы, ата-ананың үмітін ақтап, Отанға адал да абыройлы қызмет ету. Табаны тастан таймаған тарланбоздай күнді түнге, түнді күнге ұластырып тынымсыз еңбек еткен кезде, дүбірлі дәуірдің иығына артқан ауыр салмағын қажымай-талмай көтерген кезде жан жүрегіне дем беріп, тұла бойына күш пен қуатты еселеп құятын осы мақсатқа жету жолында тынымсыз еңбек еткен екен. Ол еңбегі сан тарихты қойнауына бөккен көгілдір Көкшенің айшуақ аспанына мәңгілік таңбаланған. Кешегі кеңес дәуірінде туған елдің тұғырын биіктетемін деп уақытпен санаспай қызмет еткен әркім де жүрегінде сақтаған. Енді желкілдеп өсіп келе жатқан жас ұрпақтың жадында жүрсін деп біз де ақ қағаздың бетінде таңбалап отырмыз.

Рекеннің бойындағы мол білім, ғибратты тәжірибе қай жерде істесе де ел игілігіне жарап отырған. Небір қиын түйінді шаруашылықтың шешуші жеріне қайрауы жетілген алдаспандай жарқылдатып салғанда, кәтепті қара нар ғана көтерер іс ыңғайы өз-өзінен соны соқпаққа түсіп, өріліп жүре береді екен. Мұның барлығы кейіпкеріміздің бойындағы берік білім мен істің көзін аңғарып тұратын ішкі түйсіктің арқасы. Бірақ бір ғажабы, мен осындай шаруа тындырдым, осындай істі атқарып тастадым деп кеуде қағу, мақтану Рүстем Шериязданұлының болмысына жат.

Отбасында да шырайлы шаттықтың шуағы шалқып тұрды. Табалдырықтан аттаған сәтте-ақ, өзімен бірге тілмен айтып жеткізгісіз әдемі реңді ала келетін. Бір адамдар болады төңірегіне жанға жайлы шуақ дарытып тұратын. Рекен де сондай еді. Орынша Сейітқызы екеуі табаны күректей алпыс жылға жуық тіршілік кешті. Нақтылап айтатұғын болсақ, тұп-тура 58 жыл бақыттың нұрына бөленді. Әлгі бізге дейінгілердің бір адамның ғұмыры дейтұғын өлшемі. Мынау жарық дүниеге үш перзент әкеліп, олардың барлығын әкелік, аналық ақ махаббаттарымен аялап, заман талабына сай білім, тәрбие беріп, ыстық ұяларынан канаттандырып ұшырды.

Бұл шаңырақта отау көтерген алғашқы кезеңнен бастап ынтымақ, өзара түсініспеншілік, сыпайы сыйластық берік орныққан. Ынтымақ бар жерден ырыс қашпайды ғой. Ал, ырыс-береке тек қана адал еңбектің жемісі болатын. Қанша жерден биік, құдіретті биліктің екі тізгін, бір шылбырын қолына ұстап жүрсе де, Рүстем Шериязданұлының ары да, жаны да, қолы да таза болды. Ешқашан, ештеңеге нақтылап айтқанда, материалдық игілікке қызыққан емес. Тіпті, ондайды естігісі де келмейтін. Қазіргідей қолында аз-кем билігі барлардың биені түгімен, түйені жүгімен жұтып жатқанын көргенде көкірегі өкініштен қарс айырылған. Осының барлығы егемен елдің ертеңіне кесірін тигізетін жат қылық, жаман қылық деп ұққан. Бірақ, жан дүниесін алай-дүлей еткен көп дүниені тіс жарып айта да қоймады. Үлкен өмір соқпағынан өткен, сол соқпақтан мол тәжірибе жинаған, бойындағы бар күшін, қажыры мен қайратын, білімі мен білігін ел мерейін үстем етуге сарқа жұмсаған саңлақ осындай келеңсіз көріністен аза бойы қаза болушы еді. Құдай-ау, осының барлығы күні кеше мыңдаған адамдардың бейнетті белден кешіп жүріп жинаған қоғам байлығы емес пе, енді келіп оны жолдан қосылған жолбикенің жөнсіз талауына болар ма екен?! Ал, өз ғұмырында адам бойындағы ең бір ізгі

қасиет адалдық деп ұғыпты. Кісіге қиянат жасауды, жөнсіз сөз айтуды дүниедегі ең бір абыройсыз іс санаған.

–Естен кетпес тамаша күндерді бірге өткіздік қой,–дер еді жан жары Орынша апай,–мен сәрі, отбасынан бақыт тапқан, маңдайына ырыс қонған әйелдің бірі шығармын. Тағдырыма сол үшін де мың шүкіршілік айтып, тәубадан жаңылған кезім жоқ. Үлде мен бұлдеге оранып, хан сарайындай әлденеше қабатты зәулім үйде тұрмасам да, менің жанымда өзінің асыл көкірегінен шымшымдап қайнап шығатын мөлдір сезім – махаббатқа бөлеген жан жарым Рүстем Шериязданұлы болды. Мынау жарық дүниеде өзіңнің жаныңнан да артық санап, қимайтын жан болады емес пе? Әр тағдыр, әр өмір әртүрлі өрілмек. Жастық шақта тағдырдың жазуымен аз-кем қиындық та көрген шығармыз. Оның аты жетімдік. Сол жетімдіктің орнын жан жарым толтырды. Әкемдей қамқор асқар тауым да, ақ махаббатымен әлдилеген анам да сол. Біздің әр күніміз мазмұнды да маңызды болды. Оның бойындағы білім мен білікті, әсіресе, үй ішіндегі жайлылықты айтып жеткізуге тіл шіркін қысқа. Жарымның бойындағы адамгершілік қасиеттің ажары шаңырағымыздың шырайын келтірсе, кішіпейіл кейпі, жайлылығы біздің арамыздағы сыйластықты одан әрі бекіте түсті. Ол өз сөзіне қожа еді. Айтқан сөзін, берген уәдесін бұзып көрген емес. Уәде үдесінен шығу ол үшін құдай алдындағы міндет тәрізді. Қысқа тіршілікте ешкімге жауығып, сыртынан ғайбат сөз айтып, өшігіп көрген емес. Сондықтан да, оның көкірегі таңғы шықтай мөлдір болды.

–Бүгінгі күні шаңырақтың шайқалуы жиі. Өз өмір тәжірибеніңден осы келеңсіз жайдың түпкі себебі жайлы ой түйіп көрдіңіз бе? – деп сұраймыз біз Орынша апайдан.

–Менің ойымша, ең алдымен отбасындағы еркек пен әйел адам сияқты тіл табысып, тіршілік етуі керек. Бір-біріне деген сыйластық болмаса, ырыс дарып, құт бітпейді. Әрине, отбасындағы әйелдің рөлінің зор екендігін ешкім де жоққа шығара алмас. Әйел ақылды да ізетті болғаны жөн. Сонда ғана босағана береке байланады. Кейбір әйелдер жиналған топтың алдында жарын жер етіп, ащы сөздерін аямай төгіп, жан дүниесіне жара салып жатады. Бұл мүлде дұрыс емес, еркекті қорлаған, ерін қорлаған әйелдің бағы жанбайды. Бақыт та бағалай білгенге ғана қонады емес пе?.. Егер әйел заты өзін тартып ұстап, сөзін қысқартып, орнықты мінез танытса, оралмайтын бақыт жоқ. Бәлкім осы арада барлығы неге әйелге байланысты деп ойлауыңыз да мүмкін. Мен мұны өз тәжірибемнен айтып отырмын. Әрине, отбасының шырайы отағасына, отанасына да бірдей ғой, осы тұрғыдан алғанда, тағдыр маған жомарттық танытып, Рекендей жарға қосты. Осыған тәубе деймін. Өз басым ешқашан, ештеңе талап етіп көрген жоқпын. Барды қанағат тұттық. Жоқ-жұтаңда да салымы суға кетіп, қара аспанды төңкерген кезіміз болған жоқ. Мен де, менің жан жарым да қызылды-жасылды дүниенің қызығына түсіп көрмеппіз. Бәлкім, адам бақыты қанағат шығар, тәубе шығар. Мынау жарық дүниеде тағдырың маңдайыңа не жазса, сол болмақ. Қалғаны пендешілік. Сол пендешілік қой пенденің пенде ғұмырын қисық жолға салатын.

Апайдың айтуына карағанда, сабыр мен ұстамдылық, көп сөзге үйір болмау, жанға жағымды жайлылық отбасылық ғұмырда өзінің нұр шуағын дарытып, әр күн сайын таң шапағымен бірге жан дүниесіне жанға жайлы рахат сезімді уыстап төгіп тұрған. Тіпті неке сақинасын да талап етпеген екен ғой. Өзге келіншектер он саусағын алтын мен жақұтқа толтырғанда, қазіргі өлшеммен сөз етуге тұрмайтын қарапайым ғана неке сақинасын тақпауы осы бір кісінің кісілігін, адамның адамгершілігін, киімі мен жиған-тергеніне қарап өлшемейтін қарапайым адамдардың бойындағы ғажайып көріністі аңғартып тұрмас па?..

–Маған қашан неке сақинасын алып бересің? – деп сұрайды екен жарынан Орынша апай әзіл-қалжыңын араластырып, ал, Рүстем Шериязданұлы болса жаратқан ие сыйлаған жайсаң мінезінен сынықсүйем арылмай:

–Тәйір-ай, сақина болады ғой, – дер еді.

Алтын-күмістің, тананың көзінде жарқыраған жақұттың жөпшенді адамның санасы жете бермес құдірет күші бар. Оның байыбына кез-келген жете бермейді. Арбайды, алдайды, өзіне тартады. Әйтеуір, ішкі жан-дүниесінде құдіреті жоқтың бәрі жеңілмек. Ал, Орынша апай өз ғұмырында қас-қағым сәт жеңіліп көрмепті. Әлі есінде 1970 жылдары балалары алтын алқа сатып әперген. Әперген соң аналарына перзенттік пейілдерін білдіріп, өздерінің осы бір кішкентай тартуы алғыс-рахметтері екенін айта келіп, мойнына таққан. Шынында да, алтын дегеннің өзі жарқырап тұратын зат қой. Жарасуын жарасады, бірақ, неге екенін кім білсін, әлгі барболғырды көзқұрты қылып тағып жүргісі келмеді. Екі-ақ күнге шыдаған, содан соң шешіп тастады. Жоқ мүлде тақыр таза емес, алтынның талайы болды ғой. Ет жақын ағайын-туыстар сыйлаған, қатар құрбының тарту-таралғысы. Бірақ, соның бәрін таратып берді. Келіндеріне, немерелеріне. Тек Америкадан, кіші қызы әкелген сырғаны ғана сақтап қалды.

Біз осы отбасының ішкі құпиясы болып саналатын дүниелерді неге жазып отырмыз? Кейбіреулер үшін бұл елеусіз, мәнсіз дүние болып көрінуі мүмкін, ал, шынтуайтында осының барлығы Орынша Сейітқызының пендешіліктен жоғары тұратындығын, байлыққа бөгіп жүргісі келмеген, өзінде бармен көзге ұрып пандануды, барлығы мен байлығын көрсетуді жат санаған әдемі мінезін айшықтайтын детальдар.

Өмір дегеніңіз күні бұрын соғылған соқпақ жол емес, қалтарысы мен бұлтарысы, айтып келмейтін, абыржытатын сәттері толып жатыр. Бәлкім тіршіліктің ақ бас толқындары аласұрып жататын тынымсыз теңізге теңеуге болатын шығар. Міне, сондай бір сәттерде өзгенің ақылынан гөрі өзіңнің жан дүниеңмен тілдесу әлдеқайда тиімді. Орынша Сейітқызы өмір тәжірибесіне сүйене отырып, осылай санайды. Абай хакім де «әуелі өзіне сен» деген жоқ па?! Өзіне сенсең, білімің мен қайратың екі жақтап қиындықтан алып шығады деп жол сілтеген ұлы ақын. Қазақ әдебиетін, жалғыз ұлт әдебиетін ғана емес жаһан дүниенің көркем әдебиетін көп оқыған ұлағатты ұстаз Орынша Сейітқызы ұлы ақынның ұлағатына имандай сенеді.

Бүгінгі күні өткен күннің шырайлы да шуақты сәттері өз жадында мәңгілік өшпестей болып жатталып қалған. Таң алдында талықсып жатып сағыныштан

сарғайып сол бір сәттерді есіне алатын кездері көп. Енді қайтып жалынсаң да, жата қалып жыласаң да қайта оралмайтын, көкірегіңді қоламтаның шоғындай қыздырып жүретін қызулы да қызық, ажарлы да әдемі кез.

Алматыда кездесіп еді. Арман қала – Алматы. Жасыл желекке малынып, тал-теректің жүрекше жапырағының ерін-ернеуіне қонған шық көз жасындай мөлт-мөлт етіп көңіліңе қуаныш құйып тұратын. Бұлар сол жер ұйығы Алматыда кездесті. Болашақ жары – көкшетаулық бозбаланың бар ойлағаны берік білім игеру екен. Басқаға мойын бұрмайды. Бар уақыты кітапхананың бір бұрышында. Орынша Сейітқызы Орал облысының шоқ жұлдыздай шағын ғана бір ауылының тумасы. Әкесі партия қызметкері еді. Өмірден ерте кетті. Жүректен. Бұл кезде тұңғыш қызы Орынша бар болғаны алты жасар тұғын. Екі қызымен жесір қалған жас ана тіршіліктің қамытын жалғыз өзі сүйреді. «Тас түскен жеріне ауыр» дейтін тәмсіл бар атам қазақта, қайғы үдеп, қасірет қайта жамалса, екі есе ауыр. Мұндайда жігері жасық жанды жерге тығып жібермей ме? Қиындықтың құрсауынан қажыр-қайраты мол адам ғана құтылмақ. Қатал тағдыр шын мәнінде еш аяуды білмейді екен. Он екіге толғанда мынау жарық дүниеге әкелген, тағдырдың тауқыметін жалғыз өзі көтеріп жүрсе де, қайтсем екі құлыншағымды жеткіземін деп тырбанған, жастығын жасқа шылап жатса да бойындағы босандықты перзенттеріне көрсетпей алға ұмтылған қайран ана да әке түскен соқпаққа түсіп, мәңгі оралмас ұзақ сапарға аттанды. Орынша апайдың кіші сіңлісі ауылда қалды. Ал, бұл болса алыстағы, ол кезде көз көріп, құлақ естімеген Алматы қаласында тұратын нағашыларына аттанды. Әуел баста екеуін ажыратқысы келмеген. Әйтсе де, әжесі бауыр басып қалған немерелерін қимады. Қызының көзі емес пе, қалай жіберер. Ет жүрегі езіліп отырып кенже қызды алып қалған. Табан ізіне түскен қатал тағдырдың әлі де таусылып бітпеген сыны бар екен. Оныншы сынып оқып жүргенде қияндағы Орал өлкесінен омындырған қаралы хабар жеткен. Жан дегенде жалғыз бауыры сары аурудың салдарынан опат болыпты. Кішкентай жүрегі қайғының салмағын көтере алмай езіліп кеткен. Бірақ, жаратқанның құдіретіне қарсы тұрар қайрат қайда?.. Сөйтіп, қарақан басы қалды. Әр пенденің шын жанашыры, адал қамқоршысы – нағашылары дейтін ұғым бар халықта. Сірә, тегін айтылмаған шығар. Орынша Сейітқызын да қамқор нағашылары қанаттыға қақтырмай, гүл жайнатып өсіруге тырысты. Ниет ақ, көңіл таза. Қанша өбектеп тұрғанымен, жетім көңілде сыз сейілмей қалады екен ғой. Тіршілігі қайнаған қалада, мыңдаған адамдардың ортасында, өзіне жанашыр жандардың жанында жүрсе де, мынау жарық әлемде жалғыз қалғандай сезінуші еді өзін.

Оралдағы ет жақын ағайынмен қарым-қатынас күні бүгінгіге дейін үзілген жоқ. Өткен күннің елесі ойға оралған сайын Орынша апай алматылық жеңгесін еске алар еді. Өмірдің өкпек желімен күресуді, тіршіліктің сан қилы әйел маңдайына жазылатын сыбағалы соқпақты жаза баспай жүріп өтуді үйреткен сол емес пе?.. Талай іске, жақсы іске баулыды. Оңы мен солын танытты. Отбасының, ошақ қасының жылуы болып табылатын әйел маңдайына жазылған

бар бейнеттің қыбын табуды бір кісідей санасына сіңірді. Қысқаша қайырғанда, үлкен өмірдің ұлағаты мол мектебі болды.

Жетім болғанымен жетімдіктің ащы азабын бауырмал нағашыларының арқасында тата қоймаған балауса қыз интеллигентті отбасында тәлім-тәрбие алды. Мінезінің қалыптасуына, дүние әлемнің дүрбелеңін тап басып тануына, тал шыбықтай таралып бойжетуіне осы кірпияз да таза, аққан судай тұнық орта көп әсерін тигізді. Нағашы ағасы ұлттық қауіпсіздік қызметі саласында еңбек етті. Оның жары, яки жеңгесі Атина Жакетова 34 жасында күллі Қазақстанның бетке ұстар басылымы «Қазақстан әйелдері» журналының бас редакторы болды. Бәлкім осы жеңгесінің арқасында дертпен тең сөз өнеріне есі кете ғашық болған шығар. Мүмкін осы шығармашылығы шалқар, таланты тамаша жеңгесінің ықпалымен әр сөздің астарына атантүйеге жүк болатын мазмұн мен мағына сыйғызып, өз ойын образға орап, көркемдеп жеткізуді үйренген шығар. Қалай болған күнде де ана орнына ана болған жаны жайсаң, мінезі көркем Атина жеңгесінің арқасында сөз өнерінің ғажайып құдіретін алпыс екі тамыры исініп ұғынды десе де болар. Енді бір ауыз сөз жеңгесі жайында сабақтай кетсек, артықтығы болмас. Қазақстан Республикасы Ұлттық кітапханасының сайтында біз айтып отырған «Қазақстан әйелдері» журналы туралы тұшымды ақпарат бар. Бұл журналдың алғашқы саны 1925 жылдың мамыр айында Орынбор қаласында «Теңдік» газетінің негізінде «Әйел теңдігі» атауымен жарық көрген екен. 1926 жылдың шілде айынан бастап «Теңдік» газеті «Әйел теңдігі» атауымен жарық көре бастаған. Таралымы үш мың дана. Сол жылдары Алаш жұртының қаншалықты сауатты болғандығын ескеретұғын болсақ, сөз жоқ, ауыз толтырып айтар-ақ мөлшер. Журналдың алғашқы редакторы, Қазақстанның қоғам қайраткері әйелдер арасынан. Шыққан тұңғыш журналист әрі редактор Сара Есова. Аталмыш басылымның алдына қойған мақсаты тұрғындарға әйел теңдігін насихаттау, қалың малдың, көп әйел алудың күні өткендігін саналарына жеткізу. Ендігі арада Алаш арулары өздерінің жүрек қалауларымен сүйгендеріне қосылуларына толық хақылары бар. Ескіліктен келе жатқан көне формацияның әлі үзіліп бітпеген жүйесіндегі кейбір келеңсіз көріністер осындай тақырыптарды қаузамай жазып, ел арасында насихаттауды қажет ететін. Міне, сондықтан да бұл журнал әйел теңдігіне айрықша назар аударып отыр. 1955 жылдың қаңтар айынан бастап осы күнге дейін үзбей жарияланып келе жатқан журнал «Қазақстан әйелдері» атауын алды. 1980 жылдардың соңына қарай журнал таралымы 430 мыңға жетті. Қазіргі өлшеммен алып қарағанда көз алдыңызға елестете алмайтын таралым. Міне, осындай журналда жұмыс істеу, жұмыс істеп қана қоймай, бас редакторы қызметін атқару зор жауапкершілік емес пе?.. Орынша апайдың жеңгесі Атина Жакетова сан тақырыпты қаузамай жазған қазақ әйелдерінің сүйікті басылымына айналған сүйекті журналды 1951 жылдан 1980 жылға дейін басқарған.

Ел сөзін сөйлеп, ел әйелдеріне ақыл-кеңесін айтып отырған қомақты журналдың келісті редакторы тегін адам бола ма, тәйірі. Сонау Орал өңірінің қияндағы бір түкпірінен қатал тағдыр талаған 12 жасар қаршадай қыз Атина жеңгесінің қамқор құшағына күмп ете түсті. Тағдырдың тондырғаны, зұлмат

заманның зарықтырғаны естен шықты деп айта аларсың ба?.. Ештеңеден тарлық көрмей, ешкімнен қорлық көрмей, гүл-гүл жайнап өсіп келе жатса да, ананың асыл бейнесі, сіңлісінің сүйкімді жүзі, әкенің жарқылдаған жанары жүрегінің бір түкпірінде мәңгілікке сақталып қалған. Оңаша бір сәттерде көкірегіндегі мұңын да, мәңгілік жырын да, маңайындағылардан жасырған сырын да ет жүрегі езіле, ағыл-тегіл егіле шертер еді сыбызғыдай сызылтып. Жан баласына тіс жарып айтпайтын жан сырын солардың рух бейнесіне, көкірегінде өзімен мәңгілікке бірге жүрген тірі бейнелеріне ақтарып салар еді. Кішкене қысылған сәтінде, тарығып торыққан кезінде ақыл сұрар еді. Сырын да, мұңын да соларға айтатын. Одан басқа кім бар мынау дүниеде?! Қайнаған қаланың қаптаған адамдарының ортасында жүріп, кісі кейіптеніп жалғыздық жанын жегенде барар жер, басар тау таппай қалатын. Әкенің аймалап өбіп, алақанымен сипағанын аңсай ма, әлде ананың ақ махаббатына бөленгісі келе ме, кім білсін?.. Тағдыр ерте қызғалдақ ғұмырын үзген сіңлісімен тағы бір мәрте тым болмаса қуыршақ ойнап көрер ме еді. Бір өкініш, бір үміттен тұратын тіршіліктің толқыны қақпақылдап алға қанша сүйрегенімен, өткен күннің елесі еміренетін де тұратын. Өйткені, онда мәңгілік ұмытпас, ұмыта алмас, жанына соншалықты жақын адамдар бар. Нағыз адамдар.

Нағашысының отбасы аса бай тұрмыс құрған жоқ. Қарапайым ғана тіршілік кешті. Бірақ, ең басты байлық – татулық еді. Қашан да болсын олардың шаңырағында ынтымақ шымқай шымылдығымен орап тұрар еді. Бір-біріне деген ізетті көңіл, ізгілікті пейіл үзіліп көрген емес. Шаңырақтың бақыты да сол татулық болатын. Татулық түгіндерін түзу ұшырды. Бақыт іздеп, сол бақытты байлықтан іздеп ешқайсысы жұлқынған емес. Барға қанағат десіп өмірдің өзі пешенелеріне жазған жолды місе тұтты. Кішкентай қыз нағашысының шаңырағындағы өміршең өнегені өзінің көкірегіне көшіре берді. Өзін жақсы көретін, қашан да болсын мөп-мөлдір махаббатымен аялай аймалап, еш жанға теңгермейтін жаз гүліндей жайнаған жеңгесінің бойындағы пайымды парасатты, ажарлы адамгершілікті, қылаудай кіршік жұқпаған кісілікті өз бойына дарытуға тырысты. Өмір дейтін ұлы жолда осының барлығы да қажет. Адам болып өтуің үшін, адал тіршілік кешуің үшін.

Алматыға 1948 жылы келген соң астаналық мектептің бірінің табалдырығын аттаған. Бұл дүниеде уақыттан жүйрік ештеңе жоқ шығар, көзді ашып-жұмғанша, 1954 жылдың көгілдір көктемі де жетті. Уа шіркін, көкіректе арман көп. Кеудедегі жұмырдықтай жүрек елегізіп бас білмеген тұлпардай әлдеқайда алып ұшады. Тіпті бар ғой, байыз таптыратын емес. Өйткені, алда ұзақ та әсем, әдемі де ғажайып өмір жолы сайрап жатыр. Әр жастың жастық шақты мәңгілік өтпестей, дәл солай шуақты да сұлу, салтанатты қалпында тұра беретін тәрізді көретіні бар емес пе. Енді бір сәт көкіректің терең бір түкпіріндегі болашақ деп аталатын үміт оты лаулайды. Ертеңгі күн беймәлім. Беймәлім болғанымен, қызық. Сол қызыққа көңілің бір тоймастай. №12 астаналық қазақ орта мектебін өте жақсы аяқтады. Әсіресе гуманитарлық пәндер бір табан жақынырақ еді. Шамасы журналист жеңгенің ықпалы мен әсері шығар. Мамандық таңдау кезінде де аса бір ойланып-толғанған жоқ.

С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің филология факультетін таңдаған.

Ал, Рүстем Шериязданов болса бұрынғы Көкшетау облысының қиян шеттегі Рузаев ауданының ақ қайындар көмкерген қасиетті бір топырағы, шок жұлдыздай Сарыбұлақ ауылында жарық дүние есігін ашып, бір кезде даңқы жер жарып тұрған Алаштың талай жақсысы мен жайсаңы білім алған Шұқыркөл орта мектебін 1953 жылы тәмамдады. Аттестатында жалғыз ғана жақсы деген баға бар. Логикалық ойлау қабілеті жақсы жетілген бозбаланың ыңғайы нақты ғылымдар еді. Осы бір әуестігін ол ғұмыр бойы сақтап қалды. Сөз арасында білім шуағы шалқыған шалғайдағы шағын ауылдың білім ошағынан үлкен өмірге жолдама алып, канаттанып ұшқан шәкірттерінің арасында Кеңес Одағының астанасы Москва қаласының атағы жер жарған жоғары оқу орындарына, Темирязов атындағы академияға түскендер аз емес еді. Осы жалғыз ғана мысал мектептегі білім деңгейін толайым көрсетуге әбден жарайды емес пе? Москваға аттанып бара жатқан жастар жасөспірім Рүстемнің қарым-қабілетіне қарап, өздерімен бірге білімнің биік асуына аттануға шақырды. Болашақта одан білікті инженер шығады деп сенді. Рүстем Шериязданұлы да осы бір сенімге шын ниетімен қуанған. Өз таңдауы болат және болатты қорыту институты болды. Сол кезде жұмыс істеп жатқан Алматы қаласындағы қабылдау комиссиясына құжаттарын пошта арқылы салып жіберді. Уақыты жеткенде, пікірлесуге аттанды. Ол уақытта Алматыға пойыз ту сонау Новосібір қаласы арқылы өте ұзақ жүретін. Мәскеулік жоғары оқу орнының қабылдау комиссиясы қияндағы Көкшетаудан көкөрім жас жеткенше өз жұмысын аяқтап тастаған. Бұл жай болашаққа көз тігіп, балауса көкірегінде тамаша арман жоспарын құрған бозбаланы абыржытып та тастады. Дәл осы уақытта Алматыдағы жоғары оқу орындарының барлық қабылдау комиссиялары өз жұмыстарын қорытындылап жатқан. Әйтсе де Алматыда оқитын жерлес студенттер әлі де үмітін үзбей, көңілін демдеді. Олар Кеңес Одағының Батыры, Абай атындағы қазақ педагогикалық институтының ректоры, атағы жер жарып тұрған Мәлік Ғабдуллинге жолығу керек деген ұсыныс жасады. Әлі бауыр басып үлгермеген жат қалада басы қатқан Рүстем Шериязданұлы араға екі күн салып тура Мәлік Ғабдуллиннің қабылдауында болды. Батыр ағасының қаншалықты қарапайым екендігі тәмам жұртқа аян. Ол да мен батыр екенмін, институттың ректоры екенмін деп көкірегін керген емес. Міне, сондықтан да көкшетаулық жас жігіт ректордың алдына еш қиындықсыз жетті. Ғұлама ғалым Мәлік Ғабдуллин жас жерлесін жылы жүзбен қарсы алып, бірден көмек көрсетуге ұмтылды. Оған институттың физика-математика факультетінде бірінші семестрде білім алып, емтихан тапсыруды ұсынды. Егер жақсы оқып, емтиханнан сүрінбесе, осы институттың студенті атанатындығына уәде берді. Енді Рүстем Шериязданұлы қалың ойға кетті. Білім алудың керек екендігі рас, бірақ, педагогикалық білім емес еді қалағаны. Екінші бір жағынан елдегі әкенің денсаулығына да алаңдайды. Қайтпек керек, қалай істеген жөн?! Ақылы кенен әке үйге оралған ұлына тіс жарып көп сұрақтар қойған жоқ. Айтпақшы, бұл отбасында сабырлы, салмақты ғана сөз айтылатын. Бір ғажабы

осы мінез әкеден балаға, атадан немереге сойып қаптағандай айна-қатесіз жұғып отыратын. Рүстем Шериязданұлының кескін-келбеті анасына тартқанымен, бар мінезі, болмысы құтты әкесінікі. Әке шіркіннің, жүрегі бәрін айтқызбай-ақ сезіп тұрады емес пе. Ұлының үлкен қаладан оралғанын өзінің денсаулығына аландағаны деп ұқты. Сырқаттың бар екені рас, оған еті де өліп кеткен. Созылмалы бруцеллез ауруынан шеккен азабы да аз емес. Әйтсе де ешкімге мұңын шағып көрмепті. Майданға да денсаулығының нашарлығынан алынбаған. Нағыз майдан ел шетінде еді. Нақтырақ айтқанда, ел ішінде. Оқ атылмады, снаряд жарылмады демесең, мылтықсыз майдан қиян шеттегі Сарыбұлақ ауылының мал қоралары мен егістік алқабында, шабындықта жүріп жатқан. Жанымды жегідей жеген сырқатым бар деп карап отыра алмады. Таңның атысы, күннің батысы маңдайынан терін сорғалатып жүріп ғұмыры таусылып бітпейтін кара жұмысқа жегілді. Ал, жұмыс дегеніңіз сол жылдары шаш-етектен тұғын. Күні кешегідей өріп жүрген техника жоқ, шаруашылықтың бар жұмысы қолмен атқарылатын. Апырып-жапырып істеп тастайтын аптал азаматтар майдан даласында. Шағын ауылдың үлкен шаруасы жетім бала мен жесір әйелге карап қалған.

Рүстем Шериязданұлы отбасының кенжесі. Ата-анасының сүйкімді, сүйікті ұлы. Он екіде бір гүлі ашылмай жатып, тым ерте өмірден озған ағалары мен апаларының артында қалған тұяғы. Әйтсе де кенже екенмін деп, әке мен ананың көз қуанышы екенмін деп еркелеген жоқ.

Ата-анасын қартайған шағында, әрі ауру-сырқаулы кезінде Сарыбұлақтың қотанында тастап кетуге жүрек шіркін шыдамайды-ау. Келер жылы да оқуға баруға болады емес пе, оған шейін отбасына қолғабысын тигізіп, жұмыс істеу керек. Ұлының ойлануына біраз уақыт бергеннен кейін ақылман әке өзіне бір күні шақырып алды да, былай деді:

–Ұлым, менің қасымда отыра берген жарамайды. Мені ешкім, ешқайда алып кетпес, сен енді өзінді ойла. Осы жылы жұмыс істесең істерсің, содан соң білім алу керек.

Әкенің айтқаны заң. Ұлы енді жұмыс істеуге бел буды. Арада көп уақыт өтпей-ақ, Рузаев аудандық комсомол комитетінің ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі қызметіне қабылданды. 1953 жылдың жазы болатын. Байтақ ел адам айтқысыз ұлы оқиғаның қарсаңында еді. Тың және тыңайған жерлерді игеру науқанына байланысты кеңес одағының түкпір-түкпірінен мындаған адамдар Қазақстанға ағылып келе бастады. Солтүстік Қазақстанға тың игеру кезінде небары екі жылдың ішінде 650 мың тың игерушілер келген екен. Олардың арасында 130 мыңнан астам механизаторлар мен 15 мыңға жуық ауыл шаруашылығы мамандары бар. Тұс-тұстан ағылып келген тыңгерлер 1954 жылдың көктемінде тусырап жатқан тыңға түрен салды. Мамыражай кейіпте жатқан тың дала еңбек әуеніне бөленді. Қазақстанда сол жылдары 6,5 миллион гектар тың және тыңайған жерлер жыртылды. Бұл адам айтқысыз оқиға болатын. Кейін тың мәселесіне әркім әртүрлі көзқарас айтып жүр. Рас, табиғатқа зардабы, экологияға әсері болған-ақ шығар, бірақ, құлазыған қу

далаға еңбек туын тігіп, елдің әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсартуға ғаламат әсері болғандығын ешкім де жоққа шығара алмайды.

Шет-шегі жоқ даладағы дүбір адамдардың көкірегінде де тынымсыз жай туғызды. Дәл осы уақытта өз ісін жетік білетін ақылды, жұмысты жақсы көретін адамдар қажет еді. Рүстем Шериязданұлы аз ғана уақыттың ішінде өз бойындағы тамаша қасиеттерді көрсете білді. Өз қатары былай тұрсын, аға буын әріптестер де әр сөзін екшеп, ақылмен, санамен салмақтап айтатын, өз жасынан егде көрінетін Рекеңнің айтқан пікіріне құлақ асатын. Еңбек жолын жаңа ғана бастаған жас өрен әрқашан алға ұмтылуды, қиындыққа талмауды, қажымауды мұрат тұтты. Алдына қойған асқаралы мақсаты да сол еді. Бір істі бастап, жеріне жеткізе аяқтамай, орта жолдан тастап кетуге жаны қарсы болатын. Мұндайға ешқашан жол беріп көрген емес. Сол жолда өзіне де, өзгеге де тыныштық жоқ. Міне, осы уақытта ғой ел ішінде «әр жұмысты Шерияздановша атқару керек» дейтін ұғымның пайда болатындығы.

Тындырымды болғандықтан кілең бір қиын шаруаларға бағытталды. Қай заманда болмасын басшы атауы қолынан іс келетін, берілген тапсырманы тап-тұйнақтай атқаратын қызметкерге сенеді емес пе. Ал, шаруа дегеніңіз шет-шегі жоқ теңіз. Жаңа келіп жатқан тыңгерлерді қарсы алып, орналастыру керек. Олардың баспанасы, ас-суы, әлеуметтік-тұрмыстық жағдайы, жұмысқа орналасуы дейсіз бе, қым-қуыт іс бозала таңнан түн ортасы ауғанша бір тынбайтын. Міне, осы жерде уақытпен санаспай жұмыс істеп жүріп еңбек адамдарымен тіл табысуды, қарым-қатынас жасауды үйренді. Талаптанса тау қопаратын алып күшті жасампаз жақсы істерге жұмылдырудың өзі бір өнер. Тың және тыңайған жерді игеру көріністері қазір көп адамның жадынан өшіп кеткен. Жас толқын осы бір ерлікке толы еңбек дастанын мүлде білмейді деуге де болады. Оқырман қауымның бойындағы ескі елесті тірілту үшін мынадай бір дерек келтіре кетелік. Рузаев ауданының құрамына кейін ұйымдастырылған Чистополь және Куйбышев аудандарының аумағы кіретін. 1954 жылы Рузаев ауданында 36 колхоз бен 4 совхоз болды. Күш-қуаттың кемдігінен егістік жердің 30 пайызы ғана игерілді. Түрен түспей тусырап жатқан жер «мемлекеттік қордың» меншігінде. Міне, осы жерде айтақырда 15 жаңа совхоз ұйымдастыру туралы шешім қабылданды. Жапан далаға алғашқы қазық қағылып, шатырлар тігілді. Рузаев ауданына да кең-байтақ Кеңес Одағының шартарабынан тыңгерлер ағыла бастады. Олардың ұлты да, кәсібі де әралуан болатын. Алғашқы тыңгерлердің қатарынан Г.И. Перевиспа, Г.Н.Писклич, В.С.Данилов, А.К.Данилова, В.Б.Черкалов, Т.Н.Федотова, Н.К.Солоницкая, А.Ф.Несгодинской, В.П.Молодцов, В.П.Татарченколар бар. Ал, комсомолдық жолдамамен В.И.Бокало, В.А.Костомаров, Н.И.Шаталов, С.Н.Оганесян тәрізді азаматтар келді. 1954 жылы ауданда 12 совхоз құрылып, 4400 гектар жер игерілді.

Үш астық қоймасы салынып, жүзден астам шынжыр табан тракторлар мен 200 комбайн жеткізілді. Агротехникалық шараларды жүзеге асыру үшін мыңнан астам ауыл шаруашылығы құрал-жабдықтары алынды. Аудандағы жолдармен 41 автомашина жүре бастады. Дереккөздеріне қарағанда, екі жылда

ауданға он мыңнан астам тың игерушілер келген екен. Көп күттірмей тыңның алтын астығы да Отанның құт қамбасына құйылды. Барлық көлемі 26 миллион пұт. Осыншама мол астықтың алынуы жергілікті халық пен тыңгерлер арасында зор қуаныш туғызды. Үміт оты лаулап жана бастады. 1956 жылы бұрын-соңды болып көрмеген астық жиналды. Шын мәнінде бұл ерен еңбектің лайықты өтеуі еді. Жер жарықтық қанша жомарт болғанымен, диқанның маңдай терімен ғана өседі емес пе? Толайым табыс биік деңгейде лайықты аталып өтіп, ауыл шаруашылығының көптеген еңбеккерлері өздерінің ерен еңбектеріне орай өр кеуделеріне жарқыратып орден-медаль тақты. Ал, бес адам ең жоғары, құрметті атақ – Социалистік Еңбек Ері атанды.

Бір жыл қас-қағым сәтте зу етіп өте шықты. Әрине, жай өткен жоқ, алға ұмтылған бозбаланы төске салғандай шыңдады. Аз да болса, өмір тәжірибесі толысты, оны мен солын таныды. Қуаныштысы осы. Қайғылы оқиға да орын алды. 1953 жылы Рүстем Шериязданұлы өмірдегі ең қымбат адамын жоғалтты. Әйтсе де, әке ақылы, оның тағылымы мен өнегесі жадында мәңгі өшпестей болып жатталып қалды. Қайран да қайран әке сабырлы да ақылды, орнықты да әр ісі оралымды ұлының жоғары оқу орнын бітіріп, елінің білімді де білікті азаматы болсыншы деп армандайтын еді. Өз сөзіне болаттай берік Рүстем Шериязданұлы әкеге берген уәдесін қалайда орындайтындығына іштей нық сенімді еді.

Отыз омыртқасын, қырық қабырғасын қаусатып кеткен қайғының кара бұлты сәл сейілген кезде 1954 жылы арман қала – Алматыға аттанды. Енді ол қайткен күнде де жоғары білім алып, экономист мамандығын игермек. Қасиетті топырақтан өзінің тілекшісі, ниеттесі, әкесі мен анасының көзін көрген кара ормандай елден аттанып бара жатып, жан жүрегіне бір сәт маза бермеген ойының оңынан оңғарыларына іштей сенімді еді. Бұл жолы құжаттарын С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің экономика факультетіне тапсырды. Пікірлесу кезінде еш қиналған жоқ. Ал, сол кездегі еліміздегі ең атақты да абыройлы жоғары оқу орнының қабылдау емтиханында қамшы салдырмады. Бойындағы берік білім, байыпты логикалық ойлау жүйесі арманының аспанына ұмтылған қиялшыл жасты қос қанатынан періштедей демеп, жебеді десек те болар. Қабылдау емтиханын тапсырып болғанша қия басқан жоқ. Жастық шақтың жалаулы тұсы, қызылды-жасылды, таусылып бітпес қызығы тұп-тура тұңғыық иірімдей ұйытқытып өзіне тартқанымен, бар ынта-ықыласы бас көтертпес білімге ауды. Қапысыз дайындалды. Ұйқысыз күндер мен түндердің нәтижесі текке кеткен жоқ. Тілегі зор абитуриенттер арасында өзгеден шоқтығы биік болды. Қабылдау емтиханын тапсырып болған соң ғана Алатаудың асқарына көз тіккен. Міне, сол сәтте ғана жас жүрегінде жүрген асыл арманның дәл осы маңғаз да асқақ, өр мінезді Алатаудай биік екендігін іштей түйсінген. Құзар шыңның қиясына шығу үшін, өріне табан тіреу үшін демеу болары тек қана білім. Одан басқа сенім артатын не бар. Сондықтан, жас ғұмырының әр сағатын, сағатын ғана емес әр минутын білім алуға жұмсау керек деп түйсінген.

Ал, Алатау шынымен-ақ көз тартады екен. Өзінің туған жері Сарыбұлақ та көріксіз жер емес. Ақ қайыңды, ажарлы өлке. Үйір-үйір болып дархан дала төсіне шоқтана біткен орман алқаптарының бауыры нешеме шөпке мелтектей толып, жаз бойы жайнап тұратын. Жасыл желегін Сарыарқаның самал желі аймалаған ақ қайыңдар жас жігіттің көкірегіндегі арман тәрізді әп-әдем ітұғын. Бұрын бір сәт елден шығып көрмеген бозбаланың көкірегін сағыныштың сыбызғысы боздатсын-ай келіп. Жаңа ғана жарқырап тұрған жанарына болар-болмас кіреуке ілінгендей. Ат жалын тартып мінген әр азаматтың бір бүйірінде жүретін туған жердің кескін-келбеті ошақтан жаңа алынған таба нандай ыстық-ау. Туған жерін сағынған ынтызар, ыстық көңілмен! Сарыбұлақтың сайында сары сағыммен оралған туған жерінің перзенттері дәл осы сәтте не істеп жүр екен. Көгілжім нұрға бөленген, көңілі көктем, жаны жаз ауылдастарының ахуалы қалай болып жатыр екен? Құсқа біткен қос қанат бұған бітсе, зеңгір көк аспанды қиялай ұшып, қазір-ақ жай оғындай жарқ етіп жетіп бармас па еді.

Сол сәтте тасқұдықтың суын ішіп, таңдайын жібітсе, шіркін-ай арман болар ма?! Ал, Алатау өндірі жастың өзегіндегі өз елін сағынған өксікті мұңды сезінер емес. Сол баяғы маңғаз да тәкаппар қалпында. Мықты екенінді көрейін, жотама шық, талапты ер болсаң, төбеммен көтеремін дейтіндей. Өйткені, арман Алатау, асқақ Алатау бедерлі биігіне табанының бүрі барлар ғана шыға алатынына сенімді. Арманы Алатаудай биік жаста сол биікке жету үшін қарымы қаптал, қабілеті ересен болуы керек. Жалғыз қарым мен қабілет қияға беттеткенімен, биігіне жеткізе қояр ма?! Тұла бойына тегеуірін бітірер жалғыз жетістік білім ғой. Бағзы заманда өздері сауатсыз болғанымен, білімді аңсаған бабалары бұл жолдың тау басынан құдық қазғандай қияпатты шаруа екендігін астарлап неге айтты екен. Бәлкім осы жолдағы жастың намысын жарып, қажырын қамшылаған шығар. Көркем табиғаттың қойнауында «Медеу» мұз айдыны бар екен. Дәл сол кезде атағы жер жарып тұрған айдын. Кеңес Одағы былай тұрсын, әлемге әйгілі.

1954 жылы екеуі де С.М.Киров атындағы университеттің студенті атанды. Көп ұзамай жолықты да. Тағдыр жолдықтырды. Бұған дейін Орынша апайды омырауын жасқа толтырып, көкірегін қасіретке мелтектетіп, өмірін өксітіп келе жатқан тірі пендені аяуды білмейтін тасмандай тағдыр бұл жолы бар мейірін төккен. Мүмкін өткендегі аяусыз сынақтың, жазықсыз жазалаудың өтемі. Мұның да мынау жарық дүниеде арқа-жарқа болып қуануға, бақытты болуға әбден хақысы бар ғой. Бірақ, сол жолға бастар соқпақ теп-тегіс болмады. Жабырқатты, жылатты. Енді міне, қуаныштың құшағына бөлеп әлдилемек. Ол үшін бір университетте білім алып жүрген екі жастың табысулары керек. Бұл 1956 жыл еді. Университет студенттері қысқы сессияға естері кетіп дайындалып жатқан. Семестрдің басында жайма-шуақ. Оқуға озаты да, дарын-қабілеті толайым мықтылар да топ жарып алға шықпай, қалың көпшіліктің ішінде көптің бірі болып жүре беретіндер де қамшы баса қоймайды. Ал, сынақ кезінде жан алып, жан беріскен білім майданы басталды дей беріңіз. Бірде тарихи материализм пәні бойынша консультация алуға бір аудиторияға енген. Филология факультетінің екінші курсына оқитын Орынша Сейітқызы

колындағы әдемі сөмкесін бұлғай адымдап университетке бет алған. Әлі уақыт жеткілікті. Асықпаса да үлгереді. Сымбаты келіскен сұлу қызға көз салған бозбалалар қаншама. Бойжеткен шынында да әдемі еді. Аудиторияға кіргеннен кейін алдыңғы партада отырған бұйра шашты бозбалаға көзі түскен. Пәлендей назар аудармай, соңғы парталардың біріне жайғасты. Содан соң көзінің астымен әлгі жігітке тағы бір қарап қойды. Сол сәтте жас жүрек жайлап қана бұл ете түскен. Осы көзқарас екі күнге созылды. Бас алмай оқып жатқан жас жігіт бұлған көңіл аудармайтын шығар деп түйсінген. Осы бір салмақты, білімге құштар жас азамат көңілін өзіне аударғанын ет жүрегімен сезінген. Шамасы қаншалықты қауырт білім алудың соңында болса да, ол да мұны байқаған тәрізді. Арада екі күн өткен соң Орынша Сейітқызы дос қыздарымен бірге әлденені әңгіме етіп тұрған. Өзінің көзі түскен бойшаң, мінезі салмақты көзтаныс жас жігіт нық адымдап жақындап келе жатыр екен. Таяп келген соң күлімсіреп:

–Қыздар, неге көңілсіз тұрсыздар, шамасы шаршаған сыңайлысыздар ғой?!– деп тіл қатты.

Дәл қазір есінде жоқ. Әйтеуір, жөнімен жауап бергендері есінде. Іле-шала таза күмістей сыңғырлап төңіректі шуаққа бөлеген. Кейін ол өзінің есімі Рүстем екенін айтып, қыздармен танысты. Таусылып бітпестей көрінген, ащы ішектей созылған консультация да аяқталды. Орынша Сейітқызы көшеге шыға бергенде қасынан осы жігіт табылған кезде таңырқаған жоқ. Құтты дәл солай болуға тиістідей көрінген. Екеуі жайлап басып аллеяны жағалап келеді. Мамыражай мамыр айы майтоңғысыз шуағын төгіп тұр. Енді ғана бұр жара бастаған ағаш жапырақтары сыбдырлап, сызылтып сыр шертетін тәрізді. Жастықтың, жас көңілдің жыры. Өзгеше күйге бөлейтін, көкірегіне қуаныш толқынын толтыратын табиғат жыры. Бұлардың табысуы да табиғаттың түлеуімен, көрікті де көркем маусымның басталуымен тап келгенін қарасаңызшы. Жан-жақтарындағы өздеріндей өрен жастар да әлденеге шаттанып, масайрап келеді. Алматыда әлі жаздың ыстық аптабы бастала қоймаған. Жарқырай жасанған көгілдір көктемнің ыстық лебі бұлардың да жас жүректеріне махаббат дәнін септі. Сол күннен кейін қайтып жұптары жазылған жоқ.

Қиян шеттегі аруақты Көкшетаудың ардагер ұлы көңілін өзіне біржола аударған. Тілдесе келе тұла бойындағы тамаша қасиеттердің тұғырлы толқынын көрді. Әсіресе, ұстамдылығы, ішкі жан дүниесінің мықтылығы, жүрегінің нәзіктігі мен жомарттығы, ізгілігі мен ізеті, парасаты мен пайымы, әрнені тереңнен ойлап, дұрыс бағалап, бағамдай білуі ұнаған. Оның үстіне айналасындағы дос-жарандары мен курстастары да болашақтан зор дәмесі бар Көкшетау перзентін құрмет тұтады екен. Аз уақыттың ішінде Орынша Сейітқызы Рүстем Шериязданұлының қоршаған ортасымен танысып үлгерген. Университет қабырғасында білім алып жатқан студенттер ішіндегі шахмат ойнауды ұнататын жастар үймелеп қасынан шықпайды екен. Ара-тұра өзара сайысып та тұрады. Шахмат ежелден жылдам әрі дұрыс ойлау білуді қажет ететін қиын өнер. Міне, осындай өзара сайыс кезінде көңілі құлай сүйген жас сирек жеңіледі екен. Мұны да ішіне бір түйіп қойды.

Ал, Рүстемнің жан дүниесі алай-дүлей. Тіпті, ұйқы мен күлкіден біржола ажырады десе де болар. Осы сұп-сүйкімді қыз қай қасиетімен жан жүрегін жаулап алды екен. Түн баласы қиял құшағына бөленетін. Сондай бір беймаза сәттерде көз алдына орта бойлы, сұлу, сымбатты, ажарлы қыздың түр-әлпеті оралар еді. Әлгі кейбіреулердің бір көргеннен ғашық болу дейтін сәті осы ма екен. Рүстем Шериязданұлы әрнені әріден ойлайтын сабырлы қалпымен салмақтағанда бойжеткеннің бойынан сұлулық пен сымбатты ғана емес, ажарлы ақыл мен пайымды парасатты да тапқан. Бірақ, көңіліндегі беймаза сәттің себебін қанша ойланып, толғанса да таба алмады. Талай қиын түйіндердің шешімін табан аузында тап басып айтатын сұңғылалық бұл жолы етек-жеңін ұстатпай кеткендей. Осыдан бастап бұрынғы бір арнадан аспайтын қалыпты тіршілік өзгеше өріс тапқан. Бұрынғы мақсат белгілі, қолмен қойғандай айқын еді. Өзі аңсап түскен университетті абыроймен аяқтап, жұмысқа орналасуы керек. Содан соң алыстағы елде жалғыздікті болып қалған анасын қамқорлығына алу парыз. Сарыбұлақта сарғайып, сағынып тосып отырған жоқ па?.. Абзал ананың бар тілегі, жаратқан иеден сұраған жалғыз қалауы ұлының жоғары оқу орнын абыроймен аяқтап, ел ісіне араласуы. Ал, бұл жолғы кездесу тура жолдан тайдырып жібермегенімен, қиял деп аталатын ғажайып әлемнің бір түкпіріне қос қолынан жетектеп алып бара жатқандай. Сөйтсе, бұл махаббат екен ғой. Бірақ, өз қиялында жүретін тылсым сәт дәл осылай төбеден түскендей пайда бола кетер деп еш ойламапты.

Бұлардың достығы күннен-күнге қатайып, жылдан-жылға жетіліп, табаны күректей үш жылға созылды. Өмірлік қалауы, болашақ жары құрбыларынан ерекшеленіп тұрады. Жанар таудай жарқ етіп атылатын тәрізді. Құтты оқ-дәрі толтырып қойған құты іспеттес. Тағдырдың осы бір жазуын қараңызшы, біреуі жер қозғалса қозғалмастай нық әрі орнықты, ал, екіншісінің балауса көкірегінде арманның алаулы жалыны шарпып, жанып кеткелі тұр.

Сабақтан соң жасыл қаланы армансыз аралаушы еді. Қалада өскен Орынша Сейітқызы Алматының көрікті жерлерін, мәдени орындарын, тарихи тұстарын бес саусағындай білетін. Рүстем Шериязданұлының алдында өмірінің жарқын беттері ашылды. Шіркін-ай десеңізші, Алматының жазы қандай жұмсақ, жайға жайлы, құлаққа ұрған танадай тып-тыныш. Төңіректен алманың иісі сезіледі. Әлде ғашық жүректер өздерінің жүрек тілінен өрілген сыбызғы сырдан басқа дауысты естімей ме екен.

Көкшетаудың ұланы студенттердің жатақханасында тұратын. Ал, Орынша Сейітқызы болса нағашысының үйінде. Бірде Алматы қаласына қонаққа келген әжесі немересіне қарап:

–Осы сені күнде кешке үйге шығарып салатын әне бір жас жігіт кім өзі? Мен сен үшін қорқайын дедім. Бір күні үйге шақыршы, жақырынақ танысып көрейік,—деді.

Бұл 1957 жыл болатын. Әжесінің айтқанын бұлжытпай орындайтын Орынша Сейітқызы шынымен қатты қобалжыды. Қалай болады екен, өз көңілі қалап, жүрегі жығылып тұрғанымен, сүйкімдісі, сүйіктісі әжесі мен ет жақын туыстарының сынағынан сүрінбей өте ала ма, жоқ па?.. Алабұртқан көңіл алып

ұшып әже тапсырмасын жеткізген. Ол болса, мұның жанына жай таптырмаған жаңалықты біртүрлі сабырлы қабылдады. Өмірде бір-ақ рет болар сәттің өзі бүйірін бүлк еткізбегеніне қарағанда, тіршілікте қандай да бір оқиғаны салқынқанды қабылдауға әбден дағдыланған-ау. Бәлкім жаратқан иенің бойына бітірген мінезі де сол шығар. Кім білсін, бойжеткеннің туыстарымен жүздесуге бара жатқандай іштей ширыға шымырқанып, қобалжыған да болар. Оңай емес қой. Бірақ, атойлаған сезімді жан адамға сездірген жоқ. Өзінің біртоға, сабырлы, салмақты кейіпінен өзгерген емес.

Сол бір сәт әлі күнге дейін көз алдында. Дастархан басындағы кездесу салтанатты әрі сәтті өтті. Әжесі де, нағашы ағасы мен жеңгесі де Рүстем Шериязданұлының бойындағы қарым-қабілетті, бітім-болмысты, азаматтық ажарды қапысыз таныды-ау деймін. Шындығын айтқанда, бұл қасиеттер ең алдымен бойжеткеннің жүрегін жаулаған. Болмыстың бар қырын бір-бірлеп ашқан сайын жан дүниесі жадырап сала беретін. Кез-келген тақырыпқа тілдесуге, өз ойы мен көзқарасын білдіруге, орнықты да орынды пікір айтуға қарымы қаптал жететін Рүстем Шериязданұлының шығар биігі әлі алда екеніне көңілі кәміл сенді. Түскі ас кезіндегі жылы шырайлы жүздесу әдемі өрілді. Зілсіз әзіл, ажарлы әңгіме өрілді. Бір сөзбен түйіндеп айтқанда, болашақ қайын жұртына сәлем бере келген Көкшенің көкөрім жасы барлығына бірдей ұнады. Атина жеңгесі бір сәт оңаша кезді тауып, құлағына былай деп сыбырлаған: «осы Рүстемге тұрмысқа шықсаң, бақытты боласың».

Көпті көрген, талай адамдармен тілдесіп, тәжірибе жинақтаған сұңғыла жеңгенің болашақты болжаған салмақты сөзі шын екендігіне өзінің де көзі жетіп тұрған. Кейін сүйкімді жас жаңа ортаға тастай батып, судай сіңген. Осы бір инабатты ортаның шаңырағында талай рет болды.

Студенттік шақ адам ғұмырындағы айтулы кезең екендігі шын. Орынша Сейітқызы қазір замананың заңғар перзенті, данышпан Мұхтар Әуезов оқыған мазмұнды да мағыналы лекцияларды есіне алады. Жампоз жазушы Абайтану курсынан лекция оқитын. Жалғыз Абай әлемі ғана емес, қазақ әдебиетінің, әлем әдебиетінің сан қырын шолушы еді. Жазушының лекциясына филология факультетінің студенттері ғана емес, өзге де факультеттің студенттері дүмеп келетін. Соның ішінде арқалы ақын Олжас Сүлейменов те бар.

Орынша Сейітқызының дипломдық жұмысына қазақтың көрнекті жазушысы, драматург, аудармашы, әдебиеттанушы, әдебиет сыншысы, білікті редактор, педагог, филология ғылымдарының докторы, профессор Зейнолла Қабдолов жетекшілік етті. 1957 жылы Зейнолла Қабдолов партиялық қызметте болды. Нақтылап айтқанда, Қазақстан Коммунистік партиясы Орталық Комитетінің мәдениет секторының меңгерушісі болды. Орынша Сейітқызы Қазақстан Компартиясы Орталық комитетінің алты қабатты ғимаратына жүрегі алып ұшып ұстазынан дипломдық жұмысына байланысты ақыл-кеңес алу үшін барып тұратын. Әр кездесуі өз алдына өнеге мектебі.

1959 жылдың мамыр айында, соңғы курста үйлену тойларын өткізді. Әлеуеттік жүйені зерттеушілердің айтуына қарағанда, ең берік отбасы студенттердің отбасы болып есептеледі екен. Көңілдің адалдығы, жүректің

тазалығынан шығар. Сол тазалық пен адалдықтың арқасында алпыс жылға таяу уақыт бойы қол ұстасып тіршілік дәмін татты емес пе?..

Қысқа жіп күрмеуге келмейтін қиын кезеңде өткізілгенімен, студенттік үйлену тойының қызығы мен қуанышы жетіп артылатын. Той университеттің асханасында өткізілді. Қонақтардың басым көпшілігі студент достары. Соның ішінде Алматы ауыл шаруашылығы институтының бірінші курсына оқитын Шапай Әбутәліпов те бар. Әрине, той болған соң ел ақсақалдары да төбе көрсетуі заңдылық қой. Қияндағы Көкшетаудан Рүстем Шериязданұлының ағалары да ақ тілектерін арқалап артынып-тартынып жеткен.

Қалыңдық болса көз қарықтыратын әдемі, аппақ көйлек киген. Бақыттан басы айналып жүр. Жанында қыз көңілі құлай сүйген жары бар. Ендігі тағдыр бірге өтпек. Тіршіліктің барлық шаттығы мен қуанышын, ауыртпалығын да бірге көтеріп алмақ. Екеуі де қандай сынақ болмасын дайын.

Уақыт шіркін, алып-ұшқан тұлпар іспетті. Құйындай құлдыраңдап, таудың тұма бұлағындай жүгіре басып жылжығанда көңілдің көзі ілеспейтіндей. Сөйтіп, студенттік шақ, қызығы мен қуанышына көңілінді тойдырмайтын қымбат кезең артта қалды. Енді тіршілік қамын ойлаған жөн. Жас отбасының алдында жұмысқа орналасу мәселесі тұр еді. Орынша Сейітқызы болса аялы құшағына көмкерген Алматыны жанындай жақсы көретін. Әсем қаланың әр бұрышы жан жүрегіне соншалықты жақын. Бар ғұмырым осы Алматыда өтсе деп армандаушы еді. Қысы жылы, күзі көңіл арбайтын көрікті, ал, көктемі мен жазы жан шуағын мөлдіретіп төгетіндей жайдары. Ал, ертегі іспетті Алматы түнін айтсаңшы. Сұлулығы мен салтанатын, сыры мен жырын тізбектей теріп шығуға қызыл тілдің қуаты жетер ме.

Таудың өзі бір ғажайып емес пе?! Көркем табиғаттың аясында дос-жарандарымен талай рет болып, табандарын тигізген Алма Арасан, Талғар қойнауы, Медеу, Шымбұлақ, Табаған. Несін айтасыз, жұмыр жердің бетіндегі жұмақ сол емес пе. Көгілдір көктем мен жадыраған жазда ғана емес, қыста да. Қыс түсісімен ту сонау тау басынан шаңғымен сырғанар еді. Буылтық-буылтық тастардың жанын жанай өтіп, ор қояндай орғыған сәттер-ай десеңізші. Сол кезде зулап бара жатқан өздері емес, өмір екен ғой. Қайдан білсін?!.

Жеңгесі Атина жақсы жұмыс тауып қойған. Рүстем де далада қалмас, оны да жайлы жерге орналастыруға мүмкіндіктері бар. Жоғары оқу орнын аяқтаған соң Алматыдағы мемлекеттік жоспарлау мекемесіне жолдама берілген. Талай адамға арман болған, кез-келгеннің қолы жете бермейтін осындай жолдамадан бас тартты емес пе. Сонда бар ойлағаны Көкшетауда, Сарыбұлақта жатқан асыл анасының жайы.

Жан жары болса отбасының өмірін ойлап, қиял құшағына көмілетін. Өздерінің шаңырағы болады, мынау жарық дүниеге іңгәлап перзенттері келер. Жан жары аман болса болғаны. Бар ғұмырын солардың бақытына арнайтыны сөзсіз.

Қиял көктем осылай бүр жарғанымен, үйдегі ойды базардағы нарық бұза береді екен ғой. Орынша Сейітқызы болашақтың буылдыр сағымына беріліп, қиял әлеміндегі таңғажайып дүниелерге ұмтылғанымен сол қуанышын Рүстем

Шериязданұлы бөлісе қойған жоқ. Әдеттегідей асып-таспайтын, қалыптан аспайтын кейіппен болашақ жайлы болжамын ортаға салған. Алматыда қалай болған күнде де қала алмайды. Елде анасы тосып отыр. Мүмкін араға жыл салып анасы келісімін берсе, келіп те қалар. Дастархан басындағы тілекші жұртты ауыр үнсіздік басқан. Кейін нағашы ағасы мен жеңгесі Рүстемге Алматының болашақтың бастауы екендігін шыр-пырлары шығып түсіндіре бастаған. Қалай болған күнде де елдің астанасы емес пе?.. Лайықты жұмыс табылады. Уақыт өте келе, міндетті түрде баспаналы болады.

Ол болса, тілектес ағайынның әр сөзін мүлт жібермей, мұқият тыңдаған. Қамқорлық, жанашырлықтарына шын жүректен алғыс айтқан. Содан соң өзінің ұстанымын, көзқарасын жаймалап жеткізген.

Өзі үшін өмірде ең қымбат жанның бірі анасы осы күні ауылдың азабын тартып жүр. Одан басқа екі апасы бар. Олардың әрқайсысы өз тіршіліктерін күйттеуде. Анасы болса, ұлының шаңырағында тұруы керек. Осы сөзден қайтпаған. Сөйтіп, 1959 жылы Көкшетауға оралды. Ауылдағы анасын отбасына жеткізді. Қалған ғұмырында перзенттік парызын өтеуге асыққан. Жер бетіндегі барлық асылды анасына тарту етсе, артықтық етпес еді ғой.

Анасын ойлағанда көз алдына тіршіліктің талай қиындығын көрген, әйтсе тұла бойындағы өлшеусіз қажыр-қайратының арқасында иілсе де сынбаған қазақ әйелінің болмысы елестер еді. Бейнетті белшесінен кешіп жүрсе де, ұл-қызының болашағы мен бақытын ойлап еңбек етті.

Рүстем Шериязданұлы ана алдындағы перзенттік борышын ешқашан естен шығарған емес. Қолынан келгенінше қамқорлығын көрсетіп, енді қалған ғұмырын бақытты етуге тырысты. Ал, ана болса, осындай құрметке әбден лайықты еді. Рүстем Шериязданұлының әкесі бес ағайынды еді. Бесеуі де мінез-құлық жағынан бір-бірінен аумайтын. Олардың бәрі де адамның айтқанын мұқият тыңдап, сөзін бөлмейтұғын. Ел ішінде оларды осы сыралғы мінездері үшін төбелеріне көтере сыйлады.

Орынша апай бүгінде өткен өмірдің тәмсілдерін таразылайтын болса, жан жарының ең алдымен өз анасын өзегі өртене сыйлағандығын бітпес жыр қылып толғар еді. Әлемде анадан қымбат, анадан қастерлі кім бар екен, шіркін?! Әншейінде тіс жарып, көкірегіндегі көрікті ойды көп шығара бермейтін Рүстем Шериязданұлының жан жүрегінде өз анасына, барлық аналарға деген құрмет пен махаббат жатар еді. Ана сөзі, оның әрбір ишарасы мен ымы бала үшін бұлжымас заң болды. Орынша апайдың өзі де қайын енесімен бес жыл бірге тұрды. Осы бес жылдың ішінде жалғыз мәрте қабақ шыту болған жоқ. Нұрғиза апа келінін қызындай көрді. Өзінің өмірден түйген мол тәжірибесін ұлының жан жары – жалғыз келініне ұқтырғысы келіп, мипаздап отырып тіршіліктің ахуалын түсіндірді. Солтүстік қазақтарының әлмисақтан қалыптасқан өзіндік әдет-ғұрпын да. Әйтпесе көп көзі сыншы. Қателігін жаза баспай таниды, барыңды бағып тұрады. Орынша апай да әр ісі, үй ішіндегі таусылып бітпейтін шаруасын тап-тұйнақтай етіп атқара жүріп, абзал ананың қас-қабағына қарады. Титтей кірбің түсіргісі келмеді. Сол үшін де талпынды. Шарқағанын, шалдыққанын көрсеткісі келмеді. Шынын айтқанда, жастық шақта шаршап-

шалдыққан да жоқ. Оған күш-қуат қосып жатқан Рүстем Шериязданұлына деген мөлдір махаббаты мен шексіз сыйластығы еді.

Ал, діңкенді құртар шаруа шашетектен болатын. Әйел адамға үйдің кірбің тірлігі таусылған ба. Оның үстіне күн-түн демей бірінің етегін бірі басып келіп-кетіп жататын меймандар да бар. Ауылдан келген ағайынның бәрін құшақ жая адал дастарханын жайып, адал дәмін қойып қарсы алатын. Біреуіне қабағын шытып, теріс мінез көрсеткен жоқ. Өйткені, осының барлығы ата мен енесінің көзін көрген ет жақын туыстары мен ауылдас ағайын емес пе. Бірі әлдебір өтініш айтып келсе, енді бірі бауыр еті балаларын облыс орталығындағы білім ошақтарына орналастырмақ. Әуел баста біртүрлі қорқыныштылау болып көрінген отбасылық өмір осылайша өз ретімен жалғаса берді.

Осы арада сәл кейінірек шегінейік. 1959 жылдың жазы. Алматы қаласы. Мемлекеттік емтихандарды тапсыру алдындағы қарбалас. Тиянақты дайындықтың арқасында екеуі де сындарлы сынақтан сүрінбей өткен. Сүрінуіңіз былай тұрсын, топ жарып алдыңғы лектен табылған. Ол да абырой.

Енді міне, Көкшетауға жол түсер алдында әжептәуір уақыттары бар. Орынша апай сәл бостау болғанымен, Рүстем Шериязданұлы офицерлік атак алу үшін Азербайжанда өтетін әскери жиынға қатыспақ. Жоғары оқу орнын бітірген жастың әскери қызметтің алғашқы баспалдақтармен танысуы бұлжымас міндет болатын. Сөйтіп, ол сапарға аттанып кетті. Ал, Орынша апай болса Орал облысындағы туыстарының ыстық құшағына аңсай аттанды. Бәрін де көргісі, маңдайларынан өпкісі келеді. Бір бәйтеректің бұтақтары, бірін-бірі қалай аймалап жатса, бір әулеттен өсіп-өнген ұл-қыздар да бір-бірін көруге ынтық емес пе. Соның ішінде әсіресе, сағыныштың сары сағымның арасынан әженің аялы бейнесі, әдемі кескіні, мейірі түсіп, мерейленген сәті қылаң берер еді. Кіп-кішкентай, нәзік әже құшағы мынау байтақ ғаламда махаббат мейіріне шүпілдеп толып тұрған өзгеше ажарлы әлем. Өзіне салса одан жақсы жерді іздемес еді. Құлыным деп, күнім деп айналып-толғанатын, маңдайында бейнеттің ізі тәрізді болар-болмас, жіп-жінішке әжімдері бар әзіз әженің жүзі барша әлемдегі ғажайып сұлулықты жинағандай.

Мәңгілікке қол ұстасып, өмір сапарына аттанар алдында әжесімен тағы бір тілдескісі келген. Ризашылығын алу керек қой, оның үстіне жаңа ғана жас келін атанатын адамның үлкен өмір мектебінен өткен әже ақылын тағы бір құлағына құйып алғаны артықтық етпейді. Дәл әжесіндей тазалықты көксеген, дегдарлықты тамырына сіңірген отбасының құты бола алса жарады.

Шіліңгір шілденің аптап күні қара қарғаның миын қайнататындай тым ыстық. Міне, жеткізбестей болып көрінген Орал вокзалы. Теміржол вокзалынан автостанцияға жеткен ол өз ауданына баратын көлікке билет алды. Автобус терезесінен көз жанары жететін төңірекке мейірлене қарап қояды. Бәрі де таныс, әрі бейтаныс жерлер. Бал күлкілі балалығы қалған осы өңір неліктен көкірегін қоламтаның табындай қыздырады екен?.. Әр перзентке туған топырағы неге ыстық болады екен. Жоғары оқу орнын бітіргенімен, бұл сұрақтардың жауабын табу қиын, оның барлығы жаратылыстың жұмбағы. Автобус терезесінен аптыға жүгіріп бара жатқан жердің бірін танымаса, бірін

таниды. Міне, өскен үйге де келіп жетті. Қарсы алған алқалы топтың ішінде әжесі де тұр екен. Қолтоқпақтай ғана. Кіп-кішкентай. Бірақ, осы кіп-кішкентай тұлғасында ер азаматтардың өзінде табыла бермейтін ғажайып қуат бар. Ол балаға деген, немереге деген мөп-мөлдір махаббаттан шым-шымдап тарайтын күш. Көз жасы кіреукелеген жанарын жасқай салып, сарғайта сағындырған, ұзақ түндер мен күндер ойынан шықпаған, еске түскен сайын жан жүрегі бебеулейтін немересін қарсы алды. Құлағына әлдене деп тынымсыз сыбырлап жатыр. Сағындым дейме-ау, сені ойлап сарғайдым дейме-ау. Құлыншағым дейме-ау, өмірдің өрнегін жалғастырған қырмызы қызыл гүлім дейме-ау. Әйтеуір, ансай тосқан, жанарымен аялай күткен әженің мауқы басылып қоймады. Шамасы сағыныш дегеннің өзі шамаң жетпейтін алапат күш екен ғой. Сөйтіп, тұрып ана құшағында Орынша Сейітқызы да көз жасына ерік берген.

–Неге жылайсың құлыным, кіп-кішкентай қызым-ау менің,—деп еді өксіп тұрған әжесі,—мұндайда қайта қуану керек. Осы күнге әженің аман жеткеніне тәубе де. Бәрі де жақсы ғой жаным, енді жақсы болады.

Оралдағы ағайынның ортасынан ойып орын алған Орынша Сейітқызы туған топырақты табанымен басқан күндері асыл әжесінің қасынан сынықсүйем ажыраған жоқ. Ай нұрлы дидарын аймалап берді, тәп-тәтті иісі аңқыған көкірегіне басын қойып, жүрегінің дүрсілін тыңдады. Өзіне деген жүрек дүрсілі. Сырт-сырт етіп ғұмыр сағаттың деміндей үздігіп соғып тұр екен. Әже жүрегі Орынша деп соғады, Орынша деп тілек тілейді, Орыншам орнықса екен, өмірден өз орнын тапса екен деген ізгілік ізет лебізін білдіреді. Осының барлығы бір ғана өзіне арналып жатқандай. Жалпақ әлемдегі жанға жайлы жан нұры, жүрек самалы, мәңгілік махаббат лебі Оралдың өр тауларынан құйыла құйғытып, жадырай жайылып есіп тұрғандай. Өмір лебі ғой ол, қуаныштың лебі. Әжесіз өткен күндер, әжесінен жырақта жүрген кездер қанша көңілді, қызықты болғанымен, бақыттың болмысына әйтеуір бір нәрсе жетпей тұратындай болып көрінуші еді. Сол жетпегені, жетім жүректі жебеген, жетімектің жетілуін тілеген, немересін ойлап жүдеген әжесі екен ғой. Әже, сенің ғибратыңды, жақсылығың мен пайым-парасатыңды, мынау дүниеде ешкімге тең келмес адамгершілік ажарыңды немерең ешқашан ұмытпайды. Сенің бойыңдағы бар әдемі де ғажап қасиеттерді келер күннің көкжиегіне өзімен бірге ала жүріп жеткізеді. Өзіңнен тараған ұрпақтың бойына дарыту үшін.

Орынша Сейітқызының апасы кейін Көкшетау топырағында дәм тартып екі мәрте болды. Сүйікті немересінің түскен шаңырағын көрді. От-орманымен танысты.

–Өте балажан еді,—деп еске алады бүгінгі күні Орынша апай,—кішкентай сәби дегенде шығарға жаны басқа. Немерелері мен шөберелерінің басынан құс ұшырмайтын. Біздің Нұрланды кішкене пысыған соң қияндағы Оралға алып кетіп, бауырына басып еркелетті. Абзал тілекті асыл әже 86 жасқа келіп барып қайтпас сапарға аттанды.

Ғұмыр шежіресінің тағы бір өрнекті тұсына оралайық. 1959 жылдың тамыз айының басы. Әр тасы тұңғық сырға бөленген, ертегі сипатты асқар

Алатаудың баурайын бауыр басып қалғандықтан, қанша қимаса да ғұмыр соқпағы Көкшетауға түсіп тұр. Енді міне, жан жары Рүстемнің кіндік қаны тамған аруақты Көкшеге «иә, сәт!» деп жаратқаннан медет тілеп аттанудың қамында. Бұрын аруақ қонып, нар шөккен, сал-серілердің мекені болған, аспанында ән ұшып, өлкесінде өлең өрістеген Көкшетау туралы көркем әдебиеттен көп оқыған. Сол жердің тұма табиғаты туралы өз көкірегінде салып алған көркем суреті бар еді. Көрген жанның көзін қуантатын, тамсандыратын, шаттандырып, ән салдыратын. Бұл жолы көзімен көрді. Шынында да айтса айтқандай, мақтаса мақтағандай екен. Көкшетаудың қиян шетіндегі шок жұлдыздай шағын ғана Сарыбұлақ ауылы сайын Сарыарқаның ғайыптан тайып, үзіліп қалған бір шөкім жақұты іспетті. Қай төңірекке қарасаң да, жасыл желекке малынған ақ қайындар. Олар да қол ұстасып, туған жердің төсіне оралған Рүстем мен Орыншаның қуанышына ортақтасып тұрғандай. Лүп еткен самал желмен қосыла тербеліп, билеп те алатын тәрізді.

Алматыдан аттанарда жарына шарт қойғандай тіл қатқан:

–Әр жаз сайын міндетті түрде үйге келіп тұрамын,—деген Орынша Сейітқызы.

1959 жылдың 16 тамыз күні мимырт тыныштық құшағындағы Көкшетау вокзалына ат басын тіреді. Тынымсыз тербеткен вагон әбден шаршатып, соғып тастапты. Вокзал басында екі жасты тілекші қауым – ет жақын ағайындар тосып алды. Ұзын-сонар амандық-саулық сұрасқан соң өздерін тосып тұрған жүк машинасына бет алған. Көлік тізгінінде Дәрібай есімді жүргізуші отыр екен. Сол алып жүрді. Сарыбұлаққа бет алған. Облыс орталығынан екі жүз шақырымға жуық қашықтықта. Дәл қазір қанша жүргені, қалай жүргені есінде жоқ. Әйтеуір, сапардың тым ұзақ болғандығы жадында жатталып қалыпты. Жүк машинасының үстінде отырған бұларға тамылжыған сарша тамыздың мөлдір шуағы құйылып тұрған. Кенет көз жетер кеңістікті жаяу жүгіріп өтіп, тамаша табиғатпен танысқысы келіп кетті. Бірақ, көрген жұрт не дейді. Сол жері алға ұмтылған келіннің екі иығынан баса берген. Көлік үстінде отырып та көп дүниені көруге болады екен.

Қандай әдемі жер. Менің жан жарым осындай ғажайып жерде туған соң, туған жердің қасиеті тұла бойына дарыған шығар. Дәл мынадай мөлдіреген сұлулық құт-қойнауында өмірге келген адамның көкірегіне сәуле себезгілемей қоя ма?.. Міне, осындай көркем жердің кестесі көрікті ұлдың кеудесінде кестеленген шығар. Тазалық та, тектілік те туған тоопырақтан дарымай ма деп ойлап қояды ол.

Ол уақытта жол дейтін жол бар ма? Көсіліп еркін жүре алмас едіңіз. Аяқ басқан сайын шұңқыр. Қазан шұңқырдың ішінде тағы бір шұңқыр жатады. Ынырана қозғалған көнетоз жүк машинасы әр шұңқырдың үстінде орқояндай орғып, алға ұмтылғанымен, бауырын жаза алмаған тұлпардай тізгінін тартып келеді. Жарының жүзіне сәл жабырқау шымылдығы ілінгендей. Әлгі бір көңілсіз кейпін табан аузында өшіргісі келгендей жұмсақ жымып қояды.

Шағын ауыл дулы дүрмекке толы екен. Ол кездегі адамдардың қуанышы бір, қайғысы ортақ болды ғой. Таң бозарып атқаннан тыным көрмеген ауыл

адамдары ту сонау Алматыдан келе жатқан екі жасты тағаттары қалмай тосып жүр және ол екі жас анау-мынау адамдар емес, ауыл-аймаққа аты шыққан, ел ағасы атанған Шерияздан атаның жалғыз ұлы, өмірінің жалғасы. Шалғайдағы шағын ауылдың адамдарының өңі түгіл түсіне енбейтін, көз көріп, құлақ естімеген алыстағы Алматыдан маңдайалды университетті бітіріп, маман атанып келе жатыр. Және жалғыз емес, айдай сұлу келін бар қасында. Ақ түйенің қарны жарылды деген осы емес пе, сірә?! Бұл қуаныш Шерияздан атаның әулеті үшін ғана емес, тілегі бір ауылдың төл қуанышы. Бәріне ортақ, баршаға бірдей.

Міне, ел шетіне іліккен. Қара шаңыраққа да қарға адым жер қалды. Үйдің жаны иен тірескен адамдар.

–Ана үміті ақталды, қуаныштан жүрегі жарылып кетпесе болды! –дейді біреу.

–Қалыңдығын Алматыдан алып келе жатыр екен, қалалық қыздың кескінін көрейікші!..–дейді екіншісі.

Қуаныш, шаттық, таңдану мен таңырқау басым. Бәрінен бұрын алматылық қалыңдықты көргісі келген жастар жағының ынтызар көңілі үдеп тұр.

Сол сәтте Орынша Сейітқызы иманжүзді, қарқарадай аппақ кимешектері жарқыраған әжелерді көрген. Сол суретті ғұмыр бойы ұмыта алар емес. Ауыл десе, алдымен көз алдына қара ормандай қалың ел, абзал әжелер еске түсер еді. Ешкімді шетқақпай қылмайтын, барша адамды бауырымдап, өздеріне тартып тұратын, жан жылуын аямайтын қайран сол бір аналар-ай. Сарыбұлақтың, Сарыбұлақ қана емес, Алаш жұртының ақ бесігі болған әр ауылда дәл осындай Арқаның ақ самалындай аңқылдаған абзал әжелер болады емес пе. Сол әжелер ғой туған елдің түтінін түзу ұшыруға ұйытқы болып отырған.

Қуаныштың куәсіндей тұс-тұсқа шашу шашылды. Ілкіден жалғасып келе жатқан ғұрып. Қуаныштың лебі екі жасты ғана емес, елді түгел шарпып тұр. Сөзді ел ағалары алған. Батаны да солар берді. Нұрғиза ананың шадыман шаттығына «қуаныш қуанышқа ұлассын, той тойға жалғассын!» деген ақ тілеулі, аталы сөздер айтылды.

–Қандай әдемі келін таңдағансың, құлыным менің,–деп қуаныштан есі шыққан қайран ана ұлы мен келінін есі кетіп сүйіп жатыр. Ана тілегі сәуірдің ақ жауынындай тұла бойыңды тылсым сезімге бөлеп, көкірегіңді қуаныштың селіне толтырып жібереді екен.

Кіп-кішкентай-ақ. Бірақ, ол кішкентай ғана тұлғасында қайтпас қайсар қуат бар екен. Ене құшағына енген сәтте-ақ Оралдағы әжесі ойға оралған. Екеуі де бір-біріне ұқсас екен. Мейірім шапағаты да, ізгілік лебі де.

–Абыржыма, анам менің, енді сенің қасында боламын, ұзап ешқайда кетпеймін. Қай қиырда жүрсем де өзіммен бірге боласың,–деген Алматыдан оқу бітіріп келген сұңғақ бойлы, иықты жас жігіт жан жүрегімен сүйетін анасына жүрек сөзін ақтарып.

Сол сөзінде тұрды. Ана алдындағы борышын толайым тегіс ақтады. Солай айтылғанымен, ана алдындағы парыз таусылып бітпейді деседі ғой.

Ұлын сағынған ананың да айтары аз емес екен:

–Жеткізгеніңе, жетілдіргеніңе мың алғыс жаратқан ием, көзімнің нұры, өмірімнің гүлі өзің ғанасың, сенің оқу бітіріп келген күніңді көрген менде не арман бар?!. Тәубе,–дейді ұлының тілегін тілеген, тосу мен сағыныштан сарғайған анасы.

Ана мен баланың бірін-бірі аймалай аялап, тілдескенін көріп куә болған тәмам жұрт теңселіп кеткендей. Қуатты, күшті махаббаттың лебінен. Енді қалған ғұмырында Нұрғиза ана бақыттың мөлдір шуағына шомылатын болады. Шерияздан әкесі екеуі тәлім-тәрбие беріп, ер жеткізген, азамат атандырған ұлының жеткен жетістігіне мәртебелері өсіп, ел қатарлы мерейлері асып-тасып отырмай ма.

Осы бір абыр-сабыр қалыпты Рүстемнің әзіл-қалжыңды жақсы көретін жеңгелері бұзған. Жағалай көрімдік сұраған. Іле шағын ауылдың аспанын шаттыққа бөлеп той өткен. Ол кездің тойы барынша қарапайым, қазіргідей жер жарған, әуелеген музыка жоқ. Қызыл тілінен май ағызған асаба да дәстүрге енбеген. Ауылдың өз салт-дәстүрімен, ілкіден жалғасып келе жатқан заңдылықтарымен тағылымы мол, әдемі той өткен. Сарыбұлақ ауылының ақсақал-қарасақалы, ақ жаулықты әжелері екі жасқа ақ баталарын берген, шын жүректен тілек тілескен. Тойдан кейінгі демалыс уақыты бір демде өте шықты. Үй ішінің күйбең тіршілігімен жүріп, дәл іргедегі орман ішіне барып, көкірегіңді бір тойдырмайтын саф ауасын жұтып демалуға да мұрша болмады. Рүстем Шериязданұлы жұмысқа орналасу керек. Дәл аттанардың алдында қайыңды алқапқа жол түскен. Құлақ салып тыңдасаң, орман тіл қатады екен. Тек оны жүрекпен тыңдай білу керек. Балапан қайыңның ұшар басындағы жасыл желек лүп еткен самал желмен сыбдырлай сыбырлап, таусылып бітпейтін сыр шертеді. Табиғат жыры, табиғат тілі қандай тамаша. Осы жыр мәңгілік жыр емес пе? Жаратқанның құдіретімен жылдың төрт мезгілінде төрт түрлі кейіпке енетін туған табиғаттың кейіпі өлі жүнін тастаған жан-жануарлар сияқты бірде сарғайып құлазыса, енді бірде жайнай жарқырап, жасана малынып, көрікті кейіпке енеді. Құтты адамның ғұмыры тәрізді. Көктемі – жастық, жазы – жалынды, тау қопарып, тас жаратын күш-қуаты толысқан шағы. Сарыала күз – сағындырмай-ақ жететін қызуы кем қарттық. Дәл осы уақыт екі жастың жаз гүліндей жайнаған әдемі шағы еді. Орман ішін армансыз аралады. Мың сан құстың өз тілімен сайрап жатқан дала оркестрінің күйін тыңдады. Күй тілі де ғажап қой, шіркін.

Орынша Сейітқызы жасыл орман ішіндегі тамаша табиғаттың осы бір масайрай құлпырған мерейлі шағын, жанына шуақ төккен әдемі кезеңін жиі есіне алатын. Бірақ, маса-сона қатты екен. Табиғаттың тыныштығын бұзған жанды олар да жақтырмайтын тәрізді. Әлде жас келін оларға тым тәтті болып көрінді ме, кім білсін. Шыдай алмай үйге оралды. Ал, Рүстем болса орманда қалды. Туған елінің тілін қапысыз тыңдап, мейірін қандырды.

Ел іші қаншалықты жылы, қаншалықты қамқор болғанымен, ұясынан қанаттанып ұшатын қыранша туған топырақтан бәрібір түлеп ұшып, қияға қанат қағуға тура келеді. Өйткені, жас маман жоғары оқу орнында алған берік білімін ел кәдесіне жаратып, кірпіш дүниенің тетігін тауып, қаланғаны жөн.

Сөйтіп, тамыз айының соңында жас отбасы Көкшетау қаласына аттанды. Облыс орталығында Рүстем Шериязданұлы 1959 жылдың қыркүйек айында облыстық жоспарлау комиссиясының аға экономисі қызметіне тағайындалды. Ауызекі тілде бұл қызметті облыстық жоспарлау мекемесі деп те атай беретін. Жан жары жаңа қызметтің қыр-сырымен танысып үйренгенше, Орынша Сейітқызы Көкшетау қаласымен ептеп таныса бастады. Әсем Алматыға үйреніп қалған, сұлулығына көз суарған адамға Көкшетау тым шағын қала болып көрінеді екен.

Неткен қала өзі деп ойлайтын. Үйлерінің бәрі тым ескі, қоршаулары итеріп қалсаң жалп етіп құлағалы тұр. Аракідік екіқабатты кірпіш үйлер кездесетін. Оның өзінде де бірінші қабаты ғана кірпішпен салынып, екінші қабаты ағашпен өрілген. Тарихи деректерге көз жүгіртсеңіз, 1959 жылы Көкшетау қаласында бар болғаны 52,9 мың адам тұрған.

Әйтсе де, қала кемістігін оның табиғаты толтырар еді. Сырлы сұлулыққа жаны құштар Орынша Сейітқызы жарының туған өлкесінің соншалықты әдемі екеніне қатты сүйсінетін. Қала етегінде үзіліп түскен моншақтай мөлт-мөлт етіп Қопа көлі жатыр. Республикадағы барлық облыс орталықтарының ішінде көл жиекте қоныс тепкен жалғыз осы Көкшетау шығар-ау. Қопаның ол кезде балдырға малынып, батпаққа айналмаған таза кезі. Жағалауы да жинақы, суы да мөлдір-тұғын.

Адам әсте өзінің бауыр басқан өлкесімен кейін көріп танысқан өңірді салғастыра салыстыратыны бар. Әрине, қанша жерден облыс орталығы дегенімен, Көкшетау Алатауды бөктерлей қонған Алматының ажарымен таразы басын тең тартып түсе алмас еді. Шулы да нулы, жарқын да жасампаз Алматыдан кейін Көкшенің жас келінінің көзіне Көкшетау бір сәт көзі ілініп кетіп, дамылдап жатқандай болып көрінетін. Адамдары да жайбарақат. Тіпті, асыға адымдап кетіп бара жатқан кісіні көрмейсің. Қай төңірекке қарасаң да төрт құбыланда мамыражай, мимырт тіршілік.

Жаңа орында жас келіншек отбасы дейтін қыр-сыры көп, өзіндік жазылмаған заңдылықтары бар жұмбақ әлемнің қойнына күмп ете түсті. Үй шаруасы бұрыннан-ақ таныс. Көлденең бір бұрау жатпайды. Өз жаны да шаңырақтағы жанға жайлылықты, тазалық пен әсемдікті ұнататын, сондықтан, алғашқы күннен-ақ ұқыпты қолдың табы менмұндалап тұрды. Отбасының шаруасына қоса, қайын енесін күту міндеті мойнында. Әйтсе де, шынын айту керек, бір бүйірінде қызық думанды қыздыратын әсем Алматы үнемі жүретін. Жан жарын жұмысқа шығарып салған соң Нұрғиза апасы екеуі ұзақ отырып шай ішер еді. Сондай бір оңаша сәтте адам баласына көрсетпей көз жасын сығып алатын. Отыра қалып Алматыдағы жеңгесіне сағыныш сезімі мөлт-мөлт етіп тұратын хат жазар еді. Үйден жүгіріп шығып почта жәшігінің тесігіне әлгі сарытап сағынышты арқалаған, көз жасына шыланған хатты тығып жіберетін. Арада біраз уақыт өткен соң Алматыдағы нағашы ағасы мен жеңгесінің дәл өзіндей жүректері лүпілдеп жазған сәлем хаты жетер еді. Ақылға кенен Атина жеңгесі әрбір хат сайын аналық сезімін, ақыл-кеңесін айтудан еш жалыққан емес.

Әр хат «Орынша айналайын, сен енді тұрмысқа шықтың. Өзіңнің отбасың бар, күйеуің де жақсы адам, сен оған керексің. Сондықтан, дәл қазір ол өз жұмысын дұрыс істеп кетуі үшін сенің қолдауың керек. Жаңа өлкені, өзіңнің жас отбасыңды жатырқамай, үйренуге тырыс. Әрине, ол-пұлыңды жинап кейін қайтып келуден оңай ештеңе жоқ, бірақ, ол қате қадам. Сен Рүстемге тірек бола біл, сонда ғана бағың жанады. Сенің мықты екеніңе мен сенемін» деуші еді.

Орынша Сейітқызы бір ауыз жалған сөзі жоқ, ыстық жүректің ғаламат лүпіліне толы осындай хаттарды оқығанда екі көзіне ерік беріп, өксіп-өксіп жылап алатын. Көз жасымен бірге бойындағы нәзіктік пен әлсіздік те, жасықтық пен жаңсақтық та шығар еді. Көңіліндегі осы бір алабұртқан әлсіздік сезімін Рүстем біліп қала ма деп қобалжитын. Ауыр қызметте жаңа ғана бастығып, жаңа ғана үйреніп келе жатқан, уақытының көбін сол қызметке жұмсайтын жан жарын да аяйтын. Оның көңіліне кірбің түсірмеуге, аландатпауға тырысатын. Уақыт өте келе, Орынша Сейітқызы Көкшетауға бауыр басып кетті. Алғашқы әсер алдамшы екен, жер бетіндегі жұмақ қала – қасиетті Көкшетау екен ғой. Әсіресе, оның ақжарқын да бауырмал адамдары. Тамаша табиғаты да.

Көкшетауға келген соң олар кішкентай жекеменшік үйді жалдап алған. Арада үш ай өткен соң Рүстем Шериязданұлына үш бөлмелі пәтердің бір бөлмесі бұйырды. Қызметтік пәтер. Тым тар болса да, көңіл кең болса бәрі сияды екен. Бұларға әлгі үш бөлменің ең үлкені тиген. Дәл бұрышта екеуінің кереуеті, ал, терезенің алдында қайын енесі орналасқан. Еденде немере інісі, мектеп оқушысы жатады. Үстелдің арғы жағындағы жиналмалы кереует үлкен қызы Раушанның мекені. Бұл үйде үш жыл түтін түтетті.

Көкшетау қаласында әлденеше рет мекенжай ауыстырды. Баспанадан бақтары жанды деп те айтуға болар, көп ұзамай олар Ленин көшесіндегі төрт бөлмелі жеке үйге ие болды. Сол кездегі өлшеммен құтты хан сарайы десе де болар.

Алматы қаласындағы Қазақ мемлекеттік университетінің түлегі, бұған дейін көп адамға беймәлім болған жас маман Рүстем Шериязданұлы жұмысқа ешкімнің қолдау-көмегінсіз орналасты. Жас маманның көкірегінде биік-биік мұраттар, асқаралы арман бар еді. Әйтсе де, жаңа жерде өзін көрсету, қолыңнан іс келетінін дәлелдеу керек. Жаңа жұмыс жас маманның көңіліне жақты. Барын сала өзін-өзі қамшылап іске кірісті. Жасалған нақты іске талдау жасау, баға беру, бір өңкей цифрлармен тілдесу экономист маманның оң жамбасына келетін шаруа болатын. Арада бір жыл өткен соң 1960 жылдың қараша айында облыстық жоспарлау мекемесінің ауыл шаруашылығын қаржыландыру және бақылау бөлімінің басшысы болып жоғарылатылды. Бұл жерде де бір өңкей цифр тілімен тілдесу. Жәпшенді адамның миына кіріп шықпайтын құжынаған цифрлар. Жас маманның тәжірибесі күннен-күнге артып, шеберлігі жетіле түсті. Осы бір табаны тастан таймаған тарланбоздай қамшы салдырмай қызмет істейтін, әманда өз ісіне тастай берік, табанды әрі тиянақты жас маманның бойындағы табиғи талант, жарқын жауапкершілік көзге түспей қалмады.

Жұмыстың алғашқы күнінен бастап Рүстем Шериязданұлы өзінің біліктілігімен және уақытпен санаспай жанкешті еңбек ететін жауапкершілігімен танылды. Бойындағы осы қасиеті абыройын асырды. Әріптестері де, былайғы жұрт та алдындағы жұмысты ұршықша үйіретін табандылығына тәнті болып жүрді.

1962 жылы олардың шағын шаңырағында ақ түйенің қарны жарылған шатшадыман қуаныш болды. Жарық дүниеге атұстар келді. Кішкентай сәбидің есімі – Нұрлан. 1962 жылдың тамыз айында Рүстем Шериязданұлы облыстық атқару комитетінің қаржы бөлімі басшысының орынбасары болып тағайындалды. Осы қызметте 1968 жылға дейін табан аудармай еңбек етті. Әуел бастағы дағды бойынша қай жерде қызмет етсе де өз ісіне берік, тындырымды жас маман ары мен абыройына кіршік түсірген жоқ. Қайта жыл өткен сайын еңбексүйгіштігі еленіп, кісілік келбетімен танылып, ақыл-парасатымен тәмам елді тәнті етіп, абыройы арта түсті. Әрқашан жұмысты беріліп істейтін, жұмыс дегенде басқаның бәрін ұмытатын ол кей-кезде үй ішінің тіршілік мәселесін ұмытып та кететін. Әрине, жалғыз жұмыс қана емес, көкірегі рухани дүниемен байып, кемелдене түсті. Әркімнің әртүрлі қарым-қабілеті болады. Мәселен, Рүстем Шериязданұлы бәз-біреулерге мүлдем көңілсіз шаруа болып көрінетін цифрлармен жұмыс істеуді қатты ұнататын. Жыл өткен сайын қызмет ауқымы кеңейіп, міндет жүгі де еселеніп, өсіп отырды. 1968 жылдың желтоқсан айында облыстық халық депутаттары кеңесінің сессиясында облыстық жоспарлау мекемесінің төрағасы болып сайланды. Осы қызметті 1973 жылдың тамыз айына дейін абыроймен атқарды. Бұл қызмет бұрынғы қызметтерімен салыстырғанда өте күрделі еді. Барлық облыстың әлеуметтік-экономикалық өсуіне жауапты. Бұл дегеніңіз шашетектен келетін шаруа. Мүлт жіберуге мүлдем хақысы жоқ. Иығына түскен осы жүкті мінсіз атқарды. Облыстық бюджеттің уақытында әрі нақты орындалуын экономика мен әлеуметтік салада күні бұрын жоспарланған шаруалардың тап-тұйнақтай атқарылуын қадағалады. Оның ішінде Көкшетау қаласының уақыт талабына сай өсіп-өркендеуі айрықша маңызды болатын. Дамудың жаңа жоспарларын сауатты межелей білу өз алдына бір басқа, оның халыққа тиімді, экономикалық пайдасы қомақты болуын да ескеріп отыру керек. Бюджеттің шығыс бөлігінің орындалуын талдау, халық шаруашылығы саласындағы жылдық жоспарлардың уақытылы орындалуын бақылау оңай-оспақ іс емес еді. Сонымен бірге, облыстық және қалалық халық депутаттары кеңестеріне өзінің экономикалық пайымдарын, көкжиегі кең көзқарастарын айтып, жеткізіп, бар күшті жақсылыққа жұмылдырып отыру қажет. Бұл жоспарлардың барлығына облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы Еркін Нұржанұлы Әуелбеков пен облыстық атқару комитетінің төрағасы Анатолий Радионович Никулин қадағалау жасайтын.

Дәл осы кезде Көкшетау механика зауыты қайта жаңғыртылып, өндірістік қуаты арта түсті. Сөйтіп, зауыт ендігі арада аспап жасау зауытына айналды. Облыс орталығында қарапайым тілде ҚДА аталып кеткен оттегімен тыныстау аппаратуралары зауыты салынды. Үй құрылысы комбинатының жұмысы үдей

түсті. Элеватор, әуежай, арақ-шарап зауыты, байланыс үйі мен Қазпошта салынды. Оған қоса, ет комбинатының байырғы жұмыстары түбегейлі жаңартылып, жұмыс ауқымы кеңі түсті. Көкшетау қаласында темір жол және автовокзал салынды, қалалық баспахана бой көтерді. Оның жанындағы ғимаратқа облыстық «Көкшетау правдасы» және «Степной маяк» газеттері орналасты. Мәдениет сарайы, мемлекеттік архив үйінің қабырғасы қаланды. Саяси ағарту үйі де дәл осы кезеңде пайдалануға берілді. Қазір онда Шахмет Құсайынов атындағы қазақ музыкалық-драма театры орналасқан. Жаңа заманның бар талабына толық жауап беретін жарық та әсем, еңселі педагогика институты, бірнеше орта мектептер, кәсіптік-техникалық училищелер, қалалық аурухана, туберкулезге қарсы күрес диспансері, облыстық партия комитетінің, облыстық атқару комитетінің ғимараттары бой көтерді. Әлеуметтік салада одан басқа елді елең еткізетін жағымды жаңалықтар, толымды табыстар аз емес.

Сол бір күндердің куәсі Рүстем Шериязданұлының қол астында қызмет еткен Галина Гулина өткен шақтың елесін былайша еске алады:

–Рүстем Шериязданұлы қол астындағы әріптестеріне өз жұмысын мұқият атқаруды талап ететін. Әйтсе де, отбасының мәселелеріне де көңіл аударып, әрдайым жанашырлық танытушы еді. Кейде бір жұмыс жайында әлденені сұрауға кабинетіне кіре қалсаң, өте тығыз жұмысың бар ма деп сұрайтын. Егер ондай болмаса үйшілік мәселемен айналысуыңа рұқсат ететін. Адам жанын түсінетін кеңпейіл осындай басшының сенің жайыңды ойлап, көмек қолын созып тұрған қамқор пейілін сезінген соң ұжымның әр мүшесі ортақ істі жанын салып атқаратын. Басшы ретінде жұмысты қаншалықты қатал талап етсе де, әрбір адамның қарапайым күнкөріс тіршілігін ретімен шешуге көмек қолын созып отырушы еді. Сондықтан, біздің ұжымдағы мамандар өздерін басшыдан жолы болған ұжым санайтын. Бұл Рүстем Шериязданұлының бойындағы адамгершілік қасиетін көрсететін, ұлағатын танытатын бір ғана мысал. Ал, ең маңыздысы Рүстем Шериязданұлы кейбір үзеңгі бауын үзіп жіберердей шіреніп отыратын, көкірегі аспан тіреген басшылардың санатынан емес еді. Ол өзі өте білімді, айрықша іскер маман болатын. Ұжымдағы әріптестер әлдебір қиын түйіннің шешуін таба алмай жатқан кезде Рүстем Шериязданұлының алдына барып ақыл сұрайтын. Міне, сондай кезде ол кісінің бойында кісіні кеміту, өзінен кем санау көріністері мүлде болмайтын. Біз ол кісіден көп нәрсені үйрендік. Бастығымыз ғана емес, ұстазымыз да болды.

Галина Кузьминична айтса айтқандай, сол заманда көзін көрген әріптестері құтты бір-бірімен уәделесіп қойғандай, дәл осындай жағымды пікір білдіреді. Шын мәнінде Рүстем Шериязданұлы тағдыр жолы қай қиырға бастаса да, зәу биіктен көрінетін қыран кейіптес жан еді. Еңбекке толы әр жылдың шежірелі ізі дәл қазір соны айғақтайды. Жан-тәнімен еңбекке берілген адамның бар ынта-ықыласы солай ауып, бойындағы қажыр-қайратын қоғамдық іске бағыттап жүргенімен әрине, бір бүйірінде отбасы тұратын. Рүстем Шериязданұлы тұтастай алғанда, өз шаңырағының отын лаулата жағып, сол шаңырақта шапағат нұры бүр жарып тұруын қалаған жан. Отбасын шағын мемлекет деп ұғатын ол ошақ қасында жанға жайлы жылылықтың болғандығын қалады. Осы

бір ізетті ізгілік дәстүрлерді біздің кейіпкеріміз қайдан бойына сіңірген деген сауал қоятын болсақ, ең алдымен, арыдағы ата-бабаның тәлім-тәрбиесінің қайнарынан шөліккеп келіп шөлін басқан деп айтуға болар. Рүстем Шериязданұлы мен Орынша Сейітқызы ілкіден жалғасқан ізетті дәстүрді бауыр еті балаларына да ұқтыруға тырысты. Саналарына сіңіріп, көкіректеріне құйып, олардың да адамды бақытқа жеткізетін, ұшпаққа шығаратын еңбекке ғашық болуын, құмар болуын ізгі жүректерімен қалады. Ғұмырларының жалғасы – жалғыз ұлы мен Көкшенің қызғалдақ гүліндей құлпырған екі қызына Оқжетпестей биік әке – өнегесін, таңғы шықтай таза ана – үлгісін көрсетуге тырысты. «Ұяда не көрсен, ұшқанда соны ілерсің» деп атам қазақ тегін айтты дейсіз бе, ынтымағының арқасында босағасына ырыс байланған Шерияздановтар отбасындағы сүттей ұйыған татулық жалғыз өз перзенттеріне ғана емес, төңіректегі тәмам жұртқа жақсы мысал еді.

Әрине, өне бойы өмір жолы теп-тегіс, жұп-жұмыр болып тұрмайды ғой. Жиі болмаса да отбасында әжептәуір мәселелер болып тұрады. Міне, осындай сәттерде Рүстем Шериязданұлының әрбір шешімді үлкен-кішісіне қарамай он ойланып, жүз толғанып шешетін орнықтылығы көмектесетін. Нағыз ерлерге тән қайтпас қайсар мінез бен кез-келген қиындықтан қаймықпай, белін буып, болашаққа беттеген отбасының кемесін тіршіліктің ақбас толқындары аспанға атып жатқан айдынында тынымсыз жүзгізуге қаптал жететін қуат алдымен жарына, перзенттеріне деген аялы ақ махаббаттан қуат ала-тұғын. Орынша Сейітқызы жан жарының бойындағы барша мінезді, болмыс-бітімді мұқият зерттеп, түбегейлі танып біле келе, оның кең пейіліне, көп сөзге үйір еместігіне тәнті болар еді. Ырыс та ынтымақ бар жерге ұяламай ма?.. Ал, адалдықтың туы көтерілген аймақтың ажары күннен-күнге сәулелене түседі. Осы арада бір мысал келтіре кетелік, 1993 жылдың наурыз айынан 1997 жылдың тамыз айына дейін Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қаржы бақылау комитетінің басшысы болып қызмет істеді. Міне, осы жылдардың арасында әлдебір күні мынадай сауал қойғаны бар:

–Жан-жағына бір көз салшы, біздің таныстарымыздың көпшілігі әлдебір ғимараттарды алып, дүкен ашып жатыр. Сенің де қолыңнан келеді ғой, өзіміз байлық қумасақ та, балалардың болашағын ойлайық та, ендігі арада өз ісіңмен айналысуға тура келетін шығар?..–дейді Орынша Сейітқызы.

Жауап қандай болды дейсіз ғой?! Рүстем Шериязданұлының азаматтық ажарын, кісілік парасатын тым жақсы білетін адамдардың ешқайсысы тандана қоймас еді.

–Басымды қатырма!,–деген қатулы үнмен,–мен ешқашан мұндай жұмыспен айналысып көрген жоқпын, балаларыма да рұқсат бермеймін. Құдайға шүкір, ешқайсысы отқа қарап отырған жоқ. Өз еңбектерімен күндерін көре алады. Балаң болса дәрігер, ал, қыздарың экономист пен мұғалім. Әрқайсысының үйлері, көліктері бар. Барға қанағат.

Адам бір нәрсені қайта-қайта ести берсе, қанша жерден қайпас қайсар болса да, ыңғайына жығылатын шығар. Немере інісі Сайынның айтқанын тыңдап, Рүстем Шериязданұлы Краснояр селосы бағытындағы жол бойынан жер

телімін алған. Қазір онда тұрғын үйлер жауыннан кейінгі саңырауқұлақтай қаптап тұр. Қатардан қалмайын деді ме екен, кім білсін, іле құрылысшыларды жалдаған. Сөйтіп, жаңа үйдің құрылысы басталды. Тіпті, бірінші қабатын көтеріп те тастады. Жұмыс аздап ілгерілеген сайын Рүстекеннің бойындағы жаңа үйге салуға деген ынта-ықылас кеми түсті. Жетпіс жылдық мерейтойының алдында салынып бітпеген үйін бар-жоғы мың долларға атып жіберді. Ал, шығыны бұл қаражаттан біршама көп болатын.

–Ту тәйірі-ай, иығымнан басқан жүктен құтылдым ғой, енді менен ештеңе сұрай көрмеші. Алғашқы және соңғы ісім осы болсын. Алып-сатуға, саудасаттық жасауға менің ыңғайым келмейді екен.

Орынша Сейітқызы жан жарының бар болмысын жақсы білгендіктен одан әрі қажауды орынсыз көрген. Әйтсе де, көңілінде несиеден қалай құтылар екенбіз деген көңілсіздеу бір ой тұр еді.

–Сенікі дұрыс, қымбаттым!, – деген.

Мұның барлығы кейін өрістеген оқиғалар. Құрметті оқырман, енді 1968 жылға қайтадан ораламыз. Жас экономист Рүстем Шерияздановтың ылдиға тепкен тасы төске өрлеген тұсы. Осы жылы ол облыстық жоспарлау мекемесінің басшысы болып қызмет етті. Қызметіне орай еңбекқорлығының және істің көзін білетін іскерлігінің арқасында абыройға бөленді. Ең бастысы, адалдығы еді. Болашаққа деген арман-мұраты да олқы емес, ешқашан жартылай жұмыс істеп, жеңілдің астымен, ауырдың үстімен жүріп көрмепті. Қолынан іс келетін білімді де білікті маманды партия мектебінде оқуға жібермекші. Сөйтіп, ендігі тағдыр КПСС Орталық Комитеті жанындағы партия мектебіне, Мәскеуге алып келді. Бұл мектепті 1975 жылы абыроймен аяқтады. Саяси білімі жетілген, өз ісінің анық хас маманының алдында болашақты сара жолы кеңінен ашылғандай.

Бұл уақытта жас отбасы Көкшетау қаласына әбден бауыр басып қалған. Қазіргі күні сол күндердің айқын елесі Орынша Сейітқызының жадында жақсы жатталып қалыпты. Мәселен, Мәлік Ғабдуллин көшесінің бойында ештеңе жоқ болатын. Сонау теміржол вокзалына дейін құлазыған қу дала, орталықтағы көзге түсер ғимарат қазіргі «Достық» қонақ үйі орналасқан жерде орталық универмаг болды. Ал «Синема Әлем» кинотеатрының орнында кітапхана техникумының ағаштан салынған ғимараты. Ал, №3 Мәлік Ғабдуллин атындағы орта мектеп Абай мен Кенесары көшелерінің бойында орын тепкен. Облыс орталығындағы білімнің қара шаңырағы саналатын осы мектепте Орынша Сейітқызы бірнеше жыл абыройлы жұмыс істеді. Кейін облыстық мектеп-интернаты ашылған кезде жаңа ұжымға ауысты.

Облыстық «Көкшетау правдасы» газетінің телетайпында да жұмыс істегені бар. Әрине, ол кезде дәл қазіргідей құрал-жабдықтар жоқ. Орталықтағы барлық ақпарат телетайп арқылы келетін. Ал, телетайптың тілін білетін қызметкер сирек. Орынша Сейітқызы телетайптан жеткен хабарлардың стильдік, орфографиялық қатесін тексеріп, өңдеп, газеттің штабы санатындағы секретариатқа тапсыратын. Осы редакцияда қашан газет жабылғанша жұмыс істеді. Сөз арасында облыс орталығында сол кездегі екі газеттің қазақ тіліндегі

облыстық «Көкшетау правдасы» мен орыс тіліндегі 1944 жылдан бері жарық көретін «Сталинская знамя» газеттерінің шығып тұрғанын айта кетелік. Кейін 1956 жылы «Сталинская знамя» газеті «Кокчетавская правда» деген атауға ие болды, ал, 1963 жылдың мамыр айынан бастап «Степной маяк» атауымен шыға бастады.

Бұқаралық ақпарат құралдары жабылғаннан кейін жұмыссыз қалған Орынша Сейітқызы №3 орта мектепке ауысты. Кейін жоғарыда айтқанымыздай, облыстық мектеп-интернатта ұстаздық жолын жалғастырды. Бұл кезде қалаға әбден үйренген. Оның сәл сұрғылт кейпіне де, жаздың қара қарғаның миын қайнататын ыстығына, қыстың түкірігің жерге түспейтін қақаған суығына да көндікті. Көндікпей қайда барады, осы жерде оның жаны үзіліп жақсы көретін отбасы бар. Одан басқа жаны рахат табар жерұйығын қалаған емес. Дәл осы кезде тағы бір тарихи деректі тілімізге тиек етелік. Мүмкін оқырманның бір кәдесіне жарап қалар, «1959 жылы Көкшетау облысы ауыл шаруашылығы саласында қол жеткізген зор табысына орай мемлекеттік жоғары наградаға ие болып, Ленин орденімен марапатталды. Бұл марапатқа Көкшетау қаласының тұрғындары да зор үлес қосты. 1960 жылы Ленинград қаласы Көкшетау облысын шефтік қамқорлыққа алды. Бұрынғы Көкшетау облысының екі ірі Дзержинский және Куйбышев аудандары мен Көкшетау қаласын қамқорлық қанатымен қымтаған».

Көкшетау қаласының шын мәніндегі қанат жайып, әлеуметтік-тұрмыстық жағдайы жақсарып, өсіп-өркендеуі 1970-1980 жылдармен тұспа-тұс келеді. Күні бүгінге дейін халыққа қалтқысыз қызмет етіп тұрған ғимараттардың басым көпшілігі сол кезде салынған. Осы жылдары құрылыс жұмыстары зор қарқынмен жүргізілді. Қаланың нақ ортасында Ленин атындағы мәдениет сарайы салынды, ал, жаңа әуежай ше? Сол кездегі қатаң талаптарға қалтқысыз жауап беретін жаңа әуежай КСРО-ның ірі Москва, Ленинград, Алматы тәрізді қалаларымен авиақатынас орнатты. Бірте-бірте Көкшетау қаласы тоғыз жолдың торабына айналды. Тұс-тұстан жолаушылар да ағылып келе бастады. Бұл әсіресе жаз айларында жақсы көрінетін жағдай еді. Жолаушылардың көптігінен барар жеріне билет алу да қиындай түсті. Бұрынғыдай жайбарақаттық жүзеге аса бермейтін болды. Ендігі арада қала тұрғындары күні бұрын жоспарлаған жеріне билетті отыз күн бұрын алатын болды.

Облыс орталығында бірнеше жоғары оқу орындары мен ғылыми-зерттеу институттарының филиалдары жұмыс істей бастады. 1977 жылы облыс орталығының тұрғындары жүз мыңнан асып жығылды. Мұның барлығы қалада жұмыс көзінің пайда болып, халыққа әлеуметтік жағдайдың жақсылап тудырылуынан жүзеге асқан жай еді.

Сексенінші жылдары қала дамуы айрықша кеңі түсті. Міне, осы кезеңнен бастап облыс орталығы бұрынғы еңсенді басып тұрар сұрғылт суреттен арылып, ажары кіре бастады. Жаңадан көпқабатты қонақ үй, универмаг салынды. М.Горький атындағы орталық көше өзгеше реңмен боялды. Нақ осы жылдары Центральный, Васильковка мөлтек аудандары бой көтерді. Радио зауыт салына бастады. Бұл өзі кешегі кеңес кезінде ауқымы жағынан аса ірі

жоба болатын. 1982 жылы Васильковка тау-кен байыту комбинаты іске қосылды. Облыстық аурухананың жаңа емханасы халыққа қызмет көрсете бастады.

№3 мектепте еңбек еткен кезін есіне алған кезде Орынша Сейітқызы қазақ тілінде тәлім-тәрбие беретін жалғыз мектеп болғандықтан, барлық мұғалімдерге бірдей сағат жете бермейтіндігін еске алар еді. Өзі тәрізді жас мұғалімдердің толық ставкаға үміттенуге де хақысы жоқтай. Талдырмаш денелі мұғалімнің өзі жоғары кластардың оқушыларына ұқсайтын. Әйтсе де, жас ұстаздың қайраты мол, жігері мықты еді. Балалармен жеңіл тіл табысатын. Бәлкім оның сыры адамдарды, оның ішінде балаларды шын пейілмен жақсы көргендігінен шығар. Әйтеуір, үзіліс кезінде топырлаған бала ұстаздарының қасынан үйіріліп, алысқа кете қоймайтын. Осындай бір сәттерде олардың әрқайсысының қоятын сұрақтары болады. Сол сұрақтарына жауап алса, көңілдері өсіп, қиял құсы шарықтап, төбелері көкке жеткендей әсерде жүреді.

Бүгінде жалған дүниедегі отбасының бақыты, әйел бақыты неде деген сауалдарға ұлағатты ұстаз Орынша Сейітқызы былайша ой өрбітіп, пікір білдірер еді.

–Әр шаңырақтың шырайын келтіретін ерлі-зайыптылардың екеуінде ең бастысы, өзара түсініспеншілік, сыйластық болуы керек. Әсіресе, әйел адам отбасы, ошақ қасының жылуын сезініп, мамыражай тіршілік кешсе, шаңырақ шайқалмайды. Әлі есімде менің әжем отбасының бақытын еңбек пен ынтымақ қана жандыра алады деп есептейтін. Өмірден көрген-түйгені көп, тәжірибесі мол адамның түйсінгені ғой. Әрине, оның ішінде жанама себеп, өзге де мысал аз емес. Қалай болған күнде де ерлі-зайыптылар бір-бірімен тереңірек тіл табысып, ізгілігі мен ізетін көрсетіп жатса, әр күндері жарқын да жағымды болса, еріне тірек, қамқор болу керектігін есінен шығармай, ұлын ұяға, қызын қияға қондырса, пенденің пешенесіне жазылар бақыт деген ұғым сол емес пе?..

Осылайша, аналық тілегі мен пайымын қыз бұрымындай қоса өріп-өрбітетін Орынша Сейітқызының мөп-мөлдір жанарында бүгінгі күні кей кезде жұп-жұқа мұң оралатын тұсы аз емес. Әрине, қаншама жыл отасып, бір-бірін ет жүректері елжірей сүйген, ғұмыр бойы аялап өткен әлемдегі ең асыл жанды қайтпас сапарға аттандырып, қайғының қара бұлты үйірілген шаңырақта сағы сынып қалу кімге оңай дейсіз. Оның үстіне Рүстем Шериязданұлы адамзаттың асылы еді ғой. Отағасы ретінде дәл Рекендей орнықты жан табылар-табылмас. Рүстем Шериязданұлының бойындағы кісілік ғажап қасиеттер санап тауысқысыз. Ол ең алдымен қоғам жұмысын кәтепті қара нардай арқалай жүріп, өзінің ыстық ұясы – отбасындағы жайлылыққа үнемі назар аударды. Басшының жары болу қай заманда болсын оңай емес. Өйткені, жүріс-тұрысыңа, сөйлеген сөзің, мәнің мен мәдениетіңе көңіл аударып, көз тіккендер көп. Мұндайда қазекен кейде күншіл, кейде міншіл де болып кетеді. Ал, жарыңа жағымсыз пікір айтылып жатса, ер-азаматтың сағы сынды дей беріңіз. Бұл жайды да қаперіне қаптап жинап қойған. Мүмкін жалпақ жұртқа жақсы көрінейін деп айрықша ұмтылып, алабөтен әсіре қызыл дайындық жасамаған да шығар. Өйткені, табиғи жаратылысы, қалпы, бітім-болмысы солай еді. Өз бойындағы еңбекке

құштарлықты, әйел адамның жинақылығы мен тазалығын, инабат иірімдерін, ізгілік шапағат нұрын көлденең кісінің келбетінен көшіріп алуға тырысқан жоқ. Табиғаттың тартуы да.

Бақыт нұры көкірегіне сәуле себезгілеп, барлық жан-дүниесін жаймашуақ, жайдары кейіпке бөлеп, барынша нұрландырып тұрар еді. Көкжиектеніп құлақиектеніп атқан таң шаттығын ілестіре қуаныш әкелетін. Әр таңды жаны жадырай, жарына, отбасына, перзенттеріне жақсылық тілей қарсы алатын. Өйткені, көкірегінде соларға деген сәуірдің жып-жылы жаңбырындай сезім селдеп тұрушы еді. Рүстем Шериязданұлы да жан жарының қасы мен қабағына қарады. Әлемдегі ажарын кіршік шалмаған сұлуға балады. Тән сұлулығы ғана емес, жан сұлулығына да тәнті болып, төбесіне көтерді. Жалғыз жарына ғана емес, ет жақын ағайындарына тегіс қамқорлық көрсетемін деп тыным көрмейтін. Қашанда қарбаласқан тіршілік бірде анда, бірде мында орын алып жатқан түрлі оқиғалар. Араласпасаң ағайынның жат болып кететіндігі белгілі, әрі атың озып тұрғанда шау-жайына жармасатын жан да көп. Күні-түні қаржы саласында қызмет еткендіктен қарбаласып жататын Рүстем Шериязданұлы тоқсандық, жылдық есеп кезінде отбасына кеш оралатын. Қанша жерден орнықты болса да кеңседегі қызметтің кей лебі жүйкесін жұқартпай тұра ма? Ара-тұра қабағын кірбің шалатыны да бар. Мұндай сәттерде Орынша Сейітқызы жарының жан дүниесіндегі алабұртқан жайды айтқызбай-ақ ұғып, үй ішінде жайлылық туғызуға тырысатын. Балаларға да әкесінің мазасын алмауды тапсыратын. Жұмыстан келген соң ас-суын ішіп, көңілі орнығып жайғасқан әке балаларының сабағын, жай-күйін тексерер еді. Олар да дәл бір осы сәтті тосып отырғандай әкелерін алқа-қотан қоршап, жамырай шуласып, біріне-бірі сөз бермей, кезек бермей қаумалап отырып, сөйлей бастар еді. Міне, осы бір сәтте құрқылтайдың ұясындай жып-жылы, жанға жайлы бөлмеде бауыр еті балаларымен тілдескені, олардың сөйлеген сөзін қызықтап, әр қылықтарына мәз болғаны қандай әдемі еді, шіркін. Сәлден кейін тіршілік қамытының ауыр азабы ұмыт болып, жаны жадырап сала беретін. Қызмет бабындағы әлдебір келеңсіздіктерден пышақпен сылып тастағандай арылатын. Әншейінде әр сөзін салмақпен екшеп, көңіл таразысына салып, бағамдап барып айтатын жары перзенттерімен тілдесіп шүйіркелескенде өзі де сол балалардың әдемі әлеміне еріксіз еніп кеткен тәрізді болып көзіне елестер еді. Баламен бірге бала болып күліп, бала болып жадырап, бала болып көңілі шалқып отырған сәтте пейілі теңіздей толқитын. Бұл бір жан жүрегіндегі мейірім шуағы шүпілдеген, ұл-қызына деген іңкәрлік сезімі шарасынан тасып төгілген тамаша сәттер. Осы бір сұлу да сүйкімді суреттерді көргенде, Орынша Сейітқызының кішкентай ғана ет жүрегі көл-көсір қуанышқа мелтекттей толып, мерейі өсіп, мейманасы тасып қалатын. Енді ше, отбасы аман, балалар өсіп-жетіліп келеді, ерінің аты мен абыройы асқақтап тұр, ел алдында сыйлы, қаншама халық құрмет тұтады. Аз дүниенің өзін көптей көріп, қанағат тұта білетін тәубешіл адамға бұдан артық не керек, шіркін?!

Әрбір сегіз наурыз күні Рүстем Шериязданұлы Орынша Сейітқызына өңшең бір әдемі, қауыздары жарқырай жайнаған, сұлу гүлдерді сыйлар еді. Әр жыл

сайын бұлжымай жүзеге асатын осы бір жай келе-келе дәстүрге айналып кеткен. Мереке күні таң атысымен шығып кетіп, таңғы шайға отырғанша қуаныштан жүрегі балбұл жанып, құшағын гүлге толтырып келіп құттықтай-тұғын. Орынша Сейітқызының раушан гүлін ұнататынын жақсы білетін. Шіркін-ай, алаулаған раушан гүлінің иісі қандай тәтті. Әрі оны көңілің құлай сүйген жарың әкеліп тұрса, табалдырықтан аттаған сәтте көгілдір көктемнің лебімен бірге жетсе, адам айтқысыз ғажап ықылас емес пе?

Дәл осы мереке күні Орынша Сейітқызын ғана емес, өзінің сүйікті қыздарын да, үшінші қызы санатындағы келіні Татьянаны да құттықтауды еш ұмытпайтын.

–Сыйлық бағасының қымбат болуы есеп емес,–дейді Орынша Сейітқызы,– адам ықыласы, көңілі мен пейілі, бағалауы мен сыйлауы ақшаның жүзімен өлшенбейді ғой. Біз солай ойлаймыз, солай түсінеміз, солай қабылдаймыз. Бүгінгі күні заман да, адам да ептеп өзгеріп келе жатқан тәрізді. Жастардың көзқарасы тіпті бөлек. Өмірге деген, адамға деген. Олар аға буынмен салыстырғанда, дүниенің бәрін, жаратылыстың сырын, адамгершілік пен кісіліктің жырын өзгеше түсінеді. Сондықтан, сөз арасында оқыған жанға титімдей болса пайдам тисін деп дәл солай етуге болмайтындығын жалғыз ауыз сөзбен айта кетсем, артықтығы жоқ шығар. Әсіресе, қыз-келіншектерге бағыттап айтсам, орынды болмақ. Ең алдымен, жарыңның жағдайын ойлаған дұрыс болады. Аспандағы айды әпер деген тәрізді буынсыз жерге пышақ сала берсең, шаңырақтың шайқалуы да, шытынауы да ғажап емес. Сондықтан, өмірдің өзі ұсынған бар сыйлықты өңін айналдырмай қабылдаған ләзім. Адамда ең алдымен қанағат болуы керек. Ал, қанағат көптеген келеңсіз қылықтың, ойланбаған қадамның қалқаны.

Рүстем Шериязданұлы Москва қаласындағы жоғары партия мектебін бітіргеннен кейін Көкшетау облыстық партия комитетіне жолдама алды. Щучье аудандық атқару комитетінің төрағасы қызметіне тағайындалды. Айы оңынан туып, өмірде жолы болғандығын, пешенесіне Алаштың ардақты ұлы, теңдессіз тарихи тұлға Еркін Нұржанұлы Әуелбековпен үзеңгі қағыстыра қызмет ету сәті бұйырғандығын өзінің бақыты санар еді. Тағайындау алдында Еркін Нұржанұлының қабылдауында болған. Міне, осы бір сәт кейіпкеріміздің жадында мәңгілік өшпестей таңбаланып қалды. Әкелік қамқорлық көрсеткен тарихи тұлғаның әр сөзі, әр сөзінің астарындағы кәтепті қара нарға жүк боларлық жауапкершілік, қамқорлық өмір бойы есінде жүрді. Әр сөзін ақыл таразысына салып сөйлейтін сұңғыла ойлы, парасатты басшы кадр мәселесіне керемет ыждаһатты болатын. Әсіресе, жергілікті жердің жаңа өсіп келе жатқан, болашағынан үлкен үміт күттіретін жастарына қамқор еді. Кешегі кеңес дәуірінде ормандай орыс қаптаған солтүстіктен қолынан іс келетін білімді де білікті жергілікті кадрлардың өсіп келе жатқандығына ол да шын мәнінде қуанушы еді. Ел тізгінін Рүстем Шериязданұлы тәрізді іскер азаматтарға сеніп тапсыруға ынталы болатын. Кездесу барысында жалғыз болашақ қызметіне байланысты жұмыс қана емес, жалпы өмірлік принциптер туралы маңызды әңгіме өрбіді. Өзін қалай ұстау керек екендігін, жұмыс стилін қалай

калыптастырып, ортақ шаруаның ыңғайын қалай табу керектігін көрегендікпен көрсетіп берді. «Сырт көз сыншы» дегендей, ертең білдей бір ауданның атқару комитетінің төрағасы болған соң көп жұрттың сынай қарайтыны да сөзсіз, осының қолынан не келер екен дегендей әр басқан қадамыңның өздерінше бағамдап, әр ісіңді сан-саққа жүгіртетіндер де болады. Оның үстіне Бурабайдың баурайы жалғыз Қазақстан ғана емес, кең байтақ одақтың түкпір-түкпірінен келімді-кетімді кісілердің көп болатын жері. Сондықтан, қай тарапта да ұқыпты қолдың табы анық аңғарылып тұру керек. Бұл жалғыз Бурабайдың немесе Көкшетаудың ғана намысы емес, жалпақ жұрттың намысы. Ісің оңғарылмай жатса, көзі қырағы кейбіреу Бурабай солай екен, Көкшетау солай екен демейді, Қазақстанның жұрты, қазақ елі солай екен дейді. Әрненің астарын әріден ойлайтын Еркін Нұржанұлы Рүстем Шериязданұлының бойындағы ұлттық намысты тұтатып, ел үшін, тұтас жер үшін еңбек ету керектігін, әр ісіңнің атқарылуы сол өзің жан жүрегіңмен құлай сүйген еліңнің мерейі мен мәртебесін көтеру үшін істелу керектігін шегелеп отырып айтып берген. Оның үстіне талапты да талантты жас кадрдың алдынан көкжиектің есігі, болашақтың жолы кеңінен ашылуы үшін алғашқы қадамыңды нық басып, сүрінбеуің шарт. Егер туған топырағыңды түлетемін, жалпақ жұрттың жайын тауып, ел көңілінен шығамын десең, әрбір ісің нәтижелі болғаны жөн. Аудан басшысының бірі ретінде қоғам байлығын еселеп, табыстың тайқазанын тасытып жатқан қарапайым адамдардың әлеуметтік-тұрмыстық жағдайын есіңнен еш шығаруға болмайды. Өйткені, олар Отан байлығын еселейміз деп күні-түні жұмыс істеп жатқан жоқ па?..

—Сен жас болсаң да, іскер әрі орнықтысың. Енді өзіңнің қолыңнан іс келетінін дәлелдеуің керек. Әрбір басшы заң бойынша қызмет атқарғаны жөн. Ал, заңсыз тіршілік кешемін деушілермен табанды күресе білуге үйрен,—деген болатын Еркін Нұржанұлы аз-кем тілдесу кезінде,—ең алдымен өзің заң аясында жұмыс істеуің керек. Солай бола тұра қарапайым еңбек адамдарын қаперіңнен еш шығарма. Жұмысың өрістесін десең, әрбір қолға алған шаруаң нәтижелі болсын десең, сол адамдардың күш-қуатын, еңбегін дұрыс пайдалан.

Әншейінде алды тым қатты, талапшыл делінетін Еркін Нұржанұлының осы бір қабылдауынан жанына нұрлы шуақ құйған болашаққа деген сенімі де, ынта мен ықыласы да көпкөрім арта түсті. Қамқор сөздерден қанаттанып қалды. Жақсымен өткен қас-қағым сәттің өзі тәлімі мен тәрбиесі мол ұлы өмірдің ұлағатты мектебі тәрізді емес пе. Оның үстіне Еркін Нұржанұлы тәрізді мың жылда бір туатын Алаш жұртының ардақты перзентінің аузынан шыққан әрбір сөз өмір мектебінің теңдессіз өнегесі іспетті.

Бұл кездесуде айтылған ақыл-кеңес ақ батаға пара-пар. Ат жалын тартып мінген ұлын алыс сапарға аттандырып салар кезде ақ ниетті ата-ана да дәл осындай тілек тілеп, ақжарылқап батасын бермес пе еді. Шын көңілден перзентінің пешенесіне жазылған бақыттың баянды болуын толғауы тоқсан тіршілікте өзіне лайық өмір соқпағын жаза баспай табуын алдынан жол сілтейтін темірқазық нысананың жарқырай жанып, ақ жолын, оң жолын көрсетіп тұруын жаратқан иеден жалбарынып тұрар еді. Сол сәттегі өзіне

камқор әрі тілекші жандардың шапағат нұрына шүпілдей толған пейілі мен тілегі сәтті сапар алдындағы аттанысына әзір тұрған ұлының қос қолтығынан көтеріп, періштедей желеп-жебеп, ісін оңға бастырмай ма. Рүстем Шериязданұлы да осындай жан-дүниесі алай-дүлей болған толғанысты сәтті басынан кешірген. Аруақты Әуелбековтың ақ батасын алған. Бәлкім кейінгі өмірде жолының оңғарылуы, тіршілік жалауының желбірей жайылып, бақыттың бастаулары Алатаудай асқарға ұмтылдыруы осы бір сәтпен сабақталған шығар.

1980 жылдың наурыз айында Рүстем Шериязданұлы Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып тағайындалды. Арада бес жыл өткен соң 1985 жылдың қазан айынан 1986 жылдың қараша айына дейін Щучинск қаласында еңбек етті. Осы бір табиғаты тамылжыған өлкеде, адамдары еңбекке құштар, берекесі мен ынтымағы өрістеген өңірде сапары қайта жалғасқан. Осы жылдары Рүстем Шериязданұлымен бірге қызмет істегендер ол кісінің бойындағы тамаша қасиеттерге тағы бір тәнті болған. Барлығы уәделесіп қойғандай бір ауыздан ел мерейін өсіргендігін, шаруашылықтың ғұмыры таусылып бітпейтін сан салалы ісін өрге бастырғандығын айтар еді. Оған әрине, қызметтестерінің ойынша басшының бойындағы бүгінгі күн талабындағы әр істі егжей-тегжейлі сараптама жасай білу және оны дұрыс жасай білу қабілеті көмектескен. Аудан тынысын бес саусақтай білетін Рүстем Шериязданұлы кейбір іске қолбайлау болып жатқан жайлардың себеп-салдарын тамыршыдай дөп басып, іс тетігін шешудің оңтайлы әрі тиімді жолдарын таба білген. Жалғыз өзінің ақыл-парасатымен ғана емес, осы елдің иесі мен киесіндей ақсақал, қарасақалдарының, ел тізгінін ұстаған үлкенді-кіші басшылардың, жалпы халықтың пікірімен санаса отырып.

Міне осы кезде Орынша Сейітқызы ауданның бірінші басшысының жан жары. Бірақ, осы бір мәртебе ежелден қарапайымдылық қағидасынан сынықсүйем ажырап көрмеген, жоққа тәубе, барға қанағат дейтұғын қазақы кеңпейілден шықпайтын жанды еш өзгерте алған жоқ. Көпшіліктің қошеметі де, ел басы қосылған әлдебір жиындарда етіңнен өтіп, сүйекке жететін сансыз мақтаулар да жаратқан ие өзі сыйлаған қалыптан шығара алмады. Бәз баяғы қазақтың кеңпейілді, мерейлі де мейірлі, парасат-пайымы жоғары, жан-дүниесі Айнакөлдiң суындай тұнық да таза жарды құрмет тұтып, арын сақтаған әйел кейпінде қалған болатын. Ал, Рүстем Шериязданұлы болса, бірінші басшының қым-қуыт шаруасына бел буып басы бүтін кірісіп кеткен. Отбасында болғанынан жұмыста жүргені көп. Ісінің күрделі, шаруасының қиын екені де белгілі. Ерiн сүйетiн әр әйел тәрiздi Орынша Сейiтқызы да жарының жан дүниесіндегі салмақты ғашық жүрекпен сезініп, көмек қолын созуға ұмтылды. Жұмыстан шаршап келгенде алдынан жаз гүліндей жайнап, жайдары қалыппен қарсы алды. Кейде түн жарымын еңсеріп барып бір-ақ оралатын. Сонда да ерте кетіп, кеш келдің, қайда жүрдің деп тергеп көрген емес. Және кейбір әйелдер тәрiздi әрненi сұрап, қызылды-жасылды дүниеге қызығып, мазасын да алған жоқ. Рүстем Шериязданұлының көңілі құлай сүйген ісімен, тұтас бір ауданның тізгінін ұстап, соның отымен кіріп, күлімен шығып жатқан қызметінің жемісті

болуын іштей жаратқаннан жалбарынып сұрады. Қыруар жұмыстан ерқашты болып шаршап-шалдығып жеткенде кіреукеленген көңілін қабағымен жібітіп, жүрегіндегі жалынға лапылдатып жалын қосуға тырысты.

Тұс-тұстан, әсіресе жазғы маусымда ат басын бұрып жататын ағайын-туыс та, жора-жолдас та аз емес еді. Қонақжай шаңырақтың есігі әрдайым ашық болатын. Ал, өзі де бауырмал, барша адамды алаламай жақсы көретін Рүстем Шериязданұлы тәуліктің кез-келген сәтінде қасына бір табак кісіні ертіп, күні бұрын ескертпестен келе қалатыны бар еді. Міне, осындай сәтте аудан басшысының дастарханы тоқ болғаны дұрыс. Бірте-бірте Орынша Сейітқызы қай уақытта болсын айтқызбай келген қонақты қарсы алуға дайын тұратын. «Қонақ аз отырып, көп сынайды» дегендей, келген кісі әуелі шаңырағына, содан соң дастарханына қарамай ма. Үйдегі қонақ күту былай тұрсын, шақырған жерге барғанда да өзінің мінсіз келбетінді танытуың керек. Өйткені, аудан басшысының бағасын жарына қарап беретін сол кезде бір қағида болған. Міне, осындай ел сынынан сүрінбей өткеніне өзі де разы.

Ұлы өмір құтты өзен іспетті екен. Кей тұста биіктен құлдилап, сарқырай ақса, енді бір тұсында жаймашуақ, майда қоңыр. Сол өмірдің өрінде бұлар бақытты да ұзақ ғұмыр кешті. Әрбір күндері мазмұнды да мағыналы өтті. Өмірге үш перзент әкелді. Үш перзенттен немере-шөбере өрбіді. Сол мазмұнды күндерінің мерейлі де шаттыққа толы сәттері өмірге құштар көңілдің заңды жалғасы іспетті. Қазір сол өмір жалғасы Орынша Сейітқызының мерейі де медеті. Рекендей, Рүстем Шериязданұлындай Арқаның асыл азаматының артында қалған тұяғы, көзінің нұры, көңілінің гүлі.

Адамның жас кезінде өмір қайнап жатпақ. Төңіректің бәрі ет жүрегің елжірей сүйген, кіршіксіз пәк сұлу. Осы бір әдемі көрініс, салтанатты сәт ешбір таусылмайтын тәрізді. Пенде шіркін соның бәрі бір демде түгесілетін жалған дүние екендігін ойлай бермейді ғой. Санасы жетіп тұрса да мүмкін ойлағысы келмейтін шығар. Мәңгілік ғұмыр ешкімнің мандайына жазылмаған. Бәрі сәуірдің ақ жауынындай бүркіп өте шығатын өткінші. Сол өткінші ғұмырды мәңгілік қылуға әрекеттенетін әр адамның айшуақты еңбегі, тұла бойындағы тұмшаланған асыл қасиеттері болса керек. Жақсының артында қалатын жалғыз ауыз сөз оның ғұмырын ұзартып тұрады емес пе. Рүстем Шериязданұлының да қасиетті Көкше тарихында мәңгілік аты қалуына ең алдымен адал да ардақты еңбегі, ел үшін атқарған қияпат қызметі септігін тигізеді. Бұл жақсы аты көгілдір қыраттар мен белдердің нақ ортасында мұнартқан аспанға мәңгілік бой түзеген Оқжетпестей биік, Айнакөлдей тұнық. Елден зерделі, елден ыждаһатты ештеңе жоқ. Көптің көзі қашанда қырағы, бәрін де көріп тұрады. Күні кеше ғана осы бір көгілдір Көкшесін, оның көркем табиғатын, көрікті адамдарын жанындай жақсы көрген Рүстем Шериязданұлының сол мерейлі елдің мәртебесін елден ерек биіктетемін деп еңбек еткендігін жалғыз аға буын ғана емес, жас құрақтай желкілдеп өсіп келе жатқан кейінгі ұрпақ та елеп-ескеріп, өз өмірлеріне өнеге, жақсы мысал етері сөзсіз.

Рүстем Шериязданұлы жан жары Орынша Сейітқызымен табаны күректей 58 жыл шаттығы шалқыған шаңырақтың астында қызғылықты күн кешкенде ең

алдымен туған елінің тұғырын бекем етуді ойлағаны талас тудырмайтын ақиқат. Ол бойындағы таланты мен дарынын, білімі мен білігін, он кісіге жетіп артылатын парасат-пайымын толайым жұмсағандығы анық. Осы бір адам бойындағы ізгілік ізетін бүгінде алыпқа серік болған Орынша Сейітқызы орнықты пікірмен қолмен қойғандай етіп өрнектер еді:

–Біздің қарым-қатынасымыз шынайы сыйластыққа, бір-бірімізге деген құрметке құрылған,—дейді ол,—атамыз қазақта «үй болған соң ыдыс-аяқ сылдырламай тұрмайды» дейтін сөз бар ғой. Біздің үйде де жиі болмағанымен, кей-кезде ыдыс-аяқ сылдырласа сылдырлаған шығар. Бірақ, сынған жоқ. Оның өзі өте сирек болатын. Әрине, затым әйел емес пе, кейде асығыс әлденені айтып қаламын. Кейде буынсыз жерге пышақ та салып қаламын. Ал, ол болса менің сол бір ойланбай айтқан сөздерімді мұқият тыңдайды да, үндемей қоя салады. Маған да, балаларға да еш уақытта дауыс көтеріп көрген емес. Және бір қасиеті жұмыста не болып, не қойып жатқанын айтпайтын. Басқа адамдар туралы бөгде пікір білдіру, сыртынан ғайбат сөз айту табиғатында жоқ еді. Кейбіреулерге орынсыз өшігу, бақ таластыру, жауығу мүлдем жоқ болатын. Тіпті, қаншама ғұмыр кешкенде әлдекімнің сыртынан ғайбаттағанын жалғыз мәрте де естіп көрмеппін.

Бірде Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып қызмет істеп жүрген кезінде бұлардың шаңырағына Амантай Жақыпбеков деген күйеу балалары келді. Орынша апай мейманды дастарханға шақырып, ара-арасында өзінің жары туралы, оның жұмысы туралы сұрап қояды:

–Кісілерге тым көп ұрыспай ма?

Сол кезде Амантайдың айтқаны қатты қайран қалдырған. Оның сөзінше Рүстем Шериязданұлы орайы келмей жатқан шаруаға қанша күйіп-пісіп, булықса да, ашу-ыза көкірегінде кептеліп жатса да, қол астында жұмыс істейтін қызметкерлерге ешқашан дауыс көтермейді екен. Ал, реніші дидарынан сезіліп тұрады. Тек әр сөзіне салмақ сала отырып, байыппен істі бұлайша атқаруға болмайтынын түсіндіреді. Онда да адамның жер-жебіріне жетпей. Онсыз да өлшеулі уақытты шығын қылмай, артық сөз, орынсыз уағыз жоқ.

Мұндай қасиеттер Рүстем Шериязданұлына қайран да қайран әкенің алпыс екі тамырын қуалап аққан қызыл қанынан жұққан. Құтты әке кейпі, әкенің бітім-болмысы, парасат тұнған пайымы, ай мен күндей ажары сол жақсылықтың, сол әдемі кейіптің өшпеген көшірмесі.

Нұрғиза апай Орынша Сейітқызын келіні емес қызындай әлпештеген. Сондықтан да, келін ананың кең пейілін, мол мейірін ұғып, қабағына кірбің түсірмеуге тырысқан. Бастапқы бетте үй шаруашылығында кідіргені де, мүдіргені де бар. Қанша дегенмен қаланың қызы емес пе?.. Ал, уақыт табы сүйкімді жүзінде жазулы тұрған енесі болса, жас келіннің жайдары мінезін жақсы көретін. Жақсы көретін де жаны қалмай сан ғасыр бойы жалғасып келе жатқан атам қазақтың салт-дәсүрін, әдет-ғұрпын жалықпай үйретіп, ұғындырушы еді. Күні ертең келіннің істеген ісіне, өзін-өзі ұстауына, халыққа деген құрметіне қарап тәмам ауыл тамсанып отырып, «шіркін-ай, Шерияздан атаның босағасынан аттаған жас келін қандай жақсы!..» деп айтпас па. Әжелер

мектебі әдемі бір мектеп еді ғой. Үлгісі қандай, өнегесі қандай. Тек соны ұғып алатын құймақұлақ келіндер болса десеңізші. Енеден үйренген өнегесі аз емес еді. Құтты халықтың дестелеп жинаған сабасы сарқылмас қазынасы іспетті. Нұрғиза енесінің қонақ күтуі өзгеше өнді бір мектеп. Жатқан бір ғылым. Оның несі ғылым дерсіз. Жоқ, құрметті оқырман, шын мәнінде солай. Салт-дәстүрдің санаға сыналап кірген әдемі өңін, өзі де мазмұндық тұрғыдан байытып, шырқау биікке шығарған. Қазақтың қонақжайлылығы жазылмаған заңдылық. Сондықтан, күндердің бір күнінде жуанның жіңішкеріп, жіңішкенің үзілер шағында табалдырықтан құрметті қонақтардың бірі аттар. Міне, ас-суының майлысы мен дәмдісін келіп қалатын қонақтың сыбағасы деп сақтау жалпы жалғыз Нұрғиза ененің ғана емес, бар қазақтың табиғатын көрсететін тамаша мысал. Олардың жан-дүниесіндегі қонақтың сыбағасы деп сақтау ғажайып бір салт еді. Тек бүгінгі күні сәл жұқарып қалғаны болмаса. Жұқарса да жұқанасы сақталған. Сол пейілді, тәртіпті Нұрғиза енесінен үйренді. Әрбір үй ұстаған жақсы әйелдің қоры болуы керек. Бұл қонаққа деген ғана ықылас емес, өз үйін, өз ошағын сыйлау деген сөз. Енесі келініне үнемі жетесіне жеткізе жақсы сөзін айтып отыратын:

–Құлыным-ау, Рүстемнің әкесін осы төңіректің бәрі таниды, біледі. Ісіне қарап сыйлайды. Ол кісі әманда жомарт, қонақжай болған. Қысылған адамға үстіндегі жалғыз көйлегін шешіп беретін Атымтай Жомарттың нағыз өзі еді. Сондықтан ғой мынау Сарыбұлақтың еңбектеген баласынан еңкейген кәрісіне дейін жолымнан кесе-көлденең өтпей сыйлайтыны. Бапа деп атайтыны. Құлыным сен, атаңның аты мен атағына сай ет жақын туыстар мен ауылдастарыңды, келген қонақтарды лайықты қарсы алуды үйрен. Егер Бапаның үйіндегі келін тікбақай екен, кісі сыйлай білмейді десе, сүйекке таңба түспей ме.

Енесі айтса айтқандай, қонақжай үйдің төрінде келімді-кетімді кісі ошарылып көп отыратын. Ал, көптің көңілін табу қиынның қиыны. Біреулер интернатқа балаларын әкеліп жатса, енді біреулер керек-жарақтарын іздеп келеді. Облыстық ауруханада емделуге келгендер қаншама. Сол кезде шалғайдағы Сарыбұлақ ауылынан облыс орталығына келетін адамдарды күтіп алатын екі үй бар еді Көкшетауда. Бірі Бәтила апайдікі болса, екіншісі Шерияздан атаның ұлы Рүстемдікі. Бұлардың алғашқы үш бөлмелі қызметтік пәтердің жалғыз бөлмесі тәмам жұртты тік тұрып қарсы алатын Сарыарқаның сайын даласындай кең, көктемнің күніндей шуақты, жаздың лебіндей жайдары бөлме еді. Құрметті орын қонақтікі, астың дәмдісі солардың алдында. Тіпті кейде жататын жер де табылмай қалатын. Соның өзінде де қабағын шытып көрмепті.

Мінез адамға туа бітпек. Кей кезде жағылған шырпыдай тез тұтанатын, жай оғындай жарқ ете түсетін жайлардың болғандығын Орынша Сейітқызы өзі де жасырмайды. Бірақ, барлығын ақыл билейтін. Ақылдың дос, ашудың дұшпан екендігін түсіне білген.

Өмір жолы осылай өз қалыбымен жүріп жатты. 1986 жылдың қараша айында Рүстем Шериязданұлы Көкшетау облыстық халықтық бақылау

комитетінің төрағасы болып тағайындалды. Биік лауазым болғанымен, құтты алмас қылыш тәрізді байқамасаң әлдекімнің тағдырының жібін кесіп алуың мүмкін. Жауапкершілік жүгі әлденеше есе арта түсті. Мемлекеттік жоспар мен міндеттемелердің орындалуы, әлеуметтік мәселелердің шешілуі, мемлекеттік тәртіпті бұзғандармен аяусыз күрес жүргізу тәрізді міндет жүгі өте ауқымды еді. Бақылаушылардың кінәлілерді жазалайтын да мүмкіндігі бар еді. Ал, Шериязданов болса жазалаудан бұрын нақақ жанды кінәламай, егер адал болса көмек қолын созуға тырысатын. Қоғамдық өмірдің бар саласына бақылау жасаған Рүстем Шериязданұлының басшылық жасаған мекемесі жалғыз бақылау жасап, биіктен қарап тұрмай, елдің тұрмысының жақсаруына да үлкен үлестерін қосты.

1991 жылы Рүстем Шериязданұлы Көкшетау облыстық халық депутаттары кеңесі төрағасының орынбасары болып тағайындалды. Халық қалаулылары Шерияздановтың бойындағы ілкімді істерді шеше білетін, елді жақсылыққа ұйымдастыра білетін іскерлік пен адамгершілік қасиеттерді танып білді. Нағыз ел мүддесін көздейтін, қанатымен су сепкен қарлығаштай қорғайтын жер осы еді. Өйткені, халық қалаулыларынан күні кеше ғана сенім білдірген ел көп нәрсені талап ететін.

1993 жылдың наурыз айынан 1997 жылдың тамыз айына дейін Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қаржы бақылау комитеті басқармасының басшысы, кейін Қаржы министрлігі қаржылық бақылау комитетінің Көкшетау облыстық басқармасының басшысы болып қызмет істеді. Дәл осы кезде әр басшының бойынан қылдан таймас адалдық пен орасан зор білім мен білікті талап ететін дәл осындай қызметке Рүстем Шериязданов әбден лайық еді. Іскер басшының иығына бұрынғыдан әлдеқайда ауқымды жүк түскен. Сол жүкті абыроймен арқалап, сенім үдесінен шығып қызмет ете білді.

Көкшетау облысының әкімшілік-аумақтық өзгеріске түсуін көкшетаулықтармен бірге Рүстем Шериязданұлы да қынжыла қабылдады. 1997 жылы зейнетке шықты. Әйтсе де, бай тәжірибе жинақтаған, білімі телегей-теңіз адамның елге деген қызметін пайдаланбау күнәмен тең. 1997 жылдың қыркүйек айынан 2002 жылдың шідесіне дейін Көкшетау қалалық қаржы бақылау бөлімінің аға маманы болса, кейін Ақмола облыстық қаржы бақылау басқармасының бас маманы болып еңбек етті.

2002 жылы қалалық соғыс және еңбек ардагерлері кеңесінің төрағасы болып сайланды. Сайлаушылардың басым көпшілігі Рүстем Шериязданұлының бойындағы кісілік қасиетті, елге сіңірген еңбегін жақсы білетін. Сондықтан, аға буынның жайын осындай жұмыс десе еш тыным алмайтын, ел жайын, жұрт қамын ойлайтын адамға сеніп тапсыру дұрыс деп тапты. Пайғамбар жасына келіп қалса да тағы да тынымсыз еңбек етті. Өзі үшін емес әрине, бір кезде осы қоғамның байлығын еселеймін деп есі кете еңбек еткен есіл жұрттың асарын асап, жасарын жасаған шағында қамқорлықтан қағыс қалмасын деген таза да адал ниетімен. Ең басты міндеті зейнеткерлердің әлеуметтік жағдайы еді. Ал, әлеуметтік мәселелерді шешу осы бір алмағайып кезеңде оңай-оспақ іс болмайтын. Материалдық жағдаймен бірге рухани байлық та ескерусіз қалған

жоқ. Қарттардың көңілін демдеген, жандарын жүдетпеуге жан сала кіріскен өзгеше өнді бір бақыт емес пе?.. Қалалық кеңестің жанынан «Ақбұлақ-Родник» деп аталатын клуб құрылды. Айтпақшы, осы жерге шахмат, дойбы құмарлар дүмеп жиналатын. Рүстем Шериязданұлы да адам ақыл-ойының ұшқырлығын талап ететін осы бір ойындарды жақсы көретін. Ол әрбір ардагердің көкірегіндегі көп адамға аша бермейін жан сырын жақсы түсінді. Жақсы түсінгесін де қолынан келгенінше көмектесуге тырысты. Еселі еңбек етті. Сол еңбегі ескеріліп, ардагерлер қалалық кеңесінің президиумы Рүстем Шериязданұлына «Көкшетау қаласының құрметті азаматы» атағын беруге ұсыныс жасады. Өмір бойы ақ адал еңбек еткен біздің кейіпкеріміз осы жұмысқа әбден лайық еді.

Ұзақ та мазмұнды тіршілігінде адал еңбегі бағаланып, мерейі өскен кез жалғыз осы емес, Щучье және Көкшетау аудандарында, Көкшетау облысының халық шаруашылығына сіңірген еңбегі үшін екі мәрте «Еңбек Қызыл Ту», «Құрмет Белгісі» ордендермен, бірнеше медальдармен марапатталған болатын. Марапаттауларының ішінде Қазақ ССР Жоғарғы Кеңесінің, КСРО Мемлекеттік жоспарлау мекемесінің, КСРО Қаржы министрлігінің, КСРО Халықтық бақылау комитетінің, халық депаутаттары Көкшетау кеңесінің Құрмет грамоталары бар. 2008 жылдың 5 желтоқсан күнгі Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Жарлығымен мемлекетке сіңірген еңбегі, қоғамдық қызметтегі белсенділігі, еліміздің әлеуметтік-экономикалық және мәдени дамуына сіңірген өлшеусіз еңбегі үшін Рүстем Шериязданұлы Қазақстан Республикасының Құрмет грамотасымен марапатталған. Ал, ардагерлердің қамын жеп, қалтқысыз қызмет еткен еңбегі де аталмай қалған жоқ. Республика ардагерлер ұйымдары Орталық кеңесінің, облыстық ардагерлер кеңесінің Құрмет грамоталары да табыс етілген. 2016 жылы ерен еңбегі үшін «Құрмет» орденіне ие болды.

Ұрпағының жалғасы – балалары

Бір кезде бар бақытын адал еңбектен тапқан Рүстем Шериязданұлы мен Орынша Сейітқызының бауыр еті балалары бүгінде осы бір ел таныған, жұрт қадірлеген абыройлы отбасының ғұмыр парағын әдемі жалғастырып келе жатыр. Раушан, Нұрлан мен Гүлмира, үшеуі де асыл аналарының көңіл көкжиегіндегі шілтерді нәзік перзенттік жүректерімен аңғарып, жып-жылы қамқорлық көрпесімен қымтап, жаны-құттары қалмай қызмет көрсетуде. Ыстық ұядан балалар әлдеқашан ұшып шыққан. Өздерінің де отбасылары бар. Үлкен қыздары Раушан абзал әке салған айшуақты соқпақпен жүріп келеді. Экономика факультетін бітірген. Ал, ұлдары Нұрлан медицина институтын тәмамдаған. Кіші қызы Гүлмира – профессор, философия ғылымдарының докторы, Астана қаласында тұрады. Сондағы Сәкен Сейфуллин атындағы

аграрлық-техникалық университетінде сабақ береді. «Әке көрген оқ жонар» дегендей, жалғыз ұлы Нұрлан да әке абыройы мен беделіне аса сақ.

–Өйткені, мен кішкентай кезімнен бастап Рүстем Шериязданұлының ұлы деген сөзді естіп өттім. Осы есімді аузына алған адамдардың лебізінен құрмет пен қошемет аңғарылып тұратын. Сондықтан, мен әкемнің қандай адам екендігін ерте ұқтым. Қазір өзім де ат жалын тартып мінген соң сол биікке лайық болғым келеді.

Ұлының айтуына карағанда, әке мен бала арасында тым ерте ерлерге тән сыйластық басталған екен. Абзал әке кішкентай баласымен кәдімгі үлкендермен сөйлескендей сөйлесіп, пікір алмасқан. Құтты ата қыранның балапанды баулығаны тәрізді.

Перзенттері ұлағат ұялаған ата-ана шаңырағында берік тәрбие алып, тәлім ұққан. Осы шаңырақтың келіні Татьяна былай дейді:

–Мен өзімнің болашақ жарыммен алғаш кездесіп жүрген сәтте оның әкесінің өңірге танымал, абыройы асқақ адам екендігін біле қойған жоқпын. Сондай белгілі де білікті адам бола тұрғанымен, қайын атам керемет қарапайым еді. Маған оның ұстамдылығы ұнайтын. Адам жанының нәзік иірімдерін танып, құрметтей білетін. Көңілінің кейбір сәттері жай ғана ымы мен ишарасынан айқын аңғарылып тұратын. Біз Нұрлан екеуіміз атамыз бен енеміздің өнегелі өмірін өзімізге үлгі тұтамыз.

Көкшенің көркем перзенті Рүстем Шериязданұлының рухына арнау (толғау)

Туған жер – әулиелі Сарыбұлақ,
Жүретін әркезде де жанына ұнап.
Ақ қайың, бойшаң терек аясында,
Тербетер аталардың әні құлап.

Аққуының жақұты бар қанатында,
Содан жаны бір ләззат табатын да.
Туған жер – жер бетінің жерұйығы,
Меккесі, Мәдинесі санатында.

Топырағынан перзенті қуат алған,
Төгетін мөлдіретіп шуақ алған.
Киелі, кастерлі өлке аясында,
Рекендей ұлы перзент жаратылған.

Әр таңы жүрегіне шуақ берген,
Мөлдір ауа мерейлі қуат берген.
Өзіңді ойлап ет жүрек езілгенде,
Құдай-ау, қалай ғана шыдап келген.

Өскенінді өзіннің көрсем деген,
Жидегінді алқаптан терсем деген.
Бойымдағы білім мен білігімді,
Мәңгілік мерейіңе берсем деген.

Тілеген туған жердің тілегін де,
Сол үшін күш саулаған білегінде.
Сағыныштан сарғайтқан Сарыбұлақ,
Жүретін Рекеңнің жүрегінде.

Қара орманның осында шаңырағы,
Айтылатын тірліктің лағыл әні.
Аралап дүниежүзін шықса дағы,
Сендей жер қайдан ғана табылады?!

Ыстық ұя, тал бесік, қара орманы,
Шерияздан ақсақалдың мекені де.
Әнекей топырағында табы қалған,
Мәңгілік сапарына кетерінде.

Кеткенмен өмір сырын табыстаған,
Қиындық бар ма олар алыспаған.
Сонда да күдер үзбей бұл өмірден,
Құрышты нанша илеп жаныштаған.

Өмірдің жүгін ауыр арқалаған,
Елге деген махаббат тарқамаған.
Еңсесінен басса да тағдыр тірлік,
Көкірегімен өзінің қалқалаған.

Ұққан содан тазалық, адалдықты,
Тәрк етіп жаман ниет, арамдықты.
Әкенің арда жолы ұлға аманат,
Жоғары ұстап өткен соң адамдықты.

Әкенің өз асуы, заңғары бар,
Ақ арман аялаған таңдары бар.
Қыранның ұясында жетілген соң,
Рекеңнің де биікке самғары бар.

Сұңғыла әке ұқтырған заман сырын,
Қилы-қилы болатын адам сырын.
Ол білімі даланың білімі еді,
Бар Алаштың көрсеткен адалдығын.

Бал бұлақтан үйренген мөлдірлікті,
Боз теректен көшірген өндірілікті.
Бозторғайдан тыңдаған дала сырын,
Сол даланың жинаған бар асылын.

Дала мектеп түсінген ұлдарына,
Шығаратын күні ертең құздарына.
Табаны тастан қайтпас тұлпар болса,
Жалғыз қарғып жетпей ме шыңдарына.

Рекен де тұлпар болды тумысынан,
Сағынышты түйсініп жыл құсынан.
Қайтқан құстай соғатын Сарыбұлаққа,
Аумайтын сағынышты тұз құсынан.

Құлыншақ болып құдилап желер еді,
Көкірегіндегі сезімді төгер еді.
Кейде айлап аттың ізін сала алмаса,
Жүрегінен жыр сезім өрер еді.

Туған жерін толғанып сағынатын,
Адамын да киелі әуел бастан.
Жырлайтын кейбір сәтте мейір түсіп,
Қиындықпен қаймықпай жағаласқан.

Әдемі ғой Сарыбұлақтың өңірі гүл,
Сүйген жанның перзенттік сезімі бұл.
Адамдары кеңпейіл, ақ еділ де,
Еңбекпенен көркейген өңірі бұл.

Лүп-лүп етіп соғатын ет жүрегі,
Мерейін туған елдің көп тіледі.
Көп сурет, көне сурет өшпестей бір,
Қиялына қалықтап кеп жүреді.

Аталардың сұрайды амандығын,
Әжелерге иіскетіп маңдайынан.
Бұрынғының адамдары қандай жақсы,
Бал тамып тұратұғын таңдайынан.

Шерияздан әкенің көзін көрген,
Даланың қазынасы осылар да.
Баяғы құлын тұлпар кездеріндей,

Анау қырдан аңдыздап жосылар ма.

Қарттарым-ай, ауылдың киесіндей,
Киесіндей, кәдімгі иесіндей.
Қалай ғана әр жанның көкірегінде,
Тұрады әдемі жыр бір есілмей.

Жастары тасқайрақтай жарқылдаған,
Қырандай дауыстары саңқылдаған.
Бауырмал олар дағы аталардай,
Сезімі самал болып аңқылдаған.

Қарсы алатын келгенде қотаны да,
Сарыбұлақтай кішкентай Отанына.
Атауы Сарыбұлақ болғанымен,
Суы аппақ, таза, тұнық, жосалы да.

Шалғыны жалғыз мәрте басылмаған,
Ақ қайыңға ару бар ма асылмаған.
Бұлқынып бұлақ ағып жататұғын,
Жанартаудай жарқ етіп атылмаған.

Сарыбұлақ сарғайған сағыныш қой,
Келгенмен басылмайтын мауқы бір сәт.
Жер дүниенің адамдары болса осындай,
Жасарып қалар еді жалқы бір сәт.

Халқынан айналайын қазыналы,
Дем берген ұлдарына, қуат берген.
Ұшқан соң ақ бесіктен ақмаңдай ұл,
Өшпейтін жүрегіне шуақ берген.

Рекең осы жерде өсіп-өнген,
Алдынан болашақтың көші келген.
Несібесін салмақты ұл іздемей ме,
Бағалап болашақтың төсін өрден.

Білімге құмар болды бала жастан,
Тірліктің асуынан адал асқан.
Байыпты мінезіне байсалдылық,
Тал бойына әр кезде бек жарасқан.

Бойында балауса бір күш бар еді,
Өмірі өнегеге құштар еді.

Саялы Сарыбұлақ бауырынан,
Аялы арманына ұшқан еді.

Ат жалын тартып мінген осы арадан,
Болашақ бастаулары тосады алдан.
Елімнің ұлы болам деген арман,
Күш-қуат құяды екен одан әрман.

Қос қанат біткен сынды қолтығына,
Қырандай ұшып шыққан қиясына.
Артына сағынғанда қарайлайтын,
Тәлім мен тәрбиелі ұясына.

Әкеден өнеге алған өн бойына,
Анадан әдемілік дарытыпты.
Сол ізгі қасиетті жанында ұстап,
Көкшенің көп жұртына танытыпты.

Мектепті бітіретін күні жеткен,
Бал күлкілі балғын шақ күліп өткен.
Шерияздан ақсақалдың осы ұлынан,
Ауылдың бар адамы үміт еткен.

Парасаты танылып жастайынан,
Пайымын да ұқтырған талайларға.
Таңы күліп ататын жан жадырап,
Шуағы қосылатын арайларға.

Жастық шақ бұл өмірдің көктемі ғой,
Көктемде көкөрім жас көктеді ғой.
Рекеңе бесік болған, білім берген,
Шұқыркөлдің шуақты мектебі ғой.

Бұл мектепте оқыған талай мықты,
Атақ-даңқы талай жер, шетке шықты.
Ел ардағы Еркіндер білім алған,
Ең алдыңғы, абыройлы шепке шықты.

Өзіндік тәжірибе, дәстүрі бар,
Ұлағаттың жып-жылы ұясы еді.
Білім алған оқушы армандайтын,
Тіршіліктің зәулім бір қиясы еді.

Тарыдай боп енген-ді есігінен,

Шақырып аялы арман көші кілең.
Сол мектепте шөл қандырып көп білімге,
Рекең де түлеп ұшты бесігінен.

Қол бұлғап асыл арман алыстағы,
Құс жолындай шақырды ғарыштағы.
Бас білмеген асаудай табан қызып,
Көкжиекке көкөрімді ап ұшқаны.

Бесігін болашақтың алмастырып,
Жолын да терең білім жалғастырып.
Алматыға аттандырды асыл әке,
Үмітін көкірегіндегі жалғап тұрып.

–Адам бол!.. – деген әке ең алдымен,
Ел сенімін ақтарсың қашан дағы.
Бар тілегім өзіңнің үстінде ғой,
Сенен асып мен қайда тасам-дағы.

Ұмытпа, туған жердің топырағын,
Жайқалып тұрса дағы атырабың.
Азамат боп оралсаң ақ сапардан,
Той жасап, барлық елді шақырамын.

Ақ түйенің қарны жарылады,
Айтылады тірліктің лағыл әні.
Шерияздан әулетінің бір жұлдызы,
Зеңгір анау аспанда жағылады.

Сол жұлдызы нұр құйып жұртына әман,
Шуағына бөлейді тәмам елді.
Шүкір Алла бергеніңе тәубе деймін,
Осындай ұлан ұлды маған берді.

Жалғыз ұлым он ұлға татымай ма?
Салмағына қарашы қорғасындай.

Талапты ұлдың таланты тегеуірінді,
Қояр ма екен тірлікте бағы ашылмай.

Кілең жақсы жолықсын жолыңда бір,
Адал, аппақ болсыншы қолың да бір.
Қолың емес, жүрегің таза болсын,
Таза болсын әрдайым арың да кіл.

Адалдығың болады адамдығың,
Естіртпесін ешкім де жамандығың.
Өзіңді ойлап, құлыным, құлдилаған,
Сағыныштан сарғайып қалам бүгін.

Алматыда абай бол, жан-жағына,
Бұрыс бітсін шөліркеген таңдайыңа.
Өмір деген осы ғой, өрен ұлым,
Жазылғанын көресің маңдайыңа.

Ұмтыл алға, тоқтама, шалдықпа да,
Білім жолы алдырмас әлсіздерге,
Әр сөзіңді айтатын, ойланып айт,
Назар салма ешқашан мәнсіздерге.

Тамсанар талай жігіт жырың болсын,
Асқақ арман солмайтын гүлің болсын.
Менің ұлым қуатым, мақтанышым,
Өзіңнің де маған тартқан ұлың болсын.

Әкесі ақ батасын төккен еді,
Ұлының көңілі гүл көктем еді.
Аттанып асқаралы Алматыға,
Еңбегімен биікке жеткен еді.

Алматы қызыл-жасыл, қызықты екен,
Кім сәрі қуанышын ұмытты екен.
Әйтсе де көп қызыққа уақыт жоқ,
Ойнап жүріп деген емес, күліп кетем.

Білімге ауды жалғыз бар аңсары,
Кітаптан басын алмай оқыды де.
Ғылымның жүгі ауыр жылнамасын,
Жүрегіне мәңгілік тоқыды де.

Қиялына сыйдырып бар даласын,
Туған жер, өскен орта сағындырған.
Қайран ел, өз мерейің үшін менің,
Кеудемдегі жалғыз-ақ жаным құрбан.

Ел үшін бәрін берем, бәрін қиям,
Өзіңсің жаннан бетер сүйетінім.
Білімді жисам егер тал бойыма,

Жаратсам деп бір саған түйетінім.

Себім тисе, өзіңе септігім де,
Дей тұғын тында жүрек лүпілін бір.
Тұғырынан ұшатын тастүлектей,
Рекең келер сәтті күтініп жүр.

Жар тапты Алматыдан жан аңсаған,
Қосылып екі тағдыр қос өзендей.
Келісті келін тапты ел аңсаған,
Қолындағы бақытқа өзі сенбей.

Мөлдіреп тұрды сол кез аспандағы,
Гүл жайнап Алматының алаңдары.
Қолына дәл осындай құс қондырған,
Бақытты жан тек өзі ғаламдағы.

Көңілі толқып тұрды көктемдей бір,
Қолдары көк аспанға жеткендей бір.
Самалы ғашықтықтың соғып өтті,
Әдемі ай шуағын өпкендей бір.

Ет жүректе маздаған махаббаты,
Еріткендей Көкшенің көк тасын да.
Жүргендей көбелектей гүл айналып,
Ашылған болашақтың қақпасында.

Ет жүрегі елжіреп сүйген еді,
Аруды оймақ ауыз, күлім көзді.
Тірлікте бақ табарын бойжеткенмен,
Сабырлы, салқын қанды жаны сезді.

Бақ тапты, бақыт тапты бойжеткенмен,
Таласты, тайталасты ой жеткенмен.
Жанына шуақ берген сол жарымен,
Елу сегіз жыл ғұмырын өткерген-ді.

Тірлігіне тамаша көрік болған,
Көргенде ажарына көңіл толған.
Ай нұрлы, ару сипат Орынша қыз,
Рекене мәңгі-бақи серік болған.

Бір-біріне жел болып тимеген-ді,
Тіршіліктің қамырын илеген-ді.

Аяйтын кейбір кезде екеуі де,
Жар болғанмен жандары сүймегенді.

Ғашықтық оты лаулап өршіген-ді,
Көгілдір Көкшетауын көрсін енді.
Сұлулықтың сипатын ұғып бәлкім,
Махаббаттың дастанын өрсін енді.

Дидарына сай екен қылығы да,
Ұлттық дәстүр тұратын ұғымында.
Ұл сыйлады Рекене, қыз сыйлады,
Бақытты, бакуатты ғұмырында.

Анасын да сыйлады өліп-өшіп,
Сыйлағанға қалатын көңіл өсіп.
Еміреніп әр кезде елім дейтін,
Елге деген әдемі сезімі өсіп.

Елін әркез сыйлады, ауылын да,
Ауылдағы әрбір жан бауыры да.
Туған жерде тіршілік құрған жандар,
Бауыр дейтін сай еді бар ұғымға.

Жүректерін жібітті мейіріммен,
Көңілдерін кеңейтті пейілімен.
Өнегенің өресін өріп берді,
Өмір сүйген әдемі көңілімен.

Келін болды келісті, ел мақтаған,
Әрбір ісін енесі, жар мақтаған.
Әрбір ісін ойланып атқаратын,
Санасымен безбендеп салмақтаған.

Тіршілігі соншалық маңызды еді,
Айдарынан есетін аңыз лебі.
Елдің ісін, дәстүрін ұғындырған,
Енесі де бір мектеп тәрізді еді.

Мектеп еді кәдімгі өмірдегі,
Көп жайларды көркейткен көңілдегі.
Жас алдында тұрмай ма қанша толқын,
Тулап жатқан мінездей теңіздегі.

Мүдірмеді, ешқашан сүрінбеді,

Өйткені, енесі оны қызым деді.
Сапар шықса сәл ұзап Көкшетаудан,
Жолын тосып түндерде көзілмеді.

Әлпештеді, аялап қызындай бір,
Үлбіретіп көктемгі қызғалдақтай.
Ана, сенің бейнеңді сағынды ғой,
Сағындырмас шіркін-ай кезің жоқтай.

Көркі де бір ғажайып керім еді,
Дидарынан нұр шуақ төгіледі.
Елдің көзі қырағы көріп тұрар,
Сарыбұлаққа сыйлы бір келін еді.

Сол келіні ұлына ынтық тұғын,
Ғашық оты мәңгілік сөнбейтұғын.
Жарының бар мінезін ұққан сайын,
Көңілі шартарапқа өрлейтұғын.

Тәубе дейтін осындай жар бергенге,
Тамылжыта тіршілікте ән бергенге.
Рекең іргелі елдің сойы емес пе.
Жан баласы өзіне тең келген бе?..

Адалдығы кәдімгі періштедей,
Арлылығы таңдай аппақ мөлдіреген.
Ет жүрегі кәдімгі жас баладай,
Қуанышқа көркейіп, елжіреген.

Әр ісі ел мүддесі, маңызды еді,
Шаруаны шарпытқан жалын лебі.
Туған жер деп тырбанып, тірлік еткен,
Тұлғаның өнегесі аңыз енді.

Көкшенің көп жақсысы, жайсаңы да,
Қылығымен көп нәрсе ұқтыратын.
Рүстем Шериязданұлы деген кезде,
Барлығы да бір кісідей тік тұратын.

Мінезінің алабөтен салмағынан,
Айналмай ма, қалың ел ардағынан.
Аузын ашса аңқылдап көрінетін,
Елге деген махаббат әр жағынан.

Сүйіп өткен ғажап жер – Көкшесін де,
Көпкөрім биіктерге беттесін де.
Масайрап, маңғазданып отыратын,
Бір биікке қолдары жеткесін де.

Ел үшін талай істі тындырған-ды,
Тындырғанды қаламайтын жыр қылғанды.
Мақтануды білмейтін маңғазым-ай,
Әр ісімен Көкшенің нұр қылған-ды.

Төңірегіне әдемі шуақ дарып,
Ишарамен ұқтырып сыр ақтарып.
Ісіменен әдемі өлең өрген,
Кәдімгі шын ақындар сияқтанып.

Өмірі өлең еді, жыр еді ғой,
Өз жаны үлбіреген гүл еді ғой.
Бойыңа қуат берер, шуақ берер,
Алпамсадай денесі нұр еді ғой.

Нар түйедей жүретін маңғаз басып,
Асықпайтын абдырап қашан дағы.
Көкшесін сүйіп өткен қайран ерлер,
Өздеріңмен кемерімнен тассам-дағы.

Ел жайын сіздей ойлар жан бар ма екен,
Сіздей таза, әдемі жан бар ма екен.
Кірлеп кеткен қоғамның дидарын да,
Өзіңе ұқсар кір шалмас ары бар ма екен.

Осы емес пе Рекеңнің өнегесі,
Кейінгінің санасына салмақтаған.
Ел қайда, ерлер қайда өздеріндей,
Жақсысы туған елдің ардақтаған.

Ауданды да басқардың, облысты,
Көңілің еңбек десе алып ұшты.
Үмітті бір шаруаң байқалса егер,
Көкіректен көгілдір жарық ұшты.

Түлеттің туған жердің төсінде бір,
Қалатын мәңгі-бақи есімде бір.
Өзіңіз қомдап кеткен қоғам жүгі,
Көкшенің қырат-белі, төсінде жүр.

Оқжетпестей кескінің тау тұлғалы,
Сыйлайтын тәмам елің, халқың бәрі.
Жасына пайғамбардың келсеңдағы,
Бойдағы қуатыңыз сарқылмады.

Түлеттің Бурабайдың бауырын бір,
Қазақтың кәріп болған ауылын кіл.
Сол жерде еңбегіңнің өтеуіндей,
Бүгінде балпаң басып бауырың жүр.

Жанам деген жүрекке от бергенсің,
Жалындаған пейілге шок бергенсің.
Кешегі кеңес дейтін ұлы одақтың,
Келістісін осы жерге ап келгенсің.

Барлығы адам үшін деген едің,
Сол үшін қиындыққа көнер едің.
Ауылға назар салып шалғайдағы,
Мейіріңді сарқып төгер едің.

Көркейсе ауыл, көркейер бәрі дағы,
Өседі басы дағы, малы, жаны.
Барлық іс тек адамға бағытталсын,
Деуші едің жұмысыңның осы мәні.

Жайнатты Бурабайдың ен даласын,
Дегендей шеттен келген ер қарасын.
Толқыған Айнакөл мен Оқжетпестің,
Гүлменен көмкергендей айналасын.

Бақ дарытты береке даласына,
Еңбегін адамдардың жандырды бір.
Жарыста алда болып Одақтағы,
Мейірін адамдардың кандырды бір.

Қалың ел әлі күнге ұмытпаған,
Рекендей азаматын ұлықтаған.
Мінезін маңғаз біткен салмақты ұлдың,
Әр сөзін жаттап алып қызықтаған.

Әр ісін тәмам елге сүйікті етті,
Жұмылдырды жақсылыққа жиып көпті.
Адал еңбек ұшпаққа ұшырды да,

Өзін де Оқжетпестей биіктетті.

Адамдық болды жалғыз ұғымында,
Жүрсе де тіршіліктің қиырында.
Әкеден жұққан мінез жоғала ма,
Тіршіліктің қым-қуыт шиырында.

Рекең тәмам елге ардақты еді,
Мінезі жердей ауыр салмақты еді.
Өзінен туғаннан соң өндірді ғой,
Басқа жұрт дәл осылай самғап па еді.

Көкшесін, туған елін сүйетұғын,
Қадірін, қасиетін білетұғын.
Көкшенің көркем ұлы болсам дейтін,
Арманын көкірекке түйетұғын.

Ел үшін еткен еңбек ұмытылмас,
Өзінің ескерткіші тәрізді ғой.
Өз басын ойламайтын адамдардың,
Тіршілігі әманда маңызды ғой.

Білмепті уақытпен санасуды,
Қиындыққа күрмеулі баласуды.
Қайнаған науқанды шақ туған кезде,
Кірпік ілмей қаншама таң асырды.

Еңбектен жаны бірақ жүдемеді,
Қолымен көкірекке гүл егеді.
Қиындық басқан кезде иығынан,
Оқжетпес боп асқарлы түрегелді.

Көңілі Айнакөлдей тербеледі,
Еңбекпен ердің жырын өрген еді.
Бақ шапқан, бап та шапқан сол бір кезде,
Еңбектің дәмін татып көрген еді.

Туған ел түйілген бір арманында,
Асқаралы ой жатты әр жағында.
Бурабайдан басталған бәтуалы іс,
Түлетті Көкшетаудың ауданын да.

Өсірді қанша қазақ жігіттерін,
Шындыққа ұластырып үміттерін.

Сөзінің пәлен батпан салмағымен,
Сейілтiп жiберетiн кудiктерiн.

Жанам деген жүрекке от берген-дi,
Арманына жол ашып, тiлектiнiң.
Қамқоршысы боп жүрдi қанша жанның,
Табылып дәл жанынан жүректiнiң.

Өсiрдi қолтығынан демеп, қоштап,
Талайдың бағын сонда жандырған-ды.
Рекеңнiң сол еңбегiн азаматтар,
Естелiк, аңыз сынды ән қылған-ды.

Шияп ағам айтады шежiресiн,
Жидырған ақыл-оймен елдiң есiн.
Қазақтың бағы жанбай тұрған кезде,
Кенейткен Көкшетаудың керегесiн.

Көкшетау әмандағы ерек едi,
Қадiрi, қасиетi бөлек едi.
Елi де, ерi дағы өсу үшiн,
Рекеңдей бiр азамат керек едi.

Қорықпайтын қиындық, сынақтан да,
Бұла күшi көкiректi бұлатқанда.
Әке сынды қамқор-ды, асыл адам,
Жағдайын үй iшiнiң сұратқанда.

Сабырмен атқаратын шаруасын,
Мақтануды бiлмейтiн маңғаз едi.
Көгiлдiр Көкшетаудың аспанында,
Ақиық қырандай бiр самғап едi.

Бәйтерек қой Рекең шыныменен,
Саясына сан адам сыя-тұғын.
Нұр жүзi, нұр бейнесi қашан дағы,
Жанына тәмам елдi жиятұғын.

Ақылын айтар едi жайлап қана,
Азаматты топ iшiнен тандап дара.
Санасында саңылауы бар адамдарға,
Әр сөзi құйылатын салмақтана.

Тек соның шын астарын ұғу керек,

Бетінді болашаққа бұру керек.
Талаптыдан табысты талап еткен,
Рекеңнің жан жүрегін ұғу керек.

Жан жүрек үлбіреген нәзік еді,
Көңілі кең жазира жазық еді.
Өмірден бір шындықты іздеген жан,
Ақиқатын сол жерден тауып еді.

Ғұмыры қылдан тайып көрмеген ғой,
Ақиқат бір биік тау өрлеген ғой.
Жасықтық, жалтақ мінез дегендерді,
Жаратқан өн бойына бермеген ғой.

Алланың сыйы болар сүйген ұлға,
Нәр болсын деп тірлікте тататұғын.
Жан сыры жайсаң мінез Рекеңнің,
Көңілінің түкпірінде жататұғын.

Тіс жарып ешкімге де айтпайтұғын,
Бітірмей шаруасын қайтпайтұғын.
Атандай жүк көтерген алып мінез,
Сары алтын сабырлылық сақтайтұғын.

Әр ойдың астарында ұлы міндет,
Елінің мерейі мен мәртебесі.
Кең көсілген Көкшенің күмбезіндей,
Биіктеп тұратұғын әр төбесі.

Мәрттігі де бар еді айта қалар,
Жалғыз-ақ кесіп тастар алдаспандай.
Өр мінез, өр тұлғаның өркешіндей,
Қуатпен алапат бір алға асқандай.

Соңынан ертуші еді тәмам елді,
Жақсылыққа бастайтын жолға түсіп.
Білімі құтқаратын періштедей,
Кезі жоқ қалатұғын орта түсіп.

Даланың сол кездегі данышпаны,
Ақыл – кенен, сезім – сергек, білім – мықты.
Көкшенің бағы жанып сол бір кезде,
Ерлерімен осындай өрге шықты.

Еркіннен Әуелбеков бата алған-ды,
Жақсының жалғасы боп аталған-ды.
Ерекең үміт отын жағып беріп,
Алдынан шын тұлпардың тоса алған-ды.

Ел ардағы Еркіндер сенген кезде,
Лаулап бір кетпей ме екен жаныған ой.
Ол дағы өз дәуірінің данышпаны,
Рекенді жаза баспай таныған ғой.

Сенім жүгін жіберген арқалатып,
Ұқтырып міндеті мен мәртебесін.
Маңдайыңның терімен көркейт деген,
Көрікті Көкшетаудың әр төбесін.

Адал бол деген аға, арлы болғын,
Сонда ғана жанады бағың сенің.
Қиындықтан құтқарар қысылғанда,
Сүттей аппақ, судай таза арың сенің.

Арлыға кір жұқпайды қашандағы,
Ар сенің қалқаның ғой көшендегі.
Ағаның осы сөзі жүрді есінде,
Әр адам арлы болмай өсер ме еді.

Адалдығы темірқазық-нысанасы,
Жақсылық жасауға да асығатын.
Қолынан қамқорлығы келіп жатса,
Кенересі кемелдікпен тасынатын.

Өмірдің мұраты осы деп түсінген,
Барлығын бауыр тұтар жан дейтұғын.
Ауылға, ағайынға ақ сезімі,
Жүрегін әрдайым да әлдилейтін.

Даладай жайдары еді дархан көңіл,
Албырттықпен асыққан арманына.
Көкшетаудың қырында жүрген кезде,
Шуақ төгіп тұратын жан-жағына.

Елімнің айбары еді, биігі еді,
Ел жүгін арқалаған иінімен.
Жөнсіздікпен әрдайым күресетін,
Жомарт, жайсаң, ғажайып мінезімен.

Қаншама жүк тұрса да иінінде,
Білдірмеген реніш, күйігін де.
Әр адамға жақсылық ойлайтұғын,
Ақжарылқап нұр бар еді пейілінде.

Зар боламыз біз бүгін сол асылға,
Тұла бойы тұнған бір жарасымға.
Өмірінде өліп-өшіп сүйіп өткен,
Ізі қалды Көкшенің даласында.

Асылдық бар еді сүйегінде,
Ізгілік бар еді ғой тілегінде.
Жан нұры шүпілдеген, тұнып тұрған,
Дүрсілдеп соғатұғын жүрегінде.

Рүстем білгендерге сүйікті есім,
Айқара ашқан құшағын, жиып төсін.
Еңбегің ел аузында жүрер мәңгі,
Оқжетпестей заңғар бір биіктесің.

Жазылған еңбек атты дастанында,
Ұлы өмір жоғалмайды қас-қағымда.
Ақиық қыран болып қалықтаған,
Қаласың Көкшетаудың аспанында.

Шырақ болып мәңгілік жағыласың,
Ізгілігін ізетті ел танығасын.
Алтын атың алтындай әріптермен,
Тарихына туған елдің жазыласың.

Есіміңді ұлы елің ұлықтайды,
Еңбегіңді әрдайым жиып мәңгі.
Туған елін ойлаған тұғырлы елдің,
Тұлғасын ешбір адам ұмытпайды.

Еңбектің көрсеткесін өнегесін,
Кенейттің маңдай термен керегесін.
Рекең жүрген сынды Көкшетауда,
Жетектеп жанындағы немересін.

Әнекей анау үйді біз салғанбыз,
Театр, вокзалды да көтергенбіз.
Ендеше тарих деген тылсым сырлы,

Жүреміз мәңгі-бақи көшенде біз.

Құрылыстар тұрады қуә болып,
Халқымызға жайлы бір қызмет етіп.
Ел тілегін тілеумен, құлыным-ай,
Жылжыды ғой атаңның күндері өтіп.

Бар мұрам қалдыратын адалдығым,
Адалдықты сүйеді ғалам бүгін.
Сен де өшші еліңнің ұлы болып,
Мен тілеймін еліңнің амандығын.

Дейтіндей ата рухы ғарыштардан,
Тылсым бір күш арқылы тіл қататын.
Атадан қалған мұра осы ғана,
Ұрпағына бүгінгі бүр жаратын.

Ой салса Орынша апай өткеніне,
Жолығар жастығының көктеміне.
Баяғы әсем күндер, әнді күндер,
Зыр етіп көз алдынан өткені ме.

Жастық шақ кезең еді бітпейтіндей,
Мәңгілік тұрар ма еді солай жайнап.
Тіршіліктің тынымсыз қазанында,
Өтті екен қайран өмір қалай қайнап.

Жан жарым адамзаттың асылы еді,
Өмірге мәңгілік бір ғашық еді.

Өзінің күш-қуаты арқасында,
Тағдырдың тауларынан асып еді.

Отбасында отырар шуақтанып,
Шуағынан бойымызға қуат дарып.
Көбік сөзге үйір емес, келістім-ай,
Дидарымен отырар сыр ақтарып.

Жұмыс десе түн демейтін, күн демейтін,
Еш адаммен қастасып, күндемейтін.
Ешкімге ғайбат сөз де айта алмайтын,
Жақсылықсыз көкірегі гүлдемейтін.

Өмірі ғибратты өрнек еді,

Сал сезімі санасында гүлдеп еді.
Мәңгілік махаббаттың шуағы ғой,
Бір ауыз артық сөзге келмеп еді.

Баланы да басатын бауырына,
Тондырмай тіршіліктің дауылына.
Өкпек желден тоңып бір қалды ма деп,
Көзін салып қоятын ауылына.

Ауыл оның әкесі, анасы еді,
Қойыны құт, ыстық бір панасы еді.
Көңілінің кеңдігі соған жүкқан,
Өйткені, ол даланың баласы еді.

Даланың даналығын жаттаған ғой,
Әкенің аманатын сақтаған ғой.
Қойдай қоздап жататын мың арманы,
Дала оны тұлпар ғып баптаған ғой.

Ауыл еді тілегі, гүлдегені,
Қалай енді ағайын күн көреді.
Пенде ғұмыр пешенесіне жазылған соң,
Бұйырғанын елменен бір көреді.

Осы ой зейінінде мықтап еді,
Туған жер есінен бір шықпап еді.
Бар баланың бақыты толайым бір,
Туған жерге байланғанын ұққан еді.

Жақсы көрді Көкшенің әр адамын,
Қадірледі жақсысын, жайсаңын да.
Өмір деген бір қалың кітап сынды,
Жақсылығы жазылар әр санында.

Көкшетау жүрер мәңгі көкейінде,
Сонда ғой мықтың мен дөкейің де.
Дейтұғын кей күндері қиялданып,
Аймалап мен өзіңді өтейін бе.

Сыйлады дос-кұрбыны, жолдастарын,
Әдемі, әуезді ән бастадың.
Қаладың ет жүрегің елжіреп бір,
Еңбектің шежіресі жалғасқанын.

Ардагерлер замандас, тұстастарың,
Үміт күтті өзіңнен қиын кезде.
Солар үшін күресіп қиындықпен,
Шешілді небір мықты түйіндер де.

Жүрдің әркез солардың қамын ойлап,
Ақсақал, ардагердің жайын ойлап.
Ел десе еміреніп тұратұғын,
Жүзінде алабұртқан жалын ойнап.

Қамқор болдың жүдеген, жадағанға,
Жанашырсың әрдайым әр адамға.
Қылаудай бір қиянат еткен жоқсың,
Тізең батып тірлікте әр адамға.

Адамдығың ең басты өлшемің де,
Мойындатар талайды мықтылығың.
Мақтануды еш білмеген маңғаз едің,
Сол мінезің шарықтап шықты бүгін.

Адал сөзін әркімге тыңдатады,
Ғарыштың ар жағынан тіл қатады.
Елінің сүйген ұлы, өр тұлғасы,
Тарихын туған жердің жырлатады.

Жанына шуақ құйған Орынша апай,
Мәңгілік жаны сүйген жан серігі.
Махаббаты жазып кетсең бір-бір дастан,
Мәңгілік өлмейтұғын ән тереді.

Рекең Көкшетаудың бәйтерегі,
Өзіңсіз мына халық қайтер еді.
Мәңгілік махаббатын екеуінің,
Ақтарып бүгінгі ұрпақ тербетеді.

Құдай қосқан қосақта арман бар ма,
Қол ұстасып өтетін жалғандарда.
Қанаты жоқ құстай бір кейбір адам,
Махаббатсыз шарықтап, самғар ма алға.

Ғасыр өтсін көктеп бір көшін мейлі,
Ер тумай ел мерейін өсірмейді.
Таразыға тартатын тарлан тарих,

Тұлғасын ұмытқанды кешірмейді.

Балалары – болашағы

Абыройы асқар таудай әкенің тұла бойындағы тылсым қасиеттер мен асқақ адамгершілік, ізгі ниет, кең пейіл балалардың бойына жұқпай қалған жоқ. Бүгінгі күні әрқайсысы жеке бір тұлғаға айналып, ат жалын тартып мінген перзенттері аналарын әдемі қамқорлықтарына алып, көңіліндегі қайғының қара бұлтын перзенттік пейілмен, ақ махаббатпен ысырып жіберіп, көкірегін нұрландыруға ұмтылуда. Атам қазақта «тас та түскен жеріне ауыр» дейтұғын сөз бар. Жан жарынан айырылу, өмірлік серігінен көз жазып қалу әрине, ана үшін ешқашан орны толмайтын қасірет екендігі даусыз. Әйтсе де балалар осы бір тағдыр салған сынақты барынша жеңілдетуге тырысуда. Бұл олардың асыл ананың алдындағы сарқылып бітпес борышы. Раушан, Нұрлан және Гүлмира үшеуі ана алдында құрақ ұшып, жандары қалмай күтіп бағуда. Олар да әлдеқашан өсіп жетілген. Қазір әрқайсының өз отбастары бар. Тіршіліктің қарбаласынан уақыт тауып, Орынша Сейітқызын жалғызсыратпау үшін жан ұшырып жүр.

Тұңғыш қызы Раушан әке жолын қуған, ізбасары. Алматы қаласындағы халық шаруашылығы институтының экономика факультетін бітірген. Ұзақ жыл бойы Көкшетау қаласындағы салық инспекциясында жұмыс істеді, басқарма басшысы болды. Қазіргі күні «Қазагрофинанс» ұлттық компаниясында абыройлы еңбек етуде, екі баланың анасы, төрт немересінің әжесі.

Рекеңнің ұлы Нұрлан әуел бастан дәрігер мамандығын қалаған. Қарағанды қаласындағы медицина институтын бітіргеннен кейін халықтың денсаулығы үшін бар жан-тәнімен жұмыс істеп жүр. Жоғары санаттағы дәрігер. Зеленобор ауруханасының бас дәрігері болып қызмет істеді. Бүгінгі күні халықты еңбекпен қамту және әлеуметтік қорғау комитетінің Ақмола облыстық департаменті басшысының орынбасары.

Кенже қызы Гүлмира профессор, философия ғылымының докторы, саясаттану ғылымының кандидаты, Ресейдің Санкт-Петербург қаласындағы Ленинград мемлекеттік университетінің түлегі, қазіргі күні Астана қаласында тұрады. Сәкен Сейфуллин атындағы аграрлық-техникалық университетінде философия пәнінен сабақ береді.

Абыройы асқар таудай әке туралы перзенті Нұрлан Рүстемұлы былай дейді:

–Кішкентай кезімнен бастап үлкендерден «бұл Рүстем Шериязданұлының ұлы» деген сөзді естіп өстім. Әлгі адамдардың лебізінен менің әкеме деген айрықша құрмет пен ілтипат сезілетін. Осындай көзқарастардан мен өзімнің әкемнің қоғамда қаншалықты құрметке ие екендігін түйсіндім. Бүгінгі күні

ақыл таразысына салып әкем жайлы жиі толғанамын. Менің әкем кім болды, қандай болды? Сөз жоқ, жан дүниесі таңның мөлдір шығындай таза, салмақты да сарабдал, пайымды да парасатты кісі еді. Сөз бен ісінде айырмашылық болмайтын. Дәл менің әкем тәрізді адаммен оңай тілдесіп, бауырласып кетуге болар еді. Өйткені, ол кісі тегін сөйлемейтін. Әр ісіне мұқият, тиянақты болды. Өзінің сөзі де кімге болсын барынша түсінікті, мазмұнды әрі маңызды тұғын. Өмірде өзінің алдына қойған мақсатына жетуге тырысып, жүктелген жауапкершілікті жан-тәнімен сезініп, жұмыс істейтін адамдар болады емес пе? Менің әкем де сондай еді. Тек бір өкініштісі, әкемізді өте сирек көретінбіз. Ол кісі жұмысқа тым ерте кететін. Ол кезде біз ұйықтап жататынбыз. Өте кеш келуі себепті, кешке тағы да сирек көретінбіз.

Өмірге деген көзқарасы, ұстанымы тұрғысынан алғанда біз үшін алдымыздан жол нұсқайтын темірқазық іспетті болды. Анамыздың әкемізді сыйлайтыны соншалықты, оның әрбір сөзіне ғана емес, ымы мен ишарасына, қасы мен қабағына мұқият көңіл аударатын. Көптеген адамдардың, әріптестері мен достарының, ағайын-туыстардың әке сөзіне құлақ асуына қарап, біз оның ұстамды да ақылды адам екендігін ұқтық. Иә, айтса айтқандай, әке бойындағы білім мен білік, балталаса бұзылмайтын логикалық қисын, биік интеллект, сараптай ойлай білу қабілеті менмұндалап тұратын. Ол бізді адамдармен мәдениетті араласа білуге үйретті. Санап тауыса алмас едіңіз. Осының барлығы әке бойынан жұққан өміршең өнеге деп айтуға әбден болады.

Әке мен бала арасындағы қарым-қатынас жылы да шуақты болып дамыды. Есім кіргеннен бері менімен тең адамынша сөйлесетін. Біздің үйдің қыздары өз мәселелерін анамызбен ақылдасып отырып шешті. Ал, мен болсам өзімнің өрем жетпейтін көптеген сауалдармен әке алдына барушы едім. Ол болса барлығын қолмен қойғандай етіп ұғындырып беретін. Әкенің айтқан ақылынан кейін менің түйсігім жетпеген түйінді мәселелер мүлдем қалмайтын. Өсе келе мен әкенің айбарының алдында сәл ығып тұратын болдым. Қорыққаннан емес, сыйлағаннан. Ол маған ешқашан дауыс көтеріп сөйлеген емес. Барлығын жан дүниесімен түсініп, кешірімді бола білді. Өмірге деген, адамдарға деген көзқарасынан бір ғана мысал келтіре кетейінші. Ол кінәлі болған адамдарға өз кінәсін жуып-шаятын мұрсат беруге тырысатын. Өмірде не болмайды, әлдебір шетін мәселелерде біз екі жаққа да тиімді шешім қабылдауға тырысушы едік. Мен әкемнің өзімді түсінгені, жанымды ұққаны үшін алғысымды айтамын. Әке артына кір келтірмеуге тырысып-ақ келемін.

Әр шаңырақтың балаларының алдында өз тағдыры, өзіндік өмір жолы, ылдиды мен еңісі болады емес пе. Міне, осындай тағдырдың жолына түскен кезде бұлтарыс пен қалтарыста әке рухымен сырласу бір ғанибет. Өйткені, әке бізге қашанда тура жолымызды нұсқайды. Дархан даланың бар даналығын

бойына сіңірген атамыз қазақ «жақсы әке балаға қырық жыл азық» дейтұғын астарында кәтепті қара нарға жүк болар бір ауыз сөз айтқан екен. Бұрын көңіл аудармағанбыз, қазіргі күні түйсініп отырмыз, шынында да солай екен. Біздің анамыз да өте мол ақыл иесі. Әкеміз кейде мамамызды мақтағанда, «советтер үйі» деп атайтын. Қарапайым халықтың арасында «советтер үйі бәрін біледі» дейтұғын сөз бар емес пе? Анамыз да, біз де әкемізбен бірге болған сәттерді мереке санайтынбыз.

Нұрлан Рүстемұлының жан жары, осы ажарлы шаңырақтың келіні Татьяна былай дейді:

–Мен болашақ жарыммен танысқан кезімде оның әкесінің өңірге танымал адам екендігін білмедім. Солай бола тұра, Рүстем Шериязданұлы өте қарапайым адам болып көрінді. Мен ол кісінің бойындағы нәзіктік пен ұстамдылықты ерекше екпін түсіріп айтар едім. Сондай-ақ, тұла бойы жанашырлыққа, парасаттылыққа толы болды. Ешкімді ренжіткісі келмейтін. Біздің отбасымызда соңғы, шешуші сөз әкеміздікі еді. Әке сөзін біз ешқашан бұлжытпай орындауға үйрендік.

Кенже қызы Гүлмира былай деп еске алады:

–Өмірдегі ең қымбат адамың жайлы ақтарып айтатын жан сырың аз болмайды екен. Мынау жарық дүние есігін ашқан әрбір перзент үшін әкенің қымбат екендігі әлмисақтан белгілі. Біз де осы қатардан табыламыз. Айналамыздағы адамдардың басым көпшілігі, мүмкін барлығы дерлік әкеміз жайлы жан тебіренерлік жақсы сөздерін, ыстық лебіздерін, ескірімес есті естеліктерін айтатындығы анық. Кішкентай кезімде әкемнің менің басымнан сипап: «Менің осы баламда қырық қап ақыл бар» деп айналып-толғанып отыратыны жанымда жатталып қалыпты. Қазіргі күні әке қайғысы көкірегімді тұз құйғандай ашытып тұрған сәтте, көз алдыма осындай көрікті сәттердің, ешқашан ескірмейтін әке махаббатының оралатындығы бар. Кішкентай кезімде үйден көп шыққанды ұнатпайтынмын. Ал, қиян шеттегі Ленинградтағы жоғары оқу орнына бару тіпті ойға келместей. Әйтсе де осылай шештік. Жоғары оқу орнында білім алып жүрген кезімде әкем мен анам маған үлкен қолдау көрсетті. Ғылыммен айналысқан сәтте де. Әсіресе, аспирантурада оқып жүрген кезімде жәрдемдері көп тиді. Сәл-пәл еріншектігім ұстап қалса, ескертіп те қоятын. Сондай сәттерде алға ұмтылатынмын. Әке мен ананың ақыл-кеңесі маған күш-қуат құятын. Әлі есімде әкем мені алғашқы курсқа алып барды. Біз «Гавань» қонақ үйіне тоқтадық. Бұл қонақ үй философия факультеті жатақханасының маңында болатын. Кейін мен студенттік өмірімнің бес жылын осы жерде өткіздім. Мені орналастырған соң әкем Көкшетауға қайтпақшы болды. Таңсәріден аэропортқа аттанып бара жатқан әкемнің жанарындағы мөлдір тамшыны байқап қалдым. Бұл тұңғыш рет болған жай еді. Шамасы бейтаныс

қалада жанындай жақсы көретін, «төрт қап ақылы бар» қызды жалғыз тастап бара жатқанына жүрегі толқып кеткен шығар.

Рүстем Шериязданұлы өзінен бұрын өзгенің камын ойлайтын жан еді. Ол үнемі «халқым аман болсын», «елім-жұртым аман болсын» деп елдің тілегін тілеп отыратын.

Тұтастай алғанда біз ата-аналарымызбен ілкімді ізеттілік, тап-таза сыйластық жүйесінде құрылған қарым-қатынас орнаттық. Ата-анамыздың сөзі біздер үшін бұлжымай орындалатын заң іспеттес болатын. Әрине, олардың ақыл-кеңестерінде тұла бойыңды тітірентіп тұратын қаттылық, шектен шыққан талап жоқ. Есесіне перзенттеріне деген әкелік, аналық махаббат басым. Солай бола тұра, біздің ешқайсымыз олардың бір ауыз сөзін құлағымыздан асырып, елемей қалған кезіміз жоқ.

Былайғы жұрт түгіл біз, бауыр еті – балалары әкеміздің бойындағы кісілік, парасаттылық, адамгершілік қасиеттерге қайран қаламыз. Шалғайдағы шағын ауылдан шыққан адамның бойында осындай ғажайып мінездер қалай қалыптасты екен деп те ойлаймыз. Кішкентай ауылдан шыққан үлкен тұлға. Қазіргі күні пікірлестері мен ниеттестері, бірге қызмет еткен әріптестері біздің асыл әкеміздің бойындағы орнықтылық пен ұстамдылықты, әділдік пен адалдықты, адамдарға деген қамқорлық пен жанашырлықты жеріне жеткізе айтып жатыр. Осындай әділ бағасын бергендерде біз де ақ алғысымызды айтамыз. Әдетте адамдарға қалай қарасаң, олар да саған солай қарайды дейтұғын тәмсіл бар ғой. Мен үшін «әкесінің қызы» дейтін сөзден артық баға жоқ. Бұл сөзден алдымен әкеме деген құрмет, ықылас аңғарылып тұрады. Өмірде әкенді ел құрметтегенге не жетсін?!

Жұмыс барысында ол кісі партиялық қызметтің шын мәніндегі үлгісі бола алды деп ойлаймын. Аға буын өкілдері жоғары қызметке өз бойларындағы еңбекқорлық, ұйымдастыру қабілеті, табиғи талантының арқасында қол жеткізгендігі даусыз. Ол дәуірде қызметке ешкім ешкімді қолдамай, қолтығынан көтеріп, иығынан тартпай, өздері өсті ғой.

Сырттай қарағанда, әкем барынша тұйық адам сияқты болып көрінгенімен, шын мәнінде барынша белсенді, адамдармен ашық-жарқын сөйлескенді ұнататын, табиғаттың тамаша кейпіне көз суарғанды жақсы көретін адам болды. Ауырып тұрған соң біз қалалық парктің ішінде көп қыдыратын едік. Орындықтарға демалып отырған кезде өзі жанындай жақсы көретін Көкшетаудың әр жұтымы дәрі іспетті таза ауасын жұтып, жан жағындағы тамылжыған табиғатқа көзін салып елжіреп отыратын. Сәл ғана тілдесеміз, көбіне үнсіз отырамыз. Анадай жерде кіп-кішкентай балалар ата-аналарымен бірге ойнап жүреді. Қарап тұрсаң құтты өмір-өзен алға ұмтылып, ағып бара жатқан сияқты.

Сексенге жасы толғанша еңбектен қол үзбеген қайран да қайран әке жаяу жүргенді жақсы көретін. Жүрісінің байыптылығы өз алдына кейде қуып жете алмайтынсың. Махаббат отына тұнып тұрған әке жүрегі мықты еді. Сол мықтылығының арқасында екі мәрте жасалған өте ауыр отаны көтерді. Тіпті, дәрігерлердің өзі қайран қалды. Мұндай отаға үлкен адамдар түгіл, жастардың өзі шыдай алмас еді дегені әлі күнге дейін есімде. Дауасы жоқ дерт те әке рухын жеңе алмады ғой деп ойлаймын. Әкемнен қалған тағы бір сөз «тәубе» еді. Бұл сөздің мағынасын таратып айтпай-ақ қояйын.

Сөз соңында әке абыройын, кісілік келбетін, адамгершілік ажарын төгілте айтқан тәмам жұртқа перзенті ретінде ризашылығымды білдіремін. Мың жасаңыздар, мәңгілік елдің, ғажайып жердің кісі қадірлей білетін жаны жарқын жандары!

В память о ветеране труда, почетном гражданине г. Кокшетау Шериязданове Рүстеме Шерияздановиче

«Что бессмертно в этом мире?
Имя хорошего человека, писание ученых мужей»
Народная мудрость.

Все мы знаем, жизнь – это «река, в которой вода непрерывно течет, а сама она остается постоянной». Так и жизнь, смена поколений – это вода, где одно поколение сменяет другое, а память – это то, что существует вечно.

В мае 2018 года исполнилось бы 83 года почетному гражданину г. Кокшетау, председателю Совета ветеранов г. Кокшетау, возглавлявшего его в течение 13 лет, обладателю ордена «Құрмет», орденов Трудового Красного Знамени, «Знак почета» и многих других наград Шериязданову Рүстему Шерияздановичу.

Рүстем Шериязданович и Орынша Сеитовна прожили вместе, пройдя рука об руку, около 60 лет. Это были годы, которые они провели в уважении друг к другу, понимая один другого с полуслова. Вырастили троих детей, которые, усвоив жизненные уроки родителей, нашли собственный путь в жизни, получили образование, трудятся на избранном поприще. Для детей взаимоотношения между их родителями, отношение к людям, взгляды на жизнь всегда являлись эталоном.

- Мы провели вместе долгие, счастливые годы, - рассказывает супруга Рүстема Шерияздановича Орынша апа. – Я, наверное, одна из тех женщин, которая была по-настоящему счастлива в замужестве. Была любима,

оберегаема, окружена любовью и заботой, жила, как говорится, за мужем, как за каменной стеной. Мой супруг заменил мне – сироте - рано потерявшей родителей, и отца, и мать, подарил счастье иметь семью, детей. Я благодарна ему за каждый наш прожитый день, за честность, мужское благородство, умение быть немногословным, сдержанным и дипломатичным. Он принадлежал к типу настоящих мужчин, умных, сильных, слово которых – кремень. Я, и не только я, ценили его человеческие качества, за которые многочисленные коллеги, друзья называли его «эталонем мудрости, скромности, порядочности».

- Что является стержнем, оплотом любой семьи? – спрашиваем у Орынши Сеитовны.

Немного подумав, она говорит:

- На мой взгляд, это, прежде всего, взаимопонимание между мужчиной и женщиной. В семейной жизни велика роль, именно, женщины, которая должна быть мудрой, заботливой. Любой, даже самой сильной женщине, в браке нужно научиться быть умной и внимательной к мужу. Если женщина научится усмирять свой характер, ставить на первое место интересы мужа, то ее брак будет долгим и счастливым. Так меня учила моя тетья – известный человек в Казахстане, журналист Атина Жакетова. Она учила меня мудрой позиции - ставить на первое место интересы мужа, семьи, его родственников, его авторитет. Всю жизнь я старалась заботиться о муже, обеспечивать его быт и покой, ладить со всеми родственниками, быть открытой для общения с семейными друзьями и многочисленной родней, сохранять и поддерживать его авторитет в семье и на работе. Наверное, это легко давалось, потому что мне, к моему счастью, достался хороший, мудрый и очень порядочный, сдержанный и терпеливый муж, с которым мне хорошо было идти по жизни. Хочу отметить, что я, сама по себе, никогда не была избалованной, обходилась тем, что имела. Не поверите, у меня за всю супружескую жизнь так и не появилось обручального кольца. Вначале купить их у нас не было возможности, а потом уже не было необходимости. Я иногда со смехом говорила мужу: «Когда ты купишь мне обручальное кольцо?» Он всегда с улыбкой отвечал: «Подожди, будет у тебя кольцо». К слову, я никогда не была охотницей и любительницей золотых украшений. Конечно, мне их дарили на юбилейные даты. Помню, на 70-летие дети купили и надели мне на шею золотую цепочку. Два дня ее надевала, но больше не смогла. Были у меня и кольца, браслеты, все я раздарила без всякого сожаления снохам, внукам. Оставила себе только серьги с бриллиантами, которые привезла мне младшая дочка из Америки.

Рустем Шериязданович и Орынша Сеитовна встретились в самом красивом городе страны – Алматы. Если парня из Кокшетау в Алматы привели жажда знаний и стремление получить образование, то Орынша Сеитовна выросла в Алматы, окончила там школу и поступила в университет.

Орынша Сеитовна уроженка Западного Казахстана, принадлежит роду Адай. Родилась она в 1935 году в селе Саралжын, ныне районный центр им. Курмангазы Урдинского района Уральской области. Ее отец Қамыспай –

партийный работник 30-ых годов. Умер он в 1941 году от сердечного приступа, когда его старшей дочери Орынше исполнилось только шесть лет. Мать, молодая женщина, оставшись одна с двумя дочерьми, тянула их сама, как могла. Но, видно, судьба крепко взяла в оборот эту семью, в 11-летнем возрасте Орынша потеряла и маму. Младшая сестренка Орынши осталась с бабушкой в ауле, а ее забрал в г. Алматы дядя со стороны матери - Мағзам Ахтанович. Он хотел забрать с собой обеих девочек, но бабушка, жившая со своей замужней младшей дочерью, не отдала меньшую внучку. Увы, удары судьбы не оставляли их. Будучи в 10 классе, младшая сестра Орынши - Мәруар - очень красивая, по воспоминаниям Орынши-апа, девушка, оставшаяся на попечении бабушки, умерла от гепатита. Так девочка осталась одна. Конечно, родственники в Алматы не давали ей почувствовать себя сиротой, добрые и отзывчивые люди окружили ее вниманием и заботой, растили как родную дочь. Но что может сравниться с материнской нежностью, теплом отцовской любви? Увы, не пришлось ей испытать этих чувств в жизни.

Орынша апа с огромной благодарностью по сей день вспоминает своего нагаши – дядю Мағзама Актановича и мудрую супругу, женге Атину Жакетову. Дядя Орынши апа – Мағзам Ахтанович был военным, прошел войну, работал в системе КГБ, позже трудился парторгом на различных предприятиях города, а его жена Атина Жакетова – журналист, член комитета женщин СССР, пенсионер республиканского значения, обладатель ордена Ленина, 31 год возглавлявшая журнал «Қазақстан әйелдері» - старейшее общественно-политическое и литературно-художественное издание Казахстана.

На сайте Национальной библиотеки РК мы почерпнули такую информацию: «Первый номер журнала «Қазақстан әйелдері» вышел в мае 1925 года в г. Оренбурге под названием «Әйел тендігі», тираж которого составлял 3000 экземпляров. Первым редактором журнала была общественный деятель Казахстана, одна из первых женщин журналистов и редакторов, организатор Красных юрт и субботников Сара Есова (1925-1932). Целью создания журнала было разъяснение женского равенства в Казахстане, статьи о запрещении многоженства, калыма, свободе участия в общественной жизни казахских женщин. С января 1955 г. журнал переименован в «Қазақстан әйелдері». Позднее журнал стал разноплановым, с отсутствием политической подоплеки и пользовался большой популярностью, сотни тысяч семей выписывали его традиционно из поколения в поколение. Журнал был награжден орденом «Знак Почета» в 1976 году. В создании журнала участвовали известные журналисты: Н.Кулжанова, Н.Арыкова, А.Уразбаева, Р.Ермекова, М.Койбагарова. В конце 1980-х тираж журнала составлял более 430 тысяч экземпляров.

Атина Жакетова была главным редактором журнала бесценно с 1951 по 1980 годы». Она представляла женщин Казахстана в Комитете советских женщин, который с 1968 по 1987 года возглавляла Валентина Терешкова. Вот в такие руки попала 11-летняя девочка из Уральской глубинки! Орынша

Сеитовна с искренней благодарностью к Атине-тате, говорит, что она многое сделала для своей юной родственницы, помогла вырасти девочке умной, развитой, многое знающей и многое умеющей. Орынше, оставшейся одной из всей семьи, выпала счастливая судьба. Атина-апа всоминала: «У нашей Орынши в молодости была отличная фигура, она была настоящей красавицей, все ей шло в пору. Я много ездила по заграницам и привозила дочерям и ей заграничные вещи. Поэтому наша Орынша одевалась не хуже дочки наркома» Поэтому ее, красивую, обаятельную, приветливую к людям, со смеющимися лучистыми глазами и выбрал Рустем Шериязданович в свои спутницы жизни. Жила семья в особняке недалеко от Ботанического бульвара, небогато, но очень дружно в доме, где жили несколько поколений: бабушка Орынши апа – Назира, дедушка Актан, которых также перевез их сын и дядя Орынши апа - Мағзам, его младшая сестра Жәміш, маленькая Орышша и три дочери Мағзама-аға и Әтины-тате: Бақыт, Қарлығаш и Қаламқас. Это была обстановка, где царило взаимоуважение друг к другу, ценилось мнение каждого члена семьи, не было ни обид, ни злости. В 1948 году Орыншу отдали в 5 класс известной столичной школы № 12. Орынша- апа особо вспоминает свою учительницу русского языка Зинаиду Михайловну Лузгину – эвакуированную во время войны из Ленинграда. Это была настоящая русская аристократка, окончившая Институт благородных девиц, учительница старой русской гимназии. Орынша-апа рассказывает: «Я в то время совсем не говорила по-русски, и заслуга в теперешнем хорошем знании русского языка полностью принадлежит Зинаиде Михайловне. Она видела во мне потенциал, мое большое желание учиться. Тем не менее, в начале моей учебы, ставила мне только оценку «2». Однако, благодаря ее методике и моему старанию, в 1954 году я окончила школу с оценкой «4» по русскому языку. Я помню как Зинаида Михайловна привела меня в детскую библиотеку и велела читать русскую и зарубежную классическую литературу, таких авторов как Л.Толстой, А.Пушкин, Г.Мопассан. Помню, что на чтение первых книг я потратила очень много времени. Вначале, почти ничего не понимая, я сидела над одной страницей подолгу, но со временем мое желание читать победило, и я с удовольствием начала читать сложные классические произведения на русском языке. На всю жизнь знание и любовь к русской литературе остались во мне благодаря моей учительнице Лузгиной Зинаиде Михайловне, которая, помню пророчила мне хорошую жизнь, так и получилось». В 1954 году Орынша апа поступила на филфак Казахского государственного университета им.Кирова. До судьбоносной встречи с будущим супругом оставалось не так много времени – ее судьба, парень из Кокшетау студент этого же вуза, поступил в том же году на факультет экономики.

Рүстем Шериязданов родился в с.Сарыбулак Рузаевского района Көкшетауской области. У его отца Шерияздана и матери Нурғизы родилось восемь детей. Но выжили только две старшие сестры и он, самый младший, единственный сын, - опора и надежда стариков. Когда после четверых детей, умерших в младенчестве, родился Рүстем, то по совету знающих людей, ему

пуповину не перерезали, а, по существующему поверью, разрубили топором. Эту историю рассказал «кіндік аға» Рүстема, старожил Кокшетауской области Меркен Исин, проживший долгую жизнь и ушедший в возрасте 92 лет. По его словам, когда он, будучи еще 12-летним мальчиком, играл на улице, его подозвала одна апа, которая, толком ничего не объясняя, сказала, что нужно разрубить что-то топором. Чтобы он не испугался, увидев, то, что ему видеть не положено, мальчишке завязали глаза. Он размахнулся, как учили, опустил топор на порог, затем выбросил его и побежал, сдирая с глаз повязку и не оглядываясь.... Неизвестно, подействовало ли древнее поверье, то ли легкой оказалась рука у 12-летнего мальчика, младенец выжил, став единственным сыном родителей после двух дочерей, опорой и надеждой семьи, главой большого родового семейства.

Как пишет сам Рүстем Шериязданович в своей биографии, он из рода Орак, который происходит из рода Токтауыл, Құлымбет, Бөлекей, Мәшек, Қарауыл. Вслед за Ораком идут непосредственные предки Шерияздановых - Саламат, Шонай, Алдасүгір, Борсабай, Шеген, Шерияздан и Рүстем. Шежире Шерияздановых продолжают сын Нұрлан и внук Дәурен Рүстемов, которому Рүстем Шериязданович дал свою фамилию.

Отец Рүстема Шерияздан-ата, дед которого Борсабай, по преданию был человеком, обладающим большой физической силой. Рассказывают, что встретившись однажды с медведем, он, не испугавшись, пошел на него безоружный и разорвал животному пасть. Вот такой силы был человек! Такова семейная легенда, передающаяся из поколения в поколения в семье Шерияздановых и Шегеновых.

У предка третьего колена Борсабая было два сына - Шеген и Мұса, потомки которых и составляют «ближний круг» родственников Шерияздановых, «Қара шанарырақ» которых долгое время возглавлял Рүстем-ата. В селе Сарыбулақ существовало пожелание-«бата»: «Пусть у вас будет столько же сыновей как у Шегена». Действительно, у деда Шегена было пять сыновей: старший из них Шерияздан – отец Рүстема, второй Мағжан, третий - Біләл, у которого было 11 детей, Жумағали, у которого было 2 сына, Біржан (Тайшабай) у которого также было два сына и две дочери и самый младший Шағыр, оставивший после себя двоих сыновей и двоих дочерей. От брата Шегена Мұсы ведут начало Биляғали, Мерғали, Молдаш, которые составляют ветвь Мусиных в их генеалогическом древе.

Как мы видим, Рүстем-аға был единственным сыном старшего в роду Шерияздана, на чьи плечи легли заботы не только об отце и матери, но в дальнейшем и обо всех потомках четырех младших братьев отца. Рүстем-аға внешне очень походил на мать, которая, судя по фотографиям, была настоящая красавица, высокая, светлая, с правильными чертами лица и вьющимися волосами. Слыла женщина очень аккуратной и хозяйственной. От нее Рүстему Шерияздановичу перedalась видная внешность: копна кудрявых волос и особенная стать, которую многие отмечали. Неслучайно, снохи семьи Шегеновых, которые по обычаю не могли называть подростка Рүстема по

имени, дали ему такое красивое прозвище как Төре-жігіт. Особенности внешности и характера Рүстема-аға отмечали в дальнейшей жизни и его друзья. К примеру, студенческий друг Рүстема Шерияздановича Қайржан Исмагулов на одном из его юбилеев пошутил: «Я все думал, почему из всех нас, Рүстем отличается особым характером? И, наконец, понял: нашу пуповину перерезали ножом, а его пуповину разрубили топором! Вот в чем ответ!» В целом имя отца Шерияздана, от которого произошла фамилия Шерияздановых, имеет иранское происхождение. От людей, владеющих персидским языком, мы узнали, что слово «Шер» - означает лев, а «Яздон» - это бог солнца в персидской мифологии. Имя Рүстем также не тюркское, а персидское. Как появились такие имена среди казахов среднего жуза? Поистине, много еще неизведанного в истории казахской степи!

Рүстем-аға, будучи внешне похожим на мать, характер унаследовал отцовский. Отца Шерияздана в Сарыбулаке все уважительно называли «Бапа», что говорит о том, что это был человек очень добрый, сильный, заботящийся и покровительствующий всем родственникам и односельчанам. Известно, что военное и послевоенное время было очень трудное. Выжить в то время можно было лишь имея работу в колхозе. Отец Рүстема Шерияздановича был одним из пяти аксакалов, которые организовали колхоз «Сарыбулак». Многие, очень многие по сей день вспоминают добрым словом отца Рүстема — Шерияздана. Он помогал всем: кому с кормом, кому с кровом, кому с работой. Люди вспоминают, что и его старшая дочь Маруа была человеком добрым, отзывчивым. Работая на току в колхозе, она приносила в резиновых сапогах зерно, наполнив их до краев. Один день относила его в дом одних родственников, другой день – другим. Поэтоиу, говорят, что, простыв на тяжелой работе в колхозе, заработала неизлечимый в то время туберкулез и рано скончалась, оставив после себя одну дочь Сауле. Очевидно, что воспитанный таким отцом Рүстем-аға просто не мог вырасти другим человеком, а именно таким, каким мы его все знаем – с большим чувством долга, ответственности, человечности.

Рүстем Шериязданович в своих воспоминаниях упоминает своего первого учителя, учившего его с первого по третий класс - Рэзию-апай, которую в четвертом классе сменил Кожамет Амрин. Его он считал своим первым учителем, который в свою очередь называл Рүстема одним из самых своих талантливых учеников. Вскоре, в Сарыбулаке открыли семилетку, директором которой стал Ғазиз Балабаев, который позже возглавит уже 10-летнюю школу им. Абая в селе **Шұқыркөл**.

Рүстем Шериязданович вспоминает, что приехав в с. **Шұқыркөл**, он жил у родственников матери, в доме Ауарина Акжола, младший брат которого - Байжан - работал учителем в этой школе, а самый младший брат Найман учился в седьмом классе. Рүстем Шериязданович помнил всех своих учителей и пишет, что учителем русского языка был Тайкен-ағай Ахмадиев и Букин Шамиль, учителем казахского языка - Ибрагимов Құдыкен, учителем математики - Абішев.

Рүстем Шериязданов – выпускник средней школы с. **Шұқыркөл**, которую окончили многие известные люди северного Казахстана. В 1953 году он стал серебряным медалистом, имея всего одну четверку в аттестате. В 1950-60 годы эта знаменитая школа в селе **Шұқыркөл** Рузаевского района была настоящей кузницей кадров, которую окончили такие видные деятели как Еркин Нуржанович Аульбеков, Султан Капарович Досмагамбетов, Темирғали Бекенович Бекенов, знаменитые писатели Нығмет Ғабдуллин, Айқын Нұрқатов. Имя Айқына Нұрқатова школа носит сейчас. Среди выпускников этой школы был и Рүстем Шериязданов, которому, безусловно, было с кого брать пример и на кого равняться. Одним из его любимых учителей по жизни был Мұсреп Есенжанов – земляк и образец для подражания. У него Рүстем перенял многие качества- аккуратность, требовательность, должный подход к жизни и к работе.

Многие выпускники этой аульской школы учились в лучших вузах страны – Московском государственном техническом университете им. Н.Э. Баумана, московской Тимирязевской академии и многих других. Позвали за собой в Москву ребята и юного Рүстема, предложив ему выучиться на инженера. Одним из них был земляк из с. Сарыбулак Бекенов Темирғали, который учился в старейшем вузе страны - Московском государственном техническом университете им. Н.Э. Баумана. Приехав на каникулы, зайдя поздороваться к аксакалам аула, он посоветовал Шерияздану-ата, пусть Рүстем подаст документы в Московский Институт стали и сплавов им. Сталина. Позже Темирғали Бекенов, окончив учебу, работал на видных постах партии, трудился в должности второго секретаря Карагандинского обкома партии и др. Вот такую путевку в жизнь получил юный Рүстем-аға! Имея такие примеры, юный Рүстем решил подавать документы в Московский институт, отправив почтой документы в приемную комиссию, находившуюся тогда в городе Алматы. В советское время – образование в столичных вузах служило, говоря современным языком, социальным лифтом, когда простой паренек из казахской глубинки мог добиться многого. С этого времени начался его путь в большую жизнь.

В то время Рүстем достиг призывного возраста и состоял на учете в военкомате, сняться с учета помогла ему Алжапарова Сақыш-апай. Когда пришло время, Рүстем-аға поехал в Алматы на собеседование. В те времена поезд до Алматы шел долго, несколько утомительных суток, через Россию, город Новосибирск. Приехал он в Алматы только 31 августа, когда приемная комиссия московского вуза уже завершила свою работу. Рүстем-аға, естественно, расстроился. К тому времени свернули свою работу все приемные комиссии алматинских вузов. Поддержали и успокоили юношу ребята-земляки, учившиеся в столице. Они предложили ему обратиться к ректору КазПИ имени Абая, его знаменитому земляку, Герою Советского Союза Мәлику Ғабдуллину. Два дня Рүстем ходил в глубоких раздумьях, потом решил обратиться напрямую к прославленному земляку. Всем известно, каким демократичным руководителем был этот человек. Ему чужды были тщеславие, чванство, присущие иным чиновникам, окружающим себя громадной свитой, в кабинет

которых простому смертному не попасть просто так. Именно поэтому көкшетауский парень попал на прием к ректору без труда. Мәлик Ғабдуллин приветливо встретил своего юного земляка и, выслушав, сразу же взялся помочь. Он предложил ему проучиться первый семестр на физико-математическом факультете в роли кандидата, пока без стипендии и без места в общежитии. Потом, при успешной сдаче экзаменов его могут зачислить в университет во втором семестре. И снова Рүстем погрузился в глубокие раздумья. Он понимал, что нужно получать образование, но его беспокоило здоровье отца, и он решил вернуться домой. Мудрый отец обрадовался возвращению сына. Конечно, понял отец тогда, что принял Рүстем такое решение, обеспокоенный, прежде всего, его здоровьем, а с ним-то, как раз, у Шерияздана-ата были нелады, причем давние. Сильно страдал он от хронического бруцеллеза, который скрутил крепкого, здорового мужчину, превратив его, раньше времени, в инвалида. Отец не жаловался на болячки, из-за которых его не взяли на фронт, зато от работы в колхозе, делящейся от зари до зари, никто не освобождал. Да и не смог он отсиживаться дома, когда на полях и фермах работали старики, женщины и подростки. Как бы ни был отец благодарен в душе сыну за заботу, он хорошо понимал, что не должен парень сидеть возле него, ему обязательно нужно учиться, становиться на ноги. Поедет поступать на будущий год, а пока нужно устраиваться на работу. Дав сыну время, отец подозвал его к себе и сказал: - «Балам, нечего тебе сидеть возле меня. Ничего со мной не случится. Тебе нужно думать о себе, этот год поработай, а потом нужно получать образование».

Сын послушался своего мудрого отца и вскоре был принят на работу заведующим организационным отделом Рузаевского райкома комсомола. Это было лето 1953 года, когда страна жила накануне великих событий – целинной эпопеи. На призыв партии принять участие в освоении новых земель в короткие сроки откликнулись сотни тысяч молодых людей. Только за два первых года подъема целины в северный Казахстан прибыло 650 тысяч новоселов-первоцелинников. В их числе 130 тысяч механизаторов и более 15 тысяч специалистов сельского хозяйства. Уже весной 1954 года тысячи тракторов двинулись по не паханной земле. Было поднято и засеяно 13,4 млн га новых земель, в том числе в Казахстане – 6,5 млн га, то есть почти 59%.

Время на дворе было динамичное и такие ребята, как Рүстем Шериязданов, умные, работающие, умеющие довести любое дело до логического завершения, были очень нужны. Уже тогда он показывал лидерские качества. Все больше узнававшие его старшие товарищи и коллеги ценили в спокойном и деловитом пареньке чувство большой ответственности и трудолюбие. Уже тогда, в самом начале трудового пути, в нем отчетливо проглядывалась одна из самых сильных черт характера – ответственность, аккуратность, системность. Он никогда не позволял себе начать дело и бросить его. Добросовестность, доведение любой работы до конца – это черта, переданная ему от родителей, чей дом и быт были примером достатка, что, как известно, является результатом большого труда. Рүстема-аға направили в самую гущу великих

событий – он встречал прибывающих шумных, веселых первоцелинников, устраивал их на местожительства, занимался всеми организационными вопросами, возникавшими каждый день. И это, наверняка, был хороший опыт, который пригодится ему в жизни много позже, в последующей работе.

Рузаевский район оказался в центре внимания, потому что имел большую площадь земель, пригодных для земледелия. На сайте ok. Ru мы читаем: «В состав Рузаевского района тогда входили территории позднее образовавшихся Чистопольского и Куйбышевского районов. В 1954 году в Рузаевском районе было 36 колхозов и 4 совхоза, которые засевали всего 30% пригодной земли. На остальной площади, входящей в так называемый «Госфонд» было решено организовать 15 новых совхозов, которые начинались в голой степи с первых колышков, первых палаток. Со всех концов страны приезжали на освоение целины в Рузаевский район люди разных национальностей и профессий: Г.И. Перевиспа, Г.М. Писклич, В.С. Данилов, А.К. Данилова, В.Б. Черкалов, Т.Н. Федотова, Н.К. Солоницкая, А.Ф. Несгодинский, В.П. Молодцов, В.П. Татарченко и многие другие. По комсомольским путевкам приехали В.И. Бокало, В.А. Костомаров, Н.И. Шаталов, С.М. Оганесян. В 1954 году на целинных землях района было создано 12 совхозов, поднято 404 тыс. гектаров земель, построено 3 зерновых склада, получено более 100 гусеничных тракторов и 200 комбайнов, тысячи прицепных орудий, 41 автомашина. За 1954- 1955 годы в район прибыло более 10 тысяч целинников. Получили первый целинный урожай в 35 млн. пудов хлеба, что стало действительно большим и радостным праздником для патриотов целины. В 1956 году за получение доселе невиданного урожая и достигнутые успехи многие работники сельского хозяйства района были награждены орденами и медалями, а пять человек удостоены высокого звания Героя Социалистического Труда».

Рүстем Шериязданович написал в своей биографии, что в первый год работы в Рузаевском райкоме комсомола, особенно ему запомнилась встреча с председателем райисполкома Рузаевского района Жаңғаловым Баяном Жаңғаловичем. В 1956 году, в связи с тем, что Рузаевский район занял первое место по сдаче зерна государству, на митинге с участием Председателя Президиума СССР К.Е. Ворошилова, Баян Жаңғалов с гордостью отметил студентов Рузаевского района, получающих образование в Алматы.

Как отмечалось выше, одним из его Учителей по жизни был Мүсіреп Есенжанович Есенжанов. Когда Рүстем Шериязданович после окончания университета уже работал в Облплане, он был начальником комитета финансов и торговли областного обкома партии. Посетив партийное собрание, Есенжанов заметил молодого специалиста. Именно, он, отметил его как подающего надежды толкового молодого работника, которого он всегда поддерживал. Рүстем Шериязданович также тепло и с уважением вспоминает Федора Сергеевича Кима – председателя областной плановой комиссии, у которого он проходил практику на третьем курсе, Алексея Николаевича Цхая, Алексея Пименовича Черобаева и, конечно же, Еркина Нұржановича Ауельбекова.

Год в заботах и разъездах по строящимся в разных местах района совхозам, пролетел незаметно. В том же, 1953 году, Рүстем Шериязданович потерял отца — самого дорогого ему человека. Но он всегда помнил его наставления, его мечты, что сын обязательно окончит вуз, станет настоящим гражданином своей страны. Он выполнил все, что обещал отцу, не подвел дорого человека ни единым словом, ни поступком. Пережив потерю, в июле 1954 года Рүстем-аға вновь отправился поступать в Алматы. Теперь он решил стать экономистом. Отправившись в далекую столицу, на сей раз подал документы в приемную комиссию Казахского Государственного университета имени Кирова на экономический факультет. Без особого труда прошел собеседование, сдал успешно экзамены и стал студентом одного из лучших вузов страны. Город, окруженный полукольцом заснеженных гор Заилийского Алатау, пленил его, как и многих сверстников, своей красотой. В те времена Алма-Ата была особенно хороша. Белая пена садов, окружавшая окрестные горы спускалась к городским кварталам. Летними вечерами любили они с друзьями гулять по бульварам, на площадях с яркими цветниками, где причудливо рассыпались струи многочисленных фонтанов.

Среди друзей Рүстема Шерияздановича было много таких, кто впоследствии стали известными людьми: близкие друзья и товарищи, с которыми они остались добрыми, семейными друзьями на всю жизнь - академик, депутат Мажилиса Парламента РК Кенжеғали Сағадиев, Қайржан Исмагулов, Сәкім Бижанов. Как говорят, студенческая дружба — особая, крепкая, которая длится всю жизнь. Так, в одной комнате в общежитии многие годы жили Рүстем Шериязданов, Кенжеғали Сағадиев, Сағындық Сатыбалдин, Исаак-заде, Жаксылық Трашев. Среди выпускников университета 1959 года - Қабі Оқаев - доктор наук, профессор, академик Сағындық Сатыбалдин, Қадыр Ильясов - доктор наук, профессор, Еркін Баядилов, Кеден Тоғайбаев, Кеңес Қаракесов, Бекберген Байдулаев. Многие из них приехали в 2018 году проводить Рүстема Шерияздановича в последний путь. Это о многом говорит.... О настоящей дружбе и порядочности людей того поколения, умеющих ценить, несмотря на годы и различие в положении, настоящую человеческую дружбу, уважение друг к другу и верность.

Зимой 1956 во время подготовки к зимней сессии Орынша Сеитовна и Рүстем Шериязданович встретились в кабинете по подготовке к общественным наукам марксизма-ленинизма. Орынша Сеитовна готовилась к сложному экзамену по историческому материализму у доцента Жанпеиса Карагусова. Орынша-апа помнит до сих пор, что она вместе с четырьмя подругами сидели на последней парте около окна. В один из дней, когда они вышли после обеда отдохнуть в перерыве между занятиями, к ним подошли два студента экономического факультета, один из которых был Рүстем-аға и улыбаясь, спросили: «Что, девушки, загрустили, устали, наверное?». Они что-то им ответили, все рассмеялись. Так и познакомились.

Рүстем жил в студенческом общежитии, а Орынша у своего дяди в частном доме. Как-то ее бабушка, пожилая, мудрая женщина спросила у внучки:

- Что за парень провожает тебя домой каждый вечер? Я видела вас в окно. Начинаю переживать за тебя. Пригласи его домой, мы хотим с ним познакомиться, узнать его ближе.

Так летом 1957 года молодой Рүстем пришел в дом родственников будущей супруги. Красивый и воспитанный молодой человек сразу понравился дяде и тети Орынши, а также пожилым бабушке и дедушке, переехавшим к сыну в Алматы еще до войны, которым было уже далеко за 80 лет. Больше двух лет они дружили и по окончании университета, после сдачи государственных экзаменов Рүстем-аға объявил, что весной в Алматы собираются приехать сваты из Көкшетау.

Студенческие годы – время незабываемое, когда впереди ждет целая жизнь. Орынша Сеитовна вспоминает, как они старались не пропускать лекции, которые читал им сам Мухтар Ауэзов. Читал он спецкурс «Абай тану». Причем послушать его лекцию приходили не только филологи, но и студенты с других факультетов: юридического, геологического. К слову, среди тех, кто не пропускал лекции Ауэзова, был и студент геологического факультета КазГУ Олжас Сулейменов. Руководителем дипломной работы Орынши Сеитовны был не кто иной, как Зейнулла Кабдулов – казахский писатель, драматург, переводчик, литературовед, литературный критик, редактор, профессор, доктор филологических наук. С 1957 года Зейнулла Кабдулов находился на партийной работе, был заведующим сектором культуры ЦК Компартии Казахстана. Немного робея, Орынша заходила в огромное, с торжественными колоннами здание ЦК Компартии Казахстана, чтобы получить консультацию, ценные рекомендации своего руководителя по дипломной работе.

Орынша-апа рассказывает, что Рүстему-аға также предлагали остаться в аспирантуре на кафедре экономики наряду с его однокурсниками К.Сагадиевым, С. Сатыбалдиным, К. Окаевым, К. Ильясовым, но он отказался, считая, что он нужен на родине, в Кокшетау, где его ждала больная мать, оставшаяся на руках у младшего брата отца. Кто знает, если бы они остались, по-другому сложилась их судьба? Но, как бы то ни было, судьба и жизнь молодой красивой пары сложилась счастливо. Как вспоминает, Орынша-апа, время молодости, проведенное в Көкшетау, когда дети были еще маленькими, было самым счастливым в их жизни!

Их веселая студенческая свадьба прошла в университетской столовой. В той самой, в которой они не раз, не зная друг друга, может быть, встречались. Эта была молодежная студенческая свадьба, гостями которой были в основном друзья-студенты. Кстати, одним из гостей был студент первого курса Алма-Атинского сельскохозяйственного института, земляк, впоследствии соратник и коллега Рүстема Шерияздановича - Чапай Абуталипов.

После свадьбы для молодых супругов настала горячая пора выпускных государственных экзаменов. После успешного окончания университета у них еще оставалась в запасе пара месяцев до отъезда в Кокшетау. И если у Орынши оно было свободным, то Рүстему нужно было отправляться на обязательные военные сборы для получения офицерского звания в Азербайджан. Проводив

супруга в военный лагерь, Орынша поехала повидаться с родными в Уральскую область. Особенно она хотела встретиться с бабушкой со стороны отца, с которой они виделись не так часто, поэтому девушке было важно поговорить с родным человеком перед тем, как уехать с мужем на его родину. Приехав на родину, где давно не была, Орынша-апа вспоминала родные места, т.к. цепкая детская память все же хранила многое. Подходя к дому, девушка сразу увидела свою бабулю среди встречающих родственников. Маленькая, сухонькая, она смотрела лучистыми глазами на приближающуюся внучку и шептала ласковые слова. Орынша подбежала к бабушке, заключила ее в свои объятия и не смогла сдержать слез.

- Ну что ты, родная моя, девочка моя, плачешь, - растроганно говорила ей бабушка. – Радоваться надо, что снова свиделись. Что бабка твоя дождалась тебя. Все хорошо ведь, не плачь, родная, пойдем в дом.

Несколько дней, что она провела у родственников в Уральской области, Орынша не отходила от бабушки и впитывала, все, что говорила ей прожившая долгую и трудную жизнь, пожилая женщина. А говорила она ей правильные и мудрые слова, наставляла, учила жить свою внучку, которой предстояло начинать семейную жизнь в новом, незнакомом месте. Позже бабушка Орынши дважды побывала в Кокшетау, увидела место, где предстояло жить внучке.

- Она была очень добрым человеком. Любила детей, обожала всех своих внуков и правнуков. Когда старшая дочка Раушан и Нурлан подросли, мы ездили с детьми на Орал, где нас всегда встречала бабушка и все родственники. Она ушла из жизни в 86 лет, - рассказывает Орынша апа.

Настал август 1959 года. Поблагодарив родственников Орынши-апа за участие, Рустем-ага еще раз, тактично, но довольно твердо сказал, что им нужно ехать в Кокшетау. Душа парня была не на месте. Отец, родившийся в 1895 году, долго страдавший от хронического бруцеллеза, скончался еще в 1953 году в 59 лет, а мама оставалась с семьей младшего брата мужа в ауле Сарыбулак. Его дядя, раненый на фронте, вернулся домой инвалидом, жила семья трудно. Поэтому Рустем торопился домой, чтобы помочь матери, позаботиться о ней. Супруге он обещал, что, может быть, забрав мать, они снова вернутся в Алма-Ату через год, не исключая эту возможность и размышляя о своей дальнейшей жизни.

Орынша апа вспоминала, что мать для Рустема Шерьяздановича всегда находилась на особом месте, была непререкаемым авторитетом. Любя ее, оберегая от печалей и забот, он просил своих близких, выполнять все, о чем она просит. Мягко, но настойчиво говорил своей молодой супруге в начале их совместной жизни: «Для нас все, что говорит Жеше, - как называли мать он сам и все родственники, - всегда было и будет законом». Нургиза-апа (Жеше), как вспоминают все родственники была очень аккуратной, чистоплотной женщиной. Мы думаем, что такие черты характера как пунктуальность, аккуратность, удивительная чистоплотность в делах и помыслах, добросовестность, высокая порядочность – это черты, передавшиеся Рустему

Шериязданову от матери - Нурғизы-апа. А человечность, ответственность за других, доброжелательность, хозяйственность - те качества, которые делают человека настоящим мужчиной, хозяином своего слова, передались от отца — Шерияздана-ата. Таким образом, Рүстем Шериязданович был уникальным человеком, в котором удивительным образом соединились эти хорошие качества, переданные от родителей.

Как бы ни хотелось покидать любимый город Алматы, молодые стали собираться в далекий, неведомый Кокшетау. Рүстем-аға столько раз, бывало, рассказывал ей о красоте родного края, березовых рощах, окружающих его родное село. Хоть сердце Орынша-апа эти рассказы по обыкновению и трогали, в душе она была уверена: нет краше места на земле чем ее любимый город Алма-Ата. Это сегодня Орынша апа говорит, что нет для нее лучше места на земле чем Кокшетау! Но прежде чем она так начала думать, прошло время, ей нужно было привыкнуть к суровому северному климату, к людям здесь живущим. 16 августа 1959 года на маленьком вокзале Көкшетау, молодых встречали извещенные об их приезде родственники. После объятий, традиционных расспросов о том, как доехали, живы-здоровы ли родственники, они направились к ждавшему их грузовику. Орынша апа вспомнила, что за рулем был водитель по имени Дарбай. Он и повез молодых, которые вместе с встречавшими родственниками, загрузились в кузов, в аул Сарыбулак. Орынша апа не помнит, что она видела по дороге, помнит лишь, что ехали почему-то очень долго. Над головой светило еще жаркое августовское солнце, из-за борта трясущегося по пыльной дороге грузовика открывалась красивая панорама кокшетауской природы: березовые и сосновые леса. Они уже выехали из показавшегося ей сереньким, низеньким Кокшетау и держали путь на Сарыбулак. Вид вокруг был просто изумительный: с вершин сопок, словно сбегает березовые рощи, манящие к себе своей прохладой. Орынша-апа не могла наглядеться на эту красоту, простиравшуюся далеко окрест и думала: «Вот в каких удивительных местах родился мой муж, не зря его так тянуло всегда домой. А я и не представляла, как здесь красиво!».

В ауле тем временем поднялась суета. С самого утра все с нетерпением ждали прибытия молодых. Еще бы – единственный сын покойного Шерияздана, окончив университет, домой едет, да еще и с невестой.

- То-то радость для матери, а то все глаза проглядела в ожидании сына, - говорили одни соседки.

Другие сосредоточились на свадебной теме:

- Невесту, говорят, из самой Алма-Аты везет, образованную.

Когда подъехали к дому, Орынша-апа увидела большую группу людей, которые вышли их встречать. Аульные апашки-родственницы посыпали их традиционным шашу, слышались приветственные возгласы, пожелания счастья молодым и долгих лет жизни. Наконец, выразив почтение всем родственникам, начиная от аксакалов до ровесников, пожав каждому руку, услышав благословение старших, Рүстем с Орыншой подошли к ожидавшей их матери. Нургиза-апа, почтительно ожидая окончания церемонии приветствия сыном

мужской половины встречающих, смотрела на своего единственного сыночка, сияющими, счастливыми глазами, в которых блестели слезы радости и счастья.

- А какую ладную и, судя по всему, скромную и воспитанную жену он себе выбрал. Жеребенок мой, родной мой, будь счастлив, - шептала едва слышно она, с нетерпением ожидая тот миг, когда обнимет сына и невестку.

Сарыбулак, как и соседнее село Маданият, в то время был большим, процветающим селом около 100 дворов. Оба представляли собой те немногочисленные казахские аулы, окруженные более крупными русскоговорящими селами, возникшими во время переселения и целины. Многие односельчане были выходцами из рода Орак. В свое время Сарыбулак был основан как колхоз пятью аксакалами – лидерами. Крепкое было хозяйство, которое во время войны выручало многих сельчан.

Орынша-апа вспоминает, как по аулу проходили седобородые мужчины-аксакалы, которых было около 20-и человек в то время в селе и Нургиза-апа наставляла ее: «Когда идут мужчины-аксакалы им дорогу не пересекай, будь скромной, как подобает келин». Аксакалы могли зайти в любой дом в ауле, выпить утренний кумыс, дать благословение - бата, поэтому Жеше на всякий случай сохраняла утренний кумыс, по казахскому обычаю, оставляя все самое лучшее гостям. Да, много прошло времени с тех пор... Жаль, что когда-то большой казахский аул, имеющий большую, восьмилетнюю школу и много крепких хозяйств, измельчал, опустел, как мельчает источник казахской традиционной культуры... Но, как бы то ни было, остается история и память, которая дорогого стоит.

- Той свадебный прошел в ауле скромно, - вспоминает Орынша апа. – Тогда не было, как сегодня, гремющей музыки, не знали люди, что такое тамада. Но не это было важно, а то, что ее встретила дружная, многочисленная семья родственников, опорой для которой позже станет во многом Рустем-аға. Он помог очень многим своим родственникам: кому-то поступить в вуз или техникум в Кокшетау, кого-то устроил на работу, кому решил вопрос с квартирой и кровом. Словом, дал путевку в жизнь очень многим родственникам, за что снискал их огромное уважение и благодарность на всю оставшуюся жизнь.

Но как бы им ни было хорошо дома, в родном ауле, настала пора отправляться в город, где новоиспеченному специалисту Рустему Шериязданову нужно было устраиваться на работу. В конце августа молодая семья отправилась в Кокшетау. В областном центре Рустем Шериязданович в сентябре 1959 года приступает к должности старшего экономиста областной плановой комиссии, которую чаще всего называли Облплан. Кокшетау в то время представлял собой одноэтажный, в основном деревянный город. Лишь изредка были видны двухэтажные дома – кирпичный низ, деревянный верх. Обращаясь к историческим данным, добавим, что, согласно переписи населения, в 1959 году вместе с пристанционной частью города количество жителей в Кокчетаве составило 52,9 тысячи человек, а в 1949 г. – 26 тысяч человек.

По приезде в Кокшетау они попали на квартиру к семье Искаковых. Позже с Ануаром и Батимой Искаковыми их связала большая дружба на всю жизнь. Вообще, доброжелательные, коммуникабельные супруги Шерияздановы умели дружить. Каждый раз у них с соседями завязывались очень хорошие, почти родственные отношения. К примеру, так сложилось с уважаемыми семьями Елюбая и Мдины Кусаиновых, с которыми они жили в одном доме на улице Капинской в 1960-ых годах, семьей Кенеса и Раушан Налаевых, с которыми они жили в пятиэтажном доме над магазином «Мелодия» по улице Урицкого (нынешняя Аульбекова) в начале 1970-ых годов. Подружились они с семьей Аманжолы и Шари Сапаровых в городе Щучинске, с которыми прожили в одном доме по ул. Интернациональной с 1976 по 1981 годы. В то время Рустем Шериязданович работал председателем Щучинского райисполкома. Дружили они и с семьей врачей Жениса и Розы Ильясовых, с которыми они также были соседями в селе Красный Яр во время работы Рустема Шерияздановича первым секретарем Кокшетауского райкома с 1981 по 1986 годы. Говорят, что каждая несчастливая семья несчастлива по своему, а все счастливые семьи счастливы одинаково. Семья Шерияздановых была очень счастливой общительной семьей, дом которой был полон друзей и родственников. Заслуга в этом, во многом Орынши Сеитовны – человека общительного, коммуникабельного, лидера в любом разговоре, умеющей к каждому найти ключ, для которой на первом месте был авторитет мужа. Благодаря этим качествам и семья Шерияздановых была открытой друзьям и родственникам, благополучной, уважаемой, служившей для многих эталоном интеллигентности и примером для подражания.

Но сейчас речь идет о начале жизненного пути молодой, очень красивой пары. Именно так отзывались о них многие люди, обращаясь им в след. Прожившей на съемной квартире три месяца молодой чете предоставили служебное жилье – одну комнату в трехкомнатной квартире. В двух других жил с семьей директор авторемонтного завода. Жили в тесноте, но, как говорится, не в обиде. Им досталась самая большая комната квартиры. В углу, рассказывает Орынша апа, за занавеской стояла их кровать, у окна – односпалка матери Рустема Шерияздановича. Рядом на полу стелили постель его младшему двоюродному братишке-школьнику. А на небольшом раскладном столике, который был и обеденным, в небольшом корыте на ночь укладывали своего первенца – старшую дочь Раушан, родившуюся в 1960 году. Так они жили в первое время. В Кокшетау они поменяли не один адрес.

Главную науку, которую Орынша постигла в школе невесток, строгим педагогом в которой была ее свекровь Нургиза-апа, – это встречать гостей. Казалось бы, что за наука? Но нет, сколько тонкостей таит в себе эта традиция! Закон казахского гостеприимства гласит, учила невестку мать, что гостя нужно угощать самым лучшим из съестного, что есть в доме. Поэтому у хорошей хозяйки должен всегда быть запас. Хорошо покормишь гостя, угодишь ему приветливостью и гостеприимством, получишь его благословение. Причем встречают с почетом не только своих гостей, но и прибывших к родственникам.

Их также надо приглашать в гости. Словом, любой гость для казаха – событие. Встречать его нужно с радостью и большим почетом. Гостям казахи предложат всю еду, которая есть в доме. А гости из села приезжали регулярно. И как принято у нашего доброго народа без предупреждения. Кто-то привозил детей в интернат, либо приезжал из аула их проведать, кому-то нужно было обследоваться или пролечиться в областной больнице. Если лечь в стационар сразу не удавалось, никто из аулчан не расстраивался: переночевать-то где было. У сарыбулакцев в Кокшетау были два дома, где они чувствовали себя как дома, – у тетушки по имени Батиля и у сына Шерияздана – Рүстема. А Рүстем Шериязданович с семьей в первое время делил трехкомнатную служебную квартиру с семьей еще одного служащего. Однако щедрых душой земляков-сарыбулакцев это абсолютно не смущало. Потому что они бы и сами в такой ситуации, как настоящие казахи, потеснились, поделились последним, но гостей бы уважили.

Уважали своих гостей и Шерияздановы. Орынша Сеитовна вспоминала, что иногда дома бывало так много людей, что им самим приходилось стелить себе постель прямо в прихожке, а маленькую дочку Раушан, родившуюся в 1960 году, укладывали в детское корыто, которое ставили на остывающую в кухне печь. Когда в 1962 году у них родился сын Нурлан, Рүстему Шерияздановичу выделили четырехкомнатную квартиру. А третья их дочь Гульмира появилась на свет в 1969 году когда семья уже жила в благоустроенной квартире по нынешней улице Ауельбекова. Невестка всегда понимала: со свекровью ей повезло. Одно печалило Орыншу: свекровь, к которой она привязалась, полюбила, как родную мать, уж очень часто болела. За те пять лет, что мать прожила с ними, Орынша научилась у нее всему. Нургиза-апа была весьма чистоплотной женщиной. Первое, на что Орынша апа обратила внимание, переступив порог дома в ауле Сарыбулак – чисто вымытые, выскобленные набело деревянные полы. И такими они, благодаря рукам их труженицы-матери, были ежедневно. Еще одна наука, постичь которую должна каждая уважающая себя келин, – это знать какие части конской туши (мүше) нужно сварить и разложить на каждый табак. Как известно, у каждого гостя свой мүше. Это целое искусство, овладеть которым сразу просто невозможно. Терпеливо, как умела, мама учила свою единственную невестку всем тонкостям традиции встречи гостей. Под ее чутким руководством Орынша апа все усвоила, и впоследствии отлично справлялась, сколько бы людей не сидели за ее щедрым дастарханом. Позже сама Орынша апа выступала в роли учителя домоводства, также щедро делилась знаниями с теми, кто хотел учиться.

- Я прямо-таки мастером в этом деле потом стала, - смеется Орынша апа. – Всех знакомых молодых хозяек, кто просил об этом, обучала.

Вскоре им предоставляют не просто жилье – целый дворец по тем временам – четырехкомнатную квартиру в особняке, который располагался по улице Капинской (нынешней Глинина), про который они часто вспоминают и даже, бывало, навевались, так как с этим домом связана молодость, становление их семьи, рождение и раннее детство детей. С этой

четырёхкомнатной квартирой в доме на улице Капинской связано много воспоминаний. Скольких односельчан из Сарыбулака он приютил и дал кров! Вспоминая это, Орынша-апа перечисляет: «Наверное, у нас жили все сыновья и дочери четверых дядей Рүстема! В одной комнате жила наша бабушка Нургиза, в другой мы с Рүстемом, в третьей — была детская, а в четвертой — по очереди, в разное время жили Сайран и Майдан — сыновья Биляла-ата — второго брата Шерияздана, родной брат Рүстема по отцу - Мырзағали, ученики старших классов, приехавшие в Көкшетау учиться в 9 — 10 классе, т.к. в Сарыбулаке была только восьмилетка. Дочери братьев Шерияздана - Тайшабая и Биляла: Ғалия, Күлше, Майра, Тойя, Айжан, племянница Сауле. Кто учился в медицинском колледже Көкшетау, кто в школе... всех не перечесать..., для всех находилось место и в доме, и в добрых и заботливых сердцах Рүстема-аға и Орынши-апа. Поэтому все родственники называют их с любовью Аптай и Ағатай. Для всех находилось место, так как дом Шерияздановых, в силу их трудолюбия и хозяйственности всегда был, как говорится, полной чашей!

В 1964 году матери Рүстема не стало. За те пять лет, что она прожила с ними, Орынша научилась у нее всему и была благодарна себе за то, что не пропустила мимо ушей ни одно ее наставление. Все, о чем говорили ее дорогие старшие наставницы — бабушка, тетя, свекровь - попадало на благодатную и благодарную почву, из которой произрастало верное отношение к жизни, правильные поступки, позволившие ей построить семью, где царили мир, уважение, тепло и уют. Но все это благополучие конечно, не свалилось в одночасье на голову. Для материального благосостояния нужно было много потрудиться главе семейства, заслужить, показать, как говорится, что ты из себя представляешь в работе.

Молодой специалист, выпускник Алматинского КазГУ, еще никому неизвестный, Рустем Шериязданов по распределению был принят на работу в Облплан. Наверняка, его спокойная уверенность, ответственность, решительность и немногословность сыграли решающую роль: уже через год, в ноябре 1960 года, его назначают начальником отдела финансирования и контроля сельского хозяйства Облплана. Руководство оценило как четко и умело, на основании выведенных данных начальник отдела Шериязданов оценивает сложившуюся ситуацию в сельском хозяйстве области и представляет отчет руководству. Это были не очень легкие для страны времена. Целинная эпопея не решала зерновую проблему. На сайте Мой Докс. Ру мы нашли интересную информацию о положении дел в сельском хозяйстве того времени.

«В стране требовалось производить зерна в расчете 1000 кг на человека в год. В 1959 году в СССР произвели немногим более 500 кг на человека. С освоением целины проблема производства зерна на корм скота и птицы (фуражного) сохранялась. Недостатком целинной эпопеи было отсутствие севооборотов, пренебрежение правилами агротехники. Все это обусловило разрушение структуры почвы. К началу 60-х годов на миллионах гектарах бывшей целины появилась и разрослась эрозия земли. Черные бури поднимали

и уносили самый плодородный слой почвы за сотни километров. Огромные территории посевов зерна превратились в океан сорняков. Например, к 1960 году в Северном Казахстане из-за нерационального освоения целинных земель из хозяйственного оборота было выведено более 9 млн га почв. С начала 60-х годов начались периодические засухи, приведшие к катастрофе 1963 года, когда впервые страна была вынуждена для обеспечения продовольствием закупить за границей 12 млн тонн зерна на 1 млрд долларов. Урожайность полей упала с 14 до 8 ц/га. Средняя по стране урожайность зерновых в 1961-1964 годах составила 8,3 центнера с гектара (в 1940 г. - 8,6 ц/га). Рациональная система землепользования для целины была создана лишь спустя 20 лет».

Рустем Шериязданович чувствуя себя уверенным, крепким, работал, не жалея сил, и при этом отчетливо понимал, что трудится не столько для себя, сколько для людей. Неудивительно, что таких людей замечают, продвигают как знающих, квалифицированных специалистов по службе. Трудолюбие, ответственность и аккуратность в делах способствовали карьерному росту Рустема Шерияздановича. В 1962 году у Шерияздановых родился сын Нурлан. А в августе 1962 года Рустема Шерияздановича назначают заместителем заведующего областным финансовым отделом облисполкома. На этой беспокойной должности он проработал до 1968 года. Рустем Шериязданович продолжал трудиться, не покладая рук и результаты не замедлили сказаться, его трудолюбие, помноженное на ответственность, работали на его авторитет.

В декабре 1968 года на сессии областного Совета депутатов трудящихся он был избран председателем Облплана. В этой должности он проработал по август 1973 года. На его плечах, как руководителя, лежала огромная ответственность: должная организация работы аппарата по составлению и исполнению областного бюджета, составление народнохозяйственных планов развития экономики и культуры целой области и города Көкшетау. Составить грамотный план развития было, как говорится, только половина дела. После нужно было проанализировать ход исполнения бюджета. А еще в советское время принимались планы развития не на один год, а на пять, семь лет. Прежде чем составить планы сотрудники Облплана должны были внести свои предложения в исполком областного, городского Совета народных депутатов, затем в областной и городской комитеты партии. В советский период плановой экономики очень важным являлось составить грамотные планы развития сельской, промышленной, строительной отраслей, индустрии, транспорта, связи, объектов социально-культурного и торгово-бытового назначения, т.к. по истечении времени требовались строгие отчеты по их выполнению. После утверждения данные планы необходимо было утвердить в Госплане КазССР и Министерстве финансов. При защите и утверждении планов присутствовали первые руководители региона – первый секретарь обкома партии Еркин Нуржанович Ауельбеков и председатель облисполкома Анатолий Родионович Никулин.

На основании кропотливой работы создания плановых проектов Кокшетауский обком партии и облисполком ставили вопросы об их исполнении

перед вышестоящими органами. К примеру, 3 октября 1973 года было принято Постановление Центрального комитета партии и Совета Министров Казахской ССР «О мерах по дальнейшему развитию экономики и культуры г. Кокчетав». Это постановление было поистине революционным для областного центра. Только представьте, сколько было сделано в эти годы! Осуществилась реконструкция Кокчетавского механического завода, который стал приборостроительным заводом союзного значения. Были построены завод кислородно-дыхательной аппаратуры (КДА), лентоткацкая фабрика, фарфоровый завод, домостроительный комбинат, элеватор, аэропорт, вино-водочный завод, дом связи и Казпочтамт. Также был расширен и реконструирован мясокомбинат. Чуть позже в Кокшетау возведены здания железнодорожного и автовокзалов, городской типографии, в которой разместились редакции областных газет «Кокшетау правдасы» и «Степной маяк», госархива, Дворца культуры, Дома политпросвещения, на месте которого расположен Казахский музыкально-драматический театр им. Ш. Хусаинова сегодня. Возведены здания педагогического института, нескольких средних школ, СПТУ, городской больницы, тубдиспансера, зданий облисполкома, обкома партии и многих других.

Его коллега, многие годы трудившаяся под началом Рустема Шерияздановича в облфо – Галина Кузьминична Гулина – рассказывала, что трудиться под началом такого руководителя как Рустем Шериязданович было легко. Во-первых, потому что это был очень умный человек, знавший свою работу до самых тонкостей. Он по-отечески мягко, но весьма настойчиво требовал такого отношения и от своих подчиненных. Кроме того, он был, делится Галина Гулина, очень добрым и понимающим человеком. Всегда старался для более результативной работы учитывать семейные проблемы своих сотрудников, но не так, чтобы они превращались в первоочередные. «Бывало, зайдешь к нему, чтобы отпроситься куда-нибудь. Первое, что он обязательно спрашивал: нет ли у тебя какого-либо срочного, но невыполненного дела. И если такового не оказывалось, легко отпускал. Мы все ценили нашего шефа за его знания, умение брать на себя ответственность, человеческие качества. Ведь каждому подчиненному необходимо внимание руководителя, которое очень важно для мотивации, инициативности. Рустем Шериязданович был именно таким начальником, мне повезло, что довелось работать под его началом, я многому научилась и на работу мы шли с удовольствием» - вспоминает Галина Кузьминична.

Так он и работал, куда бы ни забрасывала его судьба. Пожалуй, за все годы ни он сам, ни его родные, не вспомнили бы и дня, когда глава семьи был на службе от звонка до звонка. Трудовой день обязательно захватывал еще пару-тройку часов личного времени. При том, что работа была основным делом, Рустем Шериязданович был очень семейным человеком, для которого его близкие люди были оплотом, опорой, смыслом жизни. Он никому не говорил, но мысленно всегда был уверен: основа любого государства – это семья, его маленькая ячейка и чем больше дружных, крепких семей создается, тем

сильнее страна, ведь государство начинается с семьи. И если в семье крепки традиционные устои, отношения строятся на уважении младших к старшим, если родители для детей являются эталоном, то, вырастая в такой дружной, сплоченной обстановке, они выходят во взрослую жизнь уверенными, сильными, знающими себе цену. Таких детей не сломают временные неудачи, не покатаются они вниз по наклонной, как бы трудно им не пришлось в жизни. Именно такими людьми - сына и двух дочерей, вырастили Рустем Шериязданович с Орыншой Сеитовной. Они трудолюбивы, как их родители, инициативны, полны веры и оптимизма. Все эти качества они переняли у своих родителей, проживших душа в душу много лет. Безусловно, были трудности и в их семейной жизни. Куда же без них? Они справлялись с ними, оставляя их в прошлом. Помогал сдержанный и очень мужской характер Рустема Шерияздановича и коммуникабельный, позитивный нрав Орынши Сеитовны.

О честности и порядочности самого Рустема Шерияздановича красноречиво говорит такой пример. На заре независимости нашей страны, в период, когда рушились прежние устои, а новые еще только нарождались, началась повальная приватизация, и многие ушлые люди, буквально за копейки, приватизировали пустующие здания организаций и учреждений. Была, безусловно, такая возможность и у него, работавшего в ту пору (с марта 1993 по август 1997 года) начальником управления Государственного комитета финансового контроля Республики Казахстан. Орынша Сеитовна вспоминает:

- Видя и слыша, как люди, среди которых были и наши знакомые, приватизируют здания, открывают магазины, я как-то обратилась к мужу с таким предложением. Говорю ему, ты же тоже можешь так сделать. Подумай о будущем, займись приватизацией какого-нибудь государственного имущества. В ответ услышала гневное: «не морочь подобными предложениями мне голову. Никогда ничем таким, где нужно ловчить и хитрить, я не занимался и не займусь!»

Но эти события случились много позже, а мы вернемся в 1968 год. Карьера молодого экономиста Шериязданова движется в гору. В 1968-ом он трудится руководителем областной плановой комиссии. Теперь ему приходилось осуществлять и контролировать текущее и перспективное планирование народного хозяйства области. Как известно, деятельность облплана была связана с различными отраслями экономики области, ее социально-культурного развития. Он уже оперировал цифрами в масштабах области, неся на своих плечах и ответственность за эффективность работы целого отдела облисполкома, за атмосферу, царящую внутри большой команды сотрудников. В коллективе царило доверие, взаимопонимание, взаимоподдержка, забота друг о друге, общий интерес. Все это осуществлялось с подачи руководителя, который иначе работу в команде и не представлял, это были основные его принципы деловых и человеческих отношений, помогающие двигаться вперед, ощущать вкус к жизни, смело смотреть в будущее. Рустем Шериязданович честно трудился и его высоко ценили за профессионализм, добросовестное отношение к делу, умение быть

ответственным. Такие люди нужны везде, особенно на работе общественной. Рустем Шериязданович, не умея делать что-либо вполсилы, всегда добросовестно выполнял любые партийные поручения. А бывало их, как правило, немало. Таким образом, его карьерный путь делает крутой вираж: его отправляют на учебу в партийную школу. Он проучился в Высшей партийной школе при ЦК КПСС в Москве, которую окончил в июле 1975 года. А это значит, что впереди у человека аналитического склада ума, умеющего во всем доходить до завершающей точки, открываются широкие перспективы.

Между тем молодая супруга Рустема Шерияздановича начала привыкать к Кокшетау. После ее любимого Алматы с его теплым климатом и образованной средой, к здешнему укладу жизни пришлось привыкать заново. Орынша Сеитовна вспоминает, что в Кокчетаве того времени за нынешней улицей Габдуллина ничего не было, до самого вокзала простиралась полынная степь. Улицы городка представляли собой низенькие глинобитные или деревянные дома. В центре города, в здании нынешней гостиницы «Достык» располагалась местная достопримечательность – центральный универмаг. А на месте кинотеатра «Sinema Alem» - находились деревянные здания библиотечного техникума. Средняя казахская, вернее тогда еще смешанная школа №3 находилась в большом продолговатом деревянном здании на пересечении улиц Абая и Кенесары. В этой школе и будет работать несколько лет педагог Орынша Сеитовна. Потом, когда откроется областная школа-интернат, перейдет туда. Это было то самое учебное заведение, которое мы сегодня знаем как специализированную школу-интернат для одаренных детей «Дарын». Но это будет позже, а в начале, в первый год переезда в Кокшетау, в 1959 году она проработает в областной казахской газете «Кокшетау правдасы» на телетайпе. Напомним, что были тогда в редакциях такие электромеханические печатные машины, которые использовались для передачи между двумя абонентами текстовых сообщений по простейшему электрическому каналу. Телетайпы сегодня вытеснены факсами, персональными компьютерами и интернетом. А в то время обращаться с телетайпом умел не всякий сотрудник редакции. Орынша Сеитовна, получив текстовое сообщение, проверяла орфографию, стилистику, вносила, при необходимости, правки и передавала материал в секретариат. Она проработала в редакции пока газета не закрылась. В те годы в городе издавались две областные газеты — на казахском языке «Кокшетау правдасы», на русском языке с 1944 года - «Сталинское знамя», которая с 1956 года была переименована в «Кокчетавскую правду», а с мая 1963 года в «Степной маяк». После закрытия газеты в 1960 году Орынша Сеитовна пошла работать в СШ №3, а через пару-тройку лет, устроилась в областную школу-интернат. С карьерным ростом супругов росло и благосостояние семьи Шерияздановых, которые в 1969 году переехали в первую в их жизни четырехкомнатную квартиру на улице Урицкого (нынешняя Аульбекова), в пятиэтажный дом над магазином «Мелодия». В этом же году у них родился третий ребенок - Гульмира. А за год до ее рождения не стало дорогой мамы Рустема Шерияздановича – Нұргизы – апа.

Между тем Көкшетау рос и развивался. «В 1959 году за достигнутые успехи в области сельского хозяйства Кокчетавская область была удостоена высшей правительственной награды — ордена Ленина и в этом был немалый вклад и тружеников города Кокчетав. В марте 1960 года город Ленинград взял шефство над Кокчетавской областью, а два крупнейших его района - Дзержинский и Куйбышевский, - взяли шефство над городом Кокчетавом. Наибольшего развития город Кокчетав достиг в 1970-1980-е годы. Все существующие на сегодня в городе школы были построены именно в это время, большими темпами шло жилищное строительство. Был построен Дворец имени Ленина, новый аэропорт, который мог принимать большие самолеты, что позволило поддерживать авиасообщение с крупнейшими городами СССР - Москвой, Ленинградом, Алма-Атой и многими другими. Также в это время были построены новые здания железнодорожного и автобусного вокзалов. Кокчетав стал крупным узловым авиационным и железнодорожным центром. В летние месяцы это было особенно заметно. Планируя свои поездки, о покупке билетов нужно было позаботиться за 30 дней. Чтобы стать обладателем билета приходилось занимать очередь в кассы с вечера, предшествующего дню начала продажи билетов. В городе работали несколько высших учебных заведений и филиалов научно-исследовательских институтов. В 1977 году численность населения Кокчетавы перевалила за сотысячную отметку.

В 80-х годах развитие города стало особенно заметным. Кардинально меняла свой облик центральная часть города. Появились новые здания многоэтажных гостиниц, универмага, преобразилась улица М. Горького. Именно в эти годы были построены микрорайоны "Центральный" и "Васильковский". Начал работать радиозавод, которому в перспективе отводилась роль крупнейшего завода не только в масштабах города, но и в масштабах всей страны – бывшего Советского Союза. В 1982 году заработал Васильковский горно-обогатительный комбинат. В 1984 году закончилось строительство фарфорового завода. Построены новые корпуса областной больницы, открылись новые поликлиники.

Вспоминая годы работы в средней школе №3, Орынша Сеитовна рассказывает, что часов, в единственной в Кокшетау школе с казахскими классами, на всех педагогов не хватало. Молодым педагогам, как она, не стоило и надеяться на полную ставку. Поэтому ее вскоре переводят воспитателем в интернат при школе, который именовался пансионом. Стройная, с лучезарными смеющимися глазами, она была как воспитателем, который должен был заботиться о своих учениках во внеурочное время, так и учителем казахского языка и литературы. Сейчас многие ее ученики достигли вершин в профессии, стали достойными людьми Көкшетау. Это врачи Серик Ыбыраев - доктор наук, профессор, Женис Ильясов - главный врач кожвендиспансера г. Кокшетау, военные Жазит Ахметов, Бекет Евнеев, Ерен Мағзумов, поэт и журналист Мухамедия Жумагалиев, а также Құлбан Мусина, Алтынай Байтасова, Раушан Казбекова, Омар Мырзагельдинов и многие другие, которые на всю жизнь пронесли теплое чувство к своему учителю и до сих пор с уважением

обращаются к ней «Муғалим» - Учитель. Среди ее подруг, с которыми они были дружны семьями были учителя школы-интерната: Нағима Мухаметжановна, Қаншаим Сағындықовна, Гульжамал Садвакасовна.

На 70-летие своего учителя Орынши Сеитовны собрались выпускники 1968 года, где своему учителю посвятил стихи журналист и поэт Мухамедия Жумагалиев.

Өлеңнен қоярмын бір ескерткіш

Өмірдің жазы өтер,

Келіп күзі,

Өткенің мейлі өшер,

Дейік- ізі

Өзгермес өз бейненіз

Журегімде,

Орынша Сейітова...

Сейітқызы!

Ұстаздың мейірімдісі,

Пейілдісі,

Көрмеген шәкіртіне кейіп жүзі.

Төккендей сәулесін Күн,

Шуағын- Сіз,

Көктемдей сәуірдегі

Сейітқызы !

Өзгеден орыны да,

Жөні бөлек,

Көңілімнің қойып қойғам

төріне ерек.

Анамдай тәлім берген

Ардақтыым – Сіз,

Ақ бесік – пейіліне мені

Бөлеп

«Ұлықпыз»,

«Ұлтжандымыз»,

«Күрескермыз», -

Ұстасын осы күні кім

Ескергіш?!

Өзгеше нұрын шашқан

Өлеңнен қоярмын- ау бір

Ескерткіш!

Мухамедия Жумағалиев.

Работалось с детьми Орынша Сеитовне легко. Может быть потому, что она знала, что главное в профессии педагога – это любить детей и стараться помочь каждому стать лучше. Возле нее всегда толпились ученики, и к каждому из них был особый подход. Как воспитатель в школе-интернате, Орынша Сеитовна знала о каждом своем подопечном намного больше их родителей. Она любила своих учеников, была с ними в меру строга, при этом ей нравились их задор, увлеченность, помноженные на привитое с детства уважение к старшим. Наверняка, в большом интернатском коллективе попадались и так называемые, трудные подростки, но Орынша Сеитовна всегда была уверена, что любого ребенка можно «вылечить» добрым отношением, которое обязательно вернется сторицей. Так, впрочем, и было. На учительском поприще Орынша Сеитовна проработала 34 года, выучив много хороших учеников и получив заслуженное признание. Так, в 1999 году ей присваивается звание «Отличник народного образования».

Учитель, как считает Орынша-апа, сам сродни вечному ученику. Учитель должен постоянно учиться, совершенствоваться, ставить перед собой цели и задачи, быть в постоянном творческом и профессиональном поиске. Иначе, он будет не интересным для своих учеников. Она хорошо усвоила вычитанную однажды у великого педагога Ушинского истину: «Учитель учится всю жизнь. Как только он перестаёт учиться, в нём умирает учитель!». Можно сказать, что это выражение стало ее девизом. Она тщательно готовилась к каждому уроку: много читала, искала и осваивала новые методики преподавания. Каждый урок старалась преподнести так, чтобы он запомнился детям, вызвал их неподдельный интерес. Орынша Сеитовна убеждена и по сей день, что кругозор учителя должен постоянно пополняться, быть намного шире школьной программы. Лишь тогда учителя можно назвать истинным мастером педагогического мастерства. А как этого добиться? Только чтением. Читать Орынша апа любила с детства. Вкус к чтению и любовь к книгам привила ей ее любимая тетя Атина Жакетова и учитель русского языка Зинаида Лузгина, о которой Орынша апа вспоминает с благодарностью и по сей день.

Но, все-таки, наряду с успехами на работе, для женщины, на первом месте стоит семья. На вопрос о женском и семейном счастье Орынша Сеитовна отвечает тоже вопросом:

«Знаете в чем секрет семейного благополучия? Он, как мне кажется, очень прост: главное, чтобы в любом союзе была спокойной и мудрой, именно, женщина. В маленькой семейной крепости мудрой женщины всегда будет мир и лад. Помню, как моя бабушка, рассуждая на эту тему, говорила, что строительство счастливой семейной жизни – это огромный и кропотливый труд. Главное условие – это, конечно же, взаимопонимание. Со временем чувства, вспыхнувшие с первого взгляда, как правило, проходят. Их должны сменить душевная гармония, дружба, взаимоуважение. Мне кажется, мы смогли выстроить именно такую семью с Рустемом Шерияздановичем. Здесь я хочу еще раз отметить великодушие моего супруга, его отношение ко мне, детям, то, перед чем я преклоняюсь до сих пор. Всегда, как бы он не был занят, Рустем Шериязданович помогал мне в домашних делах. Если на мне была полностью забота о семье и доме, который был всегда открыт для людей благодаря достатку, обеспеченному главой семьи и царившему благополучию и порядку, то Рустем Шериязданович всегда был среди людей. Ведь он работал после пенсии до 80 лет на общественной работе, возглавляя городской совет ветеранов, вел активный образ жизни, был в гуще событий города и области до самых последних дней, пока его не скрутила проклятая болезнь. Он был активным, очень сильным, жизнеутверждающим и жизнелюбивым. Мне нравилось, что он до последних лет оставался таким, жил среди людей и для людей. Моя же задача была сохранять уют и лад в нашей семье, среди детей и родственников» – говорит Орынша Сеитовна, которая и по сей день остается для них первой советчицей и руководителем.

Во взгляде Орынши Сеитовны читались грусть, какие-то сокровенные знания, с которыми делится ей не особенно хотелось. Это все было очень

личное. Да, Рустем Шериязданович был яркой личностью, оставившей после себя сплоченную, крепкую и дружную семью, память друзей и благодарность в сердцах многих. Он ушел, завещав своим близким, любить, дружить и быть всегда вместе. А они, конечно же, будут помнить своего дорогого отца долго. А человек жив, пока жива память о нем....

К слову, о внимательности мужа. Орынша Сеитовна вспомнила, что на 8 Марта Рустем Шериязданович всегда дарил ей цветы. За годы жизни у него сложилась своя традиция. В этот день он уходил рано утром и к утреннему чаю возвращался с букетом тюльпанов. Дом, наполнялся теплым, праздничным настроением от светящихся глаз супруга, который, как всегда немногословно, но от всей души поздравлял жену с праздником. Не забывал он поздравить любимых дочерей и невестку Татьяну. В этом Рустем-аға был настоящим джентльменом. Да, на таких мужчин может равняться любой современный человек. Далеко не каждый современный представитель сильной половины человечества ведет себя таким образом по отношению к семье, супруге и к дочерям. Раушан и Гульмира часто вспоминают, как папа поздравлял их, дарил цветы, скромно, с достоинством, был всегда внимательным, не забывал о днях рождения детей и внуков, звонил по телефону с добрыми и мудрыми пожеланиями. Неудивительно, что дети очень любили отца, были с ним почтительны, отвечали ему любовью и уважением.

Да, жизнь показывает, что за каждым, пусть даже очень сильным мужчиной, стоит женщина, хранительница очага, крепкий тыл, опора и надежда, любящая спутница жизни и мать. С этим утверждением не поспоришь. Оно правдиво как сама жизнь. Как всякая счастливая семья, у которых рецепт счастья один и тот же, семья Шерияздановых для многих являлась эталоном, примером для подражания. Рустем Шериязданов, на генетическом уровне перенял от родителей целеустремленность, аккуратность в делах, порядочность. Он сумел полностью реализоваться в жизни. Умный, интеллигентный человек, достигнув высот, твердо стоял на ногах, являясь примером для земляков, в том числе и в том, как строить семейные отношения. Ему повезло встретить скромную и преданную супругу, которая стала ему верной женой, поддержку, заботу и любовь которой он с благодарностью ощущал всю жизнь. Семья Шерияздановых была очень общительной, любившей приглашать гостей, шутить за столом, общаться, а также и ходить по казахским обычаям в гости. Желающих позвать их в гости было много всегда, у Шерияздановых был всегда «плотный график». В гостях, как отмечает Орынша-апа, чете Шерияздановых и, особенно, Рустему Шерияздановичу оказывалось большое уважение. Ведь люди в своих оценках не ошибаются, сразу отмечая и понимая моральные качества человека. В этом отношении, отношение и память людей – это самое ценное.

Тем временем на дворе уже был 1975 год. По окончании высшей партийной школы, куда поехал по направлению Кокшетауского обкома партии, он был назначен председателем Щучинского райисполкома. Думается, Рустем Шериязданович считал себя человеком везучим, уже только потому, что ему

удалось поработать с таким руководителем, как Еркин Нуржанович Ауельбеков. И не только поработать, но и многому у него поучиться. Это был неутомимый труженик и кристально честный человек, верный и преданный идее, любящий свой народ, свою землю, которым служил. Перед назначением в Щучинский район его пригласили к первому секретарю обкома Еркину Ауельбекову на собеседование. Их разговор был не столько собеседованием, сколько походил на отеческое наставление мудрого отца, которое он дает сыну перед важным делом. Общеизвестно, как Еркин Нуржанович, действительно, по-отечески, относился к молодым национальным кадрам, как поддерживал их, старался выдвинуть на руководящие посты. Еркин Нуржанович тогда, благословляя Рустема Шериязданова на новую ответственную должность, сказал, что начинать работу лучше с представительной власти, потом, окрепнув, можно попробовать себя и в команде власти исполнительной.

- Ты хоть и молодой человек, но судя по всему, серьезный и деловитый. Таким и нужно быть, покажи, на что ты способен. Помни, руководитель любого уровня должен вести беспощадную борьбу с теми, кто пытается жить не по закону. И сам, прежде всего, должен быть таковым. При этом с большой теплотой и уважением нужно относиться к людям труда, - говорил он своему собеседнику. Беседа, больше напоминающая разговор любящего родителя с сыном, вступающим на самостоятельную дорогу, получилась теплой и сердечной. Понимая, какие чувства испытывает молодой человек, которому предстоит скоро приступить к ответственной должности, отвечать за представительную власть целого региона, первый руководитель области не жалея времени, уделил его для такого важного разговора из своего плотного рабочего графика. И каждое слово Ауельбекова в последующем было для его учеников, которых он сам лично напутствовал, руководством к действию.

В марте 1980 года Рустем Шериязданович получает повышение и назначается первым секретарем Кокчетавского райкома партии, где он весьма продуктивно проработал пять лет. Все, кто работал вместе с Рустемом Шерияздановичем в те годы, в один голос говорят о его уникальных чертах руководителя, острейшем чувстве личной ответственности. Он всегда смотрел в корень. При этом прислушивался к мнению окружающих, ценил их деловые качества, внимательно относился к людям.

С 1986 года служебные пути вновь приводят его в Щучинск. Орынше Сеитовне пришлось осваивать роль жены первого руководителя города. Хотя, по большому счету, в ее жизни мало что изменилось, разве только видеть супруга стала меньше, который, осваиваясь в новой должности, днями пропадал на службе. Как любая любящая жена, она старалась соответствовать, помогать во всем мужу, воспитывать детей. К вечеру, а то и далеко за полночь встречать его с работы, поддерживать во всем, что касалось работы и дома. Что еще нового освоила супруга первого руководителя? Это встречать всегда во всеоружии нежданно нагрянувших гостей. Двери их хлебосольного и гостеприимного дома всегда были открыты для близких людей, гостей и друзей. Орынша Сеитовна научилась тому, как в любой час, во всеоружии

встретить гостей, накрыть богатый дастархан, словно только этого и ждала. Их самих тоже часто звали в гости. Умная, тонкая и начитанная Орынша Сеитовна умела держать марку в любом обществе, была хорошей собеседницей, умеющей поддержать любую тему разговора. А более всего она умела искренне слушать, чем и вызывала восхищение своих собеседников. Ведь не зря бытует мнение, что лучший собеседник тот, кто умеет слушать. Рустем Шеризданович по праву гордился своей умницей-женой.

Орынша Сеитовна и Рустем Шериязданович прожили долгую и счастливую жизнь. У них трое детей Раушан, Нурлан и Гульмира. Есть внуки: Тимур, Динара, Алия, Мадина, Айшабиби, Даурен, который носит фамилию аташки – Рустемов. Есть и правнуки: Амир, Амина, Алихан и Альмира. Они-то и помогают сегодня своей любимой бабушке жить дальше, делают все, чтобы затянулась на ее сердце рана, образовавшаяся с уходом ее дорогого супруга. Рядом с ними Орынша апа немного отходит душой, ведь они – продолжение, частичка ее дорогого Рустема Шерияздановича. Когда человек молод, полон сил, жизнь бурлит ежедневными заботами, он не в силах понять и увидеть свою жизнь. Бывает, нужно отойти в сторону и взглянуть со стороны. Сегодня Орынше- апа остались воспоминания о былых днях, прошедших годах, когда рядом был ее Рустем Шериязданович, такой добрый, надежный, как скала. Словно с берега, глаза ее видят всю громаду их жизни-реки, которую они прошли вместе, рука об руку. «Мы ведь даже не ссорились, не ругались. Нам, к счастью, так и осталось неведомым состояние скандалов, выяснений отношений и за это я благодарна своему супругу. Он ни разу в жизни не обидел меня ни грубым словом, ни невниманием» - говорит Орынша- апа.

Иногда ночами, когда сон бежит от нее скачками, словно вспугнутая лань, она вспоминает прожитые годы. Возникает в памяти образ супруга и начинает щемить сердце, охваченное любовью. Сегодня ей остается лишь вспоминать. За 60 лет, которые они знали друг друга, 58 лет из которых они прожили в браке, повторяет она, их миновали серьезные разлады, упреки и выяснения отношений.

- Из нас двоих более великодушным и выдержанным был, конечно, мой супруг, - делится она. - Я порой по-женски могла выговаривать, чего-то от него требовать. А он, спокойно воспринимая мои слова, ни разу не повысил голоса ни на меня, ни на детей. Вот такой он был человек, абсолютно не завидовавший чужому материальному достатку. Ему была чужда сама мысль самоутвердиться таким образом, убеждать себя и других в своей значимости, пуская пыль в глаза тем, что имеет. Его, конечно, трудно назвать мягким, мягкотелым. Он был очень выдержанным человеком, и это ему удавалось при его такой беспокойной работе. Он не делился со мной тем, что происходило на работе, какие бы неприятности у него ни случались. Обсуждать кого-то, говорить о человеке гадости, как бы он к этому человеку ни относился, было для Рустема Шерияздановича неприемлемым. Я даже не знаю, были ли у него какие-нибудь недоброжелатели, злопыхатели, кто недолго любил его. Ни об одном человеке мой супруг ни разу не отозвался плохо.

Зная, что от мужа никаких рассказов не добиться, Орынша Сеитовна решила расспросить заехавшего к ним их хорошего знакомого Амантая Жакыпбекова, который был в то время главным врачом санатория «Окжетпес» курорта Бурабай. За дастарханом в разговоре как бы невзначай я поинтересовалась: как муж мой проводит, например, бюро райкома? Сильно на людей провинившихся ругается? То, что поведал тогда Амантай-ага, ее не удивило. По словам ее собеседника, как бы ни гневался Рустем Шериязданович, как бы ни раздражался, он не позволял себе повысить голос на подчиненного. Как вспоминает его ученик, коллега и преемник, нынешний председатель городского совета ветеранов г.Кокшетау Шияп Шарапович Алиев самым большим ругательством Рустема Шерияздановича было восклицание: «Дорогой мой!», за которым следовало замечание. Во время сильного раздражения у него лишь хмурилось лицо и менялась интонация. В минуты крайнего недовольства голос его становился по-настоящему свинцовым. Без лишних фраз он требовал объяснений за то, что не выполнено, как положено. И в этом был весь Рустем Шериязданов - корректный, интеллигентный, не позволяющий себе, да и не умеющий сквернословить. Многие вспоминают, что самым «крепким» ругательством у него было слово «акмак» (глупый человек) или же пренебрежительное: «вот болтун!» о каком-либо пустослове. Само по себе это говорит о природной, нравственной чистоте, которую, наверно, невозможно воспитать, она, как и благородство, дается с рождения, и чисто мужских качествах — сдержанности, степенности, немногословности.

Характер же его супруги Орынши Сеитовны совсем другой - шустрый, коммуникабельный, веселый, ведь она из знаменитого рода Адай. Она сама о себе говорит, что бывала вспыльчивой. Но, при этом обладала другим счастливым качеством: вспыхив, выйдя на минутку из себя, с такой же легкостью через короткое время отходила и напрочь забывала обиду. Строила на своем женском уровне отношения с родственниками, коллегами, подругами и соседками. Ни разу, в ее отношениях с людьми не промелькнуло надменное и высокомерное, присущее некоторым женщинам, чьи мужья добиваются карьерных высот: я – жена руководителя. Она, пожалуй, даже если бы очень захотела, не смогла бы вести себя подобным образом. И в этом вся, как на ладони, верная спутница жизни Рустема Шерияздановича, которая, не задавая лишних вопросов, всегда и во всем поддерживала своего мужа, находясь все время в его тени. При этом, благодаря своим организаторским способностям и большой коммуникабельности, дипломатичности Орынша-апа составляла гармоничную половину Рустема Шерияздановича, который, шутя, называл ее светлую голову «Домом Советов». Она хорошо знала, что его цели высоки, пути, которыми он шел к ним, чисты и благородны. Его сдержанность многим была по душе, поскольку все, кто с ним общался – и вышестоящее руководство, и те, кто работал в его подчинении, видели и верили, что их руководитель работает по принципу: меньше слов, больше дела.

Шли годы, мужал, как руководитель Рустем Шериязданов. В ноябре 1986 года его назначают председателем Кокшетауского областного комитета

народного контроля. На этой, еще одной беспокойной должности он успешно проработал пять лет. Работа заключалась в том, чтобы организовывать не только контроль за выполнением государственных планов и заданий, решением социальных вопросов, но и вести борьбу с нарушителями, бесхозяйственностью и расточительством, волокитой и бюрократизмом. Как известно, контролеры имели право виновных наказывать материально. Но Шериязданов понимал, что наказать – проще всего, прежде нужно попробовать помочь выправить ситуацию. И это был подход настоящего руководителя. Кроме того, руководитель именно этой сферы должен был обладать небывалой твердостью духа, ведь чиновников и начальников, пытающихся избежать наказания за свои халатность, нечестность, излишний бюрократизм, хватало и хватает во все времена. Рустем Шериязданович был верен своей честности и принципу избегать различных соблазнов, а их, наверняка, бывало предостаточно. Он никогда не завидовал материальному благополучию других. Ведь, по утверждению психологов, за чувством зависти стоит комплекс неполноценности, а Рустем Шериязданович был человеком самодостаточным, наряду с простотой ему было присуще большое чувство собственного достоинства, которые не позволяли ему лебезить, просить, хитрить. Орынша Сеитовна точно знает, что просить о чем-либо он крайне не любил, но сам на просьбы всегда отзывался. Рустем Шериязданович счастливо избежал любых пагубных пристрастий и спокойно работал всюду, куда бы ни забросила его судьба. Любые двусмысленные предложения, которые, конечно же, звучали из уст просителей лично, передавались через кого-либо, просто разбивались о его железобетонные принципы, которым он ни разу не изменил.

Контролировала его команда, к примеру, выполнение жилищной программы «Жилье-91», следя за качеством строительных работ, и самое важное, соблюдением порядка и справедливости при распределении квартир жителям области и г. Кокшетау. Контролировал Рустем Шериязданович и выполнение продовольственной программы. В частности, в г. Кокшетау в то время начали развиваться подсобные хозяйства предприятий и организаций, а также личные подсобные хозяйства горожан. Тогда же для желающих кокшетауцев активно выделялись земельные участки под дачи, начали развиваться крестьянские хозяйства.

К большим руководящим должностям он поднимался так, как было принято в СССР: шагал по ступенькам практической работы. Причем каждый шаг делал его еще мудрее, дальновиднее, профессиональнее. Еще будучи очень молодым, не поступив в вуз, в который хотел, он хорошо усвоил урок на тему, что «жизнь есть борьба» и нельзя отступать в этой борьбе, проявляя жизненную стойкость, силу духа и тела. Ведь жизненная стойкость проявляется не только в силе духа, но и физической дисциплине. Он очень любил гулять пешком, любил природу, прогулки по Бурабаю, вставал рано, в 6 часов и обязательно занимался физической зарядкой, был аккуратным и очень пунктуальным. Все это говорит о хорошей нравственной и физической закалке людей такого типа – партийных руководителей советской эпохи, которые своих

успехов добивались исключительно своим трудом и порядочностью. В этом смысле у Рүстема Шерияздановича были и свои учителя, с которых он брал пример. В трудных жизненных ситуациях родственникам, знакомым Рүстем Шериязданович часто говорил: «Мықты болыңыз!» - «Будьте сильными» и эти слова можно считать его собственным жизненным кредо.

В марте 1991 года Рүстем Шериязданович избирается заместителем председателя Кокшетауского областного Совета народных депутатов. Депутаты отмечали профессионализм Шериязданова, деловую хватку и человеческие качества, которые позволят ему грамотно выстраивать работу Совета, добиваться решения проблем избирателей. Он, как всегда, прикладывал все силы, знания, опыт, чтобы совместно с органами исполнительной власти решать вопросы, которые волнуют людей. Основой его деятельности стал опыт предыдущей работы, позволившей сохранить и обеспечить согласованную и конструктивную работу. Он хорошо понимал, что избиратели ждут от народных избранников бескорыстной работы на благо людей, а исполнительная власть рассчитывает на совместную плодотворную деятельность по улучшению жизни в области. Важно было слышать людей, знать проблемы народа и предлагать пути решения. Только так можно было оправдать высокое доверие избирателей.

С марта 1993 года по август 1997 года он трудился в должности начальника управления Государственного комитета финансового контроля РК, затем – начальником управления Комитета финансового контроля Министерства финансов по Кокшетауской области. Кому как не Шериязданову было возглавить эту весьма ответственную и серьезную сферу? Здесь также был необходим строгий контроль за тем, чтобы государственные предприятия и бюджетные учреждения области правильно, а самое главное, эффективно использовали выделяемые из бюджета средства на капитальные вложения, реконструкцию производств, внедрение технологий. На плечах Шериязданова лежала весьма нелегкая задача по контролю за составлением и исполнением местных бюджетов и целевому использованию бюджетных средств.

Как и все кокшетауцы, с болью переживал Рүстем Шериязданович то тяжелое время, когда была упразднена Кокшетауская область. К 1997 году он уже вышел на заслуженный отдых. Но сидеть дома такому ценному работнику с колоссальным опытом и знаниями никто, конечно же, не позволил. С сентября 1997 года по июнь 2002 года он трудится старшим специалистом отделения финансового контроля по г. Кокшетау, после – главным специалистом управления финансового контроля по Акмолинской области.

Рүстема Шерияздановича – человека простого, коммуникабельного, умного и серьезного – хорошо знает старшее поколение Кокшетау. Одни люди, по работе, другие по делам, характеру, отношению к окружающим. Есть в народе пословица, в которой заключено отношение к людям труда: дело человеком ставится, а человек делом славится. Современники Шериязданова знали его как человека, внесшего вклад в осуществление развития экономики области, ее духовной составляющей. Закономерно, что на пленуме городского

совета ветеранов в 2002 году Рүстем Шериязданов избирается председателем городского совета ветеранов войны и труда. Большинству присутствующих на том форуме его кандидатура пришлась по душе. У руля организации встал человек твердый, требовательный прежде всего к себе, а потом к другим, и в тоже время очень гуманный и отзывчивый к нуждам людей. На посту председателя совета ветеранов г. Көкшетау Рүстем Шериязданович бессленно проработал 13 лет, пережив смену нескольких акимов области и города. Будучи человеком очень сильным духом, он продолжал вести активный образ жизни, находясь среди людей и в гуще событий. В этом, для многих уже преклонном возрасте – с 70 до 80 лет – он сохранял активность, бодрость духа, жизнестойкость и жизнелюбие. Этим качествам оставалось только позавидовать! Так, как здоровье, сила духа и жизнелюбие – это настоящее богатство. И в этом смысле Рүстем Шериязданович был очень богат и счастлив.

На данном посту перед Рүстемом Шерияздановичем стояли задачи обеспечения социального благополучия пенсионеров, их гражданских, трудовых прав и свобод, содействие в улучшении их материального благосостояния, жилищных условий, торгового, бытового, медицинского, лекарственного обеспечения. Он старался, чтобы не прерывалась связь поколений, – ветераны участвовали в важном и значимом деле – патриотическом воспитании молодежи и представители старшего поколения с удовольствием отзывались. Делились с молодым поколением своим богатым, жизненным ценным опытом.

За годы своей работы Рүстем Шериязданович создал условия для проведения досуга ветеранов. Так, при городском совете был создан клуб «Акбулак-Родник» и шахматно-шашечный клуб, который по праву называют его детищем. Он, как заядлый шахматист, каждый вечер после рабочего дня проводил время за шахматами со своими ровесниками - людьми старшего поколения, для которых это было ценным временем общения и полезным интеллектуальным занятием. Также, имея удивительно хороший глазомер, Рүстем Шериязданович был очень хорошим игроком в бильярд, которому он посвящал целые вечера, будучи на отдыхе, в санаториях на различных курортах бывшего Советского Союза. Любил он также такую интеллектуальную игру, как преферанс. Увлечение данными занятиями говорит о культуре людей такого типа, образованных, интеллектуальных, всесторонне развитых, поколения старой закалки.

Работая на посту председателя городского совета ветеранов, Рүстем Шериязданович плодотворно работал в тесном контакте с городским акиматом и маслихатом, отстаивая интересы пожилых людей, и многие вопросы, поднятые им, решались положительно. В итоге президиум городского совета ветеранов выдвинул на рассмотрение присвоение Рүстему Шерияздановичу звания «Почетный гражданин г. Кокшетау». Это звание, конечно же, было ему присвоено по праву. Он стал одним из уважаемых, почетных жителей города и его имя вошло в историю родного города навсегда.

Это заслуженное звание – не единственная награда Рустема Шерияздановича, а одна из многих, полученных за ратный труд. За успехи, достигнутые в выполнении планов народного хозяйства Кокшетауской области, Щучинского и Кокшетауского районов он был награжден государственными наградами – двумя орденами Трудового Красного Знамени, орденом «Знак Почета», несколькими медалями. Кроме того, в копилке его наград – Почетные грамоты Верховного Совета Казахской ССР, Госплана СССР, Министерства финансов СССР, Комитета народного контроля СССР, Грамота Кокшетауского областного совета народных депутатов. Указом Первого Президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева от 5 декабря 2008 года за заслуги перед государством, активную общественную деятельность, значительный вклад в социально-экономическое и культурное развитие страны, укрепление дружбы и сотрудничества между народами Рустем Шериязданович был награжден Почетной грамотой Республики Казахстан. Будучи ветераном труда и исполняя обязанности председателя совета ветеранов г. Кокшетау в течение 13 лет, Рустем Шериязданович в числе немногих ветеранов был награжден орденом «Күрмет» в декабре 2015 года.

В одной книге невозможно уместить все, что хочется рассказать о дорогом тебе человеке, уместить целую жизнь человека, являющегося зеркалом целой эпохи, почетного гражданина своей родины – города Кокшетау, искренне любимого и уважаемого очень многими людьми. Один из современных писателей сказал: «Жизнь – всегда больше чем смерть, ведь это просто перерыв, вслед за которой приходит Память».

Дети – радость и опора

Примечательная личность отца не могла не сказаться на становлении характеров и мировоззрения детей Рустема Шерияздановича и Орынши Сеитовны Шерияздановых. Сегодня все трое – Раушан, Нурлан и Гульмира - окружают теплом и заботой свою маму, стараясь заполнить пустоту в ее душе, образовавшуюся с уходом отца. Конечно, это нелегко. Слишком тяжела утрата.

Невероятно трудно и детям, привыкшим сверять свой шаг и поступки с мнением отца. Не зря говорят, что потерять отца – значит, потерять верного советчика и наставника, того, кто поддерживал бы тебя, как ствол ветки. Дети давно выросли, сами обзавелись семьями. Но до сих пор, наверное, не было дня, когда каждый из них, приступая к какой-нибудь новой работе, стоя перед выбором, не подумал бы: а как бы в этой ситуации поступил бы отец, что бы по этому поводу он сказал бы? Он был их главным советчиком, к нему спешили они со своими вопросами, зная, что их мудрый отец подскажет, разъяснит, поможет...

Старшая дочь Раушан, пойдя по стопам любимого отца, окончила экономический факультет Института народного хозяйства в г. Алматы. Опытный финансист долгое время работала в Налоговой инспекции г. Кокшетау, была начальником управления.... Сейчас трудится в Национальной компании «КазАгрофинанс», выполняя сложную и ответственную работу в сфере финансирования агропромышленного комплекса. Сейчас она мама двоих детей и четырех внуков.

Сын Нурлан избрал профессию врача, которая оказалась его призванием, окончил медицинский институт в г. Караганде. Врач-хирург высшей категории, работал главным врачом Зеленоборской районной больницы, сейчас является начальником ВТЭК (врачебно-экспертной комиссии или медико-санитарной экспертизы), заместителем областного департамента ККСЗ Акмолинской области.

Младшая дочь Гульмира — профессор, доктор философии, кандидат политических наук. Окончила Ленинградский государственный университет в г. Санкт-Петербурге, живет в Астане, преподает философию в Аграрно-техническом университете им. С. Сейфуллина.

Нурлан Рустемович делится:

– С самого детства я слышал в свой адрес от старших одно: сын Рүстема Шериязданова. В интонации людей, это говоривших, всегда проявлялось чувство уважения к моему отцу. Думаю, это наложило свой отпечаток, я всегда знал и помнил, что мой папа – человек особенный, пользующийся большим авторитетом и уважением многих. Каким был мой отец? Безусловно, человеком спокойным, уравновешенным и кристально честным по отношению ко всем. Это был человек слова и дела. Мне кажется, что с такими людьми, каковым был Рустем Шериязданович, легко было всем и дружить, и общаться, и работать, потому что был он человеком конкретным, понятным, не обещал попусту, а уж если пообещал, то выполнял, как бы сложно ему ни было. Когда он говорил, слова его были тверды, емки по смыслу, содержательны и понятны. Он принадлежал к категории людей, что были преданы работе. Поэтому в детстве мы его мало видели и всегда с нетерпением ждали его возвращения с работы. Когда он уезжал на работу, мы еще спали, а приезжал с работы так поздно, что мы уже спали. Человек он был немногословным, в большей степени мы учились у него на его же примере отношению к людям, к делу, к ближним.

Отец был для нас непререкаемым авторитетом. Во многом благодаря маме, ее особенному отношению к отцу, мы знали, что папино слово было окончательным и непререкаемым. Видя отношение к нему окружающих людей, коллег, друзей и родственников, мы понимали, что человек он особенный - гуманный, сдержанный, мудрый. Хотя его часто не было дома, ощущение присутствия отца нас не покидало. Он своим авторитетом, аналитическим мышлением, интеллектом, логикой, сдержанностью, нелюбовью к лишним и пустым разговорам, задал высокую планку всем нам, научил думать, прежде чем говорить. Он научил нас хорошо относиться к людям, не

судить о них свысока, стараться в каждой ситуации искать и находить позитив. Как же ценны были те его уроки, как помогали они нам в жизни.

У нас с отцом сложились добрые, доверительные отношения с самого моего детства. Он всегда, сколько себя помню, разговаривал со мной на равных. Думаю, в жизни моих сестер он не так сильно присутствовал, так как они все решали больше с мамой. А я всегда спокойно шел к отцу с самыми разными вопросами, зная, что он объяснит, подскажет, разложит все по полочкам. И, действительно, после разговора с ним вопросов у меня не оставалось. И в детстве, и став старше, я не помню, чтобы боялся наказания или он повышал на меня голос, запрещал что-то. Он был человеком понимающим, идущим навстречу, умеющим прощать. Последнее качество его характера было основополагающим. Он считал, что всегда нужно давать шанс любому провинившемуся, нельзя обрушиваться на человека с негодованием. Мы всегда находили с ним компромиссное решение. И я благодарен отцу за то, что он понимал меня, поддерживал, шел навстречу. Я всегда с тайной признательностью чувствовал его отеческую заботу и поддержку во всем. И такое отношение было очень дорого, в ответ я старался не подводить его никогда.

У каждого из нас, его детей, свой собственный путь, свои достижения, и, разумеется, ошибки, без которых никто не обходится. Но вся жизнь нашего отца, его поступки, взгляды, суждения, отношение к людям, к работе – величайший пример для нас. Его светлым именем, оставленным нам наследием, мы чрезвычайно дорожим, помним и гордимся. Думаю, отцу не было стыдно ни за один прожитый день и час. Потому что жизнь свою он строил честно, на доверии к людям, поэтому друзей у него было много, как и людей просто уважающих и доброжелательно к нему относившихся.

Наши родители прожили в счастливом браке. Конечно, трудней было маме, потому что ей приходилось подстраиваться под ритм работы отца, его неурочный рабочий график, все понимать, ладить и устраивать жизнь не только внутри нашего тесного семейного круга, но и в большой семье родственников, при этом воспитывать нас. За это помню, папа в шутку говорил, что мама у нас не просто мама, а целый «Дом советов»! Для мамы, как и для нас, проведенные вместе с отцом выходные бывали праздником. И каждый запоминался надолго. Так что быть сыном такого человека с большой буквы, каковым был наш отец, очень большая ответственность, которую мы стараемся выполнять с честью.

Невестка Татьяна, супруга Нурлана Рустемовича, продолжает: «Когда мы познакомились с моим будущим мужем, я не предполагала, насколько известным человеком был его отец. При всем при этом, Рустем Шериязданович отличался величайшей скромностью. Я бы особо подчеркнула такую черту его характера, как невероятная деликатность и сдержанность. В нем так органично уживались различные качества характера: большая доброта и сдержанность. Он тонко, чутко и бережно внимал душевному состоянию близких людей, стараясь не обидеть никого. В нашей семье последнее слово всегда оставалось за отцом,

любое решение в семье принимал он. И нам не нужно было беспокоиться, переживать, правильное оно или нет, потому что знали: отец, как всегда, прав».

V бөлім

Жақсының аты ескірмейді...

Тікелей байланыста облыстық халықтық бақылау комитетінің председателі Рүстем Шериязданұлы ШЕРИЯЗДАНОВ:

Тұрғындарға құрылыс материалдары молырақ босатылса...

Цементті, шиферді, кірпішті қайдан сатып алуға болады, мебель мен диванды, есік-терезелерді қалай жөндетуге, тұсқағазды немен желімдеп, жапсыруға болады? «Тікелей байланыс» күні облыстық халықтық бақылау комитетінің председателі Р.Ш.Шерияздановқа міне, осындай сұрақтар берілді.

Соңғы кезде партия мен үкіметіміз халыққа тұрмыстық қызмет көрсету саласын түбегейлі жақсартуға бағытталған бірқатар қаулылар қабылдады. Алайда, жергілікті жерлерде бұл мәселені шешуде енжарлық пен жауапкершілік танытпаушылық орын алуда. Жекеменшікке үй, саяжай, гараж және тұрғын үй маңында басқа да құрылыстар салу үшін адамдарды қажетті құрылыс материалдарымен қамтамасыз ету өте-өте нашар шешілуде.

Облыстық халықтық бақылау комитетінің жақында өткен мәжілісінде тап осы тақылеттес мәселе талқыланған болатын. Онда мынадай фактілер анықталды. Атап айтқанда, Қызылту аудандық тұтынушылар одағы базар бағасымен жеке адамдарға сатылатын ағаш материалдардың барлығын ауданның совхоздарына өткізіп жіберген. Ал, Красноармеец бөлшек сауда кәсіпорындарында жеке адамдарға бөлінген 64 тонна цемент, 1330 шифер және 21 мың соманың кірпіші кем сатылған. Сондай-ақ, Чистополь аудандық тұтынушылар одағы қолдағы құрылыс материалдарының жартысынан астамын белгіленген тәртіп бойынша сатылуын қамтамасыз етпеген, оның ішінде 22 мың сомның құрылыс материалдарын облыстан тысқары жерлерге сатуға жол берген.

Қызылту ауданында құрылыс материалдарын сатуға арналған магазин сатушының сырқат болуына байланысты үш ай бойы жабық тұрған. Ал, «Казстройторгтың» Көкшетау көтерме-бөлшек сауда бірлестігі (директоры С.М.Бушуев) магазиндерінің жұмысы сын көтермейді. Оларда тұрғындарға жоспарланғандағыдан 560 мың сомның құрылыс материалдары кем сатылды. Сонымен қатар, құрылыс материалдарын жеке адамдардың өтініші бойынша жеткізіп беру ісі дұрыс ұйымдастырылмай отыр.

—Сәлеметсіз бе, Рүстем Шериязданұлы, Сізге телефон соғып тұрған №1 жол дистанциясының сигнализация байланысының қызметкері Валентина Павловна

Зинченко. Бізде саяжай үшін құрылыс материалдарын алуға қарызға қаржы неге берілмейді? Бізде жиырмаға жуық адамның берген өтініштері бар.

–Бұл жөнінде кіммен сөйлестіңіз?

–Бас бухгалтер Остоваға айттық. Ол ақша жоқ дейді. Не істеу керек?

–Мұндай мақсатқа қарызға ақша мемлекеттік банк қаржысы есебінен беріледі,–деп түсіндірді Р.Ш.Шериязданов,–ол сол кәсіпорын басшылығының сұрауымен беріледі. Ал, кәсіпорын басшысы мен кәсіподақ комитеті мемлекеттік банктен алынған бұл қаржыны жекеменшігіне құрылыс салу кезегінде тұрғандарға реттілік тәртіппен беруді шешеді. Телефон номеріңізді айтыңыз, бұл өтінішіңізді қарап, нәтижесін міндетті түрде хабарлаймыз.

–Бурабай поселкесінде тұратын пенсионер Юрий Георгиевич Чернов,–деп таныстырды қалааралық телефонмен байланысқа шыққан адам. –Саяжай учаскесін алып, сонда үй салуға ниет қылдым. Бірақ, соған қажетті құрылыс материалдарын сатып ала алмай отырмын. Осындай үлкен поселкеде құрылыс материалдарын сататын арнайы магазин жоқ. Облыстық тұрмыстық қызмет көрсету құрылыс учаскесінен көмек сұрағанымда ондағылар одан бас тартты. Дегенмен, әуірімдеп жүріп құрылыс материалдарын таптым-ау, бұзылатын үйді сатып алдым. Ал, бізде қызмет көрсету саласы жұмысының өте-мөте нашар ұйымдастырылуынан болар деп ойлаймын, сол құрылыс материалдарын саяжай учаскесіне жеткізіп алуым қиын болып тұр.

–Юрий Георгиевич, Щучинск қаласында «Казстройторг» көтерме-бөлшек сауда бірлестігінің филиалы бар. Бұл бірлестікке Бушуев жолдас жетекшілік етеді. Сауда ісінде олқылықтар мен кемшіліктерге жол беріп отырғаны үшін облыстық халықтық бақылау комитеті оған қатаң ескерткен болатын. Дегенмен, ол одан әлі нақтылы қорытынды шығармаған екен-ау,–деп жауап берді Р.Ш.Шериязданов. –Жақын арада сіздер жақта боламын. Міндетті түрде көмектесемін. Сіз айтқан проблема өте маңызды мәселе.

Тағы да телефон шылдыры.

–Рүстем Шериязданұлы, Сізге телефон соғушы Юрий Михайлович Котко. Мен жеке меншігіме үй салу құрылысымен айналысудамын.

–Өте жақсы, Юрий Михайлович, пайдалы іспен айналысып жүрсіз. Сіздей энтузиастар көбірек болса, «Тұрғын үй-91» программасы да соншалықты тезірек жүзеге асырылар еді.

–Жақсысы жақсы-ау, бірақ, кірпіштер мен тақтайларды бір-бірлеп жинаудамын. Арнайы мамандандырылған магазиннің өзінің заңы мен тәртібі бар. 800 дана кірпіш сатып алған едім, оның оннан бірі сынық. Осындай брақты көре тұра алуға мәжбүр боласың. Әйтпесе басқа құрылыс материалдарын сатпай қояды. Сондай-ақ магазиннен сатылатын шиферлердің, ағаш ұнтағынан жасалған плиталардың арасында да брактар көптеп кездеседі. Неге бұлай деген сұраққа сатушы «сен алмасаң, басқа алады» деп қысқа жауап береді. Расында сынық болса да аласың, өйткені құрылыс материалдарын магазиннен басқа жерден таба алмайсың.

–Бұл хабарыңыз үшін рахмет, Юрий Михайлович, сауда орындарына рейд бригадасын жібереміз.

Ұлы Отан соғысының бірінші топтағы мүгедегі Борис Ефимович Гаврилов телефон соғып, өзінің өтініш-тілегін айтқаннан кейін телефонды зайыбы, еңбек мүгедегі Фела Петровнаға берді. Ардагерлер ет өнімдерінің сапасыз дайындалатынына шағым жасады. Арнайы мамандандырылған магазинге шұжықтың нашар түрі әкелінеді. Рас, әнгіме бүгінгі күннің тақырыбынан алшақ болғанымен маңызды мәселе. Көкшетау қаласында диеталық өнімдер жасау және сату ісінде елеулі кемшіліктердің бар екені анықталды.

«Кокчетавспецводопроводстрой» тресінің техникалық комплектациялық басқармасының бастығы Н.И. Мальшаков «Жұмысшылар кәсіпорыннан құрылыс материалдарын босату жөнінде өтініш жасауда. Оған біздің правомыз бар ма?» деген сұрақ қойды.

–Кәсіпорындар мен ұйымдар басшыларының өз қызметкерлеріне мемлекеттік бағамен құрылыс материалдарын өзінің қорына және мүмкіндіктеріне қарай сатуына болады. Тек көзбояушылыққа салынбау керек. Бірқатар басшылар құрылыс материалдарын басқа ұйымдарға сатып, өзіне қажетті материалдармен айырбастайды. Мұндай жағдайда олар қатаң жазаланады.

Евгения Васильевна Кротованың ұсынысы да назар аударуға тұрады. Магазиндерге цемент тым аз мөлшерде түседі. Сауда қызметкерлері оның қашан болатыны жөнінде ештеңе айтпайды. Олар тұтынушылардың талап-тілегін ескеріп, тізім жасаса, кезегі келгендерге құрылыс материалдары түскенде хабарлап отырса қандай жақсы болар еді.

Е.В.Кротованың сұрақтарына жауап бере келіп, облыстық халықтық бақылау комитетінің председателі биылғы жылы базар бағасымен сатылатын құрылыс материалдарының қоры екі-үш есе артылатынын атап көрсетті. Мәселен, 1987 жылы 5 миллион кірпіш сатуға түсірілген болса, биыл оның мөлшері 16 миллион данаға жететін болады.

Телефон шылдыры үсті-үстіне көбейе берді. Жұртшылық тұрғындар есебінен пәтерлерді жөндеудің қалай жүргізілетінін білгісі келді.

Барлық сұрақтарға нақты жауап берілді. Ұсыныстар жазылып алынды.

**О.Бұхарбаев,
А.Кузанный.**

(«Көкшетау правдасы» газеті, 1988 жыл 25 ақпан)

Елінің еңселі азаматы

–Атқарып келген еңбек жолыңызды айтпағанның өзінде, Рүстем аға, қазір сіздің Көкшетау қалалық соғыс және еңбек ардагерлері кеңесінің жұмысын басқарып отырғандығыңызды жақсы білеміз. Осы ретте, Ұлы Жеңістің 60 жылдығы қарсаңында атқарылып жатқан іс-шаралар хақында не айтар едіңіз?

–Иә, бүгінгі күнге дейін Көкшетау қаласында ғана көзі тірі 473 соғыс ардагері есепте тұрады. –Жыл басында олардың саны 496 еді, бірақ, тағдырға амалың бар ма, атаулы күнге жетпей, біраз ардагерлер қайтыс боп кетті. Мұнымен қоса бізде 2200-дей тыл еңбеккерлері бар. солардың 600-ге жуығы

«Ұлы Отан соғысы кезеңіндегі еселі еңбегі үшін» медалімен марапатталса, қалғандары соғыс жылдарында ең кемі алты ай жұмыс істегендер санатында.

–Айрықша атап өтпегіміз, бұл мерейтойға біз былтырғы жылдан жан-жақты әзірлене бастадық,—деді Рүстем аға әңгімесін әрі жалғастырып. –Осыға орай қаладағы барлық кәсіпорындарында, барлық мекемелерде соғыс ардагерлерінің қатысуымен жиналыстар өткізу, оларға көпшілік алдында құрмет көрсету, бәр-бәрі алдын ала ойластырылып, шешілді. Әрине, бұл жиындарға қала мен облыс әкімдерінің қатысуын да күтудеміз. Тіпті ел Президентінің атынан да құттықтаулар түсуі мүмкін.

Және бір ескерерлігі, әкімдердің ардагерлердің бәрін түгелдей қабылдай алмайтындықтарына байланысты бұл кездесуді төрт күнде, яғни, 6-9 мамыр аралығында өткізу белгіленіп отыр. Оның үстіне ауру-сырқаулы, өз бетімен жүре алмайтын, жүзге тарта ардагерлеріміз тағы бар. Міне, осыларды тыл еңбеккерлерінің басын қосып, қосымша 8-9 топпен кездесу ұйымдастыруды да жоспарлаудамыз.

Өз кезегінде соғыс ардагерлерінің және тылда еңбек еткендердің бәрі мерекелік медальдармен марапатталатындығы түсінікті. Оған қоса ел Президентінің шешімі бойынша соғыс ардагерлеріне бір мезгілде 30 мың теңге мөлшерінде сыйақы беріледі. Бұған облыс әкімінің шешімімен жергілікті бюджет есебінен 10 мың теңгеден берілетіндігін тағы қосыңыз. Ал, тылда жұмыс істегендердің (медаль алғандары ғана) сыйақы мөлшері 5 мың теңге.

–Сіздің осы жасқа дейін әртүрлі лауазымды қызметтерде болғандығыңызды жерлестеріңіз жақсы біледі. Ал, Көкшетау аупарткомының бірінші хатшысы болып істеген кезіңізде бізге де бір шарапатыңыз тиіп еді.

–Ол нендей, ұмытып тұрғаным...

–Елдегі жамағайын туыстардың бірі Қазақтың ауыл шаруашылығы институтының мал дәрігерлік факультетін бітіріп келгенінде, осы маңнан жұмыс табылмай, сізден көмек сұраған едік.

–Е-е, есіме жаңа түсті...

–Өздеріңіз айтып, куә болып отырғаныңыздай, мақтанғаным емес, орда бұзар отызымда ат жалын тартып мінгеннен бастап, ел қамы деп күн кешкен жайым бар,—деді ол кісі кезекті сөз ретінде. –Қайсы бірін тілге тиек етейін, жалғыз өзім ғана емес, тұрғыластарымның қайсысы болмасын қоғам үшін, ел үшін өмір сүріп, еңбек еткендігіміз шындық. Әлдебір естелігімде жазғанымдай қалта қалыңдатып, қарын тойғызуды мақсат етпедік, халыққа, елге қызмет жасауды абырой тұттық. Қазір уақыттың еспе желінің ыңғайымен өткеннің жақсылығын су бүркіп сөндіріп, күйе жағып, қаралауға тырысушылық байқалған шақтарда мен әмсе осыны ойлаймын.

–Сіздің 1968 бен 1973 жылдар аралығында бұрынғы Көкшетау облыстық жоспарлау комиссиясының төрағасы міндетін атқарғандығыңызды да естіген едік. Сол жылдарғы көрсеткіштер мен қазіргі кезенді қалайша салыстыруға болады?

–Сөзіңіз аузыңызда, тап сол уақытта бесжылдықтың бірінші жартыжылдығы қоғамдық өндірістің одан әрі өсуімен, халықтың әл-ауқатының артуымен ерекшеленеді. Цифрлар тілімен айтар болсақ, осы кезеңде өнеркәсіп өндірісінің көлемі 526 миллион сомнан асып түсті, тек 1973 жылдың алғашқы жартыжылдығында еңбек өнімділігі соның алдындағы жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 4,6 процентке өсті.

Осы жылдар аралығында 439,8 миллион сомның күрделі қаржысы игеріліп, астық, картоп және басқа да дақылдар өндіру мен дайындау көлемі көбейді. Облыс малшылары ет, сүт, жұмыртқа және жүн дайындау жөніндегі халық шаруашылығы жоспарларын артығымен орындап шықты. Сөйтіп осының алдындағы жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда тап сол жылы мемлекетке 7106 тонна ет, 8832 тонна сүт, 5,7 миллион дана жұмыртқа және 365 тонна жүн артық тапсырылды.

–Мұның бәрін бүге-шігесіне дейін неге тәптіштеп айтып отыр деменіз,–деді Рүстем аға маған қарап күлімсіреп,–қазіргі уақытта бәз біреулер біздің сол уақытта істегендеріміздің бәрін жоққа шығарғылары келіп жүр емес пе. – Әйткенмен уақыт, заман өз дегенін істейді ғой. Ал, Тәуелсіздік алған алғашқы жылдары саясатты (жекешелендіру, оңтайландыру процестерін) дұрыс жүргізбеудің салдарынан елдің тұралап, халықтың тұрмыс дәрежесі төмендеп кеткендігі тағы шындық. Міне, осы мысалдарды мен әдейі соған жауап ретінде келтіріп отырмын.

Тағы бір атап өтерлік жәйт, еліміз өзінің экономикалық-мәдени өркендеуінің ең жоғары биігіне тап сол 1965-1985 жылдардың аралығында жеткеніне ешкім дау айта қоймас деп ойлаймын. Сол тұста әлгінде мысал келтіргенімдей, облыстық жоспарлау бөлімінің бастығы, 1975-80 жылдары Щучье аудандық атқару комитетінің төрағасы, 1980-85 жылдары Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып істеген кезімде қайнаған еңбек ортасында жүргенімді әркез мақтанышпен еске аламын.

Әсіресе, 1980 жылы Көкшетау ауданында егін бітік шығып, қуаныш әсерінде болғанымызды қалай ұмытайын. Сондай күндердің бірінде біздің ауданға республика басшыларының бірі Сағтар Нұрмашұлы Имашев өкіл болып келді. Арада бірер күннен соң обкомнан Оразбек Сұлтанұлы Қуанышев телефон шалып, Д.А.Қонаев пен Б.Ә.Әшімовтің Солтүстік Қазақстан облысын аралап, келе жатқанын, ендігі ретте біздің Көкшетау ауданының егінді алқаптарын көретіндіктерін хабарлады.

Содан не керек, Димекендерді Келлер ауданының шекарасынан қарсы алдық. Іле олар іргедегі «Күсеп» совхозының егінжайын аралап көрді. Шындығын айтсам, республика басшылары ат басын тіреген бұл танаптарда егін керемет бітік өскен еді. Сол жылы осы егін алқаптарының әр гектарынан 30 центнерден артық өнім жинадық емес пе.

Әйткенмен біздің сол бір тебінгіні терге малып, үзеңгіден аяқ алмай, күн-түн қатып жүріп атқарған сол істерімізді кейінгілердің арасынан мансұқ еткендей сыңай байқалатындығы ренжітпей қоймайды. Тап сондықтан да алдағы ғасырларға, ғасыр жүгін көтеретін ұрпақтарымызға болашақ ұлы,

бүгінгі тәуелсіз Қазақстанның берік іргетасын қалап кеткен аға ұрпақ өкілдерінің еңбегі хақындағы адал сөзі, ақиқат үні бұрмаланбай шыншылдықпен жетсе екен деп тілеймін.

–Рүстем аға, Сіз қызмет бабымен кезінде өзіңіздей еліне елеулі, халқына қалаулы дегендей ер азаматтарымыз: Ерағаңмен, Еркін Нұржанұлы Әуелбековпен, Оразбек Сұлтанұлы Қуанышевпен, Мақтай Рамазанұлы Сағдиевпен, тағы басқаларымен бірге жұмыс істедіңіз ғой. – Ендігі арада сол кісілер хақында, сол азаматтардың жұмыс стилі жайлы не айтпақ ойларыңыз бар?

–Еркін Нұржанұлы Көкшетау облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы болып 1968 жылы қызметке келгенде небары 38 жаста еді. Бұған дейін Солтүстік Қазақстан облысында совхоз директорынан облыстық атқару комитетінің төрағалығына дейін көтеріліп, одан кейін үш жылдай Қазақ ССР ауыл шаруашылығы министрінің бірінші орынбасары, Астық өнімдері және құрама жем өнеркәсібі министрі болып қызмет атқарғанын сырттай естіп білетінмін.

Мен енді өзімнің атқарған қызметіме қарай халық шаруашылығын дамытуды жоспарлау жұмыстарына Ерекеннің қалай көңіл аударғаны, өзінен кейінгілерге қандай талаптар қойғанын айта кетейін. Сол кезде өз алдына шаңырақ көтергеніне 34 жыл болған Көкшетау облысының экономикалық-мәдени өркендеуі Еркін Нұржанұлы басқарған уақытқа дәл келеді. Егер 1961-1965 жылдарда мемлекетке орта есеппен бір жылда облыс бойынша 53 миллион пұт астық тапсырылған болса, 1966-1970 жылдары бұл 91 миллион пұтқа, 1971-1975 жылдары 107 миллион пұтқа, ал, 1976 жылы облыс тарихындағы ең көп тапсырылған астық 161 миллион пұт болды. Мал шаруашылығын өркендетіп, одан өндірілер өнім мөлшерін көбейтуде ұлан-ғайыр жетістіктерге қол жетті.

Әсіресе, облыс орталығы – Көкшетау қаласының экономикасы мен мәдениетінің күрт өзгеруіне, қаланың архитектуралық жаңарып жақсаруына Еркін Нұржанұлы тікелей араласып, жаңа өндірістік кәсіпорындарды, әлеуметтік, мәдени құрылыстар салып, іске қосуды қатаң қадағалап отырды. Ол кісі облысты басқарған уақытта Көкшетаудың бұрынғы механикалық зауыты қайта жаңартылып, жаңа өнеркәсіп орындары оттегімен тыныстау аппаратуралары заводы, лента тоқу фабрикасы, фарфор зауыты, аэропорт, теміржол вокзалы, қазіргі «Көкшетау» мәдениет сарайы, үй құрылысы комбинаты, темірбетон және кірпіш заводтары, тағы басқа салынып, Үлкен Пескі, Көкшетау, Щучье ет комбинаттары іске қосылып, жаңартылды. Бұдан басқа атқарылған іс-шаралар, жергілікті кадрларды тәрбиелеу, т.т. қаншама десенізші.

Әлгіндей жылы лебіздерді Оразбек Сұлтанұлы Қуанышевтің атына да білдіргім келеді. Ол кісіні мен алғаш ұмытпасам, 1978 жылдың 20 қаңтарында Көкшетау обкомының кезектен тыс пленумында көрдім. Онда өзім Щучье ауаткомының төрағасы қызметінде едім.

Кейінірек Көкшетау аупарткомының бірінші хатшылығына ауысқанымда да Оразбек Сұлтанұлымен жұмыс бабымен жиі кездесіп жүрдік. Ол өз

карамағындағыларға талап қоя білгіш еді. Кадрларға өте сақ қарайтын. Және айтқанын орындатпай қоймайтын.

–Жә дейік, қызмет жайын азды-көпті сөз еттік. Ал, енді өзіңіз туралы, туып-өскен жер, ағайын-жекжат, отбасыңыз хақында біле кетсе, артықтық етпес еді?!

–Оныңыз дұрыс. Туған жерім бұрынғы Рузаев ауданындағы Сарыбұлақ ауылы. 1935 жылдың 10 мамырында дүниеге келіппін. Шұқыркөлдегі Абай атындағы орта мектепті тәмамдаған соң Алматыға барып, Қазақ мемлекеттік университетінде оқып, экономист мамандығымен бітіріп шықтым.

Содан еңбек жолымды 1959 жылдан Көкшетау облыстық жоспарлау комиссиясында аға экономистіктен бастадым. 1960-1962 жылдар аралығында Көкшетау облыстық қаржы бөлімі ауыл шаруашылығын және бақылау бөлімінің бастығы, 1962-ден 1968 жылға дейін бюджет бөлімі меңгерушісі, облыстық қаржы бөлімі бастығының орынбасары, 1968 бен 1973 жылдар аралығында Көкшетау облыстық жоспарлау комиссиясының төрағасы қызметінде болдым. СОКП Орталық Комитетінің жанындағы (Мәскеу қаласы) жоғары партия мектебін аяқтаған соңғы жылдары Щучье ауаткомының төрағасы, жоғарыда айтқанымдай Көкшетау аупарткомының, кейінірек Щучье қалалық парткомының бірінші хатшысы, ал 1981 жылдан 1991 жылға дейін Көкшетау облыстық халықтық бақылау комитетінің төрағасы, соңынан халық депутаттары Көкшетау облыстық кеңесі төрағасының орынбасары болып қызмет істедім. Зейнеткерлікке қаржы-бақылау басқармасы саласынан шықтым.

–Мұншалықты ұзақ жылғы еңбегіңіз үкімет тарапынан ескерусіз қалған жоқ шығар?

–Әрине, «Құрмет Белгісі», екі мәрте Еңбек Қызыл Ту ордендерімен және медальдармен, кешегі күнгі одақтық, республикалық көптеген Құрмет грамоталарымен марапатталдым. Құдай қосқан қосағым – Орынша Қамысбайқызы екеуіміз бір ұл, екі қыз тәрбиелеп өсірдік. Алдағы мақсатым – бойда күш-қуат барда ел экономикасын нығайтып, халықтың әл-ауқатын жақсартуға хал-қадерімше үлес қосу.

–Бос уақытта немен айналысасыз?

–Газет, журнал оқып, теледидардан күнделікті жаңалық хабарларды тыңдаймын. Облыстық тәртіптік кеңестің мүшесімін. Шахмат, бильярд ойнауды сүйемін. Шахмат демекші, таяуда қалалық кеңес жанындағы ардагерлер клубында спорттың осы түрінен Ұлы Жеңістің 60 жылдығы құрметіне өткізілген біріншілік аяқталды. Оған жасымның ұлғайғандығына қарамастан мен де қатысып, бағымды сынадым. Нәтиже жаман емес.

–Жас демекші Рүстем аға, алдағы мерейтойыңызбен! Жасқа жас қосып, жасай беріңіз!..

–Рахмет!..

**Жазып алған Сайлау КӨШКЕНҰЛЫ,
Қазақстан Журналистер одағының мүшесі.
(«Көкшетау» газеті, 2005 жыл 21 сәуір).**

Құттықтаймыз!

Саналы ғұмырын, білімі мен тәжірибесін қазақ елінің гүлденіп, көркеюі жолына іскерлікпен жұмсай білген ардақты әкеміз, асқар таудай атамыз Рүстем Шерияздановты жетпіс жасқа толуымен шын жүректен құттықтаймыз. Бұл жалғыз біздің отбасымыздың емес, Көкше жұртшылығының ортақ тойы деуге болады. Өйткені, ол өзінің Көкшесін жанындай сүйеді, ыстық-суығына да ортақтас. Әкеміздің биязы мінезі, жоғары адамгершілік қасиеті біз үшін үлгі-өнеге. Бүгінгі қуаныш үстінде оған тілейтініміз: ұзақ ғұмыр, баянды бақыт. Анамыз Орынша екеуіңіз ұрпақтарыңыздың қуанышына бөлене беріңіздер!

Ізгі тілекпен: балалары, немерелері.

Ардагерлер ардақтысы

1935 жылдың 10 мамырында бұрынғы Көкшетау облысының Рузаев ауданына қарасты Сарыбұлақ ауылында дүниеге келген Рүстем ағаның өмірі түгел осы Көкше өңірінде өтіп келеді. Көршілес Шұқыркөл қазақ орта мектебін тәмамдағаннан кейін еңбек жолын Рузаев аудандық комсомол комитетінде бөлім меңгерушісі болып бастады. 1954 жылдың қаңтарында Көкшетауда комсомол ұйымының конференциясы болып, оған Рузаев ауданынан комсомолдар да шақырылды. Ол кезде аудан мен облыс орталығының арасында күре жол жоқ еді. Рузаев селосынан трактор тіркеген екі шанаға отырған конференция делегаттары Көкшетауға екі күн жүріп барады. Қайтарда да жүк автокөлігіне отырған жастар жолдың ауыр азабын тартатын. Осы жылы Рүстем Шериязданов тың және тыңайған жерлерді игеруге келген жастарды Андреевка селосында қарсы алып, тұратын

Жақсылыққа толы саналы ғұмыр

Көкшетау қалалық соғыс және еңбек ардагерлері кеңесінің төрағасы, Көкше елінің ардақты азаматы, қоғам қайраткері Рүстем Шериязданов мерейлі 75 жасқа толды. Абзал азаматты осы қуанышымен шын жүректен құттықтаймыз!

Әрдайымда жүзінен мейірімділік шуағы төгіліп тұратын осынау абзал азаматты көкшетаулықтардың кәрі-жасы бірдей құрметтейді десек артық айтқандық болмас. Өйткені Рүстем Шериязданұлы соғыс ардагерлерінің төрағасы ретінде қала өмірінің қайнаған бел ортасында жүреді. Өзінің белсенді өмірлік ұстанымымен қарттардың тұрмыс жағдайын жақсартуда басқа да әлеуметтік мәселелерді ойдағыдай шешуде табандылық көрсетіп келеді. Мұндай қатаң талапты Ұлы Жеңістің 65 жылдығы қарсаңында айқын байқадық. Нәтижесінде ұлы мереке Көкшетау қаласында өз дәрежесінде сән-салтанатымен өтті деуге болады. Ардагерлер кеңесінде тіркелген бірде-бір майдангерлер, тыл еңбеккерлері де назардан тыс қалған жоқ. Бәрі де қала аумағында өткізілген мерекелік шараларға шақырылып, бәріне де құрмет көрсетілді.

Ал, ел үмітін абыроймен ақтап жүрген абзал азаматтың салиқалы өмір жолына шолу жасайтын болсақ, Рүстем аға 1935 жылы 10 мамырда Рузаев ауданындағы Сарыбұлақ ауылында дүниеге келіпті. Шұқыркөл орта мектебін бітіргеннен кейін алғашқы еңбек қадамын Рузаев аудандық комсомол комитетінде бөлім меңгерушілігінен бастайды. 1954-1959 жылдар аралығында ақ басты Алатау баурайындағы әсем қала Алматыдағы С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің экономика факультетінде оқып, бітіргеннен кейін Көкшетау облыстық жоспарлау комиссиясы, облыстық қаржы бөлімінде бірқатар лауазымды қызметтер атқарады. Оның ұйымдастырушылық қабілеті мен іскерлігі жоғары бағаланып, 1962 жылы облыстық жоспарлау комиссиясының төрағасы болып сайланады. Алайда, Рүстем Шериязданұлы өмірде жинақтаған тәжірибемен шектеліп қалмай, саяси және теориялық білімін онан әрі жетілдіруді мақсат етеді. Осындай ізгі ниетпен СОКП Орталық Комитеті жанындағы жоғары партия мектебінде оқиды.

Мәртебелі оқу орнын бітіргеннен кейінгі абзал азаматтың қызмет саласындағы өсу баспалдақтары совет, партия органдарындағы жұмысымен тығыз байланысты болды. 1975-1986 жылдар аралығында әуелі Щучье аудандық атқару комитетінің төрағасы, Көкшетау аудандық және Щучье қалалық партия комитеттерінің бірінші хатшысы қызметтерін абыроймен атқарады. Республика, облыс басшылығы Рүстем ағаның өмірлік бай тәжірибесіне ден қойған болу керек, 1986 жылы Көкшетау облыстық халық бақылау комитетінің төрағалығына тағайындалса, 1991 жылы халық депутаттары Көкшетау облыстық кеңесі төрағасының орынбасары қызметіне сайланды. бертіндері Р.Шериязданов Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қаржы бақылау комитетінің Көкшетаудағы басқарма бастығы, артынан ҚР Қаржы министрлігінің қаржы бақылау комитетінің Көкшетау облысы бойынша басқарма бастығы болып істеді. Көкшетау облысы таратылғаннан кейін зейнеткерлікке шыққанша бес жыл бойы Рүстем ағай тікелей өз мамандығы бойынша қаржы саласында қызметін жалғастырды.

Қызмет істеген жылдар ішінде Рүстем Шериязданов бірнеше мәрте Қазақстан Компартиясының съездеріне делегат, Көкшетау облыстық партия комитетінің және бюро мүшесі, халық депутаттары облыстық кеңесінің депутаты және атқару комитетінің мүшесі болып сайланды. ел дәулетін еселеу жолындағы қажырлы еңбегі жоғары бағаланып, Рүстем ағай екі мәрте Еңбек Қызыл Ту, «Құрмет Белгісі» ордендерімен, бірнеше медальдармен, мақтау грамоталарымен марапатталды.

Мерейтой иесінің отбасына тоқталар болсақ, ынтымақ-бірлігі жарасқан бақытты шаңырақ. Асыл ағамыздың аяулы жары Орынша Қамыспайқызы Сейітова саналы ғұмырының қырық үш жылын шәкірт тәрбиесіне арнаған ұлағатты ұстаз. Ал көздерінің қарашығындай үш перзенті әріптестеріне сыйлы, еліне қалаулы, ағайынға қадірлі азаматтар. Атап айтқанда, үлкен қызы Раушан Ақмола облыстық салық комитетінде басқарма бастығы болып істесе, ұлы Нұрлан еңбек және халықты әлеуметтік қорғау департаментінің бөлім бастығы міндетін абыроймен атқарып жүр. Кіші қыздары Гүлмира саясат

ғылымдарының кандидаты, Көкшетау университетінің оқытушысы. Өмірінің мәнін халқына адал қызмет істеу, саналы ұрпақ тәрбиелеу деп білетін абзал ағаны мерейлі тойымен шын жүректен құттықтай отырып, деніне саулық, отбасына амандық тілейміз.

Б.СӘРСЕНБАЕВ.
(«Көкшетау» газеті, 2010 жыл 13 мамыр).

Қазақы қалпы қамшылап...

Сағым ойнаған сайын даламызда нелер оқиғалар болмады. Заман да құбылды, қоғам да ауысты, адам да өзгерді. Тамыры тереңдегі халықтың ұл-қыздары арасында қарағайға қарсы біткен бұтақтай қайсарлары көп еді. Солар серке бола білді. Дүние құйындай құтырып, көзқарасты, бағыт-бағдарды судай сапырса да сол сұңғылалар ұлттың байырғы ұстанымынан адаспады. Бүгінде сексеннің сенгіріне шығып сыр шерткен Рүстем Шериязданов ағамызды тыңдай отырып, осындай ойға бөктік.

Кешегі коммунистік партияның лауазымды қызметтерін атқарып, билік айтар биікте жүрсе де асыра сілтеп, алқын-жұлқын мінез көрсетпеген. Талап қаншалықты қатаң, бақылау қаншалық жіті болса да халқының ұстанымына, байырғы әдет-ғұрпына бөгет болмаған. Қорғасындай салмақты, байыпты қалпымен талай қиын істің күрмеуін шешіп, түйінін тарқатқан. Бүгінгідей тура жол жоқ, пойызбен бес күн жүріп жететін Алматыда, ол кезде даңқ-дақпырты күнді көлегейлегендей Мәскеуде оқып оралса да алақандай ауылда, ата-ананың бауырында, кара шаңырағында алған тәрбиеден алшақтаған жоқ. Сонысы абыройын асырды, жұртына сыйлы, құрметті етті. Кейіпкеріміз осылайша асу-асу белдерден асып, ғұмыр-шыңның белді бір биігіне зор бедел иесі болып көтерілді. Рүстем Шериязданов бұрынғы Көкшетау облысының Рузаев ауданы, Сарыбұлақ ауылында дүниеге келген. Білім алуды осы шағын қазақ ауылындағы сегіз жылдық мектептің табалдырығын аттап бастаған. Сексенге толып отырған қария Рәзия есімді алғашқы мұғалімін де ұмытпаған. Сегізді ауылда бітіріп, Шұқыркөлдегі орта мектепте білімін жалғастырған. Бала күнінен зерек, оқуға ынталы шәкірт оқуды күміс медальмен тәмамдаған. Алтынға жеткізбеген бір «төрт».

Бүйірдегі бұйығы ауыл баласының тағдырына ол кезде ықпал етер жәйттер сирек болушы еді ғой. Рүстем ағамызға Мәскеуде оқитын өзінен төрт жас үлкен ауылдасы Темірғали Бекеновтың әңгімесі әсер еткен көрінеді. «Медальмен бітіріп отырсың. Оқығасын Москвада оқы!» Әкесі де ұлының атакты қалада оқығанына қарсы болмағандай. Осы тұста әскери комиссариат араласады. Мектепті үздік бітірген баланы олар өз салалары бойынша оқуға жіберіп, жоспарларын, тапсырмаларын орындағылары келеді. «Сондай бала жібереміз» деп жоғарыға ақпар беріп қойды ма, кім білсін? Әйтеуір, тіркеуден шығармай, қолына құжатын бермей, біраз қинайды. Абырой болғанда ауылдық кеңес төрағасы беделді, Қазақ ССР-нің депутаты еді. сол кісінің көмегімен әзер дегенде қағаз қолға тиіп, Петропавл. Семей, Аягөзді айналып, Алматыға бес күнде жетер пойызға аяқ артады. Бірақ, кеш еді. құжат қабылдау аяқталып,

комиссия тарқап кеткен. Медальді шәкірт ҚазПИ-дің физматында оқуды көздейді, енді. Онда да оқуға қабылдағандарға бұйрық шығып, тізім түзіліп қойылған. Бірінші семестр аяқталғанша стипендиясыз оқуды, сосын барып заңдастыруды ұсынады оқу орнының басшысы. Бала оған көнбейді. Сөйтіп, бірінші жылы не Мәскеуде, не Алматыда оқудың реті келмей, ауылға кері қайтады. Мектеп қабырғасында комсорг болып, аудандық конференцияларға қатынасып, көзге түсіп қалған білімді де белсенді жасты аудандық комсомол комитеті жұмысқа қабылдайды. Осылайша ауылда бір жыл жұмыс жасаған ол келесі жылы өзге ойдан айнып, С.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің экономика факультетіне оқуға түсіп, оны 1959 жылы бітіріп шығады.

Жас маман елге келіп, Көкшетау облыстық жоспарлау комиссиясына аға экономист болып орналасады. Оқып жүріп өндірістік тәжірибеден өткен кезінен танылып қалғаны бар-ды. Бір жылдан соң қаржы бақылау бөлімінің бастығы, тағы бірер жылдан соң облыстық атқару комитеті қаржы бөлімі меңгерушісінің орынбасары болып істеді. Табиғатынан зерек, тандырымды, ылғи үздік оқыған білімдар жігіт тәжірибесі толысқан сайын қызметте де жоғарылай берді. Әуелі ауыл шаруашылығын қаржыландыру және бақылау бөлімінің бастығы, сосын 1962-1968 жылдар аралығында облыстық атқару комитеті қаржы бөлімі меңгерушісінің орынбасары болды. 1968 жылы облыстық кеңес депутаттарының сессиясында облыстық жоспарлаудың төрағасы болып сайланды. 1973 жылдың қыркүйегінен Көкшетау облыстық партия комитетінің жолдамасымен Мәскеуде КПСС Орталық Комитетінің Жоғарғы партия мектебінде оқыды. Сөйтіп, бала күнгі арман ақыры жүзеге асқаны бар. 1975 жылы ол оқуды тәмамдап келген азамат Щучье аудандық атқару комитетінің төрағасы, ал, 1980 жылы Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып сайланды. 1985-1986 жылдары Щучье қалалық партия комитетінің бірінші секретары болды. 1986 жылдан Көкшетау облыстық халықтық бақылау комитетінің төрағасы болып тағайындалып, 1991 жылдан 1993 жылға дейін халық депутаттары облыстық кеңесі төрағасының орынбасары, 1993 жылдан 1997 жылға дейін мемлекеттік қаржы-бақылау комитеті облыстық басқармасының бастығы лауазымды қызметтерін атқарды.

Ұзақ жылдарғы еңбегінің баянды жемісін де көрді, төккен тері елеусіз, ескерусіз қалған жоқ. бірнеше дүркін Қазақстан Компартиясы съездерінің делегаты, облыстық партия комитетінің мүшесі, облыстық кеңестің бірнеше мәрте депутаты болды. «Еңбек қызыл Ту», «Құрмет Белгісі» ордендерімен, Қазақ ССР Жоғарғы Кеңесінің, КСРО Мемлекеттік жоспарлау комитетінің, КСРО Қаржы министрлігінің, КСРО халықтық бақылау комитетінің, тағы басқа құзырлы органдардың Құрмет грамоталарымен марапатталды. 2008 жылы елімізге сіңірген еңбегі, қоғамдық жұмыстарға белсене араласқаны үшін Қазақстан Республикасының Құрмет грамотасына ие болды. зейнеткерлікке шыққалы Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесінің төрағасы болып келеді. бұл ретте де оның атқарған ісі, жұртқа жасаған қамқорлығы бөлек әңгімеге тұрарлық.

Рүстем ағаның отбасы туралы айтсақ, жары Орынша Сейітова – Қаз МУ-дің түлегі, 43 жыл мұғалім болып, зейнеткерлікке шыққан зиялы жан. Бір қызығы Алматыдан Көкшетауға келгенде мамандығы бойынша жұмыс болмай, бір жыл «Көкшетау правдасы» газетінде қызмет істепті. Қызы Раушан БТА банкінің облыстық филиалында бас маман, ұлы Нұрлан облыстық тұрғындарды еңбекпен қамту және әлеуметтік қорғау бөлімінің бастығы, тағы бір қызы Гүлмира Көкшетау университетінде оқытушы, саясаттану ғылымдарының кандидаты, доцент. Рүстем Шериязданұлы ағамыз, міне, осылай асыл аға-апалары, ардақты туған-туыстарының мейірім-қамқорлығын ой-санасына сіңіріп, ұлтымыздың қадір-қасиетін қадірлеген ұлан болып өсті. Заман қалай құбылса да сол қанына сіңген қазақы тәрбиеден, өз ұстанымынан айныған жоқ. Қайда жүрсін, қайда барсын, қанына сіңген қазақы қалпы қамшылап, жанына жігер берді, жасытпады. Бар қабілетін, оқыған-тоқығанын, жиған тәжірибесі мен қарым-қабылетін халқына адал қызмет істеуге арнады. Осы алаңсыз еңбек, ізгі ниет оны бүгінгі биігіне көтерді. Өмір жолы, атқарған ісі ұрпаққа үлгі. Ұлтымыздың осындай абыз қарияларының ертең ел тізгінін ұстар жастарға жарық жұлдыздай жөн сілтері кәміл.

Серік САПАРҰЛЫ.
(«Көкшетау» газеті, 2015 жыл, 7 мамыр).

Сарабдал

–Рүстем аға,–деймін бір кездескенде,–адамның бойындағы қандай жақсы қасиеттерді құрметтейсіз? Төте сауалға тосылып қалғандай ма, қалай, сәл бөгеліңкіреп барып:

–Жақсы деген ұғымның аясына қандай асыл қасиеттер сыйса соның бәріне құрметім бөлек,–дейді миығына жеңіл жымыясты жүгіртіп. Одан әрі «асыл қасиеттер» деген не, олар қандай дегенді тарамдап, таратып берген жоқ. Өз түсінігіңе қарай пайымдай бер дегені болар.

Алдымды тағы бір сарабдал сабырлылық орап кетті. Әдеттегідей сөзуарлылығы жоқ, көбіне-көп томаға тұйық қала беретін, сөйлей қарса әр сөзіне сары алтындай салмақ сала сөйлейтін, қысқа қайырып, тоқ етерін толық жеткізетін Рүстем Шериязданұлының бұл қысқа қайырымында да терең мағына, текті мазмұнның астарланып жатқандығы ақиқат еді.

Мен ағамен кездескен сайын қатты қызықтырар қасиеті – сабырлылығы тереңге тартқан сайын тектілігі өзінше бір сырлы әлемдей әсерге жетелейді. Өзіміз ақкөт торғайдай қылпылдап, сөйлемей қалсақ кәдімгідей пұшайман қалыппен қынжылатынымыз, «айтпаған сөздің атасы өледіге» салып опынатынымыз ол кісіге мүлдем жаттай көрінетіні бар.

Мен мұндайда өзіме пір тұтып, мәңгілік ұстазыма айналып кеткен хакім Абайға жүгінемін. Ол мынандай кеңес қосады:

Әуелде бір суық мұз – ақыл зерек,

Жылытқан тұла бойды ыстық жүрек.

Токтаулылық, талапты шыдамдылық –

Бұл қайраттан шығады, білсең керек,–дейді де

Ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұста,

Сонда толық боласың елден бөлек, – деп дариялы ойын одан әрі сабақтай түседі.

Осы бір тұңғиық тұнық ойдан сыр суыртпақтаған бізге жұмбақ Рүстем ағаның бойына туа біткен, жүре қалыптасқан сабырлылық сыры жүзін бермен салып, шырайын енді-енді таныта бастағандай болады.

Хакім Абайдың «зерек ақыл, ыстық жүрек, шыдамдылық» ұғымдары бір арнада тоғысып, ұштаса өріліп түскенде ғана сарабдал сабырлылық сипаттары суырылып алға шықпақ екен. Бізге әрі жұмбақ, әрі терең сырдай сезілген аға бойындағы жарқын қасиеттерді де осы төңіректен іздеп, тани білсек қателеспейтін шығармыз деген шымыр ойды бекемдеп, шегелей түсеміз. Сөйтеміз де ағаның «жақсылық атаулыны асыл қасиеттер аясынан ізде» деген пікірінің байыбына енді жеткендей боласың.

«Сабырсыздық – ер жігіттің тартар сазасы» болғандығын әлмисақтан білетіндей едік. сондықтан да «сабыр түбі – сары алтын» деген қазақи тәмсілдің даналар ойының айшықты көрінісіндей, таза қалпында қабылданары бар.

Міне, Рүстем Шериязданұлының ұстанымындағы туа бітті салмақтылық, жүре бітті сабырлылықпен ұштаса түскен сайын өмір соқпақтарында бекем ұстап, биікке бастар сатыға айналғандығы ақиқат. Оған зерек ақыл, ыстық жүректен туар небір терең ойлар орамдарын орнықтыра білгенде ғана беделді биіктік саған ғана бағынбақ. Ардақты ағаның өз ғұмырында алған, бағындырған лауазымды биіктерінің салмағы сом, бәсі жоғары болатындығы да содан ғой.

Осыдан 80 жыл бұрын өзіміздің Көкшетау облысы, Рузаев ауданына қарасты Сарыбұлақ ауылында қойдай қоңыр, қарапайым отбасында өмірге келген Рүстем де аштық пен жалаңаштықтан ыңыршағы айналған шағын ауылдың шатқаяқтап тұрған тірлік толқынының бірде дауылды, бірде жауынды соққысына қасарыса қарсы тұрып, тағдыр сыйын өз тұрғыластарындай азырқанбай қабылдап еді. Орта мектепті тәмамдасымен Рузаев аудандық комсомол комитетінде алғаш еңбек жолын бастаған Рүстемге қоғамдық ортадағы басшылық қызметтің қыры мен сырын жыға танып, толық игеріп кетпесе де әліпбиінен хабардар болғандай дегізер дәрежеге қол артып үлгергендей.

Осы күнде мансұқтауға бейім тұрар ұрпақ кадр тәрбиесіндегі партиялық басшылық рөлін жоққа шығара алмаса керек. осы тұрғыдан келгенде бозбала Рүстемнің де өз көңіліне тоқып, келешек күндеріне сабақ боларлық тәлім алғандығы ақиқат қой.

Ендігі әңгімеміз ағаның өмір жолын баяндауға ауысса, ол қызықсыз, қасандау да шығар, бәлкім. Бірақ, не десек те онда да Рүстемнің өмірге құлаш ұрған құлшыныстары мен арман аңсарының жатқандығы молынан ұшырасар дейміз.

Кез келген ауылда үздік шығып, білім алып оралған ағалардың сондарынан ерген жас буынға үлгі болып, жол ашары ақиқат қой. Шұқыркөл орта мектебінен орта білім алып шыққан Рүстем де өз ауылынан сонау Мәскеуге

барып, екiнiң бiрiнiң қолы жетпейтiн Бауман атындағы училищенi тәмамдап келген жамағайын ағасы Темiрғали Бекеновтiң төбесi көрiнсе «шiркiн-ай, осы ағатайымдай мен де Мәскеуге барып, бiлiм алып келсем» деген үкiлi арман бозбала Рүстемнiң де ет жүрегiн iңкәрлi сезiмге бөлегенi рас қой. Темiрғали да әкесi Шерияздан ақсақалға келiп:

–Мына iнiмдi Мәскеудегi «Сталь» институтына оқуға жiберiңiз. Онда оқып, мынауский маман болып шығатындығына сенiмiм мол, қабiлетi де жетедi,– деген ағалық ақылы да арманын қамшылай түскендей едi.

Тағдыр дегендi қойсайшы. Ауданда әскери есептен шығару ұзап кеттi де Рүстекең құжаттарын арқалап Алматыға жеткенше Мәскеуге жiберiлер қағаздар жиылып-терiлiп жөнелтiлiп те кетiптi. Сөйтiп салындысы суға кеткен Рүстем КазГУ-дiң экономика факультетiне сынақтан сүрiнбей өтiп, студент болып қабылданған болатын. 1954-1959 жылдар аралығында университетте оқып, онымен де қоштасуға уақыт жеткен. Ендiгi жерде маман Рүстемнiң жаңа өмiр жолы – еңбек жолы басталды. Ол кезде жұмыстың бәрi жоспарлы атқарылып, бесжылдықтар аясында атқарылар жұмыстар алдын-ала бiлiктi мамандардың сараптауынан өтiп, iске жегiлетiн.

Рүстем Шериязданұлы да осынау қайнаған жұмыстың қара қазанына күмп бердi. Облыстық жоспарлау комиссиясында, ауыл шаруашылығын бақылау және қаржыландыру бөлiмiнiң бастығы, облытсық қаржыландыру бөлiмi меңгерушiсiнiң орынбасары деген кiлең бiр қаржылар қозғалысына басшылық қызметтерде болды. аз ғана уақыт iшiнде кiмнiң кiм екендiгiн, қабiлет қарымы, iскерлiгi, тәжiрибесi таразыға тартылып болмас па. Жас маманның iс әрекетiн қапысыз қадағалап отырған басшылық 1968 жылы облыстық жоспарлау тәрiздi iрi қызметтiң қос тiзгiн, бiр шылбырын Рүстем Шерияздановқа ұстауды жөн деп тапты. Ол осынау қызметтi табандатқан бес жыл атқарып және абыройлы биiктерден бой байқатқан қалыптан айныған емес.

Рүстекеңнiң армандаған Мәскеуiне барып, бiлiм алуының сәтi 1973 жылы түскен едi. Сол жылы ол КПСС Орталық Комитетi жанындағы Жоғарғы партия мектебiне тыңдаушы болып қабылданды. 1975 жылы Жоғарғы партия мектебiн тәмамдап оралысымен Щучье ауатком төрағасының қызметiне ие болды.

Барша Қазақстанның назарындағы киелi өнiрде қызмет ету бiр абырой болса, оның гүлденiп, көркеуi жолында күш-қуатыңды сарқа жұмсау мың абырой екендiгiн Рүстем Шериязданов бек жақсы түсiнген. Сөйтiп сабылып, сарқылып, қажырлылықпен еңбек етудiң жаңа белестi кезеңi басталған. Көкшетау аудандық партия комитетiнiң бiрiншi хатшысы қызметiндегi бес жыл да аға өмiрiне терең iз тастаған абыройлы кезеңдерi болды.

1986 жылы Көкшетау облыстық халықтық бақылау комитетiнiң төрағасы болып бекiдi. Ал бұл қызметтiң ауқым аясы кең, көздер, бақылар мәселесi сан қилы болып келетiн.

Кезiнде облыстық «Көкшетау правдасы» газетiнiң мен басқарған партия тұрмысы бөлiмiнде «Халықтың көзi қырағы, мiнiңдi көрiп тұрады» деген арнайы бет ашып, осы комитетпен қоян-қолтық қызмет iстегенiмiз бар. Талай

отырыстарына қатысып, бірінші басшының сарабдал қасиеттеріне сан рет куә болып едім.

Қазақта «сарабдал» деген мән-мағынасы терең ғажап ұғым бар. Ол байсалды, салмақты немесе әбден ысылған деген мағынада қолданылады. Қай қолданыста болсын Рүстем Шериязданұлының бар болмыс бітіміне лайық баға осы ғой деп есептеймін.

Одан кейінгі жылдарда Рүстем аға Қазақстан Республикасы қаржылық бақылау мемлекеттік комитеті басқармасы бастығы болып қызмет атқарды. Бұл тізім әрі қарай жалғаса бермек...

Зейнеткерлікке шыққаннан кейін де қол қусырып қарап отырған жоқ. Көкшетау қалалық ардагерлер кеңесіне жетекшілік етіп келеді.

–Облыстық бюджетті қалыптастыру, жұмсау, оның кәдеге асуы, үнемдеу тәрізді экономикалық ғылым аясындағы шаруалардың бәрін ширатып, шашау шығармай басқару оңай міндет емес. Әсіресе, халық шаруашылығын өркендету, облыс орталығындағы зәру құрылыс нысандарын тұрғызу, тұрғын үй қарасын молайту, өнеркәсіп саласын дамыту, транспорт, байланыс, сауда, әлеуметтік салаға қатысты қыруар жұмыстарға жан беру айналып келгенде қаржы қозғалысына тәуелді. Дұрыс жоспарлап, оң басшылық жасаған кезде ғана ісің өнікті, тұрмысың көрікті болмақ,–дейді Рүстем аға,–сол жылдарда Еркін Нұржанұлы Әуелбеков, Анатолий Радионович Никулиндер басшылығында облыс экономикасы өрге басты, Көкшетаудың сәулеті артты. Облысымыздың ауыл шаруашылығындағы табыстары Одақтық деңгейге көтерілді. Осынау табыстарға үлес қосқанымды қанағаттанғандық сезіммен еске алып отырамын.

Жөн-ақ қой!

Ағамыздың айтулы еңбектері ел есінде, басшылық назарында болды. содан да болар, ол екі мәрте Еңбек Қызыл Ту, Құрмет Белгісі ордендерімен, бірнеше медальдармен марапатталды. Мақтау қағаздары бір төбе.

Осы орайда, ағамыздың білімін жетілдіріп, лауазымды қызметтерде алаңсыз жүруі кімнің арқасы еді деген өмірлік мәндегі бір сауал алдымызды орай береді. Ол отбасы, ошақ қасы, жанұя жайлылығы, ұл-қыз тәрбиесі дегендерге келіп тіреледі емес пе. Ендеше ағамызбен қол ұстасып қатар келе жатқан Орынша Қамысбайқызы Сейітованың есімі мен еңбегін айналып өте алмасак керек. КазГУ-дің филология факультетін тәмамдаған, қырық үш жылын шәкірт тәрбиесіне тәрік еткен абыройлы ұстаз жеңешеміз аға қызметінің қай жерде өріс ашса да таяныш, тірек, қалтқысыз қамқоршы бола білгендігін даралап айтуға тиіспіз. Сол үшін де аяулы жеңешемізге алғыстан бөтен айтарымыз жоқ.

Үлкен қыздары Раушан БТА банкінің бас маманы, ұлдары Нұрлан облыстық тұрғындарды еңбекпен қамту және әлеуметтік қорғау департаментінде бөлім бастығы, кенже қыздары Гүлмира саясаттану ғылымдарының кандидаты, Ш.Уәлиханов университетінің доценті.

Міне, еліне елеулі, халқына қалаулы абзал аға абыздық деңгейге көтерілген көрікті де кемелді шағында. Бұл барша көкшеліктер үшін қуаныш. Өйткені Шериязданұлы осы өлкенің тұғыры биіктегі тұлғалы азаматы.

«Қара бажа» деп әзілдеймін кей-кейде,

Тоздырыпсың ұзақ жылдар көп жейде.
Салмағың бар сом алтыннан ауырлау,
Дәргейіңе тең келеді қай пенде?
Артық ауыс сөзге жоғың анық-ты,
Бұзбай келдің осы ғажап қалыпты.
Сексен деген Нар жігітке жүк емес,
Қуанта бер жүзге келіп халықты.
Таза болды таңдай аппақ арың да,
Сол арың ғой абыройың, малың да.
Жігіттіктің жасыл туын құлатпа,
Орыншадай жеңешемнің барында!

Төлеген ҚАЖЫБАЙ.
(«Бұқпа» газеті 2015 жыл 19 мамыр).

Көкшенің көркем бір ұлы

Көкшетау десе көз алдына көкпеңбек көгілдір мұнарға оранған көркемсуреттей келісті, кең көсілген даладағы көкжелекке қымтай оранған көгілдір таулар шоғыры келеді. Сипаттауға тіл жетпейтін Оқжетпестей биігі бір бөлек. Көкшетау десе көз алдына қасиетті даланың киесі мен иесіндей абыз ақсақал, аптал азаматтар оралады. Оның да ішінде тұлғасы бөлек, тұғыры биік, абыройы асқағы бар. Сол алдыңғы шоғырдың жуан ортасында, бәлкім, алдыңғы лекте әуел баста жаратқан ие тұла бойына сан алуан тамаша қасиет сыйлаған Рүстекең, Рүстем Шериязданов бар.

Сексен жылдық саналы ғұмырын, сол ғұмырдағы әр күнгі табанды да тындырымды еңбегін көңілі құлай сүйген туған елінің бақыты мен болашағына арнап келе жатқан Рүстем аға кәдімгі қазақтың жалпақ тілімен айтқанда жер қозғалса қозғалмайтын салмақты, сабырлы, әр ісін ақылмен безбендеп, зирек санамен салмақтап атқаратын пайымды парасат иесі. Енді бір сәт қасиетті Көкшенің қазыналы қартының өсу, өркендеу жолына көз жүгіртіп қарайтын болсақ, мағыналы ғұмыр былайша өрнектеледі екен. Бұрынғы Көкшетау облысының Рузаев ауданына қарасты шоқ жұлдыздай шағын ғана Сарыбұлақ ауылы қолдың саласындай ақ қайыңдар көмкерген жып-жинақы, ауызбірлігі жарасқан елді мекен. Осы топыраққа кейіпкеріміздің кіндік қаны тамған. Ал, мектепті сол тұстағы Көкше өңіріндегі өзіндік білім тәжірибесі, саладағы соны істері, шырқау биікке шарықтап ұшқан түлектерімен аты шыққан әйгілі Шұқыркөлде бітірген екен. Алаштың айтулы азаматтарына білім нәрін сіңірген қара шаңырақ Рүстем Шериязданұлына да білім бесігі болған. Мектептен соң қызығы мен қиындығы таразы басын тең тартып, жалынды ісі жарқылдап жататын комсомол жұмысына араласқан. Әйтсе де, мектепте үздік оқыған, білімге құштар көңіл бір қызметтің үзеңгісіне аяқ салғанын місе тұтпай, білім қууға бекем бел байлаған. Сөйтіп, 1954-1959 жылдар аралығында Алматы қаласындағы Қазақ мемлекеттік университетінің экономика факультетін тәмамдап, терең білім алған. Табиғатынан шымшытырық есеп-қисапқа, кейбіреуге алынбас камалдай болып көрінетін цифр

тіліне жетік болғандықтан ба екен, әйтеуір, жас көңіл осы салаға құлаған. Жоғары оқу орнын бітіргеннен кейін Көкшетау облыстық жос-парлау комиссиясында аға экономист болып қызметін бастады. Міне, осы арада жас маманның табандылығы, бойындағы берік білімі, өзіне тапсырылған қай істі болмасын асқан жауапкершілікпен орындайтын қасиеті көзге ұрғандай көрініп тұрды. Сөйтіп, болашағы зор жас маманның қызмет сатысымен біртіндеп өсу жолдары басталды. Жетпісінші жылдардың бас кезінде Көкшетау облыстық партия комитетінің жолдамасымен Мәскеудегі СОКП Орталық комитетінің Жоғары партия мектебін бітірді. Кеңес заманында бұл кез-келген жастың маңдайына жазыла бермейтін бақыт еді. Облыс басшылары Рүстем Шериязданұлына зор сенім артса, ол ең алдымен күні ертең сол сенімді адал ақтайтындығына көздері жеткендіктен болар. Партияның жоғары мектебін бітіргеннен кейін Щучье аудандық атқару комитетінің төрағасы болып қызмет істеді. Аудандағы әлеуметтік-экономикалық дамудың қарқыны құлаш жайып қызу еңбек қайнап жатқан тұс. Атқару комитетінің мойнына артылған жүк те аз емес еді. Біршама тәжірибе жинақтаған, адамдармен тіл табыса білетін, іскер де тиянақты, тұла бойынан жалғыз тал кіршік табылмайтын адал жүректі, адал көңілді, алды кең Рүстем Шериязданұлы пешенесіне жазылған соқпақты сыннан мүдірмей өтті. Мұнан соң өмірінің ең бір толысқан, қажыр-қайраты кемеліне келген шағы Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып қызмет еткен 1980 жылдармен тұспа-тұс келеді.

– Атам қазақта «ел ағасы» дейтұғын қастерлі ұғым бар, – дейді облыстық ардагерлер кеңесі төрағасының орынбасары Мағауия Рахымбергенов, – Рүстем Шериязданұлы қай қырынан алып қарасаң да, дәл осындай құрметті атауға лайық ел азаматы. Ертеректе Көкшетау ауданында қызмет істеген жылдары ағаның бар болмысын толайым танып білдік десек, еш артықтығы жоқ. Бір ауыз сөзбен түйіндесек, ең алдымен Рүстем Шериязданұлының бойындағы мол білімді, терең парасатты айтар едім. Ол кезде әркімнің қабілетіне қарай, істеген еңбегіне қарай лайықты бағасы берілетін. Міне, осындай жан дүниенің тазалығы, көңілдің кіршіксіздігі, ешкімді алаламайтын адалдығы кейінгі жастарға, өкшесін басып өсіп келе жатқан інілеріне үлгі болатын азамат – осы кісі.

Көкшетау ауданындағы еңбек майданында әбден шыңдалған, пісіп-жетілген мол тәжірибенің ендігі толайым жұмсалған жері – Щучье ауданы. Осы ауданда Рүстем Шериязданұлы қалалық партия комитетінің бірінші хатшысы болып қызмет істеді. Мұнан соңғы еңбек соқпағы Көкшетау облыстық халықтың бақылау комитетінің төрағалығына жалғасты. Дәл осы жерде табаны күректей бес жыл тындырымды қызмет істеді. «Халықтың көзі қырағы – мініңді көріп тұрады» демекші, атқарылып жатқан шаруаның сапасын анықтау оңай-оспақ іс емес еді. Біреуге жақсаң, біреуге жақпайсың. Ал, талап баршаға бірдей. Комитет төрағасы болып қызмет істеп жүрген кезінде мемлекеттік жоспарлар мен міндеттемелердің уақытылы орындалуына, әлеуметтік мәселелердің шешілуіне, қызметтік тәртіптің бұзылмауына, ұрлық-қарлыққа жол бермеуге тікелей атсалысты. Дәл осы қызметте мызғымас жартастай мығым еді.

Көкшетау облыстық жоспарлау комитетінің төрағасы болып алты жыл қызмет істегенде облыстың әлеуметтік-экономикалық дамуына зор үлес қосты. Облыстық жоспарлау комиссиясы облыстық атқару комитетінің басқармалары мен бөлімдерінің, сондай-ақ, ұйымдар мен мекемелердің талап-тілегін орайластырып, болашаққа жоспар жасайтын. Дайындаған жоспарды облыстық партия комитеті мен облыстық атқару комитеті мұқият талдап, жоғарғы органдардың назарына ұсынатын. Міне, осындай парасатты пайым, ел жайын ойлаған ыстық жүрек, салқын ақылдың арқасында облыс орталығы Көкшетау қаласы да өсіп-өркендеді. Көкшетау механикалық зауыты қайта жөндеуден өткізіліп, аспап жасау зауытына айналды. Оттегімен тыныстау аппаратуралары зауыты, тоқыма фабрикасы, фарфор зауыты, үй құрылысы комбинаты, элеватор, әуежай, арақ-шарап зауытының құрылыстары жүргізіліп, ет комбинаты кеңейтіліп, күрделі жөндеуден өткізілді. Қала көркі – теміржол вокзалы мен автобекет салынды. Қалалық баспахана, облыстық «Көкшетау правдасы» мен «Степной маяк» газеттері редакциялары отыратын мекен-жай пайдалануға берілді. Бірнеше орта мектеп, педагогика институтының жаңа ғимараты, қалалық аурухана, туберкулезге қарсы күрес диспансері, облыстық партия комитеті мен атқару комитетінің ғимараты салынды. Аз шаруа емес, әрине. Бүгінгі күні ел игілігіне айналып отырған осыншама құрылыс облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы Еркін Әуелбековтің тікелей басшылығымен жүргізілсе, сол ұлан-ғайыр істің бүге-шігесіне дейін жоспарлау Рүстем Шериязданұлының міндетті ісі еді.

Әр адам дәл осындай жұмыс істесе, Көкшетау, жалғыз ғана Көкшетау емес, кез келген елді мекен аққудай сыланып, қырандай қанаттанып кетпес пе? Бүгінгі күні өткен өмірдің қажыр-қайратқа, еселі еңбекке толы әр белесі аңыз іспетті. Кейіпкеріміздің кескінін сомдауда атқарған ісін тәптіштеп жазу себебіміз, кейінгі жастар ел үшін атқарылған еңбекті білсін дегендіктен.

–Тағдыр менің мандайыма Алаштың жақсы-жайсаңдарымен жақын араласуды жазып қойғандай,–дейді еңбек ардагері Шияп Әлиев, – тау тұлғалы азаматтың бірі Рүстем Шериязданов Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшылығына Азнабай Әбілмәжінұлынан кейін келді. Мен ол кезде аудандық партия комитетінің бөлім бастығы едім. «Жақсыда жаттық жоқ» деген емес пе. Аз уақыттың ішінде тіл табысып кеттік. Жасының біршама үлкендігіне қарамай мені жақын тартты. Ысылған, өмір мектебінен мол тәжірибе жинаған Рүстем Шериязданұлынан көп нәрсе үйрендім. Тумысынан еңбек үшін жаралған адамдар болады. Рүстем Шериязданұлы да шын мәніндегі табаны тастай таймайтын тарланбоз іспетті күнді түнге, түнді күнге ұластырып, қажымай, талмай еңбек ететін азаматтың сойынан. Сондай адамдардың жанында жүріп, шынайы қамқорлығын жан-жүрегімізбен ұғып еңбек еттік. Кейінгі өмір жолымда бір кезде Рүстем Шериязданұлы тәрізді азаматтардан алған сабағым бойыма құт, ісіме береке болды. Қазір ақыл-парасат тұнған абыз кеудесінде ерен-еңбегін айғақтайтын екі бірдей «Еңбек Қызыл Ту», «Құрмет белгісі» ордендері жарқыраған ағамызбен қалалық ардагерлер кеңесінде бірлесе еңбек етудеміз.

Негізінде оқыған-тоқығаны мол, айрықша білімдар, барынша сабырлы, кәдімгі қазақтың жалпақ тілімен айтқанда қара жер қозғалса да қозғалмайтын орнықты, көшелі азамат бір болса, Рүстем Шериязданұлындай-ақ болар. Күндердің бір күнінде Рекең ердің жасы елуге толды. Көңілі құлай сүйген азаматтарды шалқыған шаттығына ортақтастырып, той жасады. Той үстінде шалқып отырып шамадан тыс айтып жіберсем керек. Есімде сақталған жобасы былай:

– Реке міне, ердің жасы елуге келдіңіз, шал болдыңыз. Шал дегеніме шамданды ма, абзал ағам былайша жауап берді:

– Шал дегенің не? Күні ертең сен де елуге келерсің. Сол кезде сені де көрерміз.

Арада қанша жыл өтті. Елуді шалдық көретін қарақан басымыз сол биікке қалай жеткенімізді аңғара да қалмай қалыппыз. Ол тұста мен облыста қызмет істеп жүргенмін. Рекеңдер келген елудің биігіне біз де шықтық. Біз де ақ жүрегімізбен ақ дастарханымызды жайып, азаматтардың басын қостық. Сол тойда Рүстем Шериязданұлы:

– Әй, Шияп, есінде ме? Сен баяғыда маған елуге келгенімде шал болдың деп күліп едің. Сол елуге бүгін өзің де келдің. Шалдық қалай екен? – деп риясыз емен-жарқын күлкіге берілгені бар.

Бір орманда көктеп өскен қарағайдың қарсы біткен бұтағы сияқты тіршіліктің жауындары мен дауылдарына бірге төтеп беретін азаматтар бір шоғыр. Ел төресі, жер төресі көгілдір мұнарға көмкеріліп, көгінде мәңгі өлмес сұңқар әнін қалқытқан, тұлпар жырын дауылдатқан Көкшенің көркем перзенттері-ай, шіркін!..

Байқал БАЙӘДІЛОВ.

(«Арқа ажары» газеті, 2015 жыл 16 мамыр).

Ардагерлер ардақтысы

Бар саналы ғұмырын еліміздің өркендеуіне арнаған Көкшетау қалалық соғыс және еңбек ардагерлері кеңесінің төрағасы Рүстем Шериязданов – 75 жаста.

1935 жылдың 10 мамырында бұрынғы Көкшетау облысының Рузаев ауданына қарасты Сарыбұлақ ауылында дүниеге келген Рүстем ағаның өмірі түгел осы Көкше өңірінде өтіп келеді. Көршілес Шұқыркөл қазақ орта мектебін тәмамдағаннан кейін еңбек жолын Рузаев аудандық комсомол комитетінде бөлім меңгерушісі болып бастады. 1954 жылдың қаңтарында Көкшетауда комсомол ұйымының конференциясы болып, оған Рузаев ауданынан комсомолдар да шақырылды. Ол кезде аудан мен облыс орталығының арасында күре жол жоқ еді. Рузаев селосынан трактор тіркеген екі шанаға отырған конференция делегаттары Көкшетауға екі күн жүріп барады. Қайтарда да жүк автокөлігіне отырған жастар жолдың ауыр азабын тартатын. Осы жылы Рүстем Шериязданов тың және тыңайған жерлерді игеруге келген жастарды Андреевка селосында қарсы алып, тұратын жерлеріне орналастыру жұмыстарын ұйымдастырды.

Жоғары білім алуды армандаған Рәкең 1954 жылы Алматы қаласына келіп, С.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің экономика факультетіне оқуға түсті. Оны ойдағыдай тәмамдаған соң Көкшетау облыстық жоспарлау комиссиясында аға экономист болып қызмет атқарды. Кейін ауыл шаруашылығын қаржыландыру және бақылау бөлімінің бастығы, облыстық атқару комитетінде қаржы бөлімі меңгерушісінің орынбасары болып жауапты қызметтер атқарды. 1968 жылы Рүстем Шериязданұлы облыстық кеңес сессиясында облыстық жоспарлау комиссиясының төрағасы болып сайланды. 1973 жылы Көкшетау облыстық партия комитетінің жолдамасымен Мәскеудегі жоғары партия мектебінде оқыды. Содан кейін Щучье аудандық атқару комитетінің төрағасы, Көкшетау аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы, Щучинск қалалық партия комитетінің бірінші хатшысы қызметтерін атқарды.

Ол кезде облыс, республика басшылары егін орағы науқаны басталғанда бүкіл облыстарды аралайтын. Облыста болғанда халықпен кездесіп, түйткілді мәселерді талдап, жиындар өткізетін. Онда алда тұрған міндеттер сөз болып, оны атқару барысында қандай көмек қажеттігі анықталатын. Жүк автокөліктері жетіспегендіктен, орақ науқанына әскери бөлімдер тартылатын еді. Осылайша, егін жинау науқаны шын мәнінде бүкілхалықтық маңызды шаруа болып саналатын.

Облыстың экономикалық дамуына қосқан үлесі үшін Рүстем Шериязданов екі мәрте «Еңбек Қызыл Ту» және «Құрмет Белгісі» орденімен, бірнеше медальдармен наградталды. Ол Қазақстан Компартиясы съездеріне бірнеше рет делегат болып сайланды. Сондай-ақ, Көкшетау облыстық партия комитетінің мүшесі, Көкшетау облыстық халық депутаттары кеңесінің депутаты, облыстық партия комитеті бюросының және облыстық халық депутаттары кеңесі атқару комитетінің мүшесі болды.

1986 жылы партия, кеңес саласында көп жыл қызмет істеген тәжірибелі басшы Көкшетау облыстық халықтық бақылау комитетінің төрағасы қызметіне тағайындалды. Ол кезде де қоғам мүлкіне көз алартатын жемқорлар аз болмайтын. Сондай жемқорлармен күресте де Рүстем Шериязданов аянып қалған жоқ. Содан кейін Көкшетау облыстық халық депутаттары кеңесі төрағасының орынбасары болып сайланды. Облыстық қаржы бақылау басқармасының бастығы қызметін Көкшетау облысы тарағанша атқарып, зейнеткерлікке шықты. Осыншама өнегелі еңбек жолынан өткен ардагердің КСРО мемлекеттік жоспарлау комиссиясы, Қаржы министрлігі, КСР Жоғарғы Кеңесі және Көкшетау облыстық халықтық депутаттары кеңесі марапаттаған Құрмет грамоталарының өзі бір төбе.

Зейнет демалысына шыққан соң да Рүстем Шериязданов қол қусырып қарап отыра алмады. Көкшетау қалалық қаржы бақылау бөлімінде аға маман, Ақмола облыстық қаржы бақылау басқармасында бас маман болып еңбек етті.

Қазір Көкшетау қалалық соғыс және еңбек ардагерлері кеңесінің төрағасы Рүстем Шериязданов осы қоғамдық ұйымның жұмысына белсене араласып, соғыс және еңбек ардагерлерінің әлеуметтік жағдайына көп назар аударады.

Сондай-ақ, халық арасындағы түсіністік пен достықты нығайтуға, жастарды отансүйгіштікке тәрбиелеуге де сүбелі үлесін қосып жүр.

Ардагер ағаның жұбайы Орынша Қамыспайқызы Сейітова 43 жыл мұғалім болып, талай оқушыға өмірлік жолдама берді. Екеуі екі қыз, бір ұл тәрбиелеп өсірді. Қазір Раушаны Ақмола облыстық салық комитетінде басқарма бастығы, Нұрланы Ақмола облыстық еңбек және тұрғындарды әлеуметтік қорғау департаментінде бөлім бастығы, Гүлмирасы Көкшетау университетінің оқытушысы болып қызмет етеді.

Ұлын ұяға, қызын қияға қондырған, еңбекте де, отбасында да бақытын тапқан Рүстем Шериязданов ағамызға әлі де күш-қуатыңыз ортаймай, тәуелсіз еліміздің өсіп-өркендеуіне өз үлесіңізді қосып, арамызда ұзақ жылдар жүре беріңіз демекпіз.

Рамазан ТІЛЕУОВ.
(2010 жыл, «Арқа ажары» газеті)

Айдос Әбуталипов. Еліміздің естісі еді.....	73
Кенжеғалі Нұрсеитов. Өмірі – өнеге, әр ісі – ғибрат.....	75
Қыдырбай Мақашев. Асыл ағамыз еді.....	78
Иран Тасқара. Шын сыйласқан жан еді.....	83
Ашот Мурзин. Сая мол бәйтерек.....	86
Қожабаев К.Т. Ақыл мен істің адамы еді.....	87
Нұрлан Бекенов. Ұлағатты ұстазымыз еді.....	90
Сарсенбаев Балталы. Ұмытылмас асыл бейне.....	92
Амангелді Бекқожин. Туған жердің перзенті.....	94
Женіс Ильясов. Ата көрші болдық.....	96
Сағындық Кенжетаев. Ардагерлерді ойлаған абзал азамат.....	98
Шабдан Тоқмурзин. Біздің елдің жігіттері.....	100
Күміс Мұратбекова. Торғайға барғанда таныдым.....	101
Қабира Сулейменова. Ел ағасы осындай болу керек!...	102
Галина Гулина О добром и красивом человеке.....	105
Екатерина Бузина. История выдвигает своих героев....	112
Абай Абуталипов. Слово об учителе Рүстеме Шерияздановиче...	114
Базарбай Басенов – Эталон партийного работника.....	116
Александр Ежов. Высокообразованный и интеллигентный человек.....	120
Михаил Боргуль. Ответственность и мудрость.....	124
Сергей Журбин. Это был человек-глыба.....	127
Омар Мырзагельдинов. С таким руководителем хотелось работать.....	130
Тыныштық Ахметова. Мы были очень дружны.....	132
Р. Конырбаева – Замечательные годы слаженной работы....	134
Алия Таласпаева. Печаль и Светлая Память.....	136
Асылай Қадырқызы. Ел ағасына серік болған Орынша апай.....	138
III тарау.....	142
Туысқандар тілегі.....	142
Ғалия Білялкызы. Ағаға арнау.....	142
Майра, Қанатбек Әжикаевтар. Рүстем аға туралы естелік.....	143
Төлеген, Гүлжиян Мағзумовтар. Ағаны сағынамыз!.....	144

Ғибратты ғұмыр

Редактор - Байқал Баядилов
Жинақты құрастырушылар - Раушан,
Нұрлан, Гүлмира Шерияздановтар.
Дизайн және компьютерлік қалыптау - Н. Дрозденко

Басуға 2.11.2018 ж. қол қойылды.
Пішімі 60 x 84/16. Шартты баспа табағы 20,32
Таралымы 100 дана. Тапсырыс №1405
Жеке кәсіпкер Н.Ф.Устюгова

«Мир печати» баспаханасында басылды
020000 Көкшетау қ., Б. Әшімов көшесі, 230 үй,
Тел. 87162 32 62 26